

IULIAN SEMIONOV

STRADA OGARIOV, Nr.6

CUPRINS

Această carte este eCAR	7
De ce pot descărca legal această carte de pe internet?	8
1. Dimineața colonelului Kostenko	14
2. Ziua unui ins întreprinzător	32
3. Seara unui bandit intelectual	40
4. Factorul timp	48
5. Un cunoscător al codului penal	71
6. Pînza de păianjen	84
7. Meditații într-o celulă de închisoare	105
8. Meditațiile unui milițian îmbătrînit	112
9. Ce se întîmplă cînd îți înșeli complicități	133
10. La ce folosește uneori proasta dispoziție	139
11. Avantajele și dezavantajele vicleniei	170
12. Cînd nedreptățești un om...	188
13. Ultima rundă	196
14. Un tren în noapte	227

STRADA OGARIOV, NR. 6

COLECȚIA ENIGMA 1975 (NUMĂRUL 52)

IULIAN SEMIONOV

editare și digitizare de

CAT GRAUR

...

EDIȚIE ECAR 2024

ACEASTĂ CARTE ESTE ECAR

O copie de lectură anticipată, cunoscută și sub denumirile de copie de revizuire avansată, ediție anticipată pentru cititor sau copie electronică avansată (ARC sau ARE), este o versiune gratuită a unei cărți noi sau a unei noi ediții, oferită de editor librarilor, bibliotecarilor, jurnaliștilor și altor profesioniști din domeniu înainte de distribuirea către public. Textul acestei ediții poate suferi modificări față de varianta finală, deoarece editorii iau în considerare comentariile cititorilor sau corectarea eventualelor erori identificate în manuscris. În plus, dacă un cititor influent sau un jurnalist oferă o opinie despre copie, aceasta poate fi inclusă în versiunea finală a cărții.

PENTRU RAPORTAREA EVENTUALELOR GREȘELI SAU întrebări, ne puteți contacta la adresa de email furnizată.

Clubul cărții digitale
dr.akoep@gmail.com

DE CE POT DESCĂRCA LEGAL ACEASTĂ CARTE DE PE INTERNET?

Concluzia: Avînd în vedere toate acestea înseamnă că este legal să realizez o copie a operei protejate pentru uzul meu sau al familiei și prietenilor apropiați și /sau „să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten” îndeplinind condițiile legii. La fel de legal pot descărca de pe internet o copie digitală a unei cărți pe care o am în formă fizică, pe hîrtie deoarece „cînd deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet” ești în drepturile tale și nu încalci legea dreptului de autor.

PE LARG:

Poziția oficială a **Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală, EUIPO**, exprimată prin **Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală**.

. . .

ÎNTREBĂRI FRECVENTE PRIVIND DREPTURILE DE AUTOR (cu aplicare la cărțile digitale, digitizate)

ÎNTREBĂRILE AU FOST COMPILATE DE REPREZENTANȚII intereselor consumatorilor. Experții naționali în domeniul drepturilor de autor din cele 27 de state membre ale UE au oferit răspunsuri conform propriei jurisdicții. Observatorul European coordonează aceste activități în cadrul grupurilor de lucru.

.....

**7. Am voie să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten?*

LEGEA DREPTULUI DE AUTOR PERMITE UTILIZATORILOR autorizați ai unei opere să realizeze o copie a acesteia pentru uzul lor sau al familiei și prietenilor apropiați, dar numai dacă sînt îndeplinite anumite condiții: opera copiată trebuie să fi fost făcută publică, copia privată nu trebuie să afecteze utilizarea normală a operei copiate și reproducerea nu trebuie să prejudicieze titularul dreptului.

**8. Am voie să descarc o operă protejată prin dreptul de autor de pe Internet și contează ce tehnologie este utilizată sau dacă descarc doar părți ale operei?*

ESTE FOARTE POSIBIL CA DESCĂRCAREA UNEI OPERE protejate prin dreptul de autor de pe Internet, indiferent de tehnologia folosită, să încalce drepturile de autor asupra

operei respective. Concluzia este aceeași și dacă doar părți ale operei ar fi descărcate (mai puțin în cazul în care părțile descărcate nu ar reprezenta ceva protejat prin dreptul de autor). Pentru a nu încălca drepturile de autor ar trebui ori să ai autorizarea titularului de drepturi pentru a face descărcarea, ori să fie aplicabilă una dintre limitările dreptului de autor (de exemplu în situația în care descărcarea ar putea fi calificată drept copie privată). Această situație ar fi aplicabilă atunci când deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet. Pentru a nu încălca drepturile de autor trebuie însă să te asiguri că atunci când descarci nu permiți, în același timp, și încărcarea operei de către alții.

[HTTPS://TINYURL.COM/CCDROCOPY](https://tinyurl.com/ccdrocopy)

Traducere de Nicolae Mărgeanu și Vladimir Vasiliev.

Editura Univers, București – 1975

Din 1969, Editura Univers a început să publice o colecție de literatură polițistă sub numele „Enigma”, cuprinzând atât autori români, cât și străini. Colecția nu a avut numerotare, iar primul roman publicat a fost „Bruta” de Guy des Cars. Primele cărți au apărut sub sigla Editura pentru Literatură Universală, transformată mai apoi în Editura Univers.

*Acum cincizeci și cinci de ani, în luna noiembrie 1917, a luat ființă
Miliția Muncitorească-Țărănească. Glorioșilor săi ostași le dedică
autorul această povestire.*

CAPITOLUL I

DIMINEAȚA COLONELULUI
KOSTENKO

Kostenko coborî din autobuz pe colinele Lenin și stătu îndelung să privească, de pe esplanadă, orașul. Moscova era învăluită într-o pîclă străvezie și, dacă n-ar fi plutit în văzduh, sclipind în soare, puzderie de funigei, ai fi putut crede că era primăvară timpurie, deși în realitate venise toamna.

Pentru întâia oară se abătuseră pe aici, cu toții laolaltă, în zorii unei zile a anului patruzeci și nouă, după balul de absolvire. Acolo jos, unde se întinde acum stadionul Lujniki, pe vremea aceea se înșiruiau, gheboșate, niște șleपुरi, sub tălpi clefăia noroiul gros, iar pe linia secundară de cale ferată ce ducea la debarcaderul râului Moscova țipau cu glas ascuțit niște locomotive, parcă ciorovăindu-se plictisite.

Kostenko contempla orașul de la picioarele lui și se gîdea că acești douăzeci și doi de ani se scurseseră pe nesimțite; s-ar zice că omul trece în zbor prin timp împreună cu însuși timpul, fără să bage măcar de seamă, asta dacă socoți că timpul ar fi aidoma fluviului Lethe – și nu-l consideri ca pe o entitate abstractă existînd în afara noastră și independent de noi.

Într-unul din autocarele pentru turiști, difuzorul era

deschis și glasul unui cîntăreț repeta stăruitor: „Prietene, în grabă vin' la mine, cînd la strîmtoare m-oi afla...”

„Dar dacă o duc bine?... se întrebă Kostenko. Atunci cum rămîne?”

Dar cîntărețul, ca și cum l-ar fi auzit, îi răspunse pe dată că, la bucurie, prietenul poate fi mai puțin grăbit...

„Secolul informaticii! zîmbi ironic Kostenko. Important este să-ți formulezi precis întrebarea, că răspunsul îl capeți cît ai bate din palme...”

Se uită la ceas: era opt și jumătate. Trebuie să mai treacă pe la Biblioteca Lenin: în sala a treia, i se pusese deoparte studiile de drept penal recent apărute; apoi făgăduise să se ducă la Asociația „Znanie” – o dată pe lună, ținea o conferință la cîte o instituție, în speranța naivă că, la prezentarea disertației sale, zece conferințe de acest fel i se vor considera drept un articol publicat, fiindcă, uite, se împlinesc în curînd cinci ani de cînd își tot scrie disertația... La ora douăsprezece, avea de gînd să se ducă la bazin: se înțelesese cu administratorul să-i rețină culoarul de rezervă, așa că, după un popas în mica baie de aburi finlandeză, ar putea să se cufunde în apa rece și verzuie, să-și facă kilometrul de înot și apoi să se întoarcă la minister, în strada Ogariov nr. 6, unde își convocase colectivul la o consfătuire operativă.

În bibliotecă, era mai multă lumină decît pe stradă; fasciculele razelor albe de neon lăsau impresia că pot fi pipăite și că sînt ponderabile, iar oamenii ce treceau prin fișiile acelea albe deveneau dintr-o dată străvezii, reduși la niște simple contururi.

Kostenko avea obiceiul să se abată și pe la secția „date biobibliografice”, de la etajul doi, să cerceteze cartoteca, urmărind noi date apărute în fișa consacrată „scriitorului sovietic D. Stepanov”. Se informa apoi dacă s-a mai scris ceva interesant despre profesorul Golodov – adică Iurka Golodov

din a X-a A, poreclit „Bădăranul”, de asemenea, ce contribuție a mai adus Bîkov în domeniul Tehnologiei temperaturilor joase în construcțiile de obiective industriale, și nu uita să se intereseze și de eventualele ameliorări aduse de Edik Rastrubin anestezicului său pentru operațiile de cord.

„Orice s-ar zice, e ceva și de capul generației noastre, reflectă Kostenko, deși, la școală, ne căinam întruna: ce păcat că n-am avut și noi parte de război!... Dar poate că a fost spre norocul nostru că n-am avut parte. Poate tocmai de aceea generația noastră înaintează atît de impetuos pe toate fronturile...”

Roza și Liza, fetele care eliberau cărțile în sala pe care o frecventa Kostenko, se bucurau întotdeauna cînd îl vedeau apărînd, pentru că le făcea rost de bilete la concertele celor mai celebri virtuozii.

În sală, era tot atîta lumină ca și pe larga scară de marmoră.

„Cît de frumoase sînt chipurile oamenilor, cînd le luminează razele soarelui! medită Kostenko. Dar ia împărtășește-i gîndul acesta lui Mitka Stepanov, că te și ia în balon! Parcă-l aud: Ce banalitate! Dar cum poate fi banal adevărul? Sau mai știi, poate că cei din profesiunea mea prețuiesc frumusețea mai mult decît alții, tocmai pentru că au de-a face mai ales cu scursorile societății... Altul ar trece nepăsător pe lîngă fișiile astea de soare și pe lîngă femeia de colo, al cărei păr parcă e turnat din bronzul unei statuete scitice, în vreme ce noi reținem aceste «banalități», ne amintim de ele timp îndelungat și, devenind sentimentali, ne bucurăm atunci cînd le observăm mai mult decît oamenii de alte profesii.”

Kostenko răsfoi două cărți – niște traduceri – tratînd despre conceptul de drept în epoca lui Cromwell, se pregăti

să-și noteze câteva idei, dar se ridică să telefoneze întâi la serviciu; dacă treceau două-trei ore și nu telefona la birou, nu se simțea în apele lui. Îl încerca o neliniște surdă. Trăsătura aceasta de caracter n-o dobândise dintr-o dată. Pe vremuri, când abia fusese repartizat în „Brigada de luptă împotriva banditismului”, din strada Petrovka nr. 38, putea să plece liniștit, pentru o duminică întreagă, împreună cu Mașa și fetița, undeva în împrejurimile Moscovei, fără să simtă nicio clipă vreo neliniște sau ceva de genul ăsta. Singurul lucru ce se manifestă odată cu vârsta, sau dispare odată cu vârsta, este sentimentul răspunderii, sentiment care, dealtminteri – Kostenko era convins de asta – e sădit în fiecare om încă de la naștere.

Ofițerul de serviciu îi raportă la telefon:

— La noi, totul e în ordine, tovarășe colonel, nu s-a anunțat niciun eveniment... S-a primit doar o telefonogramă pentru dumneavoastră personal: astăzi, la ora unsprezece, are loc înmormântarea tovarășului Levon Kozarian...

— Cum?! De încordare, Kostenko strânse tare pleoapele.

— A tovarășului Levon Kozarian, repetă, sigur de el, ofițerul de serviciu. A telefonat o femeie, numele nu și l-a spus.

MITINGUL DE DOLIU AVEA LOC ÎN SALA DE CONFERINȚE A Mosfilmului. Levon era culcat în sicriu, mic și galben, cu fața pudrată, și nu semăna deloc cu el însuși. În timp ce se uita țintă la fața rece a mortului, Kostenko își aminti ce îi spusese Levon cu vreo cinci ani în urmă: „Slavik, eu am să-mi iau tălpășița din viață la patruzeci de ani”. Kostenko își bătuse joc de el atunci, rîsesse și Levon împreună cu dînsul, dar nu de glumele lui Kostenko rîdea, ci doar așa, ca să nu strice bună-dispoziție creată.

„Rîzi tu, rîzi, prostule, spunea Levon, tu te ghidezi în viață după probele tale materiale, iar eu după intuiție. Uite, privesc în ochii tăi și simt perfect ce gîndești, numai că nu mă pricep să exprim ceea ce simt. Dacă m-aș pricepe, aș fi un regizor genial... Ascultă ce-ți spun, la patruzeci de ani am să dau ortul popii...”

Cu doi ani în urmă, în timpul unei filmări, Levon simțise dureri în partea de jos a abdomenului. Medicul, după ce-l examinează, îi spuse că trebuie să meargă la Institutul oncologic. Și astfel, ciopîrțit de mai multe intervenții chirurgicale și pîrjolit de tot felul de tratamente cu raze, Levon își continuă munca; era adus pe sus pe platoul de filmare, și acolo făcea repetițiile cu actorii, pe jumătate culcat într-un fotoliu pe rotile, iar infirmiera îi făcea de două ori pe zi injecții, ca să-i potolească durerile. Mai tîrziu, e adevărat, se produse un ciudat proces de remisiune, și Levon, în chip cu totul neașteptat pentru toată lumea, redeveni Levon cel dinainte, așa cum îl cunoscuse Kostenko în anii studenției, cînd urmau amîndoi cursurile Facultății de drept, se duceau la sala „Sportul” să danseze, organizau „proces” zgomotoase la clubul tineretului, instalat în fosta biserică din strada Bakunin, și se războiau la baschet cu Institutul de orientalistică, în sala de sport „Krîlîșok”. Levon era sufletul Moscovei din anii aceia: îl cunoșteau și îl iubeau oameni de felurite vîrste și profesii – hamali, scriitori, vatmani, jochei, actori, profesori, aviatori; era înzestrat cu minunata însușire de a-i face pe oameni să se îndrăgostească de el fulgerător și pentru totdeauna...

Cînd simți că remisiunea se apropie de sfîrșit, că permanenta stare de slăbiciune îl face să nu-și mai simtă trupul ca fiind al lui, ci ca pe ceva străin, și că vechea durere, persistentă, crîncenă, începe din nou să se instaleze în ficat, Levon refuză să se interneze în spital, ceru ca după moarte să

fie incinerat („N-are rost să vă bateți capul cu mine, când locuri la cimitir se găsesc greu...”) și mai ceru să-i fie apretată bluza de pînză cu guler mare și cu monogramă bleumarin O.N.U. în partea dreaptă, pe care i-o adusese Kios de la Stockholm. Așa, îmbrăcat cu ea, se și stinse: se trezi dis-de-dimineată, îi rugă pe Kios și pe Grișa să-l îmbrace în bluza de pînză cu guler mare, foarte la modă în sezonul acela, își privi mîinile și spuse: „Ce subțiri s-au făcut, parcă-s bețe de chibrit – nu e rușinos?...” Cei doi îl ajutară să treacă în fotoliul de lîngă fereastră. Privi cîtva timp strada liniștită, oftă și zise:

— Ei, cu bine, băieți...

„ȘI TOTUȘI ÎNMORMÎNTĂRILE SÎNT O BARBARIE, REFLECTĂ Kostenko, uitindu-se la oamenii care nu conteneau să intre în sală, oameni mai mult sau mai puțin în vîrstă, în jur de patruzeci de ani, pe care el îi cunoscuse studenți, nu pleșuvi ca acum, ci cu părul bogat, nu grași, ci vînjoși. Mai ales cînd pleacă dintre noi cel mai tare și cel mai vesel dintre toți. Dar se știe, primii care mor sînt întotdeauna cei mai tari și cei mai veseli...”

Grigori, ridicat în vîrfurile picioarelor ca să poată ajunge la microfonul instalat prea sus, își rostea cuvîntul de adio. Avea un aer buimăcit, din care pricină părea și mai mic de statură. Vocea i se frîngea mereu; fornăia din nas și nu semăna nici el, de fel, cu el însuși.

— Ascultă, Kolea, șușoti cineva în spatele lui Kostenko, la Casa ziariștilor s-au adus raci. După ce-l conducem pe Leovușka, musai să dăm o raită pe-acolo.

— Păi, nu se cade, răspunse numitul Kolea.

— De ce nu? „Lîngă mormînt să-mi dănțuiască avîntul tinerelor vieți...”

Kostenko se întoarse indignat:

— Și ce legătură au racii cu versul ăsta?

„Dintr-ai noștri, nu sînt de față decît vreo cincizeci de inși, constată el. Ceilalți au venit doar să vadă cum arată moartea. Ce mîrșavie!”

Cineva îl prinse de cot.

— Prin urmare, așa stăm, Slavik, șopti Stepanov, scriitorul. Iată-ne și la prima noastră înmormîntare.

— Da, așa stăm, Mitea...

— Am sosit, cu avionul, abia ieri. Nu sînt nici două luni de cînd am fost cu el la hipodrom. A rîs tot timpul, spunea banc după banc. I-am propus să turnăm împreună un nou film. Glumea mereu, zicea că o să creăm un Maigret al nostru, unul mai ceva decît al lui Simenon. Iar Kios mi-a spus astăzi că Levon știa încă de pe atunci cîte zile i-au mai rămas de trăit...

— Leovușka a fost un om foarte tare.

— De ce „a fost”? Pentru noi, va rămîne întotdeauna „este”.

— Lasă, Mitea... A fost. Păstrează metaforele pentru literatura ta. Eu, după cum știi, nu gîndesc decît întemeindură pe procese-verbale. În secolul nostru, e mai prudent așa. Levon a fost și nu mai este. Și nici nu va mai fi.

Se apropie de ei Mișanea Vasiliev, care rosti cu glasul răgușit:

— Noroc, colonele.

— Salut.

Cu vreo șapte ani în urmă, Kostenko îl băgase la zdup pentru furt și speculă de automobile.

— În ultimul timp, am lucrat pe lîngă Levon, în calitate de asistent de regie, spuse Vasiliev.

— Știu. A trecut pe la mine anume ca să obțină pentru tine, pui de lele ce-mi ești, aprobarea de stabilire la Moscova.

Mișanea scutură din cap și ochii i se umplură de lacrimi. Rosti, printre sughițuri:

— Aşa-i întotdeauna: ticăloşii rămân în viaţă, iar zeii se prăpădesc cu zile.

— Pentru motivul ăsta ai tras la măsea cu noaptea-n cap?

— Aşa a poruncit Leovuşka. Am fost pe la el cu o zi înainte de a muri – i-am dus nişte ananaşi, şi el zicea să fim veseli când l-om conduce pe ultimul lui drum... Zicea că n-ar strica să facem rost de nişte ţiri pentru praznic; acum e cald, zicea, ţirii s-ar lega grozav cu o votculiţă şi o beruţă. Ia seama, zicea, să nu se pună mama şi Margot pe bocit, că vă strică tot cheful.

Stepanov i se adresă lui Kostenko:

— La crematoriu, te duci cu autobuzul?

— Nu mă duc la crematoriu: e peste puterile mele, Mitea.

— Praznicul o să aibă loc la el acasă, spuse Vasiliev. Veniţi?

— O să încerc. Dar dacă, dintr-un motiv sau altul, n-am să pot veni, treci mâine pe la mine, la birou; o să găseşti la poartă biletul de intrare.

— Care-i chestia? făcu Vasiliev, mirat. Doar ştii că am înţărcat-o cu potlogăriile.

— Ştiu.

— Să vin în strada Petrovka?

— Nu. Acum lucrez în minister, în strada Ogariov numărul 6. La ora trei îţi convine?

— La urma urmei, dumneata ai venit aici ca să-ţi iei adio de la Levon sau fiindcă aveai nevoie de mine în interes de serviciu? întrebă Vasiliev şi trăsăturile feţei i se înăspri.

— Dacă aş fi avut nevoie de tine în interes de serviciu, aş fi dat de urma ta prin cei de la cadre. Lasă-te de şantaje pseudosentimentale dintr-astea, Mişanea, doar nu mai faci parte din lumea interlopă!

Într-adevăr, Kostenko nu reuşi să ajungă la praznicul pentru prietenul său mort, deşi ar fi dorit mult să se ducă. Pentru ora două, fu convocat la ministrul adjunct. Kostenko

sperase că ancheta pe care o conducea, de altfel fără niciun succes, de vreo patruzeci de zile și în legătură cu care urma să-i prezinte în ziua aceea un raport generalului, va intra într-o fază mai calmă, dar cînd, după înmormîntare, se întoarse la birou, acolo îl aștepta o nouă informare: „Ieri-noapte, la Sverdlovsk, a încetat din viață la spitalul orășenesc, în urma unei otrăviri identice cu cele ce au avut loc în cazurile de la Minsk și Leningrad, numitul Kiknadze Șota Ivanovici, din Tbilisi. Alăturăm datele complementare. Ofițerul de serviciu al Direcției, Burmistrov”.

Kiknadze, ca și ceilalți doi, de la Minsk și Leningrad, venise în oraș ca să-și cumpere un turism. Acesta era singurul lucru care putuse fi stabilit cu certitudine, restul nu erau decît ipoteze. Se presupunea că, în vecinătatea magazinului de automobile, îl acostase cineva pe străinul de oraș, oferindu-se să-l ajute la achiziționarea, peste rînd, a unei Volgi. După care, se duseseră împreună la hotel, ca să discute în tihnă asupra amănuntelor tranzacției și totodată s-o „ude”. Criminalii presărau în votcă somnifere, utilizînd doze inutile de mari pentru scopul urmărit. După ce-l jefuiau pe omul adormit, se făceau nevăzuți, fără să bănuiască poate că lăsau în urma lor o dîră de cadavre. În decurs de patruzeci de zile, fuseseră asasinați trei oameni, și în niciunul dintre cazuri nu se putuseră descoperi amprente digitale ale criminalilor. Pe masă erau găsite doar paharele din care băuseră victimele, iar pe sticlă tot amprente acestora. Judecînd după stilul folosit, acționa una și aceeași bandă.

Interogarea persoanelor presupuse că ar putea da relații asupra împrejurărilor în care fuseseră comise crimele nu dăduse niciun rezultat. Kostenko și echipa sa interogaseră zeci de inși – din personalul magazinelor auto, al hotelurilor, al aeroporturilor, al gărilor, al agențiilor Casei de depuneri și

economii, al oficiilor poștale din orașele respective, dar truda le fusese zadarnică, nu ieșise la iveală nici cel mai vag indiciu.

Membrii echipei speciale, afectate de către Ministerele Afacerilor Interne ale Gruziei și Armeniei pentru a menține legătura cu Kostenko, interogaseră, la rîndul lor, rudele, chiar și cele mai îndepărtate, precum și cunoștințele victimelor, verificaseră minuțios relațiile acestora. Discutaseră, rînd pe rînd, cu operatoarele oficiilor telefonice; de pe cotoarele condicilor de recipise poștale fuseseră extrase numele și adresele celor cărora victimele le expediaseră telegrame în ultimele săptămîni, dar nici pe această cale nu se obținuse niciun rezultat.

Primind ordinul să se deplaseze urgent cu avionul la Sverdlovsk, Kostenko se întoarce la birou, telefonă acasă, rugînd-o pe Mașa să-i pregătească obișnuita „bocceluță de drum”, apoi se întinse pentru cîteva minute pe canapea – de vreo cîteva zile, îl supăra o durere surdă în abdomen, undeva în dreapta, lîngă ultima coastă.

„De fapt, la ce-mi poate folosi Mișanea Vasiliev? reflectă Kostenko, după ce durerea îl mai lăasă. Doar s-au scurs atîția ani de cînd dădea tîrcoale magazinelor de autoturisme...”

Kostenko se ridică cu grijă. Rămase așezat încă vreo cîteva clipe, parcă ascultîndu-și durerea dinlăuntru, apoi se îndreptă de șale și execută cîteva mișcări de extensie spre stînga și spre dreapta, ca la gimnastica de înviorare. Se duse la seif, scoase dosarul cazului pe care-l ancheta și se apucă să cerceteze din nou rapoartele primite în ultimele zile. Răsfoia hîrțiile, dîndu-și seama prea bine că o face din inerție, așa, ca să se afle în treabă. Cu un gest brusc, dădu deoparte dosarul și se căută în buzunare după țigări: „Nu cumva are dreptate Mișanea? Să mă fi dus într-adevăr la înmormîntare numai ca să-l întîlnesc acolo pe el, pe Mișanea Vasiliev, fost «specialist» în furtul și specula de

mașini? Să nu fi constituit înmormîntarea lui Leovușka, pentru mine, decît un pretext? Nu, nu e posibil!... Dar, mă rog, de ce n-ar fi posibil?... își replică tot el. Din păcate, este. La început, meseria nu aplică decît o anumită pecete asupra omului. Mai târziu, însă, îl subjugă cu totul. Să fie vorba de cinism? Nu e exclus. Dar nu, nu se poate! Am fost prieten la cataramă cu Leovușka cînd trăia, ne bucuram amîndoi ori de cîte ori ne vedeam, și în relațiile noastre am fost cinstiți pînă la capăt. Dar mă obligă lucrul ăsta să-mi afișez în lume sentimentele față de cel mort? În definitiv, nici nu e prea greu: participi, preț de un ceas, la mitingul de doliu, pe urmă dai pe gît niște votcă la praznic, și gata! Relațiile de prietenie trebuie apreciate după criteriile celor vii. Că dacă e vorba de aparențe... grozav ne place la toți să jucăm teatru în public!”

Kostenko trecu pe la Oficiul telegrafic central, inaugura un carnet de economii pe numele fetei lui Levon și depuse, ca primă consemnațiune, zece ruble. Dar sentimentul apăsător de tristețe și iremediabilă josnicie nu-l părăsi de-a lungul întregii zile, cît își întocmi formele de deplasare la Sverdlovsk, cumpără biletul de avion, se duse la aeroport, grăbindu-se să prindă ultima cursă, ca să se poată apuca de lucru de dimineață la direcția regională – adică să interogheze martorii, să ia cunoștință de concluziile expertizelor, să se familiarizeze cu dosarul cu speculanții de automobile localnici și să treacă din farmacie în farmacie ca să studieze rețetele cu ștampilă triumfiulară pe baza cărora fuseseră eliberate somnifere cu efect puternic.

LA ORA NOUĂ DIMINEAȚA, KOSTENKO LUA PRIMUL interogatoriu. Casiera magazinului de automobile declară că,

cu două zile înainte de crimă, prin magazin „se vînturaseră trei clienți noi”.

— Noi, tovarășe colonel, pe vizitatorii permanenți îi cunoaștem, aproape că ne-au devenit neamuri, atît de bine îi știm, pe cînd ăștia se vedea că erau veniți din sud de undeva, vorbeau pe limba lor... Unul din ei era nebărbierit. După crimă, n-a mai călcat niciunul în magazin.

Kostenko se întoarce spre șeful miliției judiciare:

— Aveți fotografiile vizitatorilor permanenți?

— Da, am făcut rost de vreo cîteva.

Kostenko așează pe birou, în fața casierei, nouăsprezece fotografii.

— Asta e Grigori Iakovlevici, încep să melițeze femeia, mestecînd și aranjînd fotografiile ca niște cărți de joc pentru pasență. Îl cheamă Borisov, e pensionar, lăcătuș foarte bun, ăsta-i Egor-strîmbul, Krivîh, după numele de familie, vine pe la noi în fiecare zi, regulat, ca la serviciu, iar ăstălalt e Piotr Pavlovici. Nu, niciunul din ăla noi nu e pozat aici.

— Nu sînt decît „ăia vechi”? zîmbi Kostenko. Bine. Treceți alături cu tovarășii, și descrieți amănunțiți înfățișarea „bobocilor” din sud – statura, culoarea ochilor, o să vi se explice ce anume ne interesează.

— Portrete-robot, vasăzică? întrebă casiera. Am auzit de chestia asta într-o emisiune la televizor. Numai că tipii ăia, „bobocii”, mi s-au amestecat în memorie. Țin minte doar că unul era nebărbierit, atîta tot.

Apoi, Kostenko stătu de vorbă cu văduva lui Kiknadze, o femeie mărunțică și căruntă, îmbrăcată în negru, cu fața tumefiată de plîns. De la aeroport, fusese adusă direct acolo, Kostenko știind din experiență că dacă ar fi fost condusă întîi la morgă, n-ar mai fi putut vorbi cu dînsa. Așa se petrecuseră lucrurile la Minsk și la Leningrad: văduvele țipau, își smulgeau părul din cap, își pierdeau cunoștința.

„Gruzinele suferă mai abitir ca ale noastre, comentase cu această ocazie un infirmier bătrîn, bărbații lor le mai țin încă în căpăstru, nu s-au dedulcit la egalitate deplină, ca ale noastre”.

— Cui să-i fi telefonat soțul meu? spuse în șoaptă femeia. Ori să-i fi telegrafiat? Nu avem pe nimeni. Banii i-a cîștigat prin muncă cinstită, acasă venea numai duminica, restul timpului și-l petrecea la sovhoz și iar la sovhoz. Cum de-a dat năpasta asta peste noi, și de ce? I-am tot spus: „Nu te duce, nu faci bine, am trăit atîția ani fără mașină, i-om trăi așa și pe ceilalți, cîți ni i-o dăruie Dumnezeu...”

— Prin urmare, niciunul dintre cunoscuții dumneavoastră nu s-a oferit să-l ajute, nu i-a dat vreo adresă de la Sverdlovsk?

— Nimeni. Doamne sfinte, pentru care păcate ne-ai pedepsit atît de crîncen?!

Kostenko ceru să se ia relații de la toate hotelurile din oraș în legătură cu persoanele care închiriaseră camere cu trei zile înainte de crimă: să se insiste asupra celor trei indivizi veniți din Sud „dintre care unul cu barbă, ori poate doar nebărbierit”.

Peste două ore, i se aduse la cunoștință că la hotelul „Ural”, cu trei zile înainte de crimă, fusese închiriată o cameră de categoria „lux” de către un oarecare Homer Baramia, originar din Tbilisi, născut în 1935, și care era „înalt și cu fața întunecată, poate fiindcă tipul era oacheș, poate fiindcă era prost bărbierit.”

Kostenko luă legătura prin radio cu colonelul Sergo Suhișvili de la Miliția judiciară gruzină, și acesta lămuri lucrurile, arătînd că Homer Baramia, doctor în științe tehnice, se deplasase într-adevăr, cu avionul la Sverdlovsk, pentru trei zile, fiind delegat de către Academie să asiste la susținerea disertației de candidat în științe a aspirantului Kutiopov la Institutul Politehnic.

— Dacă ar fi fost chimist, zîmbi ironic Kostenko, mai treacă-meargă, dar omul e specialist în tehnica metalurgică, în laminarea de țevi. Așa încît putem conchide că tovarășul Baramia n-are nici în clin, nici în mîneacă cu somniferele...

Kostenko telefonă la Moscova, cerînd să se afle în ce oraș există magazine-auto și propunînd să se acționeze conform variantei „celor trei clienți noi”: echipe speciale ale milițiilor raionale să fie plasate de urgență în preajma magazinelor. Luă prînzul împreună cu șeful miliției judiciare, după care se deplasă la hotelul unde fusese comisă crima. Dar abia ajuns acolo, fu chemat la direcție, pentru că se telefonase între timp de la minister ca să i se comunice că, în urmă cu o oră, la Moscova, la hotelul „Ucraina”, în camera 903, fusese descoperit, în stare de comă, cetățeanul Urușadze, otrăvit după același tipic ca și ceilalți trei amatori de autoturisme.

Kostenko plecă cu avionul la Moscova. În sfîrșit, se ivise un prim martor, pe Urușadze medicii promițînd să-l salveze. Se părea că numitul nu îngurgitase din somnifer o doză mortală.

Dar cetățeanul Urușadze nu putu fi nici văzut la față și nici interogat, pentru simplul motiv că, de îndată ce își recăpătase cunoștința și fusese mutat singur într-o rezervă, dispăruse din clinică!

După ce luă de la administrația spitalului buletinul de identitate al lui Urușadze, Kostenko se duse la minister și îi telefonă din nou, la Tbilisi, lui Suhișvili. O oră mai tîrziu, i se comunică de la Tbilisi că numitul Urușadze Konstantin Revazovici, de care se interesa Moscova, e angajat la sanatoriul „Metalurgistul” în funcție de grădinar, în timpul iernii făcînd și pe caloriferistul, și că în ultimele zile nu fusese plecat din Gagri. Suhișvili îl informă de asemenea că Urușadze anunțase la miliție, încă de acum o lună, pierderea buletinului său de identitate.

— Cel puțin l-au amendat? întrebă Kostenko posomorît.

— Nu, răspunse Suhișvili. E un bătrîn infirm, invalid de război, așa că s-au mulțumit să-l admonesteze. Mai ales că fiul lui lucrează la noi.

— După cîte văd, încurajați nepotismul, glumi Kostenko. Bine, să lăsăm asta. Lămuriți, vă rog, cînd, unde și în ce împrejurări i-a dispărut bătrînului buletinul. Pe buletinul pe care îl am în față, fotografia e ajustată perfect – și reprezintă un bărbat de vreo treizeci de ani, care nu pare defel invalid. Am să vă trimit încă astăzi copia, căutați în fototecă.

Interogînd personalul clinicii, Kostenko izbuti să afle un singur detaliu în plus: de îndată ce își recăpătase cunoștința, Uruşadze întrebese unde îi este valioara în care își avea actele. Afînd că nicio valioară de genul celei descrise nu fusese găsită în camera de hotel, ceruse să i se dea niște picături pentru inimă. Curînd după asta, o ștersese.

— SĂ ȘTII CĂ M-AM PREZENTAT IERI LA DUMNEATA, LA birou, așa cum mi-ai poruncit, spuse Mișanea, făcîndu-i loc lui Kostenko să intre în apartament. Cînd colo, la ghișeul de informații, nici urmă de bilet de intrare sau vreo altă țidulă...

— Te rog să mă scuzi. Am fost obligat să plec cu avionul chiar în ziua aceea. De îndată ce m-am întors de la mitingul de doliu, a trebuit să-mi strîng catrafusele și s-o iau din loc. A venit multă lume la praznic?

— Șaptezeci și șase de inși. O parte au fost nevoiți să se instaleze pe palierul scării; dar s-au adus scaune, au fost acoperite cu ziare și a ieșit un à la fourchette clasa-ntîi.

— N-ați avut neplăceri cu vecinii?

— Nu, au venit și ei, în păr, să-l pomenească pe Leovușka.

— E clar. Nevastă-ta unde e?

— La serviciu. De ce mă întrebi?

— Așa. Acum ești singur în casă?

— Mai e fiu-meu, doarme.

— Ce vîrstă are?

— Doi ani.

— Bravo ție! Numai că, vorba ceea, un fecior – e ca și cum nu l-ai avea, doi feciori – fac cît o jumătate de fecior, trei feciori – ei, da! fac cît unul întreg.

— Am auzit și eu vorba asta. Dar dumneata ai auzit de unul din actorii noștri care s-a dus cherchelit la o serbare de pom de iarnă, la o școală? N-ai auzit? Uite cum a fost chestia: respectivul îl făcea pe Moș Gerilă – ăsta-i un ciubuc gras. Și iac-așa, își face apariția moșul, se așază sub pomul de iarnă și ce crezi că-i întreabă pe copilași: „Copii, zice, cîți bani o să bage la teșcherea Moș Gerilă dacă, timp de zece zile, o să-și facă meseria de trei ori în fiecare zi? Țineți cont că pentru fiecare reprezentație de soiul ăsta i se cuvin zece ruble...” Copilașii au răspuns în cor: „Trei sute de ruble, Moș Gerilă!” La care actorul nostru își șterge o lacrimă de pe obraz și oftează din rărunchi: „Trei sute, pe dracu! Dar impozitele, ce, le-ați uitat?”

— Despre care actor e vorba?

— Voi aveți secretele voastre, le avem și noi pe ale noastre. Pe actorul ăsta îl cunoști și dumneata și o lume întreagă. Tot așa te întreb și eu, apropo de cei trei feciori: „Dar impozitele?”

— Da, obiecția e serioasă. Soția unde lucrează?

— Colonele, nu mai umbla cu cioara vopsită, nu e cazul! Dacă te interesează persoana mea, informațiile trebuia să le fi cules dinainte, ce rost are să mă descoși acum? Mă cîntărești în vederea vreunui plan de-al dumitale?

— Da, te cîntăresc.

— Vorbești serios?

— Serios.

— Și chiar îți închipui că eu?... Mișanea zîmbi strîmb. Eu, să știi, am întărcat-o, am întărcat-o definitiv. E clar? M-am apucat de muncă cinstită și nu mai vreau să știu nici de voi, nici de alde cei pe care umblați să puneți laba.

— În momentul de față, urmăresc o bandă care a șters de pe lume trei oameni, Mișanea. Trebuie să recunoști că nu-i un fleac.

— E o barbarie, firește, dar ce amestec am eu în tărășenia asta?

— Ai putea să mă ajuți.

— Nu, în jocuri dintr-astea nu m-am prins niciodată, și cu atît mai puțin n-am intenția s-o fac acum.

— Bănuiesc că o să ai neplăceri din cauza mea, nu?

— De ce?

— Păi... Eu, un copoi, vin în casă la tine...

— În casă la mine ești bine venit, dar eu la voi n-am de gînd să mă duc, te rog să mă înțelegeți bine.

În odaia de alături se auzi un plîns de copil.

— S-a trezit Șurka, spuse Mișanea, și fața i se îmblînzi, cutele aspre din jurul gurii și de la rădăcina nasului i se neteziră. Se ridică repede, intră în odaia de alături și se întoarse numaidecît, purtînd în brațe un băiețel cu chipul îmbujorat de somn și părul cîrlionțat. Băiețașul se instalase comod în brațele lui taică-său și îl cerceta cu o privire posomorîtă pe musafir.

— Deh, ocupă-te de fecioru-tău, spuse Kostenko, ridicîndu-se de pe scaun. Eu am plecat.

— Te-aș ruga, cum să spun... să nu fii supărat pe mine. Știi că n-am nimic împotriva dumatăle personal.

— Dar împotriva cui ai? Crezi că se putea face altceva cu tine, Mișanea? Doar ai încălcat legea, și asta în repetate rînduri.

Mișanea își săltă și mai sus copilul în brațe și surîse.

— Ai înțeles cum stă chestia, Șurka? Ia aminte, să nu încalci legea, că altfel te bagă la popreală!

Băiețelul rîse și-l trase pe taică-său de ureche.

— Nu trîncăni prea mult, îl sfătui Kostenko, în ziua de azi copiii sînt inteligenți, mai inteligenți decît eram noi. Copilul n-are rost să știe că ai fost închis. Nu glumi cu treburile astea.

— Dac-așa ți-e scris pe-al vieții făgaș, tot nu scapi și-ajungi ocnaș. Așa se zice, nu?

— Vorbești și tu ca să nu taci, Mișanea. Dacă o fi să se întîmple ceva cu puștiul, parcă văd că înnebunești de durere.

— Taică-meu, ce să zic, a înnebunit grozav!

— Taică-tău e-un bețiv, ce pretenții poți avea de la el?!

— Adică cum, ce pretenții pot să am! Nu mi-e tată? Nu el mi-a dat viață? Auzi, ce pretenții pot să am!

— Îmi place că te zbîrlești așa, spuse Kostenko, e o zbîrleală justă.

— Iar faptul că refuz să vă slujesc, e nejust, nu? Cam asta trebuie să înțeleg?

— Nimeni nu te obligă să ne slujești, Mișanea. Am venit la tine să-ți cer să mă ajuți. Ți-am explicat – sînt în căutarea unei bande care a ucis trei oameni. Trei, înțelegi? Au rămas, de pe urma lor, opt orfani. Dar să lăsăm asta, să nu zici că fac poezie. Rămîi cu bine. Dă-i lui Șurka vitamina „A”, e foarte necesară la vîrsta lui.

După ce plecă Kostenko, Mișanea își ridică fiul deasupra capului și-i spuse oftînd:

— Așa, flăcăule, rîzi? Ești vesel, prostuțul meu mic, da? Ești vesel? Dă-i înainte, veselește-te, cît oi mai fi eu în viață!

CAPITOLUL 2

ZIUA UNUI INS ÎNTREPRINZĂTOR

La Comitetul de stat al Planificării, Proskureakov nu reuși să-și rezolve treburile decît pe jumătate: devizele pentru extinderea fabricii de afinare din Prigorsk, sau mai bine zis a secției de prelucrare a rubinelor și granatelor, fuseseră examinate și aprobate în principiu, dar decizia respectivă nu putuse fi semnată, pentru că, de două zile, toți șefii participau la lucrările Conferinței teoretice în problema introducerii sistemelor automate de calcul în economia națională.

Proskureakov izbuti totuși să fie primit de Ivolghin. Se apucă să-i explice acestuia că cele două sute patruzeci de mii de ruble pe care le solicita pentru extinderea întreprinderii puteau să fie amortizate în mai puțin de o jumătate de an, deoarece producția suplimentară realizată în urma extinderii proiectate urma să fie achiziționată chiar „din prima clipă” de către firma de comerț „Samoțvet”, care era atît de interesată, încît se arăta dispusă să ia asupra sa și o parte din cheltuielile de producție.

— Cu atît mai bine, n-au decît să vă finanțeze tot ei, rîse Ivolghin. Va fi realizată astfel o cooperare socialistă directă, doar asta și urmărim, asta și e tendința în economie. Pe cînd

dumneata cauți calea cea mai comodă, mai sigură, să smulgi banii de la stat, ca să nu te doară capul în niciun fel...

— Tocmai pe mine v-ați găsit să mă învinuiți de conservatorism? răspunse Proskureakov, pe același ton de glumă. Temeți-vă de Dumnezeu, Miroslav Kazimirovici! De altfel, pentru că veni vorba, dumneavoastră sînteți acela care-mi țineți aripile încătușate, chiar dumneavoastră! Oferiți-mi posibilitatea de a perfecta contractele direct cu firmele comerciale, și vă umplu de bani... Dumneavoastră însă îi tot dați cu nu și nu, pentru fiecare pas pe care-l întreprind îmi cereți rapoarte peste rapoarte!

— Bine, bine! făcu Ivolghin. Iuri Mihailovici, cred că săptămîna viitoare o să iasă și hotărîrea în problema dumitale. După cîte îmi dau seama, situația se prezintă în favoarea dumitale, ei! și în definitiv, ținînd seama de proporțiile sectorului nostru, toată treaba e un fleac – două sute de mii, acolo!

— Două sute patruzeci, Miroslav Kazimirovici, două sute patruzeci...

— Iuri Mihailovici, lasă-te de sume dintr-astea, ciudate, și Ivolghin rîse din nou. Șiretlicul ăsta al dumitale – ceri două sute patruzeci, ca să obții două sute – a fost înțeles de toată lumea de mult. Două sute, prietene, două sute, să nu contați pe mai mult.

De la Comitetul de stat al Planificării, Proskureakov se duse la Institutul de construcții de mașini-unelte: în laboratorul profesorului Nikonenko se construiau noile agregate pentru prelucrarea mineralelor.

— Vă tăiați singuri craca de sub picioare, spuse Proskureakov, după ce cercetă modelele experimentale ale mașinilor cu conducere automată. Scumpe profesore, omenirea, și în primul rînd gîndirea inginerilor dă naștere la mașini atît de inteligente, încît pînă la urmă programul ni-l va

dicta mașina nouă, și nu noi ei. O să ne distrugă automatizarea, o să devenim leneși, o să ne înecăm în grăsime, o să ne alegem toți cu stenocardie prematură. Nu vă mustră deloc conștiința pentru faptul că împingeți omenirea în prăpastie?

Nikonenko îl rugă pe Proskureakov să obțină fonduri pentru un stoc de alamă, dar Proskureakov îi răspunse că, practic, lucrul e cu neputință, deoarece fondurile le repartizează Banca de Stat, și ca să fie rezolvată chestiunea, e nevoie de câteva săptămîni, dacă nu de luni.

— Dar niscaiva materiale plastice nu v-ar fi cumva de folos? se interesă Proskureakov. Un bun prieten de-al meu a ajuns ștab în sectorul materialelor plastice – cu așa ceva, da, v-aș putea servi cît se poate de repede, profesore.

În continuare, Proskureakov trecu pe la directorul uzinei de reparare a locomotivelor: îi trebuiau cîteva locomotive scoase la reformă, ca să le folosească pe liniile ferate din incinta uzinei sale; economiștii ajunseseră la concluzia că în uzinele de profilul aceleia în care lucra el e mult mai avantajos să folosești locomotive decît să rulezi mijloace de transport auto.

Acoperind cu palma receptorul telefonului, directorul uzinei, Samohvalov, făcu un semn cu capul spre fotoliu, invitîndu-l pe Proskureakov să ia loc, și continuă să-i explice, obosit, omului de la celălalt capăt al firului:

— Tovarășe Zaharov, vă repet pentru a cincea oară că, ținînd seama de stocurile de materie primă și de fondul de salarii ce mi-au fost alocate, pot să îndeplinesc planul cu două sute la sută, să dublez cantitatea de produse, adică, dar pentru asta dați-mi libertate de acțiune! Da, da, mie, tovarășe Zaharov! Vă rog să nu mă calificați drept autocrat! Sindicatele n-o să-mi îngăduie să scot untul din muncitori – și, la urma urmei, nici eu nu mă trag din nu știu ce viță boierească, ci din

neam de lăcătuși! Da, da! Conform schemei, pentru biroul de construcții sînt prevăzuți patruzeci de oameni, patruzeci de haidamaci cu salarii de la o sută zece pînă la două sute cincizeci de ruble, pe cîtă vreme eu am nevoie acolo doar de cinci oameni, dar cu salarii de la trei sute pînă la o mie de ruble! Da, da, întocmai, pînă la o mie! Și ar trebui să mi se dea libertatea ca posturile vacante să fie ocupate prin concursuri anuale, prin concursuri cu teme concrete, și nu pe baza specialității trecute în diplomă! Fiindcă veni vorba, Polzunov n-a făcut Politehnica și știți ce a ieșit din el... Pe urmă, în bugetul meu sînt trecute douăsprezece mii de ruble pentru convorbiri telefonice cu furnizorii; ce nu reușesc să obțin cu niciun chip sînt trei posturi cu salarii de trei sute de ruble și un fond de deplasări pentru niște oameni cu adevărat pricepuți în probleme de aprovizionare! Da, da, tovarășe Zaharov, nu pot să obțin! Restitui bucuros douăsprezece mii și în schimb cer șapte mii, dar cu condiția să pot manevra după nevoile reale banii aceștia și nu să-i cheltuiesc doar așa, pentru că mi-au fost alocați! Dispun, dragă-Doamne, de douăzeci și opt de paznici militarizați, pe cînd eu am nevoie de trei instructori pentru cîini de pază și de zece cîini ciobănești, dar asta, din păcate, n-o să-mi aprobe nimeni. Treabă avem destulă cu toții! Nu, tovarășe Zaharov, asta nu e isterie, ci strigătul de durere al unei inimi atașate de activitatea ce i-a fost încredințată. Ziceți că dumneavoastră sînteți un om calm? Ei bine, asta înseamnă că sînteți un birocrat nepăsător, dacă mă ascultați și puteți să rămîneți calm! Na-ți-o bună! Ei, asta chiar că vă privește personal!

Samohvalov trînti receptorul în furca, înjură și scotoci furios după o țigară în cutia de „Kazbek”.

— Așa stau lucrurile, și n-ai ce-i face, spuse el, cu un glas din care răzbătea, pe lîngă mînie, și o umbră de uimire. Cît e ziua de lungă, te dăscălește, te corectează, te îndrumă...

— Știi, tovarășe Samohvalov, uneori mi se năzar în vis anii de demult, cînd mă simțeam cu adevărat ostaș: ziua de lucru lua sfîrșit, iar serviciul mergea înainte. Îți duceai și traiul, îți scriai liniștit rapoartele – nu te zorea nimeni. Iar acum, vrei să urnești șandramaua din loc – chipurile, ți s-au acordat și împuterniciri în scopul ăsta – și cînd colo, te apucă mereu de pulpană și caută din răputeri să te țină în loc blestemații ăștia de arhiprudenți...

— N-ai la dumneata niște pilule de validol? Eu mi le-am lăsat acasă. Samohvalov zvîrli țigara.

— Ee, drăguțele, așa nu merge. E cazul să mai contemplăm și cerul înstelat... Eu nu folosesc validol, leacul meu e coniacul: cincizeci de grame, și parcă îți ia cineva durerea cu mîna.

— Beția în timpul serviciului se sancționează cu concedierea... Samohvalov zîmbi. Cu ce probleme ai venit pe la mine? A, în legătură cu locomotivele alea trei? Eu v-am avizat favorabil cererea, acum e momentul să pedalezi la minister – am expediat-o acolo.

Proskureakov se întoarce la el, la centrală, abia după ora trei. Apucă să treacă pe la cantină cu jumătate de oră înainte de închiderea acesteia, dar ciorba se terminase, iar rasolul de găină era și el tăiat de pe listă. Proskureakov nu admitea să i se servească mîncarea în birou și lua masa laolaltă cu toți ceilalți salariați, la cantină. Uneori, bufetiera îi păstra ciorba și rasolul de găină, dar în ziua aceea era de serviciu o bufetieră nouă, așa că fu nevoit să se mulțumească cu o farfurie de supă și cu chiftele cu hrișcă.

În anticameră îl așteptau vreo opt persoane.

Primul fu introdus un ziarist cu care discutase în urmă cu o săptămînă: gazeta respectivă intenționînd să publice o pagină consacrată opiniilor unor conducători de întreprinderi

economice, Proskureakov îi acordase ziaristului un interviu amplu și cât se poate de sarcastic.

— Vă rog să revedeți materialul, Iuri Mihailovici, spuse ziaristul. Sper că am înregistrat cât se poate de fidel punctele dumneavoastră de vedere. Dacă sînteți de acord, puneți-vă apostila, sus, pe prima pagină.

Proskureakov luă creionul și citi cu atenție toate cele șase pagini de text dactilografiat, făcînd cîteva adnotări marginale.

— Uite, fraza asta aș zice s-o scoatem, spuse Proskureakov. Reiese din ea că aș fi un fel de profet care prezice viitorul – oricum, mai multă modestie nu strică... Să punem ideea sub semnul întrebării, iar recomandările, ca și cum ar veni din partea dumatile.

— Cu restul materialului sînteți de acord?

— Dacă n-aș fi fost, nu ți-aș fi făcut precizările acestea.

După aceea, o primi în audiență pe femeia de serviciu Anufrieva, căreia comisia Comitetului executiv îi respinsese cererea pentru un apartament de două camere, pe motiv că unul din cei trei fii ai ei primise de curînd locuință.

După ce ascultă răbdător plîngerea Anufrievei, Proskureakov dădu supărat din cap și puse mîna pe telefon.

— Galina Feodorovna, păi, e vorba de fiul ei cel mare, începu el s-o lămurească pe secretara Comitetului executiv. Înțelege, omul și-a întemeiat la rîndul lui o familie. Soțul Anufrievei, care a făcut parte din rîndurile miliției populare, a murit pe front, și ea a rămas să crească, singură-singurică, trei băieți. Doi dintre ei locuiesc și acum cu dînsa, unde mai pui că unul, care s-a liberat de curînd din armată, ca mîine se însoară și își aduce și nevasta în casă.

Ascultă cât ascultă răspunsul Galinei Feodorovna, apoi, încruntîndu-se, lovi cu palma în masă.

— Tovarășă dragă, hai să-i scoatem odată pe toți din subsoluri! Bine, o să remit, din rezervele mele, fondului

vostru locativ spațiul corespunzător; Sagadeev, șeful serviciului nostru administrativ, poate să mai aștepte, nu sînt decît trei persoane în familie. Pe Anufrieva trebuie s-o ajutăm neapărat. Să ne gîndim și la ce-or să spună muncitorii, Galina Feodorovna! Da... Exact. N-are rost să ne certăm pentru atîta lucru. Da... Așa, da. În sfîrșit, un răspuns înțelept! Îți mulțumesc. O să treacă dînsa mîine pe la dumneata. Salută-l din partea mea pe Mikola Ivanovici al dumitale.

Puse receptorul în furcă, oftă, își frecă obosit fața și se strîmbă nemulțumit:

— Ia nu mai boci atîta, Prohorovna! Du-te mîine să-ți iei în primire locuința.

În continuare, primi niște delegați din Tadjikistan și Habarovsk și ținu o consfătuire-fulger cu directorii a două uzine. Se uită la ceas – se și făcuse ora șapte. Îi chemă pe cei de la serviciul planificării și le ceru să întocmească devizul lucrării; n-avea sens să aștepte aprobarea scrisă de la Comitetul de Stat al Planificării, deoarece cele două sute de mii de ruble pentru extinderea fabricii de afinare a bijuteriilor aveau să le fie alocate în mod sigur. Ceru să vină mașina, și tocmai se pregătea să plece acasă, cînd ușa cabinetului se deschise fără zgomot și intră Pimenov.

Văzîndu-l, Proskureakov, uluit și sfredelit brusc de un sentiment acut de îngrijorare, se ridică pentru o clipă din fotoliu.

Pimenov se apropie cu pași repezi de aparatul de radio, îl deschise, potrivindu-l pe stația „Maiak”, și spuse:

— Am încurcat-o, Iuri Mihailovici: Nalbandov a intrat la apă!

— Cu-um? făcu Proskureakov în șoaptă. L-au arestat?

— Deocamdată nu. Idiotul a venit la Moscova să-și cumpere mașină (pentru mașină, e în stare să-l vîndă și pe taică-său la kilogram), a dat de dracu și a șters-o. Buletinul

fals l-a lăsat aici, la Moscova, și toată marfa, care face vreo nouă mii de ruble, s-a dus pe apa sîmbetei.

— Și ce-i de făcut?

— Păi, pentru asta am și luat avionul și am venit la dumneata, răspunse Pimenov. Nu-ți fie teamă, am stat de-am așteptat pînă a plecat secretara, așa că sîntem singuri.

Proskureakov scoase dintr-un dulap, înțesat cu tomuri uniforme ale clasicilor marxismului și îndreptare tehnice groase, o sticlă de coniac și își turnă cincizeci de grame într-un păhărel de sticlă verzuie. Clătinînd din cap, zîmbi într-un chip straniu.

— Ce este? întrebă Pimenov, suspicios.

— A, nu... nimic, răspunse Proskureakov, lăsîndu-se pe spate în fotoliu și închizînd ochii. Ce caraghioasă viață ducem, tovarășe dragă... O clipă doar... să-mi trag răsuflarea, și pe urmă mergem... Sau știi ce? Du-te dumneata înainte la restaurantul „Lastocika” – viu și eu îndată și o să chibzuim amîndoi ce e de făcut.

CAPITOLUL 3

SEARA UNUI BANDIT INTELECTUAL

— **D**ați-mi voie să ridic acest pahar, își începu toastul Viktor Keșalava, în sănătatea regizorului și, prin persoana regizorului, în sănătatea întregii dumneavoastră echipe de filmare. M-am încredințat astăzi, vizitînd platoul de filmare și urmărind activitatea dumneavoastră, că noi, spectatorii, se poate spune că nu cunoaștem nimic despre munca dumneavoastră – pe care cum s-o calific altfel, decît ca o muncă de robi?...

— Creația înseamnă eliberarea din robie! strigă asistentul de operator Ciotkerașvili. Voi, inginerii de mașini, nu-i puteți înțelege pe inginerii sufletelor omenești!

— Nu întrerupe oratorul! se răsti la el operatorul-șef, care fusese ales tamadă al acelei serii de sîmbătă petrecute la „Eșeri”, un restaurant cochet, pierdut în munți, nu departe de Suhumi. Continuă, Viktor!

— Aș compara munca dumneavoastră, urmă Keșalava, cu aceea a viticultorului. Puțină lume știe cîtă sudoare se cere pentru a obține un ciorchine în care e înmagazinat soarele, puțină lume știe de cîtă trudă e nevoie pentru a culege ciorchinele, a-l storce cu grijă și a-l preface în licoarea nobilă care este vinul. Spectatorul din sălile de cinema e la fel de

ignorant ca și clientul de restaurant. Niciunul nu are habar câtă sudoare stropită cu sânge se irosește pentru a produce o sticlă de vin ori a crea un film. Ridic, deci, paharul acesta pentru munca neasemuitului regizor, în sănătatea marelui artist Grigori Markovici...

— Mark Grigorievici, îl corectă Ciotkerașvili, prenumele și numele patronimic ale regizorului nu e totuna în ce ordine le roștești, asta nu-i aritmetică, nu e o operație de adunare!

— În sănătatea marelui maestru, a valorosului artist Mark Grigorievici! reluă Keșalava, mulțumindu-se să arunce o foarte scurtă privire asupra lui Ciotkerașvili. Îi urez să guste din plin din roadele muncii sale, la fel ca viticultorii, slăviți în cîntece și balade de vitejii munteni. O lume întreagă îl cunoaște pe Mark Grigorievici ca pe un remarcabil reprezentant al cinematografiei sovietice, tovarăș de luptă al celor mai mari maeștri ai cinematografiei mondiale. În sănătatea dumată, iubite! Îți urez să ți se împlinească toate dorințele și să ai parte numai de bine în viață!

Mark Grigorievici oftă din greu – chiar în ajun primise o telegramă din Leningrad, prin care era încunoștințat că ultimul material filmat îi fusese aspru criticat în consiliul artistic; filmul pe care îl turna acum reprezenta ultima lui speranță: cele precedente fuseseră, și nu fără temei, făcute harcea-parcea de către critică, care le invinuiseră de platitudine, de banalitate, de lipsă de expresivitate.

— Mulțumesc! rosti Mark Grigorievici, ridicîndu-se. Ochii săi mici deveneau, după două pahare, roșii-vineții, ca la iepurii de casă. Îți mulțumesc, Viktor! Părerea mea, însă, este să ridicăm paharele și să bem nu pentru regizorii remarcabili, ci pentru cei mediocri, fiindcă pe umerii acestora se sprijină cinematografia mondială, de pe urma părului lor încărunțit înainte de vreme și a infarcturilor lor se nasc și se afirmă alde

Fellini, Antonioni și alți Kramerii de-ăștia! În sănătatea noastră a tuturor, Lenocika!

Actrița, sosită cu avionul de la Moscova pentru filmări, zîmbi ironic, abia perceptibil. Dacă n-ar fi avut nevoie stringentă de bani, n-ar fi acceptat în ruptul capului să joace într-un film al acestui regizor; dar urma să achite rata a doua pentru locuința proprietate personală, așa că n-avusese încotro și se înhămasese la o treabă de reușita căreia se îndoia foarte mult.

Keșalava se așeză lângă actriță și-i spuse:

— Astăzi, m-ați cucerit cu măiestria dumneavoastră, Lenocika. Mă uitam la jocul dumneavoastră, pe platou, și eram uluit, pur și simplu. Cîtă sensibilitate!...

— Adevăratul verdict o să-l dea ecranul.

— Poftim?

— Să zicem că e o superstiție a noastră, a actorilor: ecranul îți arată cum ai jucat – bine sau rău.

— N-aveți încredere în opinia unui simplu spectator?

— Nu.

— Vă rupeți de popor, Lenocika, și asta nu e bine.

Keșalava zîmbi. Pot să vă invit la dans?

— Vă rog să nu vă supărați, dar sînt foarte obosită. Nici nu știu cum o să găsesc putere să ajung pînă la pat, să mă culc.

Keșalava adresă discret cîteva cuvinte maître d'hotel-ului și, peste cinci minute, își făcură apariția pe masă zece sticle de coniac moldovenesc Doina.

Lenocika observă privirea disperată a lui Mark Grigorievici către operator, a acestuia către directorul de film-adjunct Ghețman și a lui Ghețman către Ciotkerașvili: cele zece sticle reprezentau salariul pe o lună al unui regizor secund. Ciotkerașvili făcu un semn din cap, foarte discret, către Keșalava, ceea ce voia să însemne că acesta făcuse

comanda și că, deci, totul era în regulă, pe ei n-avea să-i coste nimic.

— Îmi îngăduiți încă vreo cîteva cuvinte? se adresă Keșalava către tamadă. Îmi dau seama că încalc în felul acesta rînduiala banchetului, dar voi fi scurt.

— Viktor are cuvîntul, spuse operatorul. A doua dublă, adăugă el, în rîsetele echipei de filmare. Prima a fost prea lungă, și oricum, Mark Grigorievici, pînă la urmă, tot a rămas afară din cadru.

— Rog pe toți cei de față să-și umple paharele și să le ridice în sănătatea gingașei, încîntătoarei femei care este totodată și o mare actriță, stăpînă a inimilor și cugetelor milioaneilor de spectatori. În sănătatea Lenocikăi! Dînsa spunea adineauri că e foarte obosită, dar coniacul acesta nu poate decît s-o înviioreze, să-i dea forțe noi pentru a-și putea continua și mîine minunata muncă de creație ce nu poate lăsa pe nimeni nesimțitor.

Keșalava bău el, cel dintîi, paharul pînă la fund, apoi se întoarse spre Lenocika și o privi lung în ochi. Actrița zîmbi.

— Nu vă supărați, Viktor, dar eu nu beau coniac. Nu beau niciodată.

— Și nici altceva nu beți?

— Porția mea e o gură de șampanie, și atît. Vă mulțumesc și vă rog din tot sufletul să nu vă supărați.

Keșalava șușoti din nou la urechea maître d'hotel-ului, și peste cîteva minute, ospătarii veniră cu o duzină de sticle de șampanie.

— Inginerul ăsta, mormăi Mark Grigorievici către operator, parcă ar fi dat lovitura cu mai multe scenarii deodată: după ce pune la bătaie două sute de ruble pentru coniac, mai zvîrle șaizeci și pentru șampanie!

— E neapărat necesar să beți o gură de șampanie, spuse Keșalava turnînd în cupa cu picior înalt a Lenocikăi.

Șampania înseamnă soare – în primul rînd, sănătate – în al doilea rînd, și, în sfîrșit, în al treilea rînd, înseamnă creație!

Cîtiva se retraseră pe la două noaptea. Keșalava îi rugă pe muzicanți să mai rămînă, și petrecerea continuă încă vreo oră și jumătate.

Asistentul de regie Ciotkerașvili stătea lîngă pictorul scenograf Rîbin. Acesta dădea de-a dura pe fața de masă cocoloașe de pîine și îl ațintea cu ură neascunsă pe Mark Grigorievici.

— Cum de-a fost lăsat un asemenea individ să pătrundă în artă? îi repeta el, exasperat, lui Ciotkerașvili Cum de-a fost lăsat? Păi da, democrația noastră, și numai ea, garantează drepturile tuturor incapabililor... Ai intrat în posesia unei diplome, gata, totul e în regulă, nimeni nu te mai poate da afară! Preocupările artistice ale ăstuia se reduc la a se strecura în calitate de coautor al scenariului și la a încasa sume cît mai grase; altceva nu-l interesează. Habar n-are să le arate actorilor cum să joace, nu e-n stare să le sugereze o idee și te mai miri că tuturor le piere pofta de lucru, că li se face lehamite cînd îi văd mutra adormită.

— Și tu de ce te revolți? Că doar huzurești cu un regizor ca ăsta, ce faci e bun făcut, tipul n-are pretenții. Arde-ți la iuțeală crochiurile și-ntre timp pregătește-ți expoziția personală!

— Eu, în artă, nu vreau să huzuresc. Prefer să mă spetesc muncind.

— Dacă-i așa, caută-ți o slujbă la altitudini mari, îl sfătui Ciotkerașvili. Cu constituția ta fizică, o mierlești repede.

Keșalava reuși pînă la urmă s-o convingă pe Lenocika să danseze cu el. Dansa după moda veche, cu brațul stîng mult depărtat și lipindu-și partenera de piept cu dosul palmei.

— Strașnică formație de jazz, comentă el, păcat că e nevoită să cînte într-o asemenea speluncă!

— Dar e foarte drăguț aici, cum puteți numi spelunca un astfel de local?

— Ei, oricum, băieții ar putea, fiecare, să se producă și ca soliști. Dar dumneavoastră, Lenocika, aveți ocazia să dați recitaluri?

— Cînd să am? Sînt ocupată cu teatrul, cînd nu am spectacole, mă duc la filmări, și apoi, nu prea se mai obișnuiește să se joace fragmente de piese.

— Iertați-mi, Lenocika, întrebarea indiscretă: cu cît sînteți plătită la teatru?

— Cu o sută douăzeci de ruble.

— O sută douăzeci de spectacol?

Lenocika avu un zîmbet obosit.

— Nu, pe lună, Viktor, o sută douăzeci pe lună.

— Dar pentru film?

— Tariful la care sînt încadrată este de douăzeci și cinci de ruble pentru ziua de filmare. La filmul ăsta o să am vreo douăzeci de zile, așa că puteți calcula și singur.

— Lenocika, ar trebui să vi se plătească o sută de ruble pe zi.

Actrița zîmbi.

— Aș deveni milionară, Viktor, ceea ce ar fi rău.

— De ce?

— Pentru că banii ucid creația.

— Hm, nu știu dacă-i așa... În ce mă privește, cînd sînt sătul, lucrez mai bine. Iertați-mă, Lenocika, sînteți măritată?

— Da, sînt măritată.

— Eu, în locul soțului dumneavoastră, aș muri de gelozie: o femeie atît de frumoasă și să călătorească singură!

— Soțul meu și cu mine sîntem pentru libertate în relațiile dintre noi.

— Da? Cum vine asta?

— Cum să spun... E destul de greu de explicat. Lenocika

oftă. Ne străduim să edificăm un sistem de coexistență pașnică.

Maître d'hotel-ul se apropie de Keșalava.

— Iertați-ne, dragă tovarășe, dar s-a făcut foarte, târziu.

Keșalava îi întinse niște bani, dar maître d'hotel-ul clătină din cap în semn că nu despre asta e vorba.

— Nu, vă mulțumesc. Consumația a fost achitată, totul e în ordine. Dar dacă mai întârziem, pierd ultima cursă de autobuz spre oraș. E timpul să plec acasă.

În drum spre Suhumi, se apucară să cînte tot felul de cîntece, și atît de zgomotos, că șoferul, care era obosit, întoarse capul și spuse furios:

— Nu s-ar putea ceva mai încet? Simt că-mi plesnesc timpanele.

Keșalava îi întinse o sticlă de coniac.

— Ia, drăguțule, și bea-o acasă! Nu te supăra – petrecem, ne veselim și noi, ca oamenii.

La hotel, Keșalava o însoți pe Lenocika pînă la biroul de recepție al etajului. Luă el cheia camerei, descuie ușa, o lăasă pe actriță să treacă înainte și, pe cînd ea răsucea comutatorul, cu mișcări iuți, de felină, se strecură și el înăuntru și încuie ușa în urma sa.

Lenocika se întoarse către el, mirată.

— Nu-mi vine să mă despart de dumneavoastră, spuse Keșalava. Ce-ar fi dacă aș rămîne?

— Ați înnebunit! Ieșiți imediat!

Keșalava extrase dintr-un buzunar al hainei mai multe pietricele mari, de culoare roșie închisă. Le jucă de cîteva ori în palmă, apoi le puse pe noptieră.

— Sînt granate... Fiecare din ele valorează o sută de ruble, Lenocika! Sînt treisprezece bucăți. Un număr care îmi place.

Întinse mîna spre comutator și stinse lumina.

— Plecați de aici! spuse Lenocika.

— De ce ești rea?

Keșalava o prinse în brațe și o lipi strâns de el.

Lenocika își înfipse coatele în pieptul lui și zise:

— Am să țip.

— N-ai să ții, păpușico. Îți convine ție un scandal? Ce-o să zică soțul tău? Nu tu m-ai lăsat să intru în cameră?

Dezbracă-te, Lenocika, hai, cu binișorul...

— Lasă-mă, Viktor, lasă-mă!

— Nu, Lenocika, n-am să te las.

— Atunci, cum vrei să mă dezbrac?...

— A-a, așa da, făcu Keșalava și își descleștă brațele. În aceeași clipă, Lenocika se repezi pe balcon.

— Ajutor! strigă ea cât putu mai tare. Ajutor! Săriți!

În camerele hotelului începură să se aprindă luminile. Din camera vecină ieși în balconul de alături un gruzin bătrîn.

— Ce s-a întîmplat?! Ce e, domnișoară?! Ce s-a întîmplat?!

— Ce este? strigă de jos milițianul de serviciu în piațeta din fața hotelului. Ce se-ntîmplă acolo la dumneata?!

— Veniți! Veniți încoace, repede!

Lenocika țipa, cutremurată de groază că o să simtă iarăși pe trupul ei atingerea degetelor lungi și febrile ale lui Keșalava. Dar în cameră se auzi zgomotul ușii trîntite, și cînd intră în fugă, gîfîind, milițianul – în spatele căruia se ivi în prag, îmbrăcat sumar și speriat, regizorul – Keșalava se făcuse nevăzut. Pe cristalul nopțierei, lumina veiozei făcea să scînteieze viu trei pietricele roșii.

CAPITOLUL 4

FACTORUL TIMP

În timp ce anchetatorul secției orășenești a Direcției Afacerilor Interne, Tolordava, convocat de mine, lua interogatoriul victimei, respectiv al actriței Toropova E.G., a sunat telefonul, și un individ, care nu și-a declinat numele, a prevenit-o pe Toropova Elena Gheorghievna că, în caz că va informa miliția de episodul cu pietrele prețioase, o va înjunghia. Individul i-a propus Toropovei să păstreze granatele rămase pe noptieră, dar să nu spună nimănui de unde le are. Anchetatorul Tolordava i-a cerut Toropovei să nu pună receptorul în furcă, ceea ce ne-a dat posibilitatea să stabilim operativ că apelul telefonic provenea de la telefonul public nr. 679 de lângă cafeneaua «Merani».

„ECHIPE SPECIALE, CONSTITUITE DE CĂTRE SECȚIA orășenească a D.A.I., au blocat gara și au pus sub supraveghere și celelalte ieșiri din oraș. Tuturor li s-au dat semnalmente lui Keșalava, obținute în urma interogării pictorului scenograf al echipei de filmare tov. Rîbin A. K., a asistentului de regie tov. Ciotkerașvili S.U. și a actriței Toropova E.G. Dar nicio persoană care să corespundă

semnalmentelor numitului Keşalava n-a părăsit oraşul în cursul nopţii.

LOCTIITOR AL ŞEFULUI SECŢIEI D.A.I,
locotenent-major de miliţie Djibladze.”

„M.A.I. AL U.R.S.S. TOVARĂŞULUI KOSTENKO. VĂ comunicăm că expertiza Secţiei tehnico-ştiinţifice de pe lângă Miliţia oraşului Suhumi, căreia i-au fost remise granatele în vederea stabilirii valorii lor materiale (dosarul No. 12-75-a) a descoperit pe cele trei pietre urme de somnifere (un praf de culoare albă, inodor), identic cu cel precizat în informarea dumneavoastră din 15.8.1971.

ŞEFUL SERVICIULUI JUDICIAR,
maior de miliţie Şervaşidze.”

„M.A.I. AL U.R.S.S. TOVARĂŞULUI KOSTENKO. VĂ comunicăm că acţiunea de depistare a cetăţeanului Keşalava Viktor a început în toate raioanele R.S.S. Gruzine. Au fost identificate 38 de persoane purtând numele şi pronumele respective. Anexăm lista.

LOCTIITORUL ŞEFULUI SERVICIULUI JUDICIAR AL
M.A.I. din R.S.S.G.,
colonel Şuhişvili.”

TELEFONUL ÎL TREZI PE STEPANOV DIN SOMN.

— Noroc, Mitea, la telefon Kostenko.

— Să trăiești, bătrîne.

— Nu cumva te-am trezit din somn?

— Nici gînd! Eu mă apuc de lucru la șase dimineața.

— Atunci, e-n regulă. Mă speriasem – mi s-a părut că ai un glas cam adormit. Ascultă, trebuie să trec pe la tine. Se poate?

— Măgarule! Ce înseamnă asta – „se poate”?

— Nimic altceva decît expresia deosebitei considerațiuni a miliției judiciare față de tagma scriitoricească.

— În cazul acesta, iartă-mă, zîmbi Stepanov.

— Nu face nimic... îi răspunse Kostenko pe același ton.

Așadar, în douăzeci de minute sînt la tine.

— Flămînd?

— Nu, sătul.

— Te aștept.

Kostenko sosi exact peste douăzeci de minute.

— Am trecut, bătrîne, doar pentru o jumătate de ceas.

Apelez la tine în calitate de expert în cinematografie.

— Ceva interesant?

— E vorba de un caz încă neelucidat. Îl tot sucesc pe o parte și pe alta. Cînd o să fac cît de cît lumină, am să-ți povestesc. Mitea, dă-mi o mîină de ajutor în materie de cinematografie.

— Nimeni pe lume nu e în stare să ajute cinematografia, glumi Stepanov. Nici chiar miliția judiciară. Ce anume te interesează?

— Printre membrii echipei de filmare s-a foit, o zi întregă, un individ străin de ei. După care, tipul a intrat în pămînt, iar eu am nevoie de el ca de aer – îl căutăm de mult. Spune-mi cu cine anume să vorbesc, îți dai seama că nu mă descurc în lumea lor. De pildă, cine ar putea verifica dacă

tipul, deși din afară, dar aflat pe platou în timpul filmărilor, n-a nimerit cumva în cadru?

— Vorbește cu asistentul de regie, de obicei el se ocupă de contactele cu oamenii. Asistentul de regie este cel care răspunde de actori și de recuzită.

— Adică?

— Să zicem că ai mâine filmare, și trebuie să aduci în cadru un elefant. Asistentul se duce la grădina zoologică, unde îl face pe administrator să se prăpădească de rîs cu cele mai noi bancuri, contabilului îi promite să-i procure cizme înalte pentru nevastă-sa, și vine cu elefantul. După asta, tot la el țipă directorul, că de ce i-a plătit supraveghetorului elefantului peste tarif, regizorul țipă la director, propunîndu-i să se producă el, directorul, în rolul elefantului, în vremea asta vine operatorul și anunță că soarele a dispărut, așa că filmarea din ziua aceea se contramandază, iar asistentul e sancționat cu muștrare scrisă.

— Văd că ești pus pe glume, Mitea, ceea ce e bine. Aș mai sta bucuros să rîd împreună cu tine, dar plec cu avionul, care, după cum știi, n-are obiceiul să aștepte, și nu m-ai lămurit încă dacă un individ aflat cu totul întîmplător printre membrii echipei de filmare s-ar putea sau nu să fie prins pe peliculă.

— Da, Slavik, există o șansă ca un om aflat întîmplător la filmare să apară pe peliculă. Dar mai degrabă s-ar putea să-l găsești pe un film al fotografului echipei: obligația acestuia este să fotografieze fiecare punere în scenă. Nu e deloc exclus ca cineva venit doar să caște gura să apară în planul doi. Discută și cu machiorii, cere-le să aleagă dintr-o sută de fotografii ale actorilor pe cele care aduc, fie și numai printr-o trăsătură izolată, cu omul pe care-l cauți. În sfîrșit, roagă-i să machieze pe unul din actori, dîndu-i înfățișarea protejatului tău. Dacă echipa de filmare a avut un pictor scenograf, și

acesta a venit în contact cu tipul, roagă-l să-i schițeze portretul din memorie.

— N-ai un calmant oarecare?

— De ce?

— Nu știu. Mă supără abdomenul. Mai exact, mă doare. Ca să fiu sincer, mă doare al dracului.

— Ai fost la doctor?

— Mitea, n-oi fi avînd cumva un canceraş?

— Ești un idiot!...

— Asta rămîne de văzut... N-ai lansat chiar tu ideea că generația noastră e mai șubredă decît a celor care au astăzi în jur de cincizeci de ani, pentru că aceștia n-au cunoscut radioactivitatea în copilărie și poluarea sonoră citadină în adolescență?

— Am lansat ideea asta pentru că aveam eu însumi dureri în dreptul inimii și eram convins că am făcut pe picioare un infarct. Fleacuri! Odihnește-te vreo săptămînă și o să-ți treacă.

— Și lui Levon tot așa i se spunea – fleacuri, o să-ți treacă! Și îl durea exact în locul unde mă doare pe mine.

Lui Kostenko îi reveni din nou în minte chipul lui Levon. Cu o lună înainte de a muri, cînd știa prea bine că remisiunea a luat sfîrșit și că a început numărătoarea inversă a zilelor pe care le mai avea de trăit, Levon îi telefonase lui Kostenko și-l invitasă în studio.

— Vreau să-ți arăt un material filmat, îi spusese atunci Levon. Mi-a propus Kios să mă bage într-o producție a lui; joc rolul unui pungaș.

Kostenko se dusese la Mosfilm, și luaseră loc amîndoi în „sala de ouă” (așa fusese poreclită în glumă mica sala de vizionare, fiindcă avea pereții capitonați cu cofraje de ouă: se constata că e un material excelent pentru izolare fonică), și Levon se uitase tot timpul țintă la Kostenko, crezînd că

acesta, prins de imaginile de pe ecran, nu-i observă privirea. Kostenko însă vedea prea bine ochii lui Levon – își formase de mult o atenție distributivă – și citea în ei o suferință atât de mare, încât i se ridicase un nod în gât. Făcuse totuși un efort și izbutise să izbucnească în râs; fără să se întoarcă spre prietenul său, spusese:

— N-aș fi crezut niciodată că ești un actor atât de formidabil!

— Nu ți se pare că pe ecran arăt ca un cadavru în toată legea?

— Ce-ți veni?...

— Ecranul, Slavik, e o invenție foarte ingenioasă... Jupoaie, ca șmirghelul, întreg pospaiul de neadevăr. Cine își închipuie că machiajul poate salva aparențele, e un naiv. Prostii! Machiajul nu face decît să sublinieze...

— Ce anume subliniază machiajul?

Levon scosese țigările și-i oferise una și lui Kostenko. Acesta arătase din cap plăcuța cu „Fumatul strict oprit”. Levon dăduse din mînă.

— Regulile sînt făcute ca să fie călcate...

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, Levon?...

— Eh, fleacuri!... Mă refeream la regulile care mi-au fost recomandate la clinică acum un an... Slavik, numai să nu-mi spui că arăt bine, ne-am înțeles? Dacă-mi promiți, am să te solicit în calitate de consultant la noul meu film.

PICTORUL SCENOGRAF RÎBIN EXECUTĂ DIN MEMORIE O schiță de portret a lui Keșalava. Cînd sfîrși, spusese:

— N-ar strica, tovarășe colonel, să stați de vorbă și cu fotograficul nostru. Mai știi, poate că, întîmplător, are chiar poza lui Keșalava acela.

— Uite-l, spuse radios fotograful echipei Konstantinov, scoțînd din fixativ negativul unei fotografii, mult mărite. Îl vedeți, stă lîngă Lenocika. Se filma un exterior – o secvență plasată nu departe de restaurantul „Eșeri”. Tot felul de mașini opreau pe șosea, lumii îi place să asiste la filmări... Iată-l pe Keșalava, îl vedeți? Tocmai mă pregăteam să mai fac o fotografie a Lenocikăi – machiorii au cam zbîrcit-o cu coafura fetei. În cadru, avusese părul împletit în cozi, iar acum venise cu el ondulat. Poate nu știți cum se filmează la noi: turnăm întîi finalul și abia pe urmă ne apucăm să filmăm începutul. Dacă n-ar exista fotografiile – fotografiez fiecare scenă – ar ieși toate brambura, și cum să mai dregi pelicula?

Kostenko privi încă o dată portretul lui Keșalava executat de Rîbin și zise:

— Seamănă grozav! Bine l-a mai prins pictorul vostru, bravo lui! Îmi împrumuți negativul pentru vreo două ore, nu?

— Desigur.

— Nu trebuie să afle nimeni că am dat de Keșalava printre fotografiile dumitale.

— E-n regulă.

— Da-a, grozav pictor, repetă Kostenko, are un ochi de vultur, ce mai!

— Ochi de vultur are cine știe să împartă exact votca în pahare.

— Oamenii interpretează un cuvînt sau o expresie după gradul de depravare al fiecăruia, rîse Kostenko.

Luînd cu el pelicula, plecă la secția orășenească a miliției.

Oboseala care-l apăsase în ultimele zile îi trecuse – simțea că îl așteaptă o muncă serioasă.

La cinci ore de la expedierea portretului lui Keșalava la Moscova, două sute de fotografii ale infractorului fură difuzate direcțiilor regionale ale Ministerului Afacerilor Interne.

— TOVARĂȘE CIOTKERAȘVILI, HAI SĂ ÎNCERCĂM SĂ reconstituim împrejurările în care l-ai cunoscut pe Keșalava.

— Pe platoul de filmare ne-am cunoscut, tovarășe Kostenko, chiar pe platoul de filmare... Operatorii tocmai filmau o secvență mai complicată, iar Keșalava, care stătea lângă mine, nu contenea să comenteze munca noastră, dificultățile ei, cum le numea el, titanice...

— Și cum de a ajuns să meargă cu voi la restaurant! Sărbătoreți pe careva?

— Da' de unde, nu sărbătoream pe nimeni. Isprăvisem treaba, pînă la oraș drumul durează o oră, așa că ne-am zis să punem mîna de la mîna și să cinăm la „Eșeri”, Eram vreo cincisprezece inși, cu cîte trei ruble de căciulă se putea încropi o masă bunicică.

— Despre el, despre persoana lui, Keșalava n-a spus nimic?

— Ba da, zicea că e inginer și că a venit la Suhumi să se odihnească. Am schimbat cîteva fraze în răstimpul cît a durat filmarea secvenței de lângă „Eșeri”. Pesemne că i-a ajuns la urechi că am hotărît să luăm masa acolo și s-a lipit de noi. Noi,ăștia de la cinematografie, avem spirit democratic, doar nu era să-i cerem omului fișa de cadre... De fapt, toată discuția noastră n-a fost decît apă de ploaie, băiatul pe Lenocika o luase în colimator... Dacă stau să mă gîndesc, nu mi-a spus nimic concret.

— Nu ți-a spus unde e cazat?

— Nu. De ce era să-mi spună, din moment ce nu l-am întrebat.

— Da, așa e. Încă ceva: nu ți-a vorbit despre specialitatea lui? Inginer – e cam vag.

— Spunea că se ocupă de instalații frigorifice.

— Instalații frigorifice? Apropo de ce ți-a spus-o?

— Mă întrebare pe platou: „Sînteți regizor?” I-am răspuns că sînt asistent de regie. L-am întrebat la rîndul meu: „Dar dumneavoastră?” „Eu sînt inginer, mi-a spus. Ce înseamnă, de fapt, asistent de regie? Adjunctul regizorului?” „Cam așa ceva, i-am răspuns. Dar dumneavoastră în ce domeniu lucrați ca inginer?” „M-am ocupat de instalații frigorifice”, a răspuns el.

— „M-am ocupat”, sau „mă ocup”?

Ciotkerașvili își încreți fruntea, căutînd să-și amintească, apoi se uită îngîndurat la Kostenko și spuse:

— „M-am ocupat”. Da, exact, așa a spus: „m-am ocupat”. Și a adăugat: „Mi-am rezolvat toate treburile, acum vreau să fac o vacanță pe cinste. Să petrec cum scrie la carte.”

— Văd că intuiești exact ce anume mă interesează... Tocmai de aceea, te rog să reflectezi singur și să-mi dai și alte amănunte care mi-ar putea fi de folos. Cum spunea Cehov? Parcă: „Minuțiozitatea e soră cu talentul?” Cam așa, nu? Sau, poate, „conciziunea”?

— Nu, „minuțiozitatea”, de altfel, minuțios înseamnă, implicit, și concis, remarcă Ciotkerașvili.

— Asta-i adevărat, încuviință Kostenko. Absolut adevărat. Așadar?

— Tipul era îmbrăcat cu foarte mult gust. Nu cum se îmbracă filfizonii, ci extrem de sobru, dar cu lucruri foarte scumpe. Îmi amintesc că și costumiera echipei făcuse o remarcă în acest sens: „În întreaga țară, nu mai sînt decît trei meșteri care lucrează așa de bine...”

— Cum o cheamă pe costumiera echipei?

— Liubov Trofimovna.

— LIUBOV TROFIMOVNA, SPUNEȚI-MI, DUPĂ PĂREREA dumneavoastră, cine i-a cusut costumul lui Keșalava?

— De unde să știu eu, tovarășe colonel? Doar nu sînt Nostradamus sau Messing. Dar nu încape nicio îndoială că i l-a făcut un coupeur de mîna-ntîi. Or, din ăștia nu sînt decît unu-doi, și atît.

— Să îndoim degetele.

— Cum? făcu mirată femeia.

— Ați spus „unu-doi, și atît”. Tocmai: hai să-i luăm pe rînd.

— Zamirka.

— Cum? fu rîndul lui Kostenko să se mire. Ce fel de Zamirka?

— Așa îl cheamă pe unul din coupeurii din Moscova, Zamirka. Lucrează excelent. Apoi, Miliutin și Grimberg, din Leningrad, Kalnin din Riga și Toom din Tallin. Da, și ar mai fi Kurov, din Lvov, care coase și el bine, și Nimberg, din Odessa.

— Dumneavoastră ați afirmat de față cu Ciotkerașvili că așa de bine nu croiesc decît trei meșteri.

— Nu-mi amintesc ce am afirmat față de Ciotkerașvili.

— Mă rog... Dar dintre toți, cine lucrează cel mai bine?

— Zamirka, Grimberg și Miliutin, răspunse femeia fără să ezite, și Kostenko nu se putu opri să nu zîmbească.

„Orice s-ar zice, logica feminină e cu totul deosebită de a noastră, reflectă el. Asta e, și n-ai ce-i face! Ele nu gîndesc decît prin impulsuri și afecte...”

— În ce-l privește pe Keșalava, care dintre aceștia trei credeți că i-ar fi putut confecționa costumul?

— E greu de spus. Umerii costumului sînt bourrelet, model american, și numai Zamirka mai lucrează așa. Pe de altă parte, Zamirka are preferință pentru stofa bouclé, care împlinește figura, ceea ce îi avantajează pe bărbații slabi, făcînd să le pară torsul mai vînjos. Culorile pe care le

recomandă Zamirka clienților sînt cele neutre – gri-fer, cenușiu, maro. Costumul lui Șalava acela era însă bleumarin uni, culoare de milionar.

— De ce de milionar?

— Fiindcă e sobră. Foarte sobră, în schimb toate liniile și cusăturile costumului erau finisate pînă la ultimul detaliu, și șlițurile – așa numim noi tăieturile – erau executate excelent, și nasturii erau plați, din os, nu din material plastic. Foarte importantă rămîne culoarea. Astăzi, cel mai à la milionar e bleumarinul. Scenaristul nostru povestea cum, fiind la New York, s-a dus în Wall-Street, să vadă niscaiva milionari. Și vede el, ieșind dintr-o bancă, doi bărbați în niște haine cu jocuri de nuanțe, cu ghete cu talpa groasă cît palma, cu cămăși roz. Cei doi urcă într-o mașină roșie. Aștia sînt fără doar și poate milionari, trage concluzia scenaristul nostru, dar însoțitorul lui, un american, îi arată un moșneguț în costum bleumarin. „Asta e, zice americanul, unul din marii rechini ai business-ului, filfizonii de adineaori nu erau decît niște funcționăriși”.

Kostenko rîse împreună cu costumiera – se vedea că femeii îi place grozav istorioara cu milionarul îmbrăcat modest și că o spune ori de cîte ori are ocazia.

— Liubov Trofimovna, întrebă el, dar costumul meu de ce tip e, puteți să-l identificați?

— Fabricație ungurească, marca Venex, măsura cincizeci și doi, talia a treia.

— N-ați vrea să vă transferați cu serviciul la miliție?

— Lefurile sînt cam mici la dumneavoastră.

— În privința asta, ați fost greșit informată.

Femeia zîmbi.

— În cazul acesta, tovarășe colonel, am să mai reflectez. Pînă una-alta, pot să mai precizez că la haina dumneavoastră

au fost efectuate unele transformări – i s-a strîmtat spatele și i-au fost scurtate mînele...

„DAT FIIND CĂ LUCREZ LA ATELIER, NU DISPUN DE TIMP liber pentru a executa comenzi la domiciliu. La această declarație nu mai am nimic de adăugat.

MAISTRU-CROITOR ZAMIRKA”.

„ÎN ULTIMII DOI ANI N-AM LUCRAT LA DOMICILIU, deoarece organele administrației financiare mi-au pretins impozite exorbitante. Sînt maistru-croitor al atelierului de categoria lux No. 67. Fac parte din comitetul sindical.

MAISTRU-CROITOR MILIUTIN.”

„LUCREZ LA ATELIERUL NO. 12 ȘI NU PRIMESC COMENZI LA domiciliu. Nu mai am nimic de adăugat.

MAISTRU-CROITOR GRIMBERG.”

CONTACTUL CU CEI TREI CROITORI FU STABILIT SIMULTAN: de către Kostenko la Moscova, de către locotenent-colonelul Timofeev la Leningrad și de către maiorul Prodolniak la Lvov.

Acționau toți trei conform aceleiași tactici, aprobate de comandantul Miliției judiciare unionale.

Aparatul ministerului funcționa acum precis, ca un mecanism perfect pus la punct. Echipetele de serviciu de la aparatele de radiocomunicație se aflau permanent în legătură cu republicile și regiunile. Specialiștii de la Serviciul tehnico-științific reluau pentru a cincea, ba chiar pentru a zecea oară expertizarea obiectelor găsite la locurile crimelor, doar-doar vor descoperi un indiciu care fusese trecut cu vederea. Grupe operative erau postate în toate magazinele-auto din țară. Aeroporturile și gările erau supravegheate continuu. Funcționarii de la arhive scosese la iveală dosarele, chiar și cele mai vechi, ale tuturor infractorilor implicați în escrocherii și furturi de automobile. Criminalul nu mai avea scăpare: timpul era cel ce avea să decidă – inteligența, voința și experiența a zeci și sute de oameni erau subordonate unei singure misiuni, aceea de a-l descoperi pe bandit și a-l face inofensiv.

— CETĂȚENE ZAMIRKA, SPUSE KOSTENKO PUNÎND ÎN MAPĂ declarația croitorului, să trecem acum la punctul al doilea al discuției noastre.

— Putem să trecem chiar și la al treilea, tovarășe colonel, asta n-o să schimbe în niciun fel miezul lucrurilor – altă declarație eu n-am să mai scriu. Dar nu pot să nu mă mir totuși: chiar nu aveți treburi mai importante pe aici, decît să vă ocupați de verificarea denunțurilor primite de la vecinii mei de scară?

— Zău, se țin de chestii dintr-astea? se interesă Kostenko.

— Eu zic că aici, la dumneavoastră, s-a adunat un întreg

Război și pace de denunțuri împotriva mea. Zamirka surîse amar.

— Ar trebui să-mi găsesc odată timp și să le citesc.

— Dumneavoastră socotiți că statul sovietic s-ar duce de rîpă – asta o spun așa, în treacăt – dacă mi s-ar da voie să cos acasă? Zamirka ridică din umeri necăjit.

— Eu zic că nu.

— Am fost, ca turist, și în Ungaria, și în R.D.G.; și acolo e socialism, nu-i așa, dar acolo pe stat nu-l deranjează defel bănișorii pe care-i varsă croitorii în chip de impozite.

— În chestiunea asta, forțați o ușă deschisă. Sînt de acord cu dumneavoastră, întru totul de acord, zîmbi Kostenko.

— Sînteți dumneavoastră de acord, dar ia să fi încercat eu să cos acasă cu adevărat! Aoleu, cum m-ar mai fi tras de zgardă la Secția pentru combaterea sustragerilor din proprietatea socialistă și a speculei și cum m-ar fi făcut aliat al dușmanului de clasă!...

Kostenko își miji ochii, obosit.

— Să lăsăm asta. În ce privește problemele economice, punctele noastre de vedere coincid. Să trecem acum la limbajul aspru al jurisprudenței. Vă rog să semnați – aici, da. Prin textul acesta, sînteți avertizat că veți suporta consecințe penale dacă veți face depoziții false în legătură cu cazul în speță.

— Despre ce caz e vorba?

— Vă voi răspunde imediat. Mai semnați, vă rog, și aici. Mulțumesc.

— Mă rog.

— Am să vă prezint acum, pentru identificare, fotografia unui infractor. Costumul pe care-l poartă este confecționat de un meșter de clasa întâi. Repet, de clasa întâi.

— Dați-mi voie, la Moscova, în afară de mine mai există încă douăzeci de meșteri de clasa întâi.

— Am să discut și cu dînșii. Dar mai întâi, dați-mi voie să termin ce am de spus, sînteți de acord?

— Ascultați, tovarășe colonel, de ce îi obligați pe oameni să devină infractori?! De ce îi împingeți pe oameni să calce legea, în loc să-i deprindeți să respecte litera și spiritul legii? Foarte bine, recunosc că lucrez și acasă! Da, lucrez acasă! Bineînțeles, n-am să vă dau asta în scris! Așa că dovezi nu veți avea. Cos pentru artiștii poporului, care se duc să apere prestigiul Uniunii Sovietice la Cannes și Veneția! Așa e, eu le fac costumele! Mă consider patriot al țării mele și m-ar dura sufletul să-i văd pe regizorii noștri înfățișându-se la Cannes îmbrăcați așa cum umblau îmbrăcați, în perioada comunismului de război, muncitorii noștri promovați în funcții de răspundere! Eu țin ca ei să se înfățișeze acolo ca nepoți ai acelor muncitori din perioada comunismului de război, ca reprezentanți demni ai Țării sputnicilor! Da, da, mă simt extrem de tulburat abordînd acest subiect – dar nu, nu e nevoie să-mi oferiți apă! În problema asta, apa nu e de niciun folos. Să știți de la mine, artiștii poporului și regizorii de frunte n-or să-l dea niciodată în gît pe bietul Zamirka, căruia îi e atît de scump prestigiul artei sovietice! Că primesc pentru asta bani?! Păi, prestigiul a costat scump întotdeauna. Ce, am cerut eu să mi se dea premiul de stat? N-am cerut decît o plată cinstită pentru o muncă prestată cinstit!

— Tovarășe Zamirka, nici de data asta n-am de gînd să vă contrazic.

— Slavă Domnului, din „cetățean” am ajuns din nou „tovarăș”...

— Priviți această fotografie.

— Seamănă foarte mult cu Otar Ciladze. V-amintiți de filmul Tatăl soldatului?

— Mi-amintesc, numai că ăsta nu e Otar Ciladze.

— Nici n-am spus că e Otar. Am spus doar că seamănă cu Otar.

— N-ați lucrat cumva dumneavoastră costumul acestui individ? E vorba de un criminal și un tâlhar. Credeți-mă, tovarășe Zamirka, nu am de fel intenția să vă creez neplăceri dumneavoastră. Vorba e că găliganul ăsta e un bandit din cei mai periculoși. Iar noi avem prea puține date despre el.

— Tovarășe colonel, jur că nu l-am văzut în viața mea!

— Vă cred.

— De ce nu m-ați crede?! Știți ce, lăsați-mă să mă gîndesc pînă mîine, și am să vă spun cu care croitor e cazul să discutați. Spuneți-mi, și-a confecționat costumul din material adus de el, ori a venit la meșter cu mîna goală?

Kostenko oftă.

— Eh, meștere dragă, dacă am ști noi cu ce materiale umblă omul ăsta!...

Sună telefonul. Kostenko ridică receptorul.

— Alo, tovarășe colonel, aici Timofeev. Keșalava are fixată proba pentru poimîine. A comandat două costume chiar în ajunul zilei în care ați venit dumneavoastră aici. Adică, cu o zi înainte de asasinatul de la Leningrad, a trecut pe la Miliutin cu intenția de a-și completa garderoba.

KOSTENKO ÎȘI SISTEMATIZĂ, ÎNAINTE DE A SE PREZENTA LA consfătuirea convocată de către comisar, comandantul direcției generale M.A.I. a U.R.S.S., materialul informativ primit în cursul ultimelor ore.

— Direcția judiciară din Gruzia ne-a comunicat adineauri că numitul Keșalava Viktor Vasilievici, născut în 1939, originar din Oceauncire, necăsătorit, cu studii superioare, fără antecedente penale, înscris în prezent la

aspirantură – secția fără frecvență, a obținut, acum cinci luni, amânarea anului de studii pe motiv de boală. Conform certificatului medical eliberat de comisia spitalului orașenesc, suferă de astenie nervoasă, începu Kostenko, calm; să-și depene raportul. Nu locuiește cu familia – și-a construit acum un an, pe bază de asociere, o garsonieră. Grupa operativă compusă din tovarășii Iașvili, Mikadze și Ghibia, în urma investigațiilor întreprinse, a stabilit că, la Tbilisi, Keșalava își face apariția destul de rar; vecinilor Keșalava le spune că, dată fiind starea sănătății sale, i s-a recomandat să locuiască, pe cât posibil, la mare. Cu părinții nu întreține legături. Tatăl și de asemenea și mama sînt pensionari, frați sau surori nu are. Pe ce temei l-am inclus pe lista suspectilor în cele trei cazuri de asasinate prin otrăvire? În primul rînd, somniferul cu efect puternic, din care s-au găsit urme pe cele trei pietre prețioase lăsate de el la Suhumi, e identic cu cel folosit în toate cele trei cazuri de otrăvire. În al doilea rînd, valoarea nestematelor – experții au stabilit că au fost șlefuite la fabrica de afinare din Prigorsk – se ridică, la prețul oficial de achiziție, la trei sute patruzeci de ruble.

— Am impresia, îl întrerupse comisarul, că într-adevăr valabil nu e decît acel „în primul rînd” al dumatile. În ceea ce-l privește pe acel „în al doilea rînd”, nu te supăra, colonele, manifesti unele prejudecăți mic-burgheze. De unde știm că granatele nu i-au aparținut bunicii lui Keșalava care, vreme de șaizeci și doi de ani, s-a ocupat de colecționarea de pietre prețioase?

Kostenko surîse.

— N-ar fi exclus, tovarășe comisar.

— N-ai descoperit nici o singură impresiune digitală a infractorului. Ce zic cei de la Serviciul tehnico-stiințific?

— Părerea lor coincide cu a mea, tovarășe comisar. E de

presupus că infractorul lua de fiecare dată sticla și paharul din care băuse și pleca cu ele.

— Keșalava fumează?

— M-a interesat și pe mine lucrul ăsta. Nu, nu fumează.

— Continuă, te rog.

— Toropova a declarat că a avut impresia, în momentul când Keșalava a băgat mîna în buzunar, că acesta era burdușit de pietricele ca acelea pe care le-a scos, că i se prefirau printre degete, ca un pumn de semințe de floarea-soarelui...

— Când o femeie îți declară că „a avut impresia”, grăbește-te să-ți faci semnul crucii! Din „impresie” în „impresie”, ajungi dracu știe unde... Amprente, bineînțeles, nu s-au găsit pe suprafața pietrelor?

— Pietrele sînt mult prea mici, nu există decît două urme, dar din ele nu se poate recompune nici măcar sinusoidală unei linii, cu atît mai puțin ar putea fi încadrate în vreun tabel de amprente.

— Bine, continuă.

— În momentul de față, căutăm să stabilim toate legăturile pe care le-a avut Keșalava.

— Mai departe.

— O ținem sub observație pe actriță.

— Pe Toropova?

— Evident. După ce am luat cunoștință de conținutul procesului-verbal întocmit la Suhumi, am considerat că e necesar ca Toropova să fie supravegheată.

— „O să fie înjunghiată” și așa mai departe?

— Da.

— Ați prevenit-o? Ar trebui să fie prevenită.

Kostenko înclină ușor capul.

— Bine, o voi preveni pe tovarășa Toropova.

— Deși nu ești de acord cu mine?

— Nu sînt, tovarășe comisar.

— Continuă, te rog.

— La locuința croitorului Miliutin, din Leningrad, au fost postați câțiva dintre oamenii noștri. Opt grupe din Ministerul de Interne al Gruziei, sub conducerea colonelului Suhișvili, țin sub observație toate magazinele-auto din țară. Și la locuința lui Keșalava au fost postați oameni de-ai noștri. Casa părinților săi se află și ea sub observație. Organele de resort au primit fotografia lui Keșalava.

— Ai de gând să-l arestezi din prima clipă sau să-l mai lași să se plimbe o bucată de vreme?

— Consider că ar fi rațional să ne angajăm cu el într-un mic joc. Să-l lăsăm să se plimbe în voie, iar noi să-l urmărim, să vedem încotro ne duce.

— Iar eu aș propune să fie arestat. Vom face cunoștință cu el în camera de detenție, iar apoi, în caz că nu obținem probe de vinovăție îi dăm drumul, nu înainte de a-și lua în scris obligația că nu va părăsi localitatea pînă la proces; pretext pentru arestare există – tentativă de viol. Tipul s-a dovedit a fi foarte abil – a izbutit să se facă nevăzut din hotelul de la Suhumi, de altfel și din oraș a șters-o cu mult aplomb. Sau nu ești de acord?

— Nu sînt de acord. Arestîndu-l, ne privăm de posibilitatea de a-l urmări, de a afla unde își ține pietrele și banii. Dacă nu-l arestăm chiar la locul ascunzătorii, poziția noastră va fi extrem de șubredă, ne vor lipsi dovezile.

— Dar dacă, în vreme ce noi îl dădăcim de la distanță, individului îi vine chef să mai otrăvească un om? Poți să garantezi că nu se va întîmpla așa ceva?

— Pot. Aș zice că pot.

— Siguranța dumitale îmi inspiră respect, colonele. Dar năravurile tipului sînt diferite de ale dumitale. Avem de-a face cu un criminal. Înțelege? Privește cît se poate de liniștit cum se sting, lent și în chinuri, niște oameni otrăviți de mîna sa,

apoi, la fel de liniștit, își pune mânușile și nu uită să ia cu el de pe masă sticla și paharul... Țasta-i calmul unui canibal...

Admite pentru o clipă că individul izbutește să scape de filajul nostru, se îmbarcă într-un avion și se duce la întâlnirea cu următoarea victimă. Și încearcă acum să „trăiești” cu anticipație starea dumitale sufletească din momentul când ți se va raporta că numitul Keșalava s-a descotorosit de urmăritori.

— Încerc. Kostenko se posomori.

— Și?

— Aveți dreptate. Trebuie arestat.

— Îmi dau seama prea bine că în felul acesta ne complicăm sarcina, ne-o complicăm chiar foarte mult. După ce îl vei aresta pe Keșalava, vei avea de făcut față unei foarte dificile încrucișări de spade. Dar eu sînt convins că izbînda în acest duel va fi de partea dumitale. Că, în orice caz, vei reuși, cum se spune în limbaj sportiv, să iei avantaj și să păstrezi inițiativa. Iar cînd vei stabili unde se află în prezent falsul Urușadze, ce l-a determinat să se facă nevăzut din spital și din care pricină s-a folosit de un act de identitate străin, poziția dumitale se va consolida numaidecît.

— Pe Urușadze îl căutăm în momentul de față cu aceeași stăruință ca și pe Keșalava. N-aș putea spune care din cei doi e mai important pentru noi la ora asta.

— Sub aspect profesional, observă comisarul, firește că Urușadze, el constituie pentru dumneata martorul principal. Privind însă situația prin prisma dramaticelor evenimente petrecute, tot Keșalava rămîne mai important. Să nu înțelegi cumva că aș fi de părere ca pista Urușadze să fie abandonată, nu, cîtuși de puțin. Tot ce vreau să spun este că e bine să învățăm a alege neghina de grîu— în privința asta, anticii s-au arătat mai înțelepți decît noi. Și acum, citește această scrisoare, adăugă comisarul, ministrul m-a rugat să-ți fac

cunoscut conținutul ei. Citește-o cu glas tare, să audă toată lumea. Kostenko citi:

„STIMATE TOVARĂȘE MINISTRU,

VI SE ADRESEAZĂ KIKNADZE MARIA ILLARIOVNA, VĂDUVA lui Kiknadze Șota Ivanovici, omorât la Sverdlovsk. Tovarășe ministru, soțul meu a muncit timp de treizeci de ani ca șef de echipă în colhozul nostru, a făcut războiul, a fost rănit, decorat cu ordinul Steaua Roșie. În raion era iubit de toți oamenii. Dacă ați ști ce tată bun a fost! Am rămas acum să cresc singură șase orfani. Cel mai mic are opt ani... În ultimii cinci ani, soțul meu a pus deoparte tot ce ne rămânea din banii noștri muncii, ca să cumpere o mașină „Volga”, din cele fabricate pentru export. Toți banii pe care i-am strâns i-au fost furati, și acum am rămas, împreună cu copiii, să n-avem din ce trăi. Iar criminalii n-au fost prinși nici pînă astăzi! Mă duc în fiecare zi pe la miliția noastră, dar mi se spune că cercetările continuă. Păi, cît o să mai dureze cercetările astea? Unul din tovarășii milițieni mi-a zis că rău a făcut soțul meu, că n-avea decît să nu se înhăiteze cu speculanții, dacă voia să cumpere mașină. Credeți dumneavoastră că ar fi plecat el tocmai la Sverdlovsk, dacă ar fi avut posibilitatea să cumpere o „Volga” de la magazinul nostru? De ce să fie umbrită astfel memoria răposatului? El a cîștigat banii prin muncă cinstită și n-a avut de-a face cu speculanții în viața lui, pentru că a fost un om fără pereche și cinstit. Și vă mai rog încă, tovarășe ministru, să dispuneți ca notarul să treacă pe numele meu casa, ca s-o pot vinde, căci n-am cu ce hrăni copiii. Notarul zice că am să intru în stăpînirea casei abia peste o jumătate de an, fiindcă, cine știe, o mai fi avut și altă nevastă înainte sau

niscaiva frați, care și-ar putea cere partea. Ce cumplită nenorocire s-a abătut pe capul nostru – s-a prăpădit omul meu, neprețuitul Șota Ivanovici, și vedeți și dumneavoastră ce vorbe se spun acum despre dînsul. Dacă eu am rămas să trăiesc pe lume fără el, apoi asta e numai fiindcă mi-e milă de copilași. Tovarășe ministru, spuneți-le milițienilor celora de-l caută pe ticălos că Șota Ivanovici a fost omul cel mai bun de pe pămînt, altul ca el n-a fost și n-o să fie. Cît de mult îi plăcea să se joace cu copilașii! Cînd avea careva nevoie de ajutor, el lăsa toate treburile lui și sărea să-l ajute. Nu s-a cruțat niciodată cînd era vorba de binele oamenilor, și drept răsplată, s-a găsit un nemernic să-l omoare.

RĂMÎN CU RESPECT,
M. I. Kiknadze.”

...PARTICIPANȚII LA CONSFĂȚUIREA CONVOCATĂ DE comandantul Direcției generale se imprăștiară pe la birourile, pe la serviciile, pe la posturile lor; mașina miliției judiciare funcționa acum după un grafic defalcat pe ore.

— Alo, echipa de filmare a Carnavalului?

— Da.

— Cine e la telefon?

— Vasiliev, asistent de regie.

— A!... Salut, asistentule.

— Vă salut. Cine e la aparat?

— Kostenko.

— Bună ziua, colonele.

— Mi s-a spus că Toropova are astăzi zi de filmare la voi, e adevărat?

— Da, ai fost informat exact. Ceka e, deci, mereu trează?

- Roag-o să mă sune.
- N-o să vrea.
- Pentru care motiv, Mișanea?
- Pentru motivul că, la Suhumi, a fost expusă la grave jigniri, iar miliția a stat să caște gura, chiar la parterul imobilului în care s-au petrecut faptele.
- V-a spus de cine a fost jignită?
- Bineînțeles. A povestit totul de-a fir-a-păr. De un porc de cîine, de un bandit care dădea de-a azvîrlita cu bijuteriile. Asemenea ticăloși ar trebui împușcați.
- Zău?! Deci, bandiții ar trebui împușcați?! Deci, dacă am să-l prind, ai să-mi spui „mersi”?
- Am să-ți spun.
- Ce hahaleră ești și tu, măi băiete, spuse Kostenko. O pramatie fricoasă, asta ești!
- Păi, astea-s insulte, colonele...
- Sînt adevăruri, nu insulte. Poate că tocmai pe banditul ăsta îl căutam eu și te rugasem să mă ajuți. De ce taci? Ai?
- Vrei să trec pe la dumneata?
- Pentru ce?
- Ca să stăm de vorbă.
- Despre ce?
- Păi, n-am știut că de el era vorba.
- Convins nu sînt nici acum că e chiar el. Nu e cazul să treci pe la mine, Vasiliev, nu mai vreau să stau de vorbă cu tine. N-ai decît să-ți duci viața după cum te taie capul, asistentule. Pe Toropova, însă, roag-o să mă sune. Kostenko puse receptorul în furcă.

CAPITOLUL 5

UN CUNOSCĂTOR AL CODULUI
PENAL

Keșalava fu arestat la Leningrad în timp ce își proba costumul. Întorcându-se spre milițienii care îi prezentaseră mandatul de arestare, întrebă mirat:

— De fapt, despre ce e vorba, tovarăși?

— O să vi se explice.

Keșalava dădu din umeri:

— Pot să-mi îmbrac haina sau mă duceți în cămașă?

— De ce în cămașă? În cămașă e frig. Numai că o să vă percheziționăm mai întâi.

— Pentru treaba asta aveți aprobarea legală?

— Iat-o. Luați cunoștință de conținutul ei.

— E clar. Poftim, vă stau la dispoziție.

Keșalava își păstrase calmul. Pălise doar, iar în colțurile gurii i se întipăriseră două cute adânci, pline de asprime, ce nu se potriveau defel cu vârsta sa.

Trei ore mai târziu, se afla la Moscova.

— Bună ziua, i se adresă Kostenko. Sper, Keșalava, că îți dai seama care este motivul arestării dumitale?

— Nu, nu-mi dau seama care este motivul arestării mele.

— Și nici nu presupui măcar pentru ce ai fost arestat?

— Și nici nu presupun măcar.

— E clar, spuse trăgănat Kostenko, îngîndurîndu-se. Întinse către Keşalava pachetul de țigări. Fumează.

— Nu sînt fumător.

— Ai să ai parte de o viață lungă.

— Sper.

Kostenko își aprinse fără grabă țigara; aștepta să fie întrebat de Keşalava din nou care e motivul arestării sale, dar acesta păstra tăcerea și cerceta din priviri, liniștit, încăperea în care se afla.

— Uite un toc și hîrtie, scrie, te rog, unde ai locuit și cu ce te-ai îndeletnicit în ultimele trei luni.

— N-am s-o fac pînă nu voi afla motivul reținerii mele.

— Ești acuzat de tentativă de viol, spuse Kostenko, lăsîndu-se ușor pe speteaza scaunului: urmărea cu încordare reacția lui Keşalava la aflarea acuzației ce i se aduce. De regulă, un ins care a comis un delict deosebit de grav, aflînd că este acuzat de altceva, de o vină mai puțin serioasă, se trădează lăsînd să-i scape un oftat de ușurare, un zîmbet, sau adoptă o altă poză. Keşalava, însă, rămase la fel de calm și expresia feței sale frumoase nu se schimbă deloc.

— Da? Și cine mă acuză de o asemenea infamie?

— Reclamanta este actrița Toropova.

— Scuzați-mă, dar printre cunoștințele mele nu figurează nicio persoană cu acest nume.

— Elena Gheorghievna Toropova – chiar nu cunoști acest nume?

— A! vorbiți de Lenocika? I-ați pronunțat numele atît de solemn, de parcă ar fi fost vorba de Sofia Loren.

— Vasăzică o cunoști pe Lenocika Toropova?

— Da.

— Unde ai făcut cunoștință cu dînsa?

— La Suhumi, în timpul unor filmări.

— Recunoști învinuirea ce ți se aduce?

— Nu, n-o recunosc.

— Atunci, revin asupra cererii mele de a-mi relata cum ți-ai petrecut ultimele luni – unde ai locuit, cu ce te-ai ocupat.

— După cîte am înțeles, sînt acuzat de tentativă de viol. Pe Lenocika am cunoscut-o la Suhumi acum o săptămînă. Ce nevoie aveți să știți ce am făcut în ultimele trei luni? Nu realizez legătura dintre acuzația ce mi se aduce și cererea dumneavoastră.

— Circumstanțele în care s-a produs vizita dumitale în camera Toropovei sînt de așa natură, încît tocmai ele, aceste circumstanțe, rosti Kostenko rar, trăgînd adînc din țigară și făcînd pauze lungi, mă determină să-ți cer ce ți-am cerut. În ultimele trei luni, violuri de acest tip au fost consemnate în serie. E clar?

— La ce fel de circumstanțe vă referiți?

— Ei! În felul ăsta n-o să ajungem departe: s-ar zice că nu eu te anchetez pe dumneata, Viktor Vasilievici, ci dumneata pe mine. Dacă refuzi să pui pe hîrtie datele pe care ți le-am cerut, și anume pe unde ai colindat în ultimele trei luni, mă văd nevoit să-ți adresez întrebări concrete. Te previn asupra consecințelor penale care decurg din prestarea de declarații false. Știi asta, nu? întrebă Kostenko, punînd în funcțiune magnetofonul.

— Da, am citit în romane.

— Trebuie să înțeleg că n-ai mai compărut în fața vreunei instanțe judecătorești? Kostenko își miji ochii.

— Exact.

— Azi sîntem în 15 septembrie. Mă interesează unde te găseai la 15 iunie.

— Nu țin jurnal, să știți. În iunie, mă aflu pe litoralul Mării Negre.

— Unde anume?

— Sistemul meu nervos fiind foarte zdruncinat, nu rămîn

nicăieri un timp mai îndelungat. Am hoinărit pe țărmul mării, am urcat în munți. Iunie e o lună calduroasă, se poate dormi oriunde.

— Deci, în toate aceste luni, n-ai locuit nici la hoteluri, nici în case particulare?

— De ce să nu locuiesc? Am locuit. Și la Soci, și la Oçamcire, și la Gagra. La fel și la Batumi, la Novii Afon. E destul de greu să obții o cameră la hotel, așa că nu vă pot spune exact în care orașe anume mi-am petrecut nopțile la hotel, sau în alte case, dar asta puteți afla ușor, din registrele hotelurilor.

— Am să fac, bineînțeles, și lucrul ăsta. Numai că trebuie să mă ajuți. În ce orașe anume, din cele enumerate de dumneata, ai tras la hoteluri?

— La Soci, am locuit la „Inturist”. La Batumi, la fel. La Gagra am dormit, dacă nu mă înșel, într-o casă particulară.

— Adresa nu ți-o amintești?

— Adresa exactă nu mi-o amintesc – undeva nu departe de piață.

— La Soci ai fost în iunie? Sau în iulie?

— Pe la sfârșitul lui iunie. Am făcut pe jos drumul de la Soci la Suhumi, de-a lungul coastei.

— Ți-a folosit?

— La ce să-mi folosească?

— La tratarea sistemului nervos?

— Da. Enorm.

— Intenționai să reiei anul acesta cursurile pentru aspirantură?

— De ce „intenționai”? Intenționez s-o fac de îndată ce vom încheia conciliabilele privitoare la absurda acuzație ce mi se aduce.

— Ești convins că medicii îți vor permite?

— Da, am trecut prin comisia medicală.

— Când?

— Acum o săptămână. Colaboratorii dumneavoastră mi-au luat toate actele – printre ele se află și adeverința eliberată de comisia medicală.

— Dar ce-ai avut cu nervii?

— Stări de oboseală, irascibilitate, insomnii.

— Ai luat elenium?

— Nu, alte medicamente.

— Irascibilitatea ți-a trecut?

— În bună măsură.

— Dar starea de oboseală?

— Mi-a trecut complet.

— Și somnul?

— A revenit.

— Te-a ajutat zgomotul ritmic al valurilor să-ți faci somnoterapia?

— Exact.

„Da! își zise Kostenko. Dacă somnul ți-a revenit, ce nevoie mai ai să porți în buzunar somnifere?”

Kostenko răsfoi câteva foi de hîrtie de pe birou și întrebă cu un aer distrat:

— Spune-mi, cum au ajuns la dumneata pietrele acelea prețioase? Granatele acelea?

— Nu înțeleg întrebarea.

— N-ai uitat dumneata în camera de hotel a Toropovei trei pietre prețioase mari?

— Trebuie să fie o confuzie.

— Prin urmare, Toropova minte?

— Dacă dînsa afirmă că am uitat în camera ei niște bijuterii, evident că minte. Altceva ar fi dacă ar declara lucrul acesta mai mulți martori...

„Se vede că băiatul a studiat temeinic codul penal, constată Kostenko. Merge la sigur.”

— Ai intrat în camera ei?

— Da.

— Pentru ce?

— Ca să-i transport pînă la capăt pardesiul și geanta în care își avea costumul pe care îl îmbrăcase la filmare.

— Și după aceea ce-ai făcut?

— După aceea, m-am dus la hotelul „Abhazia” la un cunoscut al meu din Tbilisi. Am înnoptat la dînsul – se făcuse aproape trei dimineată – iar a doua zi am plecat la Soci.

— Cu trenul?

— Nu, cu o mașină de ocazie. De la Soci, am plecat cu avionul la Leningrad.

— Dar la Leningrad de ce te-ai dus?

— Sînt obligat să răspund la această întrebare?

— Da.

— La Leningrad îl consultasem mai demult pe profesorul Lebedev și voiam să mă examineze tot dînsul înainte de a-mi relua activitatea.

— Îți amintești de numele cunoscutului dumitale la care ai înnoptat la „Abhazia”?

— Desigur; Grebencikov Anatoli Lvovici.

— Ce adresă are?

— Nu-i cunosc adresa. Dar predă matematica la institutul nostru.

— La ce clinică lucrează profesorul Lebedev?

— La clinica Academiei militare de științe medicale.

Kostenko ridică receptorul și telefonă la Leningrad și Tbilisi, cerînd să fie verificate declarațiile lui Keșalava. O făcea deliberat în prezența acestuia; dar, urmărindu-l din ochi pe arestat, îl mira cît e de calm și de sigur pe el.

— Continuă, te rog, zise Kostenko, după ce isprăvi de vorbit la telefon.

— Eu n-am ce să continui. Dacă mai aveți întrebări, sînt gata să vă răspund.

Kostenko mai aprinse, fără grabă, o țigară.

— Mai am multe întrebări de pus, dar dumneata, după cum văd, ești obosit. Odihnește-te în camera de arest, mâine o să reluăm discuția.

— Aș vrea să mă adresez în scris procurorului. Mi se permite?

— Da, poftim.

După ce Keșalava fu scos din birou, Kostenko, ascultă înregistrarea interogatoriului, notîndu-și pe o foaie de hîrtie cîteva observații:

1. Ce nevoie mai ai de somnifer, dacă vezi că ți-a revenit somnul? Răspuns posibil: Cine a suferit o vreme de insomnie, s-a obișnuit să aibă în buzunar somnifere. Dar de unde ai procurat un medicament cu efect atît de puternic? La Institutul politehnic există și o facultate de chimie, unde am diverși prieteni. Cine anume? De bună seamă că, și de data asta, puiul de lele o să-mi servească un nume autentic.

2. În ultimele trei săptămîni, dumneata ai cheltuit, numai pentru costume, șapte sute de ruble, fără să mai punem la socoteală hotelurile și cele două sute de ruble cheltuite la „Eșeri”. De unde ai avut banii? Îmi dă și tata bani. Asta-i o minciună, am vorbit cu tatăl dumitale. Mă mai ajută și un văr de-al doilea. Cutare. Chestia e cu siguranță aranjată dinainte – procedeu tipic de acoperire.

Kostenko luă legătura cu Serviciul tehnico-științific al M.A.I. din Gruzia și ceru să fie minuțios cercetate buzunarele costumelor aflate în șifonierul din locuința lui Keșalava.

Judecînd după declarațiile costumierei, Keșalava, în momentul arestării, purta același costum bleumarin „cu două șlițuri și cu mînci atașate după moda americană”.

Kostenko nu se apucă „să-l dezbrace” pe Keșalava în

biroul său; asta putea să trezească în arestat anumite suspiciuni. Știind că Keșalava nu fusese niciodată judecat și nici arestat, hotărî să-l „dezbrace” în camera de arest, de față cu martori; măsura avea s-o motiveze prin necesitatea efectuării unei expertize medico-legale: „Căutăm urme de sînge – siluitorul bătea femeile”.

Apoi, Kostenko ceru în scris relații de la medicii la care se tratase Keșalava. Îl interesa în special dacă lui Keșalava îi fuseseră prescrise somnifere și, în caz afirmativ, ce somnifere anume.

Către sfîrșitul zilei, i se telefonă de la Leningrad:

— Tovarășe colonel, profesorul Lebedev l-a avut într-adevăr sub observație pe pacientul Keșalava. Profesorul a făcut frontul împreună cu Keșalava-senior, și acesta l-a rugat să-i examineze fiul. Zice că nervii flăcăului erau foarte zdruncinați.

— Ceva indicii obiective? De exemplu, tensiunea? Sau cardiograma?

— Cu astea stă bine. Dar e vorba de insomnii, de irascibilitate.

— Fă o copie după fișa de observație a bolii și trimite-mi-o urgent. Uită-te la ce date l-a consultat profesorul.

— Ce să mă mai uit? Am extras totul. O clipă numai. Prin urmare, așa: a fost la consultație pe data de 9 iunie, 20 iulie și 13 august.

La 13 august, la hotelul „Iujnaia” din Leningrad, fusese ucis un om căruia i se turnase în votcă o doză mortală de somnifer extrem de puternic. Moartea survenise după șase ore.

— Pe la ce oră s-a prezentat la consultație la Lebedev?

— Dimineata, la ora zece.

„Costumul și l-a comandat mai tîrziu, în cursul zilei, remarcă Kostenko. Înseamnă că de la croitor s-a dus direct la

magazinul-auto. Dacă e dînsul. Toate mă fac însă să cred că dînsul a fost, și nu altcineva. De ce? Hm... Un om nevinovat, cînd e arestat, protestează tunînd și fulgerînd, sau rămîne liniștit, dar nu liniștit în felul lui Keșalava. Cel nevinovat își reprimă furia, indignarea, tulburarea, pe cînd ăsta se comportă ca un actor care și-a studiat rolul la milimetru. Din păcate, asta nu constituie o probă. N-ai cum s-o anexezi la dosar.”

Suhișvili îl sună pe la șapte, cînd Kostenko se pregătea să plece acasă.

— Slavik, drăguțule, am întîrziat, iartă-mă! În schimb l-am adus la mine aici pe Grebencikov, am să-l invit chiar acum în birou și am să-i dau receptorul, ca să vorbești cu dînsul.

— Ești un geniu, Sergo, exclamă Kostenko, matlobt, ghenatvale, îți mulțumesc din suflet.

Grebencikov se apucă să tușească în telefon, și atît de violent și de aproape de receptor, încît Kostenko trebui să-l țină pe al său la o distanță apreciabilă de ureche. Pînă se potoli tusea lui Grebencikov, Kostenko apucă să-și noteze pe hîrtie trei întrebări – îi plăcea ca înaintea unui interogatoriu, chiar și a unuia luat ca acum, prin telefon, să aibă în fața ochilor întrebările pe care le considera esențiale.

— Spuneți-mi, vă rog, numele de Keșalava vă e cunoscut?

— Viktor? Desigur. E unul dintre aspiranții-cursanți de la noi.

— Cînd l-ați văzut ultima oară?

— La Suhumi. De ce?

— A fost în camera dumneavoastră, la hotel?

— A înnoptat la mine. Dar ce s-a întîmplat?

— Am să vă explic îndată. Era beat?

— Da' de unde... Nu era... Nu se ametește niciodată, știe să bea... Împreună cu niște amici de-ai lui, niște cineaști,

consumase o cantitate nu prea mare de vin sec la „Eșeri”. Dar ce s-a întâmplat?

— Am primit o plîngere din partea unei femei, precum că s-a purtat urît față de dînsa, că a încercat s-o violeze.

— Exclus! exclamă Grebencikov. Reprezentantele sexului frumos îi cad la picioare cu nemiluita – cred și eu, un tînăr atît de chipeș, atît de instruit...

— La ce oră a plecat de la dumneavoastră tînărul acesta instruit?

— Dimineăța. Dimineăța devreme. Ne-am dus împreună la „Eșeri” – e restaurantul lui preferat, am luat acolo dejunul, apoi el a plecat, cu o mașină de ocazie, la Soci.

— Vă mulțumesc, acum vă rog să-i dați receptorul colonelului.

Suhișvili întrebă:

— Ei, cum merge? Ai făcut ceva?

— Încă nimic, Sergo. În afară de ce știam dinainte, nimic nou. Mai stai și tu de vorbă cu Grebencikov ăsta, de acord? Întreabă-l cu cine e prieten Keșalava, cu cine a fost prieten și dacă printre amicii lui nu se numără niscaiva chimiști.

— Bine. Îți telefonez mîine.

„Dacă n-ar fi fost pietrele acelea, își spunea Kostenko în timp ce își încuia hîrțiile în seif, s-ar fi convenit să-l eliberăm pe loc pe Keșalava, cu scuze, bineînțeles. Declarațiile Toropovei nu sînt confirmate de nimeni, individul are dreptate. Fără acel misterios Urușadze, care și-a luat zborul din spitalul de urgență «Sklifosovski», nu pot să-i fac nimic lui Keșalava. Doar n-o să mă prezint la tribunal fără nicio probă – m-ar scoate de-acolo în brînci...”

KOSTENKO URCĂ LA ETAJUL AL TREILEA ȘI INTRĂ ÎN BIROUL lui Sadcikov.

— Ce se mai aude, moșulică? întrebă el. De la Prigorsk ai primit ceva vești?

— Deocamdată nu, răspunse Sadcikov, dar cercetările continuă și acolo.

— Încet se mai desfășoară cercetările astea!

— V-vom lua măsuri, tovarășe comandant, glumi Sadcikov. Iertați-ne, vă rog, ind-dolența...

— Dar care-i pricina? De ce durează atît de mult?

— Păi, S-slavik, șeful serviciului controlului tehnic al uzinei e bolnav, și fără el e greu să studiem tehnologia...

— Tehnologia mă interesează pe mine?

— Vorbeam de teh-hnologia unor eventuale furturi.

— Și cînd o să se pună pe picioare acest șef al S.C.T.?

— Nu se știe. Respectivul e plecat în deplasare și s-a îmbolnăvit pe drum.

— Nu poate fi luata legătura cu omul?

— Am încercat.

— Și?

— N-a putut fi găsit. Tipul a trimis o telegramă: „Grav bolnav. Nalbandov.” Mai mult nu se știe despre el.

Kostenko se lăsă brusc în picioare de pe colțul biroului – din totdeauna, încă de pe vremea cînd lucra în strada Petrovka nr. 38, îi plăcea să se așeze pe cîte un colț de birou – băgă mîna în buzunar după țigări și întrebă încet:

— Cînd a plecat în deplasare? Și unde?

Încă nu-i venea să creadă că s-ar putea să fi dat de „pista” cea bună.

Sadcikov oftă:

— Slavik, n-am putea lăsa treaba asta pe mîine?

— Iartă-mă, moșulică dragă, dar nu se poate.

Sadcikov descuie seiful, scoase o mapă, răsfoi îndelung telefonogramele și alte hîrtoage, și în cele din urmă spuse:

— P-prin urmare, așa: Nalbandov Pavel Ivanovici a plecat în deplasare la Moscova pe data de 5 septembrie anul curent, din dispoziția directorului adjunct Gusev.

— Iar pe data de 6, a fost otrăvit Urușadze.

— Am ajuns să mă pl-lictisesc cînd lucrez cu tine, Kostenko... Îți înțeleg gîndurile chiar și fără să mă uit în ochii tăi. Și mai sînt unii care pretind că telepatia e o pseudoștiință! Fiindcă tot veni vorba, și cibernetica, la vremea ei, a fost considerată drept o pseudoștiință burgheză. Pe buze îți stă următoarea întrebare: le-am cerut sau nu colegilor n-noștri din Prigorsk să le arate celor de la fabrica de bijuterii, spre identificare, fotografia de pe buletinul lui Urușadze cel dispărut fără urmă?

— Exact.

— Slavik, draguțele, uite, de asta și ești tu în prezent ș-șeful meu, iar eu lîncezesc așteptîndu-mi p-pensionarea. Ești mai deștept și mai tînăr decît mine: doi f-factori obiectivi de care nu se poate să nu se țină seama, oricît de t-trist ar fi lucrul ăsta pentru mine și de av-vantajos pentru s-societate.

— Prin urmare, fotografia n-a fost arătată?

Sadcikov clătină din cap și puse în funcțiune aparatul de emisie-recepție.

„FOTOGRAFIA REPRODUSĂ DE PE BULETINUL DE IDENTITATE al lui Urușadze Konstantin Revazovici a fost arătată spre recunoaștere directorului întreprinderii, Pimenov, directorului adjunct, Gusev, și șefului serviciului de cadre, Buroian. Chipul de pe fotografie a fost identificat de către

toți trei ca fiind al șefului S.T.C. al fabricii, Nalbandev Pavel Ivanovici.

COMANDANTUL SERVICIULUI DIRECȚIEI JUDICIARE DIN
M.A.I. al R.S.S. Armene, colonel Tokmasian.”

CAPITOLUL 6

PÎNZA DE PĂIANJEN

Proskureakov se deprinsese să-și analizeze propriile acțiuni și stări sufletești, privite prin prisma celor din jur. Această însușire se dezvoltase în el treptat – habar n-avea că e capabil de așa ceva, pînă în ziua cînd venise la el în audiență Pimenov, aducîndu-i un rubin mare și de o formă curioasă.

— Tovarășe Proskureakov, vă rog să-l înmînați din partea mea soției dumneavoastră, de ziua ei onomastică.

— Cum de ți-a trecut prin cap o asemenea idee? exclamase atunci Proskureakov. Ce, ai înnebunit?! Treaba asta poate avea consecințe penale! Ia-l de aici și să socotim incidentul închis pe veci!

— Iuri Mihailovici, scumpul meu, nu vă grăbiți să păliți! Piatra asta am găsit-o chiar eu, în concediul de astă-vară, eu așa îmi petrec concediile – mă cațăr pe munți! Unii toarnă în ei votcă cît le cuprinde pîntecu', alții umblă după fuste, pe cînd eu caut pietre, ce vedeți reprobabil în asta?! Cui îi aparține subsolul, în țara noastră? Păi, tocmai asta-i – poporului. Și de șlefuit, tot eu am șlefuit piatra, mîinile mele sînt de muncitor, Iuri Mihailovici, bucuria mea cea mai mare e munca.

— Și cam cît valorează o piatră ca asta?

— Iuri Mihailovici, rubinul ăsta e un unicat, e greu să-i stabilești prețul, și apoi, ce rost ar avea? Parcă poate fi apreciată valoarea desenului unui copil pe care acesta îl dăruiește maică-sii? Sau prețul unui tablou de Repin? Ar fi chiar un sacrilegiu să prețuiești arta în bani! Pimenov rîse. Tot așa, nici candoarea unui copil nu poate fi prețuită în bani. N-ai cum să-i stabilești prețul. Doar a pus, în desenul lui, o parte din sufletelul lui...

— Dumneata, Pimenov, nu mai umbla cu fofîrlica! C-o fi, c-o păți... rosti Proskureakov cu glasul coborît. Spune-mi din capul locului, ce vrei?

— Eu? Iuri Mihailovici, dar cum puteți vorbi așa?! Dacă în felul ăsta apreciați gestul meu...

— Nu face pe prostul, Pimenov, auzi? Că pe urmă n-o să știi să readuci discuția la punctul la care am adus-o...

Pimenov înțepeni pentru o clipă, și lui Proskureakov i se păru că îl vede muindu-se, dezumflîndu-se în fotoliu, făcîndu-se mai mic, ca o păpușă de cauciuc din care iese aerul.

— Îmi permiteți să aprind o țigară? întrebă Pimenov, uitîndu-se precaut la Proskureakov.

— Aprinde.

— Iuri Mihailovici, nu s-ar putea să stăm de vorbă undeva în altă parte?

— De ce? Eu n-am de cine să mă tem. Crezi că ne interceptează cineva convorbirea? Pimenov, oamenii cinstiți sînt scutiți de chestii dintr-astea.

Pimenov se ridică din fotoliu, fără să-și mai fi aprins țigara.

— Ceva îmi scapă mie în discuția noastră, Iuri Mihailovici... Iertați-mă dacă am greșit cu ceva.

— Stai jos. De prezumția inculpabilității ai auzit?

— Da, am avut ocazia.

Proskureakov deschise aparatul de radio, se ridică de la

biroul său masiv, sculptat manual, și luă loc în fața lui Pimenov.

— Te-ai liniști?

— M-am liniștit, Iuri Mihailovici. M-ați întrebat ce vreau, nu-i așa? Am să vă spun. Vreau să ajutați întreprinderea mea, nu potrivit obligațiilor ce decurg din funcția dumneavoastră, ci din inimă.

— Cu alte cuvinte, vrei să-ți repartizez întâi și-ntâi dumitale mașini-unelte, materiale de construcție, fonduri și să-ți aprob un buget mai mare?

— Da, Iuri Mihailovici. Nu vreau nimic ce nu e prevăzut în lege. Principiul prezumției inculpabilității îl aprob și eu, în același spirit sovietic, ca și dumneavoastră.

— Dacă așa stau lucrurile, de ce mă mituiești? Piatra asta valorează vreo șapte sute de ruble, Pimenov, și cu toate că, se-nțelege, în domeniul acesta priceperea mea e mai limitată ca a dumitale, totuși înțeleg cam cum stă treaba... Auzi, „soției dumneavoastră, de ziua onornastică”! Ce sînt eu, un fraier cu cioc? Zac aici, în biroul ăsta, mă filfii de colo-colo cu „Volga” și nu văd nimic, absolut nimic din ce se petrece în jurul meu? Asta e părerea dumitale despre mine?

— Nu, Iuri Mihailovici, nu-i asta părerea mea despre dumneavoastră. Dovadă că am riscat, oferindu-vă piatra... răspunse răspicat Pimenov, mijindu-și ochii cu răutate. Adevărul este că eu cunosc locurile unde vă întâlniți cu economista de la serviciul de muncă și salarii. Cunosc cafenelele pe care le-ați frecventat cu dînsa în așa-numitul prim-stadiu al legăturii dumneavoastră amoroase. Ce nu cunosc, este proveniența banilor cu care a achitat dînsa cota-parte pentru locuința proprietate personală, construită prin asociere. Iuri Mihailovici, sînteți un om cinstit, toată lumea e convinsă de acest lucru, și de aceea vă va fi foarte greu să vă achitați datoriile.

Proskureakov luă de pe masă dosarul cu memoriile directorilor de fabrici, căută și îl scoase pe acela în care Pinjenov cerea să-i fie repartizate, în vederea sporirii producției, mai multe strunguri și o mașină de găurit semiautomată, îi ceru lui Pimenov stiloul și scrise, cu litere lăbărțate, următoarea rezoluție: „Nu se aprobă. Nu e îngăduit să te preocupe exclusiv întreprinderea ta, e timpul să învățăm să ne gândim înainte de toate la dezvoltarea ramurii în întregul ei.”

— Poftim, zise, ia-o. Asta ca să nu cheltuiești bani de pomană pentru hotel, rămânând nu știu câte zile la Moscova și așteptând rezolvarea cererii.

Pimenov parcurse cu atenție rezoluția, zîmbi cu un aer vinovat, împături cu grijă memoriul și îl introduse în buzunarul interior al hainei.

— La revedere, Iuri Mihailovici, spuse el, ridicîndu-se din fotoliu. Iertați-mă încă o dată dacă am greșit în vreun fel. Eu am venit la dumneavoastră cu inima deschisă, dacă vreți, mă credeți, dacă nu, nu.

Cînd Pimenov puse mîna pe clanța ușii, Proskureakov îl strigă și-i făcu semn să vină înapoi.

— Stai jos, spuse el posomorît și oftă. Bine că nu te-ai apucat să mă ameninți – că o să-ți umble gura despre mine, că o să-mi plătești cu aceeași monedă. Plînge-te peste tot în legătură cu rezoluția mea. Spune că cererea dumitale a fost prost înțeleasă, fă în așa fel să te sprijine comitetul sindical, opinia publică. Ai înțeles?

— Am înțeles. Că doar o să mai avem de-a face unul cu celălalt.

— Asta depinde de cum va porni treaba.

— Am înțeles, repetă Pimenov și, omițînd de astă dată să ceară permisiunea, își aprinse o țigară, „Sever” pe care o extrase din pachet cu degetele tremurînde.

— Piatra ia-ți-o înapoi, spuse Proskureakov, n-am nevoie de ea, aici ai cam dat-o în bară, om sucit ce ești...

Pimenov strecură rubinul în buzunar și, dîndu-se mai aproape de Proskureakov, spuse, mult mai sigur de el, dar cu o anumită tristețe în glas:

— De bani gheață aveți nevoie, nu-i așa? Vă înțeleg. Iată, Iuri Mihailovici, aici sînt o mie de ruble. Asta, pentru început.

— Țștia nu sînt bani, Pimenov. Țștia reprezintă o treime din ce se cuvine să-mi dai pentru rezoluția mea negativă de pe memoriul dumitale. Îmi trebuiesc trei mii. E clar? Și chiar acum. Altfel, aș putea crede că mă prețuiești mult prea ieftin și că mă iei drept un zevzec.

— La mine n-am decît încă o mie cinci sute. Dacă mă așteptați, mă reped și mă întorc cu restul, cît ați bate din palme.

— Fie. Rămîi dator. Cînd o să am nevoie, îți dau de știre și mi-i aduci. Și să rămînă hotărît: pe fiecare a treia cerere a dumitale am să pun o rezoluție negativă, s-a înțeles? Iar banii ăștia, pe care consider că mi i-ai împrumutat, am să ți-i restitui, cu timpul, pînă la ultima copeică. Dobîndă nu ceri? Sau aplicăm dobînda pe care o acordă casa de depuneri?

TIMP DE TREI ANI, NIMIC NU SE SCHIMBĂ ÎN EXISTENȚA LUI Proskureakov, a cărui comportare nu diferea defel de cea de pînă atunci. Se autosugestionase cu toată fermitatea că nu ia mită, că banii pe care îi primește de la Pimenov sînt doar împrumutați. În total, încasase șase mii de ruble, ceea ce se dovedise suficient pentru locuința și mobila economistei Olia, precum și pentru trei escapade cu aceeași Olia pe litoral, la Gagrî. Acasă, viața își urma cursul obișnuit – în plictiseală și lîncezeală, pe banii din leafă.

Situația se schimbase radical în urmă cu un an, când Pimenov, sosit în obișnuita-i deplasare, despăturise în fața lui Proskureakov un tabel. Din tabelul acesta reieșea că, în decurs de trei ani, în urma dispozițiilor personale ale lui Proskureakov, direcția generală alocase fabricii de șlefuire a pietrelor prețioase din Prigorsk mai multe fonduri și mașini-unelte, din cele foarte greu de obținut, decît tuturor celorlalte întreprinderi similare la un loc. Or, în circuitul producției curente a fabricii nu intrase decît o treime din valorile materiale alocate, care se ridicau la șase sute patruzeci de mii de ruble.

— Iuri Mihailovici, din tabelul acesta reiese, spusese atunci Pimenov, că de fapt dumneata ai devenit volens-nolens, șeful „firmei” noastre proprii. Mașinile-unelte ce ni le-ai repartizat, ca și alama și aluminiul, eu nu le-am vîndut vreunui client din lună, ci le-am angrenat într-o treabă anume, o treabă importantă. Aceste mașini-unelte eu le-am distribuit unor ateliere, unor oameni de încredere, și ei produc mărfuri, așijderea nu pentru niscaiva clienți din lună, ci pentru oamenii sovietici. Și dacă producția am pus-o pe picioare eu, apoi e momentul ca conducerea s-o preiei dumneata. Oricum ai suci-o, oricum ai învîrți-o, altfel nu se poate. Te rog să mă înțelegi cum trebuie, Iuri Mihailovici, just, n-am de gînd să te ameninț, să te „recrutez”, ci doar să te pun în fața unui adevăr: dacă te duci să te denunți, te alegi cu zece ani, iar dacă te înhață, încasezi maximum cincisprezece. La vîrsta noastră, diferența asta nu mai contează. Mă lași să vorbesc mai departe, sau mă dai pe ușa afară?

Mai tîrziu, ori de cîte ori se analiza pe sine și faptele sale în lumina acelei discuții, Proskureakov nu contenea să se mire de capacitatea omului de a fi maleabil și de talentul său de a se scoate basma curată în fața propriei conștiințe. Reconstituia perfect gama raționamentelor sale de atunci.

Cînd Pimenov îi expusese proiectul structurii „firmei” lor și îi explicase că la baza acțiunii stă producția de mărfuri din categoria celor deficitare, rămăsese tăcut multă vreme, trăgînd adînc în piept, fără grabă, din țigara „Herțegovinoi flor”. (Singurul lux ce și-l permisesse, după primirea acestor bani, fusese să schimbe țigările „Kazbek” cu „Herțegovinoi flor”; cînd le fuma, se simțea mai important și mai liniștit.).

Se mîngîia cu gîndul că, în etapa aceea, ar mai fi putut rămîne Proskureakov cel de dinainte. Ar fi fost suficient să ridice receptorul și să telefoneze acolo unde se telefonează de obicei în asemenea ocazii. Dar își reprima de fiecare dată fățarnica intenție, neștiind, chipurile, exact unde ar trebui să telefoneze în situația dată: la minister, lui Konstantin Ivanovici, sau direct la miliție.

„La urma urmei, își zicea, faptul că am primit blestematele acelea de șase mii de ruble nu poate fi dovedit. După cum și rezoluțiile de respingere, puse de mine pe o serie din cererile lui Pimenov, se găsesc la arhivă. Tot acolo se află și memoriul adresat de Pimenov forurilor superioare, în care se plînge de atitudinea mea răuvoitoare față de nevoile fabricii lui. Ce reiese din asta? Că l-am ajutat sub presiunea celor de sus. Cui să-i treacă prin cap că eu însumi l-am îndemnat să se plîngă de mine mai sus, că eu l-am instruit, punct cu punct, cum să-și formuleze reclamațiile, argumentîndu-le prin cerințele progresului tehnic, creșterea productivității muncii și așa mai departe? Că ticălosul o să înceapă să schelălăie? Asta mai mult ca sigur. Ei, și ce dacă or să mă scoată din funcție? O să lucrez ca simplu inginer. Hm, mai bine să nu-mi fur singur căciula: pe post de inginer n-or să mă încadreze, întrucît n-am studii superioare. Uite, asta a fost marea greșală a vieții mele – m-am cramponat de fotoliul de șef, da! voiam să răzbat cît mai în față, și fără să aștept prea mult... Mai bine făceam dacă terminam institutul, în ziua de azi diploma e ca o armură de

fier. Ei, și în definitiv, dracu s-o ia de treabă, or să mă numească administrator undeva, și ce-i cu asta? Oricum, ești liber, nu la pușcărie...”

Dar îndată își imagina existența care-l aștepta cu un salariu de optzeci de ruble pe lună, cu nevasta care, și așa, îl pisează că sînt bani puțini; își imagina serile, lungile seri pe care va fi nevoit să le petreacă acasă – nici vorbă de salvatoarele „ședințe”, care să justifice timpul petrecut în tihnă cu Olia, la ea acasă, nici vorbă de deplasări pentru schimburi de experiență, în care o putea lua și pe ea, într-un cuvînt, își imagina dispariția tuturor acelor lucruri care făcuseră deliciul celor douăzeci de ani de muncă de conducere și mai ales al ultimilor trei, cînd nu mai trebuise să se zbată acasă ca peștele pe uscat și să suporte umilitoarele cicăleli ale Irinei Petrovna, care de la o vreme primea mereu ciuntită suma de bani destinată gospodăriei, ceea ce el se străduia să explice prin reținerile din salariu pentru folosirea mașinii statului, benzină și alte povești.

— Te-ai băgat într-o treabă foarte riscantă, îi spusese atunci Proskureakov. Or să-ți închidă dugheana și o să-ți sfîrșești zilele într-un lagăr cu regim sever.

— La noi nu mai există acum lagăre, Iuri Mihailovici. Nu există decît colonii de muncă pentru reeducare. Numai că eu nici acolo n-am de gînd să nimeresc. Văd că sînteți ros de îndoieli. Permiteți-mi să vă înfățișez „firma” noastră, așa cum am clădit-o, și o să vă liniștiți pe dată. Structura acestei „firme”, să știți, n-am supt-o din deget, ci am elaborat-o în urma unui studiu temeinic al problemelor contemporane ale științei economice. Am învățat ca pe „Tatăl nostru” problemele cooperării în producție și ale integrării interioare pe ramuri. Iată cum stau lucrurile, Iuri Mihailovici. Deocamdată, la noi, mai există puțința ca un om întreprinzător să trăiască liniștit, să-i ajute și pe cei din jurul

lui și să pună deoparte și pentru el niscaiva bănuți albi pentru zile negre. Atîta timp cît eu, în calitatea mea de director, sînt obligat să aștept dispozițiile dumneavoastră, iar dumneavoastră pe cele ale ministerului, iar ministerul pe cele ale organelor de planificare, eu, ca director de întreprindere, n-am să mișc un deget, n-am să fac un pas peste dispozițiile dumneavoastră. Ce, de infarct am eu nevoie? Că doar îs om bătrîn. Las' că nici în tinerețe nu-mi ardea cine știe ce de muncă – și uite, slavă Domnului, am reușit să-mi păstrez chiar și tensiunea normală. Nici pe vremea aceea nu mișcam un deget fără dispoziție de sus. De ce aș fi făcut-o? Mi se dă ordin, îl execut. Nu se spune așa, că de sus se vede mai bine? Dar toate astea, Iuri Mihailovici, țin de domeniul liricii. Despre cooperare se scrie mereu în ziare, înseamnă că e realizabilă, nu-i așa; drept care, și cooperez cu atelierele... Muncitorul meu de la fabrică, dacă-i dau sarcini în plus, parcă-l și văd dînd fuga la secția controlului popular, pe cînd în atelier, muncitorul execută comanda fără să clipească – treaba-i curată, în bună regulă, toată lumea, și în primul rînd poporul, prosperă... Că doar marfa produsă în atelier n-o consum eu, ci o restitui, prin rețeaua comercială, tot oamenilor muncii. Numai că, pentru asta, e nevoie să cunosc conjunctura pieții, mai pe șleau spus, categoria mărfurilor deficitare. Ce nu se găsește în magazine, ce a scăpat din vedere statul, se cuvine să producem noi. Avînd cele mai moderne mașini-unelte și pe deasupra și fonduri suficiente, îți dai seama ce putem realiza, Iuri Mihailovici! Orice om cu judecată va recunoaște că nu facem niciun rău poporului. Că doar nu unor clienți din lună, ci lui, poporului, îi furnizăm mărfurile noastre.

— Ascultă, Pimenov, nu te prosti, nu întrece măsura!

— Nu mă protestesc defel. Iată, în momentul de față am pus la punct producția acelor de picup, din așchii de granat.

Lipsească din magazine și statul cheltuiește valută pentru ele, iar picup-uri și discuri sînt cu toptanul. Poporul are chef să se distreze, oamenii muncii doresc să asculte muzică, iar ace, iale de unde nu-s. Dacă eu le furnizez acele, ce rău fac prin asta statului, spune-mi, Iuri Mihailovici? Ce, eu sînt de vină că la noi se fabrică prea puține ace?!

— De ce nu ridici problema asta la o ședință? De ce nu demonstrezi că producția de ace poate fi organizată în întreprinderea ta?

— Vrei să spui, scumpe Iuri Mihailovici, că o să-mi aloci dumneata o sută patruzeci de mii de ruble?! Vino-ți în fire! Parcă nu ești și dumneata cu mâinile legate!

— Ascultă, Pimenov, n-am băut Bruderschaft cu tine, așa că lasă familiaritățile...

— M-a luat gura pe dinainte, Iuri Mihailovici, îmi cer iertare. Pot să continui?

— Zi-i.

— Prin urmare, iată cum stau lucrurile: din deșeurile pe care oricum le-aș fi dat la scăderi, cu mașinile care oricum stau fără lucru jumătate din timp, am produs pe riscul meu zece mii de acușoare pentru picup-uri. Strungarii ne strungesc piesele pentru doză, masa plastică o prelucrăm cu mașina de găurit, iar un om de-al meu șlefuiește pietricelele. Cîștigul curat ce-l realizăm, eu, dumneavoastră și cel de-al treilea, omul meu, se ridică la două miare de căciulă. Pofțiți, iată banii dumneavoastră – nu e nevoie de nicio semnătură, tranzacție ca la bursă.

— Ce faci?! Ușa nu e încuiată.

— Am avut eu grijă s-o încui, cînd am intrat.

Proskureakov vîrî banii în buzunar și spuse:

— Întocmește o adresă în legătură cu acele astea. O să organizăm producția lor pe plan unional.

— Am s-o întocmesc, Iuri Mihailovici. Dar acum am o

cerere către dumneavoastră, în calitatea pe care o aveți, de conducător al întreprinderii.

— Al cărei întreprinderi?

— Al centralei noastre.

— Așa, da. Dă-i drumul, dar fără să propui organizarea vreunei „firme” proprii!

— Bine, sînt de acord. Aș avea însă nevoie de ajutorul dumneavoastră, Iuri Mihailovici. Sînteți mai aproape de șefii cei mari – interesați-vă, la Comitetul de Stat al Planificării, care din mărfurile notate aici sînt planificate să apară pe piață și care o să mai dureze pînă intră în producție. Iată lista – și Pimenov îi înmîină lui Proskureakov o foaie de hîrtie pe care erau trecute mărfurile cele mai solicitate în magazine și îndeosebi în magazinele de articole de menaj.

— Pușcăria te mănîncă, rosti Proskureakov apăsător, după ce luă cunoștință de conținutul listei. I-o înapoie lui Pimenov și repetă: Da, da, pușcăria te mănîncă, nu văd cum ai putea scăpa!

— Pentru nimic în lume! Iuri Mihailovici, m-ați văzut lăudîndu-mă prin ziare cu treburile pe care le-am pus la cale?! Cînd vine pe la mine cîte un corespondent de presă, îi împui urechile cu laude la adresa frunțașilor din fabrică. Și în vremea asta, lucrează pentru mine un om, despre care nu scot o vorbuliță și care șlefuieste pietrele, cum nici n-a visat vreunul din frunțași să șlefuiască. E vorba de Nalbandov, presupun că vă amintiți de el?

— Cel de la serviciul controlului tehnic?

— Da.

— Dar marfa cum ai s-o desfaci?

— Cumnatul meu e director de magazin la Moscova. Și asta-i tot, de altcineva nici nu am nevoie. Cum aș putea să cad? Ar trebui să fiu sau prost, sau hrăpăreț din cale-afară. Eu respect Secția pentru combaterea sustragerilor din

proprietatea socialistă și a speculei. Ca atare, marfa o livrez în tranșe nu prea mari.

— Și magazinele o desfac pe bază de frahturi false?

— De ce false? Eu dau oricum, cu acte în regulă, ca producție suplimentară-experimentală, o mie de ace de picup pe trimestru. Așa încît frahturile sînt în regulă. Numai că, în realitate, îmi ies treizeci de mii de ace. Pimenov își aprinse o țigară „Sever”, scuturată și cu cartonul mototolit și, scoțînd din mapă încă o foaie de hîrtie, o puse în fața lui

Proskureakov. Asta e o cerere pentru mărirea fondului de salarii. Nu poate fi amînată, Iuri Mihailovici, trebuie să-mi plătesc bine oamenii, dacă vreau să nu fie nemulțumiți. Cînd e cîte un tărăboi, de obicei îl stîrnesc cei nemulțumiți și cei nedreptățiți.

— Vizeaz-o la jurisconsult și la serviciul muncă și salarii.

Pimenov clătină din cap.

— Nu, Iuri Mihailovici, nu e bine așa. Dacă o aprobați dumneavoastră primul, o să-mi avizeze și ei cererea mai ușor, altfel or să tergiverseze cine știe cît. Timpul meu e prețios și chestia asta mă arde, zău!

Mituindu-l încă o dată pe Proskureakov, Pimenov știa ce face: aflase că acesta se pregătește să plece în concediu și că, peste o săptămînă, avea să-și ia concediul de odihnă și economista Olga. Pimenov țintea fără greș; nu-i era greu să înțeleagă psihologia lui Proskureakov – amîndoi erau cam de aceeași vîrstă, Proskureakov avea cincizeci și șapte de ani, iar el șazeci și doi. La vîrsta aceasta, pasiunea, fiind cea din urmă, e mistuitoare. Către șazeci de ani, ții cu tot dinadinsul să te mai simți încă în putere și nu bătrîn și neputincios, iar sentimentul acesta cine să ți-l dea, dacă nu tinerețea, reprezentată printr-o femeie frumoasă?...

Și Proskureakov semnă actul, pe care nu avea dreptul să-l semneze. E adevărat că, în aceeași seară chiar, găsi ca de

obicei o justificare pentru conștiința sa neliniștită, dar, în adîncul sufletului, înțelese, pentru întîia dată în anii din urmă, că justificarea e mai mult decît îndoielnică.

O bucată de vreme încă, mai avu remușcări; stare de spirit foarte asemănătoare cu durerea de măsele, nu acută, dar persistentă. Plecînd însă în sud, lui Proskureakov îi ieși treptat din minte discuția cu Pimenov. Căuta să se convingă că nici de data aceasta nu se întîmplase nimic înspăimîntător, nimic ireparabil. Doar cîteodată, mai ales pe înserate, tolănit alături de Olia pe țărm și privind îngîndurat cărarea nestatornică a lunii ce se așternea pe întinsul apei, își spunea: „La urma urmei, fie ce-o fi, numai să mai țină cîtăva vreme așa... Pînă la pensionare nu mi-au rămas decît trei ani, și cînd o să încep să număr anii celui de-al șaptelea deceniu de viață, cine o să mai aibă nevoie de mine? Fata asta? Ce-i trebuie ei un babalîc? Cînd te știi bătrîn, nu te mai sperie ideea că ești scos din joc...”

Întors din concediu la centrală, Proskureakov se așeză la birou, mirîndu-se el însuși de ce face, și întocmi un memoriu cît toate zilele către minister. Susținea în memoriul acela că e absolut necesar să fie organizată fără întîrziere producția în serii mari a mărfurilor care sînt în momentul de față extrem de solicitate și de negăsit în magazine. Enumeră toate produsele care-l interesaseră atît de mult pe Pimenov și făcu propuneri concrete ca, într-un termen scurt și fără cheltuieli prea mari – de altfel, investițiile aveau să fie amortizate în cîtiva ani – să fie reorganizate și reprofilate o serie de fabrici de afinare a pietrelor prețioase, precum și toate uzinele și atelierele din cadrul centralei sale.

A doua zi chiar, fu chemat de ministrul adjunct. Noul ministru adjunct, proaspăt absolvent al Academiei de Științe Sociale, era, după mentalitatea de astăzi, un om tînăr – abia dacă împlinise patruzeci de ani.

— V-am citit memoriul și îl găsesc foarte interesant. Ministrul adjunct zîmbi larg. Cine spunea că garda veche nu mai are cartușe în cartușieră?! Scurt pe doi: am hotărît să înaintăm memoriul dumneavoastră la Consiliul de Miniștri și la Comitetul de Stat al Planificării.

Chipul celui om avea ceva atît de plăcut și de atrăgător, încît Proskureakov se simți brusc îmboldit să-i povestească totul despre Pimenov și despre el însuși, despre banii primiți pentru ticăloșiile sale, despre amorul lui cu economista, care în momentul acela îi era nesuferită, ba chiar i se părea că numai ea e vinovată de decăderea lui... În clipa următoare însă, își imaginează cum se va schimba expresia chipului tînărului ministru care vorbea atît de frumos și de sincer despre garda veche. Își imaginează și toate celelalte consecințe ale dezvăluirii adevărului – procedura umiltoare a predării postului de director, convocările la miliție, ancheta. La drept vorbind, ancheta, interogatoriile de la miliție i se înfățișau într-o perspectivă oarecum îndepărtată și ireală. Îngrozitoare îi apărea – și asta o văzu aievea și foarte apropiată – destituirea sa din funcție; cum adică, să nu-l mai însuflețească siguranța aceea de sine, pe care i-o dădea gîndul că e util, necesar, de neînlocuit în ramura de activitate căreia îi dăruise patruzeci de ani de viață, în care intrase ca hamal și ajunsese șef al centralei?...

Ieșind de la ministrul adjunct, Proskureakov simți junghiuri sub omoplatul stîng.

„Ce bine ar fi, își zise, de m-ar blagoslovi un infarct! M-aș pensiona de boală și tot zbuciumul ăsta ar lua sfîrșit...”

Se duse la centrală și, fără să mai dea pe la biroul lui, urcă la bibliotecă.

— Roza Lazarevna, se adresă el bibliotecarei, masîndu-și clavicula stîngă, motorul dă rateuri, mă tem să nu mă țină

doctorii la pat. Alege-mi un teanc de cărțulii interesante, ca să nu mă plictisesc în timpul cît am să zac.

— Chiar că sînteți palid, Iuri Mihailovici! Să vă dau un validol?

— Nu, zîmbi Proskureakov obosit. O să iau mai bine patruzeci de picături de coniac și o să se lărgescă vasele sanguine pe loc.

— De care cărți să vă aleg? Proză contemporană? De-a noastră sau din literatura universală?

— Alege-mi niscaiva romane polițiste, Roza Lazarevna, de-ale noastre, sovietice. Din cele mai serioase, în care pungașii și detectivii să nu fie proști de dau în gropi.

Lăsînd vorbă secretarei că se duce acasă să se bage în pat, Proskureakov chemă mașina, dar îi ceru șoferului să-l lase în centru. Trecînd prin fața restaurantului „Aragvi”, văzu un șir lung de oameni așteptînd la intrare.

„Ticăloșii, bodogăni în sinea lui, uitîndu-se la oamenii care așteptau să intre în restaurant, lor le dă mîna să stea aici! Nu se tem c-o să-i vadă careva dintre colegii de muncă; le dă mîna să se așeze la masă în sălile de marmură, să mănînce pui cu mujdei de usturoi și să bea votcă din carafe aburite...”

Fusese la „Aragvi” o singură dată, cu mai bine de șase ani în urmă, în ziua în care inginerul-șef Merkulov, de la secția de prospecțiuni geologice, își susținuse disertația de candidat în științe. Dar Proskureakov își mai amintea și astăzi, cu o nostalgie chinuitoare și pînă în cele mai mici amănunte, restaurantul acesta și oamenii care se veseleau acolo zgomotos, mîncau și beau zdravăn, iar atunci cînd orchestra începea să cînte Rero, îi țineau isonul, cum nu se poate mai fals, dar din toată inima, dizeurului, chipeș dar lipsit de voce și îmbrăcat în costum național caucazian.

Proskureakov intră într-o cafenea mică de pe strada Pușkin, comandă două sute de grame de votcă și un biftec și

rămase acolo multă vreme. În cap i se învălmășeau ciudate frânturi de gânduri, pe care el nu făcea niciun efort să le așeze într-o ordine oarecare, să le lege într-o înșiruire logică. Pentru întâia dată simțea cu toată ascuțimea că viața și-a trăit-o, și sfârșitul ei nu-l speria, deși altădată nu se putea gândi la moarte fără să se îngrozească.

A doua zi, chemă acasă doctorul și, îngropându-se în mormanul de cărți, se apucă să studieze romanele polițiste, căutînd să descopere în ele unele analogii cu situația în care se afla el însuși și în care juca un rol atît de straniu și de echivoc. Dar cu cît citea mai mult, cu atît îi devenea mai limpede că organele de represiune, într-un fel sau altul, aveau să-i pună infractorului mîna în gît.

„Cărțuliile astea-s destul de tîmpite, reflectă Proskureakov, cînd se sătură de lectură. Scriitorii își ajută detectivii, mie dracu' o să-mi sară în ajutor... Iar faptul că, mai devreme sau mai tîrziu, or să mă înhațe, e la mîntea cocoșului: un singur om nu poate ține piept la o mie...” Zăcutul acasă, inactivitatea îi deveniră groaznic de nesuferite. Se sculă din pat chiar a treia zi, iar după ce se scurse o săptămînă, plecă la Olia, spunîndu-i soției că are fixată oră de tratament la policlinică.

Peste zece zile, se întoarse la lucru, dar în fișa sa medicală doctorul inseră cîteva rînduri despre primele simptome ale stenocardiei. După ce se abătu pe la Comitetul de Stat al Planificării și pe la ministerele cu care munca sa avea contingentă, Proskureakov hotărî să treacă la acțiune. Convocă mai mulți directori, printre care și pe Pimenov, la o consfătuire și discută cu ei, sub toate aspectele, planurile de lărgire și intensificare a producției. Cînd luă sfârșit consfătuirea, Proskureakov îl rugă pe Pimenov să rămînă și îi spuse:

— Am procurat datele ce te interesau. Cred că vei avea,

încă vreo jumătate de an, o conjunctură favorabilă în ce privește acele pentru picup, pompele de dimensiuni mici și suvenirurile zise „nestemate rusești”. Așa încît, grăbește-te. Pentru mîine, pregătește-mi banii. Chestia te costă două mii.

— N-aveți grijă, banii vi-i aduc eu, consimți Pimenov, numai că tare aș fi curios să știu ce muscă i-a înțepat pe cei de la minister, și pe cine anume? Ani de zile au lîncezit și, acum, deodată, activitatea asta febrilă!

— Nu i-a înțepat nicio muscă pe cei de la minister, ci eu am înaintat un memoriu în acest sens. E clar?

— Da, și cum să spun, Iuri Mihailovici, treaba își are rațiunea ei, rosti îngîndurat Pimenov, după o pauză. Numai că e o rațiune care suferă de miopie. Hai să stabilim totul gospodărește, ca să nu existe între noi niciun fel de echivocuri. Sînt gata să vă plătesc patru mii pe an, ceea ce, pînă la ieșirea dumneavoastră la pensie, se va ridica la zece mii, cu condiția să nu mă zoriți prea tare cu reorganizarea întreprinderii; în asemenea situații te poți pomeni călcînd în străchini, și apoi, spuneți și dumneavoastră, face să ne tăiem singuri craca de sub picioare? Gîndiți-vă bine. E adevărat, fiecare om își urmărește în primul rînd propriile interese. Nu știu cum vedeți dumneavoastră lucrurile, dar mie calicia și mizeria mi-au rămas întipărite în memorie pe toată viața. Mă tem de sărăcie, Iuri Mihailovici, și mai ales de sărăcia din zilele bătrîneții. Nu vreau să vă intimidez, dar v-ați cam pripit, și înainte de a întreprinde un asemenea pas ar fi trebuit să vă sfătuiți și cu alții. Oricum am întoarce-o, sîntem amîndoi priponiți la aceeași ieseală.

— Da, așa e, spuse îngîndurat Proskureakov. Numai că – nu știu cum reacționezi tu, dar eu umblu prin centrală și mi-e rușine să-mi privesc colaboratorii în ochi. Am alături de mine niște oameni cinstiți, care își văd cinstit de munca lor, iar eu... Nu, Pimenov, am să te zoresc, ba chiar am să te zoresc foarte

tare, altminteri n-am să mă pot stăpîni, prea multă scîrbă mi s-a îngrămădit în suflet! Ziua, cînd sînt la slujbă, mai merge cum mai merge, dar cînd pun capul pe pernă... Așa că nu aștepta de la mine niciun fel de indulgență. Te-ai zbunguit cît te-ai zbunguit, ajunge!

Iar peste o lună, veni Pimenov și-l anunță despre căderea lui Nalbandov.

...Cînd se întîlniră la „Lastocika” – un șlep mic amenajat ca restaurant pe cheiul Iauzei – Proskureakov se apucă să vorbească iute, în fraze scurte, exact așa cum lua cuvîntul la ședințele de producție-fulger, cînd împărțea sarcini șefilor de servicii:

— Controlează întreaga documentație în ce privește fabrica. Întreaga documentație, și în special pe ultimii trei ani. Fă o revizie, convoacă o ședință-fulger de producție pentru a discuta problema păstrării bunurilor materiale. Apelează la mase, să vină cu propuneri. Mai departe...

— Iuri Mihailovici, mai domolește-te cu comenzile dumitale, rosti liniștit Pimenov, nelăsîndu-l pe Proskureakov să-și termine fraza. Despre ce fel de revizie, despre ce fel de documentație vorbești dumneata? Scriptele mele contabile sînt în perfectă regulă, sustrageri de bunuri, materiale nu s-au produs de niciun fel, pentru ace am folosit doar rebuturile, marfa dată la reformă. Trăncănești și dumneata, în loc să vii la obiect...

— Cum îți permiți să vorbești pe tonul ăsta cu mine?!

— Mai încet, șopti Pimenov, ospătarii au urechile lungi. Iar de vorbit, vorbesc pe tonul tău, înțelegi? M-am săturat de tutuirea asta unilaterală. Dar nu e momentul să ne luăm la hartă pentru fleacuri cînd, cum se zice, arde casa cu noi. Or să-l caute pe Nalbandov, e clar? A șters-o de la spital, iar buletinul, care era pe un nume străin, a rămas acolo. Asta e chestiunea care ne interesează, Iuri Mihailovici, iar dumneata

mă bați la cap cu revizia. Ce facem cu Nalbandov? Unde să-l ascundem? S-a întors cu avionul și a venit, noaptea, la mine, jurîndu-se că nu l-a văzut nimeni. Dar dacă totuși a fost văzut? L-am expediat deocamdată în munți, am eu acolo o colibă de vînătoare, dar mai departe ce facem? La asta fă bine și gîndește-te, nu la revizie.

Lui Proskureakov îi veniră în minte unele scene din cărțile pe care le studiasse cînd fusese bolnav și propuse:

— Să ia întreaga vină asupra lui.

— Ce vină?

— Păi, marfa zici că a dispărut?!

— Marfa, după toate probabilitățile, a încăput în mîinile filfizonului acela care a încercat să-l otrăvească pe Nalbandov.

— Îl cunoștea mai demult pe filfizonul acela?

— Zice că-l cunoștea, răspunse Pimenov și-l privi atent pe Proskureakov, zice că-l cunoștea după figură. Cică ar fi învățat cîndva, scurt timp, la aceeași școală.

— Păi, să-l caute, să-l scoată din pămînt, din iarbă verde!

— Și ce să-i spună: dă-mi acele înapoi? Haida-de! Avea ace de peste nouă mii de ruble. Sau să-l înjunghie?

— Ai înnebunit!

— N-am înnebunit, Iuri Mihailovici. Tocmai, că n-am înnebunit. Alții, în locul nostru, așa ar proceda. Dacă ar fi și la noi cum e la ei, nu ne-ar dura capul: tocmești un gangster, îi împingi niște bani – și adio, tinere, adio și n-am cuvinte!

— Ai căpiat? întrebă Proskureakov, coborînd din nou glasul pînă la șoaptă. Ce tot îndrugi?!

— Ei, dacă-i așa, Iuri Mihailovici, s-a zis cu noi! Da, s-a zis cu noi! Or să-l dibuiască pe Nalbandov și or să-l întrebe de ce a călătorit la Moscova cu buletin pe nume străin și de ce a șters-o din spital, de îndată ce medicii l-au smuls din ghearele morții. Ce-o să le răspundă?

— Să nege totul.

— Cum să nege propria sa fotografie de pe un buletin străin?

— Să declare că a venit la o iubită a lui.

— Văd că frica te-a năucit rău de tot, Iuri Mihailovici... Te credeam mai tare, nu mi-am închipuit că, la o adică, ești atît de șubred. Să presupunem că filfizonul acela a fost prins și i s-a confiscat valijoara lui Nalbandov cu marfa noastră. La asta să ne gîndim, iubitele!

— Tu, Pimenov, de ce ai venit la mine cu toată povestea asta? Ce vrei să-ți fac eu?

— Păi, la cine altul să mă fi dus? La cine? Dumneata ai relații, prin asta și ești valoros, Iuri Mihailovici. Pe lîngă codul penal și codul civil, mai există „codul telefonic”. E momentul să recurgi la el, dacă acțiuni decisive te ferești să întreprinzi, hotărăște-te într-un fel, scumpule. De dumneata depinde acum felul cum vor evolua lucrurile. Ai primit zece miare nu pentru ochii tăi frumoși și pentru farmecul tău personal. Între noi fie vorba, suma asta reprezintă echivalentul Premiului de Stat, pe care alți oameni îl dobîndesc după o viață întreagă de trudă! De cheltuit, ai cheltuit banii de unul singur, iar cînd e să ne gîndim împreună cum s-o scoatem la capăt, poftim – „de ce ai venit la mine?” Nu merge așa! Fă bine și nu mai bîții din falcă, ci gîndește-te calm, împreună cu mine, pe unde să scoatem cămașa.

Proskureakov se aplecă brusc peste masă, repezind mîna în care ținea paharul în capul lui Pimenov. Acesta căzu, și fața i se umplu de sînge. Proskureakov se uită în jurul lui – în sală, în afară de ei, nu mai era nimeni, cei cîțiva clienți se aflau pe punte, sub cerul liber. Ospătarii erau adunați undeva jos, în cala șlepului, unde era amenajată bucătăria și discutau și rîdeau zgomotos. Proskureakov dădu ocol mesei, îl împinse pe Pimenov cu vîrfurile pantofului și zise:

— Ridică-te, ticălosule, mergem la miliție. Ridică-te!

repetă el și își desfăcu gulerul cămășii, pe care, în clipa aceea, îl simțea strîmt ca o zgardă.

Pimenov se ridică, își șterse sîngele de pe față și spuse încet, printre dinți:

— Ce javră infectă ești și tu, Proskureakov! O lepădătură, un ipocrit!

Cînd Pimenov pronunță cuvîntul „ipocrit”, pe Proskureakov îl cuprinse deodată frica – o frică cum de mult nu mai încercase. Vru să-i răspundă lui Pimenov, dar îi fu imposibil, pentru că în gîtlej îi răsună un gîlgîit ciudat, brațul stîng i se contractă de o durere sfișietoare, răsuflarea i se tăie undeva mai jos de furca pieptului, și el căzu gemînd, cu un bufnet surd, ca un copac mare tăiat de la rădăcină.

CAPITOLUL 7

MEDITAȚII ÎNTR-O CELULĂ DE ÎNCHISOARE

Așa... Asta cade... Rămîne altceva... În cazul că se va „... A apuca să verifice registrele hotelurilor din Soci... E drept că va trebui să ia pe rînd toate hotelurile, ceea ce nu e o treabă ușoară... Dacă se hotărăște s-o facă totuși, înseamnă că are la mîină și altceva în afară de blestematele acelea de pietre... Dacă o să verifice toate registrele, o să constate că locuiam la Soci, la hotel, chiar în ziua cînd am fost arestat la Piter... Un asemenea alibi ratat se poate transforma într-o probă indirectă de vinovăție. Cine și-ar fi putut închipui? Keșalava se întoarse pe partea dreaptă și își trase pînă la bărbie pătura cenușie, îmbîcsită de miros de fenol. Cu ce mă mai are tipul la mîină? Trebuie să-mi depăn încă o dată în minte întregul lanț de întrebări pe care mi le-a pus. Are pietrele. Asta-i destul de grav. Chiar așa, de unde și pînă unde poartă în buzunar aspirantul Keșalava pietre prețioase? Nu una; ci mai multe. Idiotul, s-a apucat să-l facă pe negustorul petrecăreț de pe timpuri. A fost destul să-și piardă controlul, și iată căderea. «De unde sînt pietrele?» «Nu știu». Pe pietre, mai ales că sînt atît de mici, e prea puțin probabil să fi rămas amprente mele. Și dacă totuși? Ei și? M-am rezemat cu mîna de măsuta pe care se aflau pietrele. Da, dar cum au

ajuns pietrele în camera tîrfei ăleia? Intrebați-o pe dînsa. Intrebați-o cine i-a trimis în cameră toate buchetele acelea de flori, care acopereau pervazul ferestrelor și masa. Eu nu i-am trimis buchete de flori. A arunca diamante la picioarele femeilor intră în obiceiurile prinților gruzini. Iar eu nu sînt prinț, ci un simplu aspirant. «Dar de unde are un aspirant bani pentru zboruri la Leningrad și pentru costume din stofă englezească, comandate la cel mai bun croitor? De unde are un aspirant șase sute de ruble pentru croitor?» Răspuns: «Cînd m-am îmbolnăvit, mătușa Vartanova, născută Keșalava, mi-a făcut cadou o mie de ruble, pentru tratament și odihnă, transferînd banii din contul său curent.» Nu, nu am voie să spun «transferînd». Țsta-i limbaj de proces-verbal, înseamnă că aveam răspunsul pregătit dinainte. E de preferat să întîrzi cu răspunsul cîteva clipe, ca și cum aș reflecta. Nu, întîi trebuie să întreb la rîndul meu de ce mi se pune o asemenea întrebare. Constituția garantează dreptul la odihnă al cetățeanului, și acesta nu e obligat să dea seama de cheltuielile pe care le face, cîtă vreme nu e pus sub acuzare. Să-l las să-și întindă toate capcanele, așa o să văd unde vrea să ajungă, abia pe urmă aduc vorba de mătușă. Ce bine am făcut că, în privința ei, m-am asigurat! Așa. Ce-ar mai fi? Trebuie să-i spun să ceară referințe despre mine la institut. Sau mă leg la cap fără să mă doară? Dar lucrul ăsta s-o fi făcut probabil. Cel puțin, pe Grebencikov e mai mult ca sigur că îl va interoga. Dar dacă aș trece din capul locului la atac? «Dacă Toropova declară că sînt un siluitor, dumneavoastră acceptați afirmația fără dovezi?! A fost maltratată? Există vînatăi, leziuni? Nu există? Sau există? I-a fost sfîșiată îmbrăcămintea? Sau nu? Tovarășe colonel, dacă am să vă declar acum că doresc să mă întorc cît mai degrabă acasă, veți considera lucrul ăsta drept o tentativă de evadare?» Trebuie să-i sugerez cîte ceva în legătură cu «coexistența pașnică» dintre scîrba aceea și soțul

ei. Treaba poate fi interpretată în fel și chip. Poate că el nu-și dă consimțământul pentru divorț, iar dînsa vrea să-l determine, de unde să știu eu? Dar să nu atac frontal, să nu apară ca o ponegrire, trebuie să mă port ca un gentleman. Mi-au căutat urme de sînge pe haine. Asta e tot în favoarea mea, fiindcă nu există niciun fel de urme de sînge. Violuri în serie, ce chestie! Trebuia să nu întrec măsura la băutură, atunci, la «Eșeri». Degeaba, alibiul meu e infailibil. Numai să-mi păstrez calmul. Și să nu mă poticnesc de vreun amănunt, de pildă, cînd o să se apuce să ia la rînd hotelurile unde am locuit, în căutarea așa-numitului siluitor.”

— Ei, kațo, n-ai cumva o țigară? îl întrebă pe Keșalava tovarășul său de celulă, un individ înalt, cu o înfățișare posomorîtă, cu o față gălbejită, de bețivan.

— Kațo? Vorbești gruzina? Keșalava zîmbi ironic. Sau abia ai început să înveți?

„Cum să mă port față de tip? reflectă el. Să-l trimit la plimbare, sau asta o să arate că prea mă tem de toate?”

— Nu fumez, prietene, îmi pare rău.

„De ce mi l-au băgat pe gît pe cretinul ăsta? Nu cumva îmi creez false probleme? E absolut imposibil ca miliția să fi descoperit ceva în legătură cu operațiunile acelea.”

Amintindu-și de operațiunile acelea – de-a lungul întregii zile, își impusese să nu se gîndească la ele, să și le scoată din minte, ca și cum nici n-ar fi existat – pe Keșalava îl apucară brusc căldurile. Mai bine zis, i se păru că l-au apucat căldurile, asta pentru că năduși tot. De fapt, lui Keșalava i se făcu frig, iar nădușelile erau semnul prevestitor al spaimei, care preț de o clipă, apoi, îi întunecă rațiunea.

„Nu e bine așa, se înfrînă el, asta înseamnă începutul panicii. Ce motive am să fiu cuprins de panică? N-am niciun fel de motive. Am calculat de o mie de ori fiecare mișcare, așa încît căderea e exclusă.”

Într-adevăr, înainte de a trece la fapte, își calculase de nenumărate ori cu precizie operațiunile, își schițase scheme, studiasse literatura criminalistică de specialitate, consultase ultimele lucrări științifice ale juriștilor, chimiștilor, sociologilor. Cele treizeci și cinci de mii de ruble și acele lui Nalbandov, obținute după principalele sale operațiuni, le ascunsese atît de bine încît nimeni nu putea să le găsească. Își impusese să uite de banii aceia, întîi să-și prezinte disertația, și abia mai tîrziu, cînd își va fi asigurat o poziție în societate și va fi în afara oricărui bănuieli, să se folosească de banii aceia. Pe vremea cînd mai era un băiețandru, Viktor Keșalava se uita de-a dreptul cu ură la copiii din familia Vașadze, la care părinții săi închiriaseră o odaie la Gagri. Proprietarul casei și fiul cel mai mare lucrau în colhoz, și la sfîrșitul anului primeau o grămadă de bani: tatăl – șase mii, fiul – patru, în timp ce învățătorul Keșalava cîștiga o sută cincizeci de ruble pe lună, iar soția sa, medic la spitalul raional, o sută douăzeci. „Să nu invidiezi niciodată pe nimeni, îi spunea lui Viktor tatăl său. Du-te să lucrezi fie și o zi, alături de Vaso, pe plantații, în bătaia soarelui și ai să-ți dai seama că banii pe care îi capătă, îi merită cu prisosință.” Viktor se duse într-adevăr pe plantații, dar peste cinci ore i se făcu rău și zăcu după aceea trei zile la pat, cu manifestări crunte de vomă și diaree. „Fiule, îi spusese atunci tatăl, sînt și ei oameni tot ca și noi, și la început le-a fost și lor tot așa de rău cum îți e ție acum. Nu ți se pare că o muncă mai grea trebuie să fie și mai bine plătită?” „Dacă-i așa, mă deprind și eu cu o muncă din asta, răspunsese Viktor, decît să stau să învăț șaisprezece ani. Cît am să primesc, la absolvirea institutului? O sută de ruble? Iar în preajma pensionării, să ajung la un salariu de o sută cincizeci?” Tatăl se supăraseră foc și se apucase să-i demonstreze că societatea, sporind avuția obștească, cu timpul o va distribui altfel, dar Viktor, ascultîndu-l pe tatăl său, se gîndea la ale lui... El n-avea

chef să aștepte pînă ce societatea va spori avuția obștească. El avea chef să se ducă la „Gulripșa” în „Volga” proprie, să trimită la măsuțele învecinate sticle cu vin și să invite la dans femei frumoase, cărora să le cumpere, galant și mărinimos, buchețele de garoafe roșii. Îi rămăsese întipărită în minte, pentru toată viața, o frază citită într-un roman: „Cu ochii pe jumătate închiși, Zoia Monroe sorbea șampania dintr-un pocal cu piciorul înalt și subțire”. Fraza aceasta trezea în el un fior de bucurie necunoscută și neînțeleasă. Mai tîrziu, încercase să analizeze de ce tocmai această frază trezea în el acea bizară stare de euforie, dar nu găsise nicio explicație valabilă.

Știa foarte bine că probe de vinovăție sînt considerate declarațiile martorilor, amprente digitale, urmele lăsate la locul crimei. Refăcu de mai multe ori în minte desfășurarea operațiunilor sale: nu, categoric, nu, nu lăsase în urma lui nimic compromițător. Martorul principal era victima. De aceea și făcuse din victimele sale victime totale! Toți acei Vașadze, colhoznici, mujici, țopîrlani, vin cu teancuri groase de bancnote mototolite și slinoase la ei să-și cumpere mașină. Toți sînt plini de respect față de intelectuali. De aceea se și pierd cu firea cînd intră în vorbă cu ei un om fin, inteligent, un intelectual, și nu un bătăran oarecare, căruia să-i fugă ochii în toate părțile. Cu de-alde ăștia trebuie să vorbești calm și ca din carte și să nu manifesti niciun pic de nervozitate. Trebuie să te informezi din vreme care din ei are de gînd să se ducă să-și cumpere mașină – treabă simplă pe litoral, unde fiecare se cunoaște cu fiecare. Stai de vorbă o dată, de două ori, cu cetățeanul, despre te miri ce. Apoi, îl întîlnești, ca din întîmplare, lîngă magazin. Te inviți în camera lui de hotel, ca să-ți spună ce fel de mașină ar vrea și cum are de gînd să se revanșeze față de cei care prin el, Keșalava, o să-l ajute să obțină automobilul peste rînd. Totul trebuie să se

desfășoare conform canoanelor clasice: unitate de loc, de timp și de acțiune... Dacă omul n-are la el bani gheață, ci doar carnete de economii, golești cu el o sticlă, îi dai câteva sfaturi utile și te retragi demn. În schimb, dacă banii îi are în buzunar, în buzunarul interior al hainelor negre, mototolite, prost croite, atunci se schimbă treaba – extragi frumușel din servietă sticla de votcă în care ai turnat elixirul care îi transformă pe martori în victime. Omul nu trebuie să iasă din cameră viu: somniferul își face efectul în mai puțin de o oră. Există desigur riscul să mai vină cineva. De aceea, e necesar să afli în prealabil cine mai locuiește în cameră – țărănoii ăștia din colhozuri, când vin să cumpere mașină, vin însoțiți de întreg artelul. Și cum să-i faci să bea, fără ca să bei și tu din sticla cu otravă? Foarte simplu: scoți sticla ta la vedere, când în cealaltă a mai rămas un rest de votcă sau coniac. Ție îți torni din sticla „curată”, iar în paharul „țărănoiului” torni din cea cu otravă. În final, iei sticla și paharul din care ai băut tu, le ascunzi în servietă, îți pui mănuși subțiri, scoți banii din buzunarul tipului și pleci. Keșalava nu urca niciodată în camera de hotel însoțit de omul pe care se pregătea să-l omoare, ci îl urma după vreo cinci minute. Își lăsa pardesiul la garderoba restaurantului: un client oarecare. Și apoi, cine putea face vreo legătură între tânărul elegant și distins și „țărănoii” aceia îmbrăcați mizerabil, cu ghetele necurățate și șireturile desfăcute! Dacă la hotel erau cazați și turiști străini, și în ziua aceea se aflau și boși din țări imperialiste, Keșalava o întreba pe recepționera de serviciu, în englezește, cum poate ajunge la bufet: știa că, la anchetă, recepționera, chiar dacă își va aminti de tânărul străin îmbrăcat cu atîta gust, nu-l va asocia în niciun caz cu prăpădiții de colhoznici.

Își propusese să ducă la capăt trei operațiuni, nu mai multe. Planul și-l realizase. Hotărî să nu mai riște, ci, cu ochii pe jumătate închiși, să se apuce să bea șampanie din pocalul

cu picior înalt și subțire... Și uite că s-a poticnit de afurisitele acelea de pietre!

„Stop! se înfrînă Keșalava, așezându-se pe pat. Dar dacă Nalbandov a furat pietrele? În cazul ăsta, miliția le caută. Așa. Unde am fost în ziua asea? în ce hotel? La „Gulripșa”? Am sosit noaptea cu avionul, de la Moscova. Am stat de vorbă cu recepționera, am tratat-o cu ciocolată, i-am spus că a doua zi vreau să plec în munți și că mă întorc seara. Femeia o să confirme. Dimineața am plecat din Caucaz, de la Adler, cu primul avion, iar seara m-am întors într-adevăr. Da, dar cum au nimerit granatele la mine? Dar am mai răspuns o dată: «Habar n-am de niciun fel de pietre». M-a văzut cineva împreună cu Nalbandov la Moscova? Nu, nimeni. În ziua morții lui, am plecat de dimineață în munți, iar seara m-am întors în camera mea de hotel. Țasta-i un alibi. Să dovedească diavolul acela de colonel că eu l-am ucis pe Nalbandov, că eu i-am subtilizat valiza cu pietre și ace de picup. Cum să dovedească, dacă eu, în ziua respectivă, mă aflam la Gagrî? O să dovedească pe dracu!”

— Ei, kaço, dar ceva crăpelniță n-ai?

— Icre vrei?

— Ce?

— Icre. Ouă de pește.

Tovarășul de celulă rîse:

— Unde s-a pomenit să aibă peștele ouă?

— Noapte bună, lasă-mă să dorm.

— Zi mersi că astăzi celula-i goală. Asta-i cameră specială, rezervată de obicei pentru pidosnici...

— Nenorociții!... Keșalava zîmbi ironic și, întorcîndu-se cu fața la perete, își trase pătura peste cap și se apucă să numere fără grabă pînă la o sută – voia să adoarmă cît mai repede.

CAPITOLUL 8

MEDITAȚIILE UNUI MILIȚIAN ÎMBĂTRÎNIT

Sadcikov stătea pe scaun lângă dulapul de cărți, în colțul biroului lui Kostenko, și răsfoia albumul dăruit de o delegație a miliției maghiare. Se uita distrat la fotografiile care înfățișau Budapesta toamna și urmărea felul cum vorbea la telefon Kostenko – cu receptorul puțin depărtat de ureche, ascultînd liniștit răspunsurile, punînd întrebări în obișnuita sa manieră ironică, propunînd apoi planul său, cu tact și fără să lase impresia că îl impune.

„Iar eu, cînd lucram în strada Petrovka 38, mă răsteam și dădeam ordine categorice, se gîndi Sadcikov. Luasem exemplul comisarului nostru, care zicea că principalul lucru e să știi să dai dispoziții dure, ferme. Comisarul nostru se vedea pe sine la temelia clădirii, care putea să fie un zgîrie-nori sau o amărită de izbă. Faptele le filtra prin experiența proprie, iar experiența îi dicta cutare sau cutare soluție aidoma manualului de aritmetică. Bătrînul avea încredere în el, o încredere fără margini. Trăia cu mentalitatea anilor patruzeci, era încredințat că vîrsta și experiența sînt totul în munca unui detectiv, că fără ele nu ajungi la niciun rezultat. Și mai avea un crez: principalul este să-l frîngi pe arestat, să-l domini, să-l faci

să-ți simtă forța. Kostenko, și pe vremea aceea, îl contrazicea adesea, pe cînd eu mă temeam s-o fac. Mă străduiam să acționez pe propria mea răspundere, dar fără a intra în conflict cu comisarul. Slavik, în schimb, nu ezita să intre în conflict cu comisarul. «Ordinul comandantului e lege pentru subordonat.» Slavik afirma că acest înțelept comandament al războiului nu poate fi adaptat în mod mecanic în activitatea noastră. Păi da, cînd eu luptam pe front, el era încă elev. Cînd eu mi-am schimbat epoletii de ofițer de artilerie cu cei de milițian, el abia se așeza pe băncile facultății. Mulți ani încă după armată, eu îmi ciocneam călcîiele: «să trăiți, am înțeles», asta așa e, pe cînd el și-a apărut întotdeauna punctul de vedere, mai ales cînd se apuca să demonstreze că infractorul anilor șaiszeci se deosebește radical de înaintașul său, hoțul sau delapidatorul anilor patruzeci. «Prin ce se deosebește? îi replica, mînios, comisarul. Prin aceea că bestia e mai sătulă sau că se uită la televizor? Banditul e bandit în toate epocile.» Kostenko i-a spus odată comisarului: «Dacă noi apărăm legea căutînd să-l frîngem pe arestat, să-l umilim, să ne arătăm superioritatea asupra lui, atunci ușor se poate întîmpla să devenim noi înșine, fără voia noastră, infractori, tovarășe comisar. A demasca nu înseamnă a zdrobi. Vreți să spuneți că nu se poate întîmpla ca un om să fie arestat din greșală?» «O să ne cerem scuze, și o să înțeleagă, dacă e un om sovietic cinstit, îi replicase comisarul. Iar dacă e dușman – n-are decît să se supere, sîntem obișnuiți cu supărări dintr-astea!» Și iată că Slavik a ajuns să-mi fie șef...”

— Moșulică, i se adresă Kostenko, punînd receptorul în furcă. Ascultă, moșulică, am noutăți.

— Bune? întrebă Sadcikov.

— Cum să-ți spun? Interesante. Ca să fiu sincer, uneori încerc o voluptate masochistă cînd versiunea mea sare în aer:

ți-e scîrbă cîteodată să te simți un copoi care adulmecă întotdeauna urma fără greș.

— Procentul tău de cazuri rezolvate va s-scădea, vei fi criticat, prelucrat în ședință.

— N-am să mor din asta. Mă întreb dacă e cazul să ne uităm la fiecare om, din capul locului, cu suspiciune. Vasăzică, moșulică, am primit răspunsul medicilor: ei i-au prescris lui Keșalava rădăcină de valeriană și seduxen. Niciun fel de somnifere, cu atît mai puțin din cele cu efect puternic.

— Cu asta nu-l dai pe b-brazdă.

— Numai cu asta, nu. Moșulică, vorbești ca un ghicitor în cafea – așa e, cu chestia asta n-am cum să-l înfund. Dar mai e ceva: în niciunul din costumele lui nu s-a găsit somnifer. Numai în cel bleumarin, cu care era îmbrăcat, și tot numai urme de praf. Acasă la el, s-a căutat peste tot – nu s-a găsit nimic. Unde își ține somniferul, asta-i întrebarea.

— Ești convins că mai păstrează somniferul? A făcut pînă acum de petrecanie la patru inși, ce nevoie mai are de somnifer? Dacă ar fi să socotim că a luat de la fiecare c-cîte șapte mii, îi ajung b-banii pentru zece ani.

— N-a curățat decît trei. Al patruilea trăiește. Și ce e curios, e că șeful direct al celui de-al patruilea, care a dispărut, dar e în viață, directorul fabricii de bijuterii, Pimenov, a fost reținut la Moscova cu ocazia morții subite și foarte stranii a șefului centralei de care aparține fabrica.

— Cu-um? Sadcikov nu înțelege.

— Mi-au telefonat din sediul Petrovka; îi rugasem pe băieți să se intereseze pe la toate unitățile de bijuterii dacă nu s-au ivit ceva noutăți. Unul din șefii producției de bijuterii, Proskureakov, a murit ieri, la restaurant, unde se încăierase cu Pimenov.

— Unde este P-pimenov? L-au arestat?

— De ce să-l aresteze? N-a lovit el, ci a fost lovit... Nu e

decît martor. Proskureakov a decedat în urma unui infarct. Mergem în strada Petrovka? Vreau să asist la interogatoriul lui Pimenov, pietricelele lui Keşalava s-ar putea să fie de la întreprinderea lui... Mergem, ce zici?

— Şi aici ci-cine să se ocupe de legătura cu republicile caucaziene? Dacă între timp ni se t-telefonează că a fost găsit Nalbandov? Vreau să f-fiu primul care să am p-plăcerea să-i anunţ şeful vestea cea bună.

INTEROGATORIUL LUI PIMENOV ÎL LUA LOCOTENENTUL Ermaşeva de la secţia a doua a Miliţiei Judiciare. Nu împlinise încă anul de cînd lucra în sediul din Petrovka, venise aici direct de la Universitatea de stat din Moscova şi, dacă ar fi fost în alte vremuri, nu foarte îndepărtate, de altfel, cine ar fi văzut-o, dintre lucrătorii acelei instituţii, pe coridor, şi-ar fi spus desigur că fata aceea subţirică, cu coafură modernă şi minijupă, a fost chemată spre a fi interogată în legătură cu moralitatea, sau cum se spunea pe atunci – „aspectul ei moral”.

— Spuneţi-mi, cetăţene Pimenov, cînd aţi ajuns la restaurant, starea sănătăţii lui Proskureakov nu v-a inspirat niciun fel de temeri?

— Adică? Pimenov aruncă o privire scurtă lui Kostenko, care intra.

Kostenko observă numaidecît că atenţiei lui Pimenov nu-i scăpase graba cu care se ridicase Ermaşeva de la birou şi cum se îmbujorase, din care pricină cîrlionţii de la tîmplele fetei se deschiseră şi mai tare la culoare. Remarcînd reacţia lui Pimenov, Kostenko înţelese că omul acela scund şi care părea şters, neînsemnat, are spirit de pătrundere şi o privire ascuţită.

— Continuați, Irina Vasilievna, continuați, o rugă Kostenko, dându-și seama că stinghereala provocată de apariția lui s-a prelungit prea mult, n-am să vă deranjez, aş vrea doar să-mi arunc ochii peste concluziile medicilor.

— Sînt aici, în mapă, răspunse Ermașeva și roși iarăși.

În sediul din Petrovka, Kostenko era o figură legendară, cei mai tineri se uitau la el cu adorație.

Kostenko se apucă să cerceteze fotografiile și să citească cu atenție concluziile experților, urmărind totodată desfășurarea interogatoriului pe care-l lua Ermașeva.

— Ne-am oprit la...

— Îmi amintesc. La început, n-am înțeles prea bine ce vă interesează. Voiati să știți, probabil, dacă nu era cumva palid, dacă n-avea fruntea transpirată? Așa e?

— Da, exact, asta mă interesează.

— Știți, n-am remarcat niciun fel de simptome, tocmai asta este îngrozitor! Era rumen la față, vesel, vioi ca întotdeauna. Pot spune că nu era om, ci mașină – ființa lui era în perpetuă mișcare, clocotea de energie.

— Spuneți-mi, de ce v-a lovit?

— Dar le-am explicat tovarășilor la secția de miliție: nu m-a lovit... E caraghios, zău așa! De ce să-l calomniem pe răposat, să facem din el un huligan! Ne place să vorbim de rău oamenii care nu mai pot răspunde... Răposatul, pot spune, a fost un om cu înalte calități morale. Am explicat doar cum s-au petrecut lucrurile. În ultima clipă, a înțepenit tot, și în mîină ținea paharul. M-am aplecat spre el peste masă, iar dînsul s-a frînt din mijloc și, căzînd, m-a izbit cu paharul drept în față.

— Dar cum se face că n-a căzut peste masă, ci lîngă scaunul dumneavoastră?

— În situația aceea îngrozitoare, credeți că puteam să rețin fiecare amănunt? M-am umplut de sînge – am rămas

năuc, am căzut și eu, iar după aceea s-a stîrnit zarvă, țipete, au sărit ospătarii. Nu înțelegeam nimic, sîngele îmi curgea șiroaie peste ochi, iar cînd mi-am revenit, cînd l-am văzut lîngă mine, mort, am avut un șoc, două zile n-am putut vorbi... Din cauza șocului nervos, se-nțelege. Era un om admirabil.

„Dacă n-aș fi apărut eu, își zise Kostenko, interogatoriul s-ar fi transformat probabil într-o partitură solo a lui Pimenov. Fata se sfiește să pună întrebări mai dure, deoarece omul e un cadru respectat, director de întreprindere, decorat cu ordine. Ne place să rîdem de «moliciunea caracterului de intelectual», ceea ce denotă, de fapt, o profundă ignoranță. Un adevărat intelectual nu e niciodată molatic, lipsit de hotărîre. Un adevărat intelectual știe să dezvăluie esența unei probleme și nu se teme că va jigni pe cineva adresîndu-i întrebări necruțătoare și directe. «Moliciunea» și «caracter de intelectual» sînt în realitate două noțiuni antinomice. Un caracter molatic poate avea un mic-burghez, un filistin. Un om molatic, lipsit de hotărîre, oricît s-ar lăuda că e intelectual, tot mic-burghez rămîne. Cînd e vorba să dezvălui adevărul, trebuie să spui de la bun început lucrurilor pe nume și să fixezi precis regulile jocului.”

Kostenko așteptă ca Ermașeva să consemneze răspunsul lui Pimenov, apoi întrebă:

— Spuneți-mi, în drum spre restaurantul „Lastocika”, Proskureakov n-a trecut pe la spital?

— Zău că nu știu!

— N-ați mers în aceeași mașină?

— Noi? Nu. Eu am venit cu taxiul, iar dînsul cu mașina instituției. Întrebați-l pe șoferul lui, e om serios, o să vă spună el dacă l-a lăsat undeva în drum sau nu.

— Mulțumesc. Asta o va face probabil Irina Vasilievna

mai târziu. Scuză-mă, te rog, se adresă el Ermașevei, că m-am amestecat în munca dumitale fără să cer voie.

— Nu face nimic, N Vladislav Nikolaievici, vă rog.

— Atunci, îmi permiteți să mai pun câteva întrebări?

— Da, da, desigur.

— Spuneți-mi, tovarășe Pimenov, începu Kostenko, dînd la o parte mapa cu expertize. Se sculă de pe scaun și, după obiceiul lui, se așează pe colțul mesei, spuneți-mi, vă rog, Proskureakov era cumpătat în materie de băuturi spirtoase?

— Păi, nu obișnuia defel să bea! Doar așa, ocazional, în companie cu unul sau altul.

— Poate că acești „unul sau altul” erau destul de mulți?

— Nu, una sau două persoane, cam atît.

— Nu s-a plîns niciodată că îl supără inima!

— Niciodată.

— Ați băut de multe ori împreună?

— Cum să vă spun? De vreo trei ori.

— Unde?

— O dată, cînd a venit la noi la întreprindere și de două ori aici, la Moscova.

— Cînd ați băut prima dată?

— Hm, asta nu-mi amintesc.

— Dar unde anume?

— Nici asta nu-mi amintesc. Mi-a spus: „Pimen, hai să mergem să cinăm împreună, nu știu de ce sînt prost dispus astăzi, familia e plecată la vilă și mi-e urît singur.”

— Dar în ziua morții ce v-a spus?

— „Să mergem, mi-a spus, Pimen, să cinăm, ce zici? Să stăm și noi pe mal, să mai pălăvrăgim să ne uităm cum curge Iauza, cum zboară pescărușii.” Și, iată, de ce pălăvrăgeală am avut parte!

— Cînd v-a propus asta? Pe la ce oră?

— Pe la șapte. După orele de serviciu, bineînțeles.

- Urma să mai primească pe cineva în audiență?
- Nu, îi primise pe toți, rezolvase toate problemele.
- Dar ale dumneavoastră?
- Ce? Ce, ale mele?
- Și problemele dumneavoastră le rezolvase?
- Da. Le-am rezolvat pe toate repede.
- Așa... Continuați.
- Nu văd ce-aș mai putea spune – de fapt, asta-i tot
- Nu. Nu e tot. Prin urmare, el v-a invitat. Ce-a fost după aceea?
- După aceea, ne-am dus la „Lastocika”.
- Tocmai asta îmi dă de gândit: de ce v-ați dus pe rînd, dacă amîndoi vă terminaserăți treburile.
- Chiar nu vă dați seama de ce?
- Nu prea, recunosc. Kostenko și își aprinse o țigară, oferindu-i și lui Pimenov.
- Mulțumesc, dacă-mi permiteți, o să aprind din ale mele, răspunse acesta și scoase un pachet turtit de „Sever”. Cum să vă spun, dînsul se ferea de subalterni, eu – de funcționarii centralei, știți, ca să nu se interpreteze greșit. Oamenii abia așteaptă să bîrfească – dacă șeful e prieten cu subalternul, înseamnă, nu-i așa, că e mai indulgent față de ei, că-i creează fel și fel de avantaje...
- Relațiile dumneavoastră de prietenie cu Proskureakov durează de mult?
- De mult.
- Dar între familiile dumneavoastră:
- Poftim?
- Vreau să spun, există și între familiile dumneavoastră relații de prietenie?
- A! așa. Eu i-am vizitat acasă, dar pe bătrîna mea o țintuiește în casă radiculita, n-a plecat de ani de zile din

Prigorsk. În ce mă privește, cred că am fost acasă la dînsul de vreo două ori.

— Cine a propus să vă duceți pe rînd la „Lastocika”? Chiar într-atît să se fi temut Proskureakov de bîrfelile subalternilor? Un om atît de respectat, șef de centrală?

— Poate că a trecut pe la cineva în drum? Ar trebui întrebat șoferul.

— Da, lucrul ăsta e absolut necesar, acum, zise Kostenko, îndreptînd spre Ermașeva obișnuitul său zîmbet. Nu-i așa, Irina Vasilievna?

— Șoferul a și fost convocat, Vladislav Nikolaievici.

— La secția de miliție n-a fost interogat?

— Ba da. A declarat că l-a adus pe Proskureakov, de la centrală, pînă în dreptul blocului-turn de pe strada Kotelnikov. „Lastocika” e chiar alături de clădirea respectivă.

— Așa, deci! După cum vedeți, tovarășe Pimenov, Proskureakov nu s-a oprit nicăieri în drum.

În ultimii cincisprezece ani, Kostenko își formase – și era conștient de lucrul ăsta – un „fler” infailibil. Reacționa ca un aparat precis, ca un detector care deosebește fără greș minciuna de adevăr. Odată, la clubul miliției, cînd Wolf Messing prezentase o serie de experiențe psihologice, Kostenko, la sfîrșitul ședinței, angajase cu el o lungă și pasionantă discuție. Mic de stat, cu părul cărunț, îmbrăcat într-un costum impecabil, apăsîndu-și degetele pe mîna lui Kostenko, Messing spusese:

— Orice om poate să-și dezvolte calitățile înnăscute de telepat, de ghicitor, mai bine zis nu de ghicitor, ci de detector... E necesar doar să vrei să-ți fixezi un obiectiv...

La începutul carierei sale, cînd simțea, în timpul interogatoriului, că omul minte, Kostenko se ferea să-i atragă atenția, chiar și atunci cînd tactica operativă i-ar fi îngăduit s-o facă, nu cumva să-l jignească, din care cauză se enerva, cum

se enervează oricine cînd e mințit cu nerușinare în față. Apoi, brusc, își schimba radical atitudinea față de cel interogată, îndoindu-se chiar și de cele mai veridice declarații ale acestuia.

Și de data aceasta Kostenko surprinse în vorbele lui Pimenov – în aparență atît de sincere, de pline de bună-credință – un accent de neadevăr, și nu de neadevăr obișnuit, explicabil prin deficiențe de memorie sau prin jenă – mulți oameni mint pentru a nu se pune într-o postură ridicolă sau jalnică – ci de minciună calculată și deliberată. Drept care, Kostenko hotărî să renunțe la alte întrebări: Pimenov trebuia convocat la o discuție serioasă, pregătită minuțios dinainte. Povestea devenea suspectă, cercul de relații „întîmplătoare” nu putea să nu-i dea de gîndit: Keșalava – Nalbandov, Nalbandov – Pimenov, Pimenov – Proskureakov...

— Nu vă mai deranjez, spuse Kostenko, ridicîndu-se în picioare. La revedere, Irina Vasilevna.

— La revedere, Vladislav Nikolaievici.

— La revedere, spuse Kostenko, întorcîndu-se pe jumătate spre Pimenov. S-ar putea întîmpla să fie nevoie să mai stau de vorbă cu dumneavoastră în legătură cu unele probleme care mă interesează.

— Vă rog! răspunse Pimenov, pe un ton plin de solitudine. Mă reped cu avionul pînă acasă, îmi rezolv treburile la întreprindere și, dacă e necesar, pot să revin.

— Cred că n-are rost să plecați la Prigorsk.

Ermașeva interveni:

— Să-i iau tovarășului Pimenov declarația în scris că nu va părăsi localitatea?

— Nu, răspunse Kostenko, de ce?... Pur și simplu, o să-l rugăm să mai rămînă două-trei zile. Ați indicat adresa dumneavoastră?

— Da, am indicat – hotelul „Turist”, corpul 5, camera 94.

Tovarăși, e neapărat necesar să mă întorc acasă, măcar pentru vreo două zile. Și așa, în loc de două zile, mă aflu aici de o săptămână încheiată. Mi-ar plăcea, bineînțeles, să mă mai plimb prin Cetatea de piatră albă – măicuța Moscovă, dar fabrica lucrează și sînt o mulțime de probleme de rezolvat în fiecare zi.

— De ce să cheltuiți banii statului pe bilete? îi răspunse, pe același ton, Kostenko. Ar costa pe puțin șaptezeci de ruble, pe care noi n-o să le achităm, noi numai pe delicvenți îi transportăm pe cheltuiala statului...

Kostenko se afla cu mîna pe clanță, cînd întoarse capul și spuse:

— De altfel, aș fi vrut să vă consult și în calitate de expert calificat. Presupun că n-o să refuzați să ne ajutați?

— Depinde de ce expertiză e vorba.

— E vorba de niște pietre prețioase, în legătură cu care părerile experților noștri sînt împărțite.

— Dacă e vorba de pietre, sînt la dispoziția dumneavoastră. Depinde însă de ce fel de pietre. La briliante, smaralde, nu mă pricep, în schimb carneolele, granatele, rubinele le prelucrăm la noi, așa că în legătură cu ele v-aș putea fi de folos.

— Vă mulțumesc. O să vă las la poartă biletul de intrare. Strada Ogariov, numărul 6, scara a doua.

KOSTENKO AȘEZĂ ÎN FAȚA LUI PIMENOV DOUĂ GRĂMĂJOARE de pietre: una de diamante, obținute în ajun de la fabrica de bijuterii din Moscova, a doua de granate, și anume cele lăsate de Keșalava în camera actriței Toropova.

— Iată, tovarășe Pimenov, spuse Kostenko, aveți prilejul să vă evidențiați priceperea profesională: mă interesează ce

reprezintă pietrele acestea, pe care vi le supun pentru expertiză – valoarea fiecăreia dintre ele, locul unde au fost prelucrate și posibilitățile de a fi desfăcute prin rețeaua comercială. Pe hîrtia aceasta, am notat niște întrebări, la care v-aș ruga să răspundeți. N-o să vă deranjez. Dacă mă caută cineva la telefon, comunicați-i că mă întorc într-o jumătate de oră.

— O clipă, îl opri Pimenov, încruntîndu-se. O clipă, vă rog. Scuzați-mă, nu vă cunosc numele de familie.

— Kostenko. Numele meu e Kostenko.

— Nu e nevoie să mă lăsați singur o jumătate de oră, tovarășe Kostenko. Sînt în măsură să vă dau rezultatul pe loc. În privința acestor diamante, care provin de la fabrica din Moscova, nu vă pot spune mare lucru, nu mă pricep cum trebuie. Granatele, în schimb sînt ale mele, vreau să spun, au fost prelucrate la fabrica noastră. Valoarea fiecăreia e de minimum o sută, o sută douăzeci de ruble.

— Sînteți sigur că granatele acestea frumoase sînt de la fabrica dumneavoastră?

— Absolut sigur, tovarășe Kostenko. Nu încap nicio îndoială. Cum au ajuns la dumneavoastră? Eu le expediez, sub pază, la centrul de desfacere Iuvelirtorg, prin trustul respectiv.

— Avem și noi șiretlicurile noastre, tovarășe Pimenov. Vă rog să puneți pe hîrtie concluziile dumneavoastră; cînd mă întorc, vă explic cum au ajuns granatele aici, la noi.

Încă din ajun, Kostenko îi ceruse lui Sadcikov să ia legătura cu Secția pentru combaterea sustragerilor din proprietatea socialistă și a speculei, pentru a găsi un mijloc ca, în chipul cel mai discret, să fie studiată corespondența dintre centrală și fabrica de afinaj din Prigorsk. Și tot la cererea lui Kostenko, cei de la Secție urmau să transmită miliției din Prigorsk sarcina de a organiza o revizie

inopinată, pe linia controlului financiar, la fabrica din localitate.

— Cum merge treaba, moșulică? întrebă Kostenko, intrînd în biroul lui Sadcikov. S-a început cercetarea documentației de la centrală?

— Merge, dar cam încet. Mă duc și eu acolo, să le mai dau ghes.

— Știi, Pimenov a stabilit imediat că rubinele acelea roșii...

— G-granatele...

— Ai dreptate, granatele. Mi-a spus numaidecît că sînt de la fabrica lui.

— Ei, și?

— De fapt, dacă stau să mă gîndesc, asta nu înseamnă nimic. Moșulică, informează-te ce fel de reguli sînt în sectorul ăsta al industriei în ce privește paza producției finite. Ia legătura cu fabrica din Moscova și cu cea din Ural. Consultă-te întîi cu ei și abia pe urmă întreabă-i pe cei din Prigorsk cam cum pot fi șterpelite pietrele prețioase în procesul de producție – repet, în procesul de producție, asta pentru a nu atrage atenția asupra serviciului controlului tehnic.

— Ești șș-șiret!

— Pentru șiretenie îmi și primesc salariul...

— Pentru șiretenie? Slavik, nu te dezbari odată de concepțiile astea retrograde? Salariul ne e plătit pentru inteligență, da, pentru inteligență. Șiretenia, pe măsură ce trece timpul, își pierde tot mai mult valoarea. La ce o să mai folosească șiretenia, cînd o mașină electronică de calcul o să ne rezolve problemele în cîteva minute?! Așa! Eu m-am cărăbănit, băiete!

— Mă ții la curent, ne-am înțeles? Pe la două, îmi telefonează de la Tbilisi Sergo Suhișvili, după care angajez runda a doua cu Keșalava.

— Ai fost la procuratură?

— Am fost, deocamdată stăm prost. Nu sînt de acord cu arestarea. De fapt, au dreptate: din probele mele indirecte, nu se poate încropi o acuzare – sînt prea șubrede!

— Dar p-pietrele? De unde le are Keșalava?

— În definitiv, de unde reiese că sînt pietrele lui? Nu se poate construi o acuzare numai pe baza declarațiilor unei Toropova. Sau se poate? Nu știu nici eu...

CÎND KOSTENKO SE ÎNTOARSE ÎN BIROUL SĂU, PIMENOV ÎI înmîină un petic de hîrtie:

— Poftim.

— O, nu, pe asemenea hîrtie nu merge!

— Nu m-ați înțeles. Sînteți rugat să telefonați la clinică. Concluziile mele le-am scris pe o coală normală. Pe hîrtiuța asta aveți numărul de telefon al clinicii.

— Al clinicii?

— Da. A telefonat un anume Larin.

— Larin? A, da, ăsta e Larik, un prieten de-al meu, vă mulțumesc foarte mult.

Kostenko îl întîlnise nu de mult pe Larik la stadion – juca Dinamo cu Spartak. Îi spusese atunci prietenului său că, de la o vreme, se simte al naibii de rău. De pe la ceasurile două, îl cotopea o oboseală cumplită; în general, cu un uriaș efort de voință, izbutea să-și regăsească puterea de muncă de dimineață. Uneori, totuși, era nevoit să încuie ușa biroului și să se culce pe divan. După ce dormita vreo jumătate de oră, putea, de bine-de rău, să lucreze iarăși pînă la nouă seara.

— Știi, Larik, îi spusese Kostenko, îngîndurat, prietenului său, am început să mă tem de ziua următoare: dar dacă, mîine, n-o să mă pot scula? Altădată, visam să mă pot rupe de la

treburi ca să viu aici, să beau cu tine bere și să înfulec o tartină cu pâine prăjită. Acum, nu mai doresc nimic, decît să mă scol mîine fără dureri în abdomen și să nu mă apuce oboseala aia blestemată.

— Cu familia cum te împaci?

— Minunat, doar o cunoști pe Mașunea, e o sfîntă...

— Las' că nici tu, între noi fie vorba, nu ești chiar un drac.

Ia arată-mi limba. E încărcată. Ca să nu ne facem griji degeaba, treci pe la mine, o să-ți fac un consult rapid.

După această discuție, Larik îi telefonase de trei ori lui Kostenko, rugîndu-l de fiecare dată să vină la clinică unde el era medic-șef. Îl știa pe Kostenko recalcitrant cînd era vorba de medici și examene medicale și îi promisese că nu-l va reține decît o oră, cel mult o oră și jumătate. „Trăim vremuri afurisite, frățioare, îi spusese Larik, chiar noi am prăsit niște microbi speciali, și acum dăm din colț în colț... Vino, nu te prosti, gîndește-te că mai trebuie să-ți crești și fata!” Alaltăieri, dimineața devreme, înainte de serviciu, Kostenko dăduse pe la clinică. Larik îl trecuse prin toate cabinetele, în timpul record de patruzeci de minute.

— Alo, Larik, i se adresă Kostenko, după ce formă numărul. De ce mă cauți cu atîta înverșunare? Ai găsit vreun ulceraș?

— N-am descoperit niciun ulceraș, dar vreau neapărat să te consulte astăzi profesorul Ivanov.

— Ivanov? Ăsta cu ce se ocupă?

— Specialist în sînge. Nu prea-mi place sîngele tău.

— Înseamnă că sîntem în total dezacord... Kostenko zîmbi. Mie sîngele meu îmi place la nebunie.

— Ascultă, Slavik, s-ar putea să fie vorba de un fleac, dar fă bine și treci negreșit astăzi pe la mine.

— Exclus! Poate săptămîna viitoare.

— Slavik, te rog să vii neapărat astăzi. Pentru o jumătate de oră. Cu cheștiile astea nu ai voie să glumești.

— Când? La ce oră?

— La orice oră, începînd de la trei.

— Pe la unsprezece se poate?

— Te aștept pînă la ora șapte, spuse Larik și închise telefonul. Îi era greu să continue discuția cu Kostenko. Nu știa ce anume să-i spună și ce nu prietenului său – analizele arătau, în mod indubitabil, prezența unui proces inflamatoriu, foarte posibil pernicios, în organismul colonelului Kostenko.

— Și esculpii ăștia!... făcu Kostenko, aruncînd o privire îngîndurată spre receptorul telefonului, în care răsunau niște semnale scurte. Veghează la sănătatea oamenilor muncii, de! Vasăzică așa... Mi-ați pus adineauri o întrebare, tovarășe Pimenov. Granatele acestea nu le-am primit de la Iuvelirtorg. Le-am confiscat de la un infractor.

— A fost jefuit vreun magazin?

— Tocmai asta e, că n-a fost jefuit niciun magazin. Am verificat la Iuvelirtorg – stocul lor corespunde exact cu scriptele, ca la farmacie. Dacă sînteți sigur – și dumneavoastră, după cîte văd, sînteți sigur – că pietrele provin de la fabrica dumneavoastră, înseamnă că ele au putut fi furate numai de acolo.

„Nalbandov, ticălosul, javra împutită!... Pimenov înțelese totul. Numai el, parazitul dracului, a putut să le fure, nimeni altcineva – controlorii m-ar fi informat imediat! Ah, cîinele, ah, spurcăciunea! De asta s-a și temut să se întoarcă în oraș și mi-a îndrugat verzi și uscate! Iar tîmpitul de mine l-am crezut! Îmi ziceam că dacă sîntem băgați în aceeași combinație, sîntem, între noi, cinstiți în toate! Nu i-au ajuns acele de picup, s-a apucat să fure pietre întregi! Auzi! Să fure pietre! Cui naiba vroia să le vîndă? Ce oameni, nu le mai ajunge, tot s-ar mai îmbuiba, nemernicii, nesățioșii, leprele, jigodiile!”

— Asta nu se putea întîmpla, tovarășe Kostenko.

— Ei bine, s-a putut, tovarășe Pimenov.

— Trebuie să trimiteți de urgență la fabrică oamenii dumneavoastră, să verifice depozitele. Dar dacă s-a mai furat și altceva? Avem în magazie și grante, și rubine, și ametiste. Pietrele astea cînd au fost furate?

— Foarte de curînd. În ce privește oamenii noștri, e o idee bună. Știți cum o să procedăm? Am să cer chiar acum legătura cu fabrica dumneavoastră. Cine vă înlocuiește?

— Inginerul-șef.

— Foarte bine. Vorbesc întîi eu cu dînsul, apoi o să-l rugați dumneavoastră să conducă pe oamenii noștri, seara, prin fabrică, să verifice lacătele, ușile, ferestrele. N-aveți nimic împotrivă?

— Cum să am ceva împotrivă, cînd chiar eu v-am propus s-o faceți?

— Atunci, vă mulțumesc. Foarte bine. Ce-ar fi să isprăvim acum și cu cea de-a doua formalitate?

— Vă rog.

— Am să vă pun cîteva întrebări în legătură cu Instrucțiunile privind păstrarea bunurilor de valoare și căile prin care ar putea fi operate furturile. De acord?

— Firește, mai încape vorbă! Să stăm amîndoi, să ne punem mintea la contribuție, să vedem cum s-a putut întîmpla ce s-a întîmplat... Aveți cuvîntul meu de onoare... mie parcă tot nu-mi vine să cred! Vestea a căzut ca un trăsnet din cer senin! O nenorocire nu vine niciodată singură...

— Deci, așa... Prima întrebare. Kostenko zîmbi, palpînd pe furiș locul de sub ultima coastă din dreapta, unde durerea se stîrnise din nou. Care dintre salariații fabricii are acces la depozitul de producție finită?

— Directorul. Adică eu. Oricînd, la orice oră din zi și din noapte, cum se zice.

„Of, tare nu-mi place mie vipera asta, reflectă Pimenov, urmărindu-l pe Kostenko cum îi notează răspunsul. Gura îi e numai miere, diavolul, să nu-mi iasă pe nas pînă la urmă dulceața asta!... Și-a dat seama încă de ieri că nu mă las dus ușor, de aceea a și îndepărtat-o pe fetișcană.”

— Și mai cine?

— Inginerul-șef.

— Așa. Și cine încă?

— Directorul adjunct, șeful serviciului controlului tehnic, precum și șeful pazei. Țștia sînt toți.

„Acolo, la Prigorsk, n-o să pătrundă el în dedesubturile afacerii. Acolo, toate sînt în regulă. Iar Nalbandov trebuie ținut ascuns. Ticălosul ăsta mă poate băga în mare bucluc. Pe el, dar cu grijă, trebuie să-l fac vinovat de întreaga poveste. De fapt, el și este vinovatul, așa că pot să-l dau în gît liniștit. Doar nu s-o arăta măgar chiar sută la sută, să nu respecte înțelegerea: iei totul asupra ta, iar pe urmă te scot eu, că doar pedeapsa capitală a fost abolită... Cum ajunge avionul, mă și duc la el în munți. Imediat. Să facă bine să răspundă pentru pietrele astea. Dumnezeule sfinte, dar dacă în mîinile lor au încăput nu numai pietrele, ci toată marfa?! Dacă Nalbandov păstra granatele la un loc cu acele de picup?!”

— Cei indicați de dumneavoastră aveau dreptul să pătrundă în depozit singuri sau numai însoțiți de șeful pazei?

— Singuri, firește. De ce să jignim oamenii, lăsîndu-i să creadă că n-avem încredere în ei?

— E un punct de vedere, într-adevăr...

„Fotografia lui Nalbandov ne-au arătat-o pentru recunoaștere fiindcă ticălosul a folosit un buletin străin. Și dacă nu i-aș fi spus idiotului – actul ăsta folosește-l numai într-un caz extrem, nu te atinge de el, păstrează-l, o să-ți prindă bine cînd o să trebuiască să-ți pierzi urma definitiv. Dar de ce nu mă întreabă vipera asta nimic despre

Nalbandov? Ce-i perdeaua asta de fum? Nu cumva mai deține ceva, ca rezervă pentru o lovitură decisivă?”

— Vă ascult... întrerupse Kostenko tăcerea lui Pimenov. Voiati să spuneți ceva?

— La noi, ne ghidăm după principiul – încrede-te în oameni, dar nu uita să controlezi, zise Pimenov. În opt ani, nu s-a întâmplat niciun incident. Da, tovarășe Kostenko, niciun incident, în opt ani! Ni s-a acordat mereu drapelul de frunțași în producție iar cât privește planul, am fost totdeauna în avans.

— Prin urmare, nimeni, în afară de cei indicați de dumneavoastră n-a avut acces în depozit?

— Nimeni.

— Poate au avut loc unele încălcări, aparent neînsemnate, ale regulamentului de pază interioară, pe care nu le-ați observat? Din păcate se mai întâmplă asemenea lucruri la noi. E ocupat, de pildă, inginerul-șef și o roagă pe secretară să se ducă la depozit. Nu s-au întâmplat astfel de cazuri?

— Cum se poate! Doamne ferește! La noi, regulamentul e respectat cu foarte mare strictețe!

— Dar în timpul perioadei intermediare, ca s-o numesc așa? Când pietrele se află în faza de prelucrare? Presupun că e o secție mare?

Pimenov zîmbi cu condescendență – zîmbetul acesta îi izbuti exact cum și-l dorise – și îi explică lui Kostenko:

— Dacă în secție sînt introduse patruzeci de pietre-mineral, la control tot patruzeci sînt recepționate, tovarășe Kostenko. Și apoi, muncitorii din fabrica mea sînt oameni minunați, cu o înaltă conștiință de clasă. Nu, o asemenea bănuială o resping cu hotărîre. La noi, oamenii muncii sînt adevărați oameni ai muncii...

— Înseamnă că, dacă miliția va stabili cu certitudine că în

incinta fabricii n-au putut pătrunde niște bandiți din afară, hoțul va trebui căutat pe lista pe care mi-ați oferit-o?

— Exact. Numai că pentru fiecare dintre cei indicați de mine pot garanta în scris.

— Considerați deci că s-au strecurat niște răufăcători în incinta fabricii?

— Da. Mai mult ca sigur.

— Cît de des verifică șeful pazei siguranța zăvoarelor, a ferestrelor, a ușilor? Tavanul, dușumeaua sînt controlate?

— Totul se execută conform instrucțiunilor în vigoare, conform instrucțiunilor... Cum anume se efectuează controlul nu-mi amintesc precis, dar ce prevăd instrucțiunile, se respectă în mod sigur.

— Șeful pazei nu v-a semnalat niciodată nimic? Nu v-a cerut introducerea unor posturi suplimentare, îmbunătățirea sistemului de alarmă?

— Nu. La noi, în toți acești opt ani, n-a fost semnalată nicio carență în ce privește paza.

— Prin urmare, dumneavoastră afirmați că, în afară de inginerul-șef, de directorul adjunct, de șeful serviciului controlului tehnic și de șeful pazei, în încăperile depozitului n-a intrat nimeni?

— Nimeni.

„De ce n-a suflat pînă acum nicio vorbă despre Nalbandov? Doar nu de florile mărului au venit să ne arate fotografia, pentru identificare?”

— Vă dați seama că va trebui să verific persoanele indicate de dumneavoastră?

— Îmi dau seama. Numai că una din aceste persoane ați omis-o adineaori.

— I-am enumerat pe toți cei indicați de dumneavoastră.

— Nu, tovarășe Kostenko. M-ați uitat pe mine. Sînteți dator să mă verificați primul.

— Da? Bine. Sper, însă, că cele discutate aici vor rămîne între noi, nu-i așa?

— Sînt gata să-mi iau în scris obligația că nu voi divulga nimic.

— Nu e nevoie de nicio obligație în scris! zise Kostenko, ridicîndu-se. Bine. Nu vă mai rețin. Vă rog să mai răbdați vreo două zile în Capitală, de acord?

— Mă înjunghiați fără cuțit, tovarășe Kostenko!

— Ei! să n-o luăm chiar așa, zise Kostenko, semnînd biletul de intrare. Așteptați pe coridor, cînd primesc legătura cu Prigorskul, vă chem imediat, bine? O să-i dați indicații adjunctului sau inginerului-șef în legătură cu oamenii noștri care vor veni la fabrică.

CAPITOLUL 9

CE SE ÎNTÎMPLĂ CÎND ÎȚI ÎNȘELI COMPLICII

A ici o mierlești de frig, în colonie te bagă în pămînt munca. Ce mi-e una, ce mi-e alta! Și de haleală, ioc! De ce n-o fi venind odată, doar n-o fi vrînd să mă prăpădesc prin pustietățile astea?”... Nalbandov se încovrigă cît putu, trăgîndu-și genunchii spre burtă. În cele patru zile din urmă slăbise, și acum, dacă își apleca grumazul, genunchii îi atingeau cu ușurință bărbia. În primele două zile petrecute în munți, nu se putuse încălzi decît ziua: ieșea tîrîș, cu mare grijă, din coliba de vînătoare, la soare. Pe atunci, mai avea o franzelă, o legătură de covrigei uscați și un pachet de zahăr. Dar și merindele acestea sărace se isprăviseră, iar ieri noapte dăduse primul îngheț. Munții se albiseră, jur-impresur se auzeau întruna niște trosnete ciudate, de parcă s-ar fi furișat cineva spre colibă; Nalbandov, cu mîinile încleștate pe pușca încărcată cu alice, nu închisese ochii toată noaptea. „Dacă nu vine nici astăzi, la noapte trebuie să cobor din munți. Dar unde să găsesc ceva de mîncare, noaptea? Am să-i telefonez lui să-mi aducă, cui altcuiva să-i telefonez, dacă nu lui? El m-a băgat în combinația asta, tot el să găsească acum și un mijloc de ieșire. El e vinovat de toate – pînă a-l întîlni, îmi vedeam de treaba mea, mă puteam uita fără teamă în ochii orișicui...”

Nalbandov își vîrî capul sub bucata de pîslă ce-i servea de învelitoare și se apucă să sufle în degetele înghețate. În copilărie, cînd pleca în vacanță vara, cu fratele lui, la țară, la bunica, în nopțile reci, tot așa se vîrau amîndoi, cu cap cu tot, sub o bucată de pîslă și suflau, suflau pînă le țiuiau urechile, să se încălzească.

Nalbandov își aminti de fratele său. Stepan termina acum aspirantura la Conservatorul din Leningrad. Fusesse trimis, în trei rînduri, în străinătate. La un concurs, în Belgia, luase premiul trei. Acum o jumătate de an, i se conferise titlul de artist emerit.

„De ce să dau vina pe Pimenov? oftă, cu năduf, Nalbandov; deși suflase cu toată puterea în pumni și pe piept, încît i se aprinseseră scînteii negre-verzui în ochii holbați, în loc să se încălzească, i se făcuse și mai frig. Numai eu sînt de vină. Puteam să-l trimit la plimbare, și gata. Ba puteam să anunț și controlul obștesc – iată, fraților, ce fel de propuneri îmi face un director fruntaș!... Ce rost are să arunc toate în spinarea lui Pimenov? El, de granate, barem, nici nu știe. Vinovat sînt eu, numai eu. Am văzut cum trăiește Stiopka și am jinduit să trăiesc și eu ca el: mașina-mașină, cinci costume în garderob, pantofi cu talpă de crep, cămăși de pînză fină... Ei, și apoi, micul dejun la restaurant – de cinat, poate cina la restaurant și un prost, dar să iei micul dejun la restaurant, fără coniac sau votcă, e cu totul altceva... Să spui: «niște pîine prăjită, te rog, tăiată felii subțiri, omletă cu cașcaval și cafea», la care ospătarul să nu întrebe ca un nerod: cu lapte? – ci să-și cunoască clientul, cum îl cunosc toți pe Stiopka, și să i-o aducă în ibricile de alamă, iar cei de la mesele vecine, fel de fel de granguri din străinătate, să întoarcă privirile, să uite cu jind și să-i ceară chelnerului să le aducă și lor cafeaua tot așa, iar chelnerul să le răspundă: «Scuzați, e comandă specială pentru artistul emerit Nalbandov...» Ei, da, Stiopik e artist

emerit. Dar eu ce sînt? De unde și pînă unde, să trăiesc la fel ca el? Dar oare nu ni se împuie toată ziua capul cu egalitatea?! Ce fel de egalitate mai e și asta, cînd unora le e îngăduit orice, iar alții, dacă vor să se căpătuiască și ei, trebuie s-o facă pe furiș, și dacă s-au căpătuit, iar trebuie să se pitească în gaură de șarpe, să nu fie luați la întrebări – că de unde ai banii, cum de cheltuiești atîția?... Dacă ni s-ar spune încă din copilărie: cutare e mai inteligent, mai dotat, i se cuvine așadar să trăiască pe măsura calităților lui... Iar m-am apucat să-mi caut justificări! Nalbandov oftă. Uite că dau acum vina pe școală! Dacă n-aș fi luat pietrele, lucrurile s-ar mai fi putut îndrepta. Pimenov spunea și el: n-avem altceva de făcut decît să așteptăm. Dacă n-o să se apuce să treacă prin sită fabrica, înseamnă că acele sînt la filfizonul acela, nu la miliție. Ți-a o să cadă fără doar și poate, ca orice bandit de teapa lui, dar asta cine știe cînd se va întîmpla; noi, între timp, o să ne restructurăm producția, vedem ce altă marfă aruncăm pe piață, că dintr-asta am cîștigat și așa destul. O să aflu eu de la prietenii mei din Moscova care e marfa ce se caută mai mult – principalul e să nu ne grăbim, frățioare, scopul oricum ni-l realizăm, nicio grijă! În ce privește acele, n-au cum să se lege de noi. Sîntem perfect acoperiți... Dar dacă îl găbjesc pe Viktor și găsesc la el pietrele? Ce, o să poată el să le explice că pietrele astea eu le-am salvat de la rebut? Cum să le explice, dacă nici el nu știe? Stăteam cîte două schimburi, să lucrez la salvarea pietrelor sfărîmate! Eu am descoperit șlefuirea de fațete noi, eu am creat un nou desen și o nouă formă. Eu! Cine, în toată lumea asta, a mai fost în stare, înainte de mine, să transforme un ciob într-o piatră prețioasă? Eu am descoperit metoda de fasonare! Alt director, pentru asta, mi-ar fi pus pe masă o sută de mii! Pe cînd eu a trebuit să tac mîlc – voiam să pun mîna pe o «Volga»... Ah, Vitea, Vitea, dau eu de tine, numai să mă văd scăpat de aici! Te găsesc eu,

ticălosule, am să trec pe rînd pe la toți colegii tăi de promoție, am să-ți afl eu numele de familie – și să te păzească Dumnezeu să nu-mi înapoiezi marfa cu binele, că moartea o să te pască! Făceam mai bine dacă plecam de îndată cu avionul la Tbilisi, nu trebuia să-l ascult pe Pimenov, el e bătrîn, se teme și de umbra lui, și-l găseam eu acolo pe spilcuitul, nemernicul ăla de Viktor nu mai știu cum...”

Nalbandov aruncă la o parte pîsla, se sculă și ieși din colibă. De jur-împrejur, în noaptea luminată de lună, peisajul era alb și limpede conturat. Trosnete, peste tot trosnete ciudate. Nalbandov se apucă să ȝopăie, apoi dădu de cîteva ori ocol colibeii, alergînd, dar tot nu reuși să se încălzească.

Își aminti cum se întunecase la față Pimenov, cînd îi mărturisise că prezentase la hotelul «Ucraina» buletinul lui Urușadze. Niciodată, în toți cei cinci ani de cînd lucra la fabrică, nu-l văzuse pe Pimenov atît de încruntat ca atunci.

„De ce ai făcut asta, flăcăule? îl întrebasese Pimenov, după o foarte lungă pauză. Nu ȝi-am spus că buletinul fals trebuie păstrat pentru un caz extrem? Te-ai încurcat cu o muiere? Sau ȝi-a venit chefu s-o faci lată?...”

El îl mințise că agățase o femeie, „o minune de femeie, blondă cu ochi albaștri, frumoasă de pică, nu alta”; doar nu era s-o ducă la „Turist”, într-o cameră cu trei paturi! Inchiriasse, pentru o zi, o cameră „lux”, cînd dracu i-l scosese în cale pe ticălosul acela... care îl asigurase că îi procură o „Volga”, telefonase, față de el, unuia Grigori Vasilievici, rugîndu-l să treacă pe la hotelul „Ucraina”, să tranșeze afacerea. „Lui îi pasezi o mie de ruble, spusese Viktor, și încă o mie s-o ai pregătită pentru directorul magazinului. Hai să mergem undeva, să întocmim cererea, ca să obȝii mașina pe loc. Știi ce, să mergem la tine, la hotel, coniacul îl cumperi în drum, ce rost are să-l plătești la preț de restaurant?” Și uite cum mi-a ieșit economia pe nas... După al treilea pahar, m-am

moleșit de tot. Cum naiba a făcut, bestia, de mi-a turnat somniferul? N-am cumpărat chiar eu coniacul? A! exact, porcăria era preparată dinainte în sticla lui. Am și observat, de altfel, că sticla pe care a scos-o el din servietă n-avea dop original; el mi-a explicat că a procurat-o direct de la fabrică și că coniacul era vechi de zece ani. Probabil că lui și-a turnat din sticla mea, iar mie dintr-a lui. Exact, m-a rugat la un moment dat să-i aduc un pahar de apă. M-am dus în baie, iar el, între timp, mi-a turnat în pahar coniacul cu otravă. Ce ticălos! Și mai auzi spunându-se: „Miliția, miliția noastră sovietică, așa și pe dincolo...”

Nalbandov se poticni de o piatră. Înțelese brusc enormitatea celor gândite cu o clipă înainte și se porni să rîdă încetișor: „Un hoț jefuit de alt hoț...” Se lăsă la pămînt, ca să-și înăbușe hohotele de rîs. În pădurea aceea uriașă, pustie, în care trosnea mereu cîte ceva, se temea să și rîdă după pofta inimii.

„Fir-aș de o mie de ori blestemat!... Oftă cu năduf, deși simțea că parcă a început să se încălzească. Numai eu sînt vinovat de toate... Cum o să mă pot uita în ochii lui Stiopik, dacă mi se face proces și o să fiu adus în sală cu escortă, tuns-chilug, fără cravată și curea?! Cum o să mă uit în ochii lui? Cum o să-i explic că nu lăcomia de bani m-a mînat, ci dorința de a fi în toate aidoma lui; pentru ca să nu-l mai fac să se simtă stingherit de costumul meu vechi, plin de praf și slinos, de șosetele mele în culori țipătoare, ca să nu-l mai aud adresîndu-se prietenilor: «Faceți cunoștință, ăsta e Pavel», ci ca să văd că-i face plăcere să-l prezinte celor de o seamă cu el, muzicieni și balerine, pe fratele mai mare, reputat inginer de mine, care, uite, m-a adus cu Volga lui să luăm împreună dejunul»... Și, în general, pentru ca unsprezece luni de existență posomorîită la Prigorsk să poată fi răscumpărate măcar printr-una singură de trai la largul meu, alături de

talentatul și iubitul meu frate mai mic Stiopik... N-o să-i pot explica asta niciodată. Mai bine să mor, decât să-i pricinuiesc lui Stiopik o asemenea durere. Dacă mă vor aresta, va avea și el de suferit, cariera lui va fi compromisă. Nu, asta nu trebuie să se întâmple, în niciun caz! Ticălosul de mine am râvnit la ce nu mi-a fost hărăzit de soartă, de ce să sufere Stiopik? Pentru că fratele lui s-a dovedit un nemernic? Nu, să facă ce-o face Pimenov, să mă strecoare în vreo expediție geologică, pe vreo trei ani, trebuie să dispar, timpul o să șteargă totul. Dar dacă n-o să șteargă? Atunci, ce mă fac? Sînt gata de orice, nu mă dau în lături de la nimic, numai să scap de pușcărie. Nu soarta mea mă neliniștește, de altfel, în secolul nostru, cine-și mai face griji pentru propria lui soartă? Te gîndești la copii, la femeia iubită, la părinți. Noi, însă, n-avem pe nimeni pe lume, nu sîntem decît noi doi, Stiopik și cu mine. Da, sînt gata să fac orice, orice!...” repetă Nalbandov, începînd din nou să alerge pe pajiște, ca să se încălzească. Iarba era poleită de brumă și împrejurimile străluceau ca decorul unei piese pentru copii. Fusese odată împreună cu Stiopik la un spectacol la Teatrul tînărului spectator – cîți ani să fie de atunci? O! mulți, mulți de tot, cine să-și mai aducă aminte! De emoție, răsuflarea i se întetea și îl podidiră lacrimile.

CAPITOLUL 10

LA CE FOLOSEȘTE UNEORI PROASTA
DISPOZIȚIE

- **I**a loc, Keșalava.
- Ați transmis întâmpinarea mea procurorului?
- Desigur.
- Și care e rezultatul?
- Am să-ți spun îndată. Mai întâi, însă, dă-mi voie să-ți pun o serie de întrebări.
- Cererea mea adresată procurorului e perfect legală, așa încât sînteți obligat să-mi răspundeți la întrebare. Altfel, refuz să discut cu dumneavoastră pînă ce nu va fi de față un reprezentant al procuraturii.
- Kostenko își zise că, pentru cît va dura altercația sa cu Keșalava, ar face mai bine să oprească magnetofonul. Apoi hotărî să-l închidă de tot – astăzi va conduce interogatoriul după un alt tipic, și anume cerîndu-i lui Keșalava să semneze, în procesul-verbal, fiecare răspuns pe care-l va da.
- Înregistrarea pe bandă de magnetofon tot n-avea la ce să-i folosească, în orice caz nu la viitoarea dispută de la procuratură. Procurorul, pe la care trecuse în ziua aceea Kostenko, refuzase să-și dea aprobarea pentru prelungirea termenului de reținere a lui Keșalava.
- Tovarășe colonel, spusese procurorul, dumneavoastră

vă dați prea bine seama că probele pe care le avansați sînt insuficiente. Intuiția este, indiscutabil, un fenomen din cele mai interesante, dar care nu își găsește aplicabilitate în procedura legală. Să ne deprindem să respectăm noi înșine legea, chiar și în împrejurările cele mai neînsemnate, și să-i învățăm pe toți cetățenii țării s-o respecte. Numai așa ne vom asigura nouă, o bătrînețe liniștită, iar copiilor noștri, o tinerețe senină...”

Nu avea ce obiecta, mai ales că procurorul dădea glas propriilor convingeri ale lui Kostenko. Numai că e destul de neplăcut să ți se predice de către altul tocmai ideile la care ții mai mult – cum să nu ți se strice buna dispoziție?

Comandantul direcției, după ce luă cunoștință de argumentele lui Kostenko, îi telefonă locțiitorului procurorului-general, dar acesta, luînd act de cererea comisarului, refuză totuși să dea un răspuns pe loc.

— Trebuie să studiez dosarul și să-l convoc pe șeful serviciului, replică el. Chiar dumneavoastră afirmați că probele de acuzare nu se îmbină logic pînă la capăt. Ar fi de dorit să le cereți colaboratorilor dumneavoastră să întocmească o motivare mai cuprinzătoare și mai argumentată.

— Ancheta se găsește într-o fază, ca să zic așa, fierbinte. Dacă îi pun să scrie rapoarte, cine continuă cercetările?

După convorbirea cu procuratura, comisarul îi convocă pe reprezentanții tuturor serviciilor care colaborau la „cazul automobilelor”; în ultimele zile luase o asemenea amploare, încît fusese nevoie să fie detașați pentru anchetă și mai mulți lucrători de la Secția pentru combaterea sustragerilor din proprietatea socialistă și a speculei, și îl rugă pe Kostenko să expună amănunțit situația, nu la zi, ci de-a dreptul la oră. Ascultă atent feluritele puncte de vedere (colonelul Kurocikin propuse ca cele trei piste ale cazului – Keșalava, Nalbandov și

Pimenov – să fie investigate separat; maiorul Rodin, în opoziție cu Kurocikin și în acord cu Kostenko, susținu, dimpotrivă, ca aceeași echipă de anchetatori să se ocupe de cei trei suspecti) și luă o hotărîre de compromis: deocamdată, pînă ce nu va fi încheiată expertiza la fabrica din Prigorsk și nu s-a dat de urmele lui Nalbandov, cazul să nu fie „desfăcut pe file”; a subliniat însă în mod deosebit: deocamdată, după care încheie consfătuirea. Îi promise totuși lui Kostenko să încerce să discute cu locțiitorul ministrului în legătură cu prelungirea termenului de reținere a lui Keșalava.

Pînă una-alta, comisarul nu dăduse niciun semn de viață, și Kostenko, privindu-l țintă pe Keșalava, hotărî să declanșeze o „ofensivă concentrată” asupra aceluia tînăr atît de sigur de el. Era convins, nu știa nici el de ce, că o „ofensivă concentrată” își va aduce roadele.

Kostenko nu se grăbea să înceapă interogatoriul lui Keșalava. Îl cerceta atent pe sub sprîncene pe arestat, trăgînd alene din țigara uscată în cuptorul plitei de gaz. Așa îl învățase să-și usuce țigările maiorul Ganov. Acum cîțiva ani, cînd lucra în strada Petrovka nr. 38, comisarul îl transferase pe Kostenko, „pentru caracter dificil”, din brigada de luptă împotriva banditismului la serviciul ce se ocupa de „copilași”, adică de delincvenții minori. Careva din conducerea superioară se găsisese să afirme că, în stadiul actual, tocmai problema delincvenței infantile este cea mai nevralgică, și peste noapte fusese creat serviciul respectiv, pe capul căruia, bineînțeles, cădeau toate fulgerele. Ca de obicei, Kostenko se apucase să polemizeze cu șefii. „Astea sînt concepții naive, spunea el, nu vedeți că alunecăm în formalism, tovarășe comisar? Avem de-a face cu generația de război, cu o puzderie de copii fără tați... Am schițat aici un tabel statistic, iată cum stau lucrurile: cei mai numeroși delincvenți sînt cei născuți în '45, mult mai rar cei născuți în '48. Adolescenți de 15-17 ani. În

mod curent, la rubrica respectivă, în loc de numele tatălui, e trasă o linie. Cei mai mulți nu s-au mutat nici de un an, împreună cu mamele lor, de prin subsoluri în locuințe noi. Peste cinci ani, delincvența infantilă va porni să scadă, așa că nu e cazul să creăm un serviciu căruia îi lipsește perspectiva! Accentul ar trebui pus pe educația în școlile generale, în școlile profesionale, în uzine, ar trebui să ia amploare turismul pentru copii, să fie editate cărți mai multe și mai bune, construite bazine”. Comisarul îi propusese atunci, în glumă, lui Kostenko, să-și dea demisia pe motivul că e în dezacord cu conducerea ierarhică, iar Kostenko nu se putuse stăpîni – degeaba îl călca Sadcikov pe sub masă pe picior – și replicase: „Aș face-o bucurios, tovarășe comisar, dacă la noi n-ar fi considerate rușinoase retragerile din serviciu înainte de termen...”

Tot ca de obicei, comisarul, posomorît, îl dojenise pe Kostenko pentru „spiritul său jacobin”, dar cu niște ochi atît de triști și cu atîta lipsă de entuziasm, încît părea mai degrabă că e de acord cu Kostenko în principiu și că doar cu „dezvățata atitudine de liber-cugetător” a acestuia nu se împacă.

Cercetîndu-l acum atent din priviri pe Keșalava, Kostenko continua în gînd vechea sa controversă cu comisarul. Așa se și întîmplase, delincvența în rîndul minorilor, de la un timp, începuse să scadă brusc: astăzi, la copiii de șaptesprezece ani, în dreptul rubricii „tatăl”, doar în cazuri rarisime mai e trasă o linie. Categoria tragică a delincvenților „subnutriți” dispăruse cu desăvîrșire.

„Keșalava trebuie să fie un caz patologic, reflecta Kostenko. Nu e cazul să fie căutate rădăcinile sociale. Dacă și-ar susține dizertația, ar primi un salariu de minimum două sute de ruble. Trăiește singur, n-are familie. Dacă ar face un efort și și-ar lua doctoratul, ar primi cinci sute, și numai un

filistin, un bețivan sau o jigodie invidioasă ar zice că primește prea mult. Despre ce să fie vorba, atunci? De un caz lombrosian autohton? De «influența nocivă a filmelor cu gangsteri»? Dar, dacă-i așa, de ce nu pun și eu mîna pe șperaclu? Că doar și mie îmi plac filmele cu gangsteri, ba chiar mă dau în vînt după ele. În problema asta ar trebui să ne vie în ajutor biofizica. De unde un asemenea sentiment înnăscut al propriei exclusivități? Cine a educat în Keșalava spiritul nietzscheian al afirmării, indiferent de mijloace? Cine i l-a programat în codul său genetic? Să fie vorba de unele «amprente lăsate de trecutul blestemat»? Să fie vorba de «gene înnăscute»? Ori, poate, de o anomalie psihică? Dar e ridicol să fie invocată o anomalie psihică, cînd avem, incontestabil, de-a face cu o acțiune conștientă, precis deliberată. Orice s-ar zice, continuă să reflecteze Kostenko, examinîndu-l în tihnă pe Keșalava, noi interpretăm cu totul greșit noțiunea de «birocrat». «Birocratul» – ce e rău în asta, mai ales cînd munca în acest «birou» e bine și precis organizată și se desfășoară în flux continuu?... „Ei bine, tocmai în numele acestei noțiuni greșit înțelese, voi încerca acum să obțin ceea ce e necesar să obțin!”

— Răspund la întrebarea dumitale, rosti în sfîrșit Kostenko, aranjîndu-și pe masă formularele pentru interogatoriu. Cererea dumitale către procuratură am trimis-o la destinație chiar în ziua în care mi-ai înmînat-o – vei putea verifica ulterior, după numărul de înregistrare. Răspunsul la cererea dumitale n-a sosit încă – pesemne că n-au avut timp s-o rezolve. Așa încît nu se pune problema vreunei încălcări a normelor procedurale.

— Nu voi răspunde la întrebările dumneavoastră atîta timp cît nu voi primi răspuns de la procuratură.

— Scrie, te rog, lucrul ăsta pe o foaie separată. Uite, pe asta.

— Nu scriu nimic.

— Fie și așa, consimți Kostenko. Mulțumesc. Prin asta, îmi ușurezi sarcina: voi avea un temei să cer procuraturii transformarea reținerii dumitale în stare de arest, îți amintești de articolul respectiv din cod?

Keșalava nu-și amintea de articolul respectiv din cod, lucru de care Kostenko își dădu seama imediat. Telefonă la ofițerul de serviciu, cerîndu-i să cheme escorta, pentru a-l conduce pe reținut în celulă.

— Fie, spuse Keșalava, voi răspunde la întrebările dumneavoastră. Sper că după aceea îmi veți da drumul?

— Depinde de răspunsurile pe care le vei da. Uite, semnează aici, te rog. E vorba de răspunderea care-ți incumbă în cazul prestării de depoziții false. Nu, nu aici, mai jos.

Examinînd concluziile expertizelor, frunzărind încă o dată foițele de hîrtie aranjate în fața sa și care purtau niște însemnări bizare, pe care numai el le putea înțelege, Kostenko avu – asta i se întîmpla de obicei în momentele de foarte proastă dispoziție – presentimentul clar că de data asta îl va încolți pe Keșalava, și îl va încolți pe bază de probe, ceea ce îi va permite să-l convingă pe procuror să aprobe arestarea individului. Principalul era să nu se grăbească, să înainteze pas cu pas – decisiv avea să fie duelul dintre cele două stăpîniri de sine!

Kostenko avusese parte, în viața lui, de zile cumplit de grele, cînd nu putea să doarmă noapțile, chinuit de gîndul că în celulă se află un om nevinovat, iar el, Kostenko, care l-a arestat, stă la căldură, lungit sub plapumă, fumează liniștit și ascultă foșnetul metalic al frunzelor dincolo de fereastră. Să bagi la închisoare oameni nevinovați e o atrocitate și o mîrșăvie... În ultimele zile, se surprinsese, în mai multe rînduri, gîndind: de ce nu-i provoacă îndoieli vinovăția băiatului ăsta chipeș, bine crescut, care își păstrează

admirabil cumpățul în timpul interogatoriilor? „Dar dacă nu e el?”

Kostenko o verificase pe Toropova – locotenentul Reabinina luase legătura cu toate cunoscutele actriței. „Un suflet deosebit, n-o interesează profiturile materiale, e cinstită și sinceră, o adevărată actriță rusă; a plecat de la două teatre și s-a angajat la altele, cu salariu mai mic, pentru simplul motiv că n-a fost de acord să joace roluri de duzină; nu minte niciodată, spune întotdeauna adevărul în față... Din punct de vedere moral? Câți bărbați bine situați nu s-au învîrtit și nu se învîrtesc și astăzi în jurul ei, iar dînsa s-a îndrăgostit de un actor sărac, și iată, sînt trei ani de cînd locuiesc într-o odaie la demisol.” Recepționera de serviciu de la hotel afirmase categoric că, toată seara, nu se clintise de la locul ei, și nimeni, în afară da Keșalava, nu intrase în camera Toropovei. Kostenko o convocase pe Toropova și discutasese cu dînsa pe larg despre cele petrecute în memorabila noapte de la Suhumi.

— Să fi fost doar beat? spuse îngîndurată Toropova. Poate că nu e cazul să fie judecat atît de aspru.

— Chiar așa? se mirase Kostenko. Atîta clemență și mărinimie?!

— Cum să vă spun, parcă mi-e milă de el. Toată seara, s-a purtat cu atîta tact, atît de politicos! Iar în cameră la mine, s-a petrecut cu el o ciudată metamorfoză – a devenit cu totul alt om. M-am și speriat de el. Numai un mare actor poate juca atît de bine trecerea de la om la fiară.

— Deci, să cruțăm fiara?

— Certăți-l zdravăn – și gata! Îi va servi drept lecție pentru toată viața.

— Dar faptul că scotea din buzunar pumni de pietre prețioase nu v-a dat în niciun fel de gîndit?

— E singurul lucru care îmi dă de gîndit.

— Vedeți? Vă rog, dacă primiți de la el o scrisoare în care vă roagă să-l iertați și să vă retrageți reclamația, să-mi telefonați numaidecît, bine?

...Kostenko își aprinse o țigară, continuînd să-l examineze, cu ochii mijiți, pe Keșalava.

— Așa, făcu el, după ce se uscă cerneala de pe formular. Perfect. Deoarece, după cum m-am convins, faci parte din categoria clienților dificili, mă văd nevoit să te rog să semnezi fiecare răspuns pe care îl vei da. Ai vreo obiecție?

— Mă rog, și Keșalava ridică din umeri, așezîndu-se mai comod în scaun.

— Dumneata afirmi că ultimele două luni le-ai petrecut pe litoral, să-ți faci convalescența după o boală serioasă?

— Da.

— Semnează. Mulțumesc. Ești de acord cu concluziile profesorului Lebedev că, în prezent, ești perfect sănătos?

— Da.

— Semnează. Nu mai ai stări de deprimare?

— Nu.

— Somnul ți s-a restabilit?

— Da.

— Semnează. Dar sub aspect sexual?

— Refuz să răspund la această întrebare.

— De ce?

— Consider întrebarea lipsită de tact și neavînd contingență cu cazul în discuție.

— Cum așa? Doar ți-am spus că, în ultimele două luni, la Tuapse, Moscova, Soci și Leningrad, s-au produs o serie de acte de viol, analoage – în ce privește faza preliminară – cu cel pentru care ești reținut.

Kostenko observă cum ochii lui Keșalava – concentrați, încordați – deveniră, pentru o clipă, alții.

„Da bine se mai ține! își zise Kostenko, uimit. A doua oară

„îi arunc nada, iar el, nimic! Altul, în locul lui, ar fi oftat cel puțin, ușurat.”

— Deci, continuați să mă suspectați de viol?

„Asta e! își zise Kostenko, satisfăcut, măcar în vorbă s-a trădat nițel, a renunțat la atitudinea de sfinx...”

— Nu mi-ai răspuns la întrebare: nu te-ai plîns niciodată de stări anormale sub raport sexual?

— Vă interesează dacă nu sînt cumva psihopat sexual? Nu. Psihopații sexuali, după cîte știu, sînt în genere întrucîtva arierăți... Apropo, ce e cu haina mea? Ați găsit multe urme de sînge?

— O să-ți răspund și la asta. Mai tîrziu. Deocamdată, să ne întoarcem la evoluția bolii duminică. Cînd ai renunțat la medicamente?

— Cînd am plecat la mare.

— Deci, în ultimele două luni n-ai luat medicamente?

— Ba nu, am continuat să mai iau un timp.

— Și totuși cînd ai renunțat definitiv la medicamente?

— Iarăși nu înțeleg, ce legătură au toate astea cu cazul în speță?

— Au o legătură directă, Keșalava. Ca să nu te apuci să reclami la Ministerul Sănătății actele de cruzime ale miliției: că am arestat un om bolnav, chipurile. Dacă o faci, va trebui să te internăm la clinica Kașcenko, unde ai sta încă trei luni, cel puțin. Vreau să mă pun la adăpost de complicații inutile.

— Repet că, în prezent, sînt perfect sănătos. În ultima lună, am renunțat să mai iau medicamente, pentru ca să nu creez organismului obișnuință.

— Ai renunțat la toate medicamentele?

— Da.

— Semnează. N-ai folosit niciodată narcotice?

— Nu.

— Semnează. Enumeră medicamentele pe care le-ai folosit.

— Seduxen, trioxazin, infuzie de rădăcină de valeriană.

— Asta-i tot?

— Da.

— Semnează.

„Așa... Acum sînt asigurat. A făcut depoziții false. În buzunar, avea urme de somnifer care se administrează numai în clinicile de psihiatrie, sub supravegherea medicilor și în doze minimale. Prin intermediul acestui medicament au fost uciși trei oameni. Unul din ei, exact în ziua în care «bolnavul» Keșalava a sosit la Leningrad, deși avea viză de ședere la Gagrî. Atît pe pietre, care sînt șlefuite la Prigorsk, unde a lucrat Nalbandov, care e dispărut, cît și în buzunarul lui Keșalava s-au găsit urme din una și aceeași otravă, denumită «preparat pentru somn cu efect puternic».”

— Asta-i tot? Sau mai aveți și alte întrebări.

— Abia am început, Keșalava. Cum se spune la Odessa, „despre tot, nici nu poate fi vorba...” Iată ce vreau să te întreb: de unde ai venit cu avionul, ca să probezi costumul la Miliutin?

— Din sud.

— Îmi închipuiam că nu din regiunile arctice. În perioada respectivă, ai locuit la hotel sau dormeai pe țarm, legănat de zgomotul ritmic al valurilor?

— Nu-mi amintesc.

— Dumneata nu-ți amintești, în schimb eu știu. Tocmai atunci aveai reținută o cameră la „Gulripșa”.

— Posibil. Într-adevăr, am locuit acolo în cîteva rînduri, cînd găseam cameră.

— Deci, în ziua aceea aveai reținută o cameră la hotelul „Gulripșa”?

— Asta o spuneți dumneavoastră. Eu spun că e posibil.

— Ia, te rog, cunoștință de acest extras din registrul hotelului. Acestea sînt datele din buletinul dumitale?

— Da.

— Semnează. Mulțumesc. Înseamnă că, pe data de 19, ai închiriat o cameră la „Gulripșa”.

— Da.

— Semnează. Ce rost avea să închiriezi o cameră la hotel și apoi să pleci cu avionul la Leningrad? Ce rost, spune?

— La Leningrad am plecat pentru o zi – trei ore dus, trei ore întors, am plecat dimineța, peste zi mi-am rezolvat treburile, iar seara m-aș fi întors. Sau, să zicem, a doua zi dimineța. E plăcut să știi că ai camera ta cînd te întorci. Altfel, încearcă de găsește loc la hotel! Doar nu era să dorm pe stradă!

— Semnează.

— Ce rost are să-mi notați fiecare cuvînt?

— Am încurcat ceva? Am adăugat ceva de la mine? Sau am consemnat corect tot ce mi-ai spus?

Keșalava își semna răspunsul. Kostenko hotărî să aplice prima lovitură deschisă – și anume, să schimbe brusc cadența interogatoriului. Acum, la întrebările pe care urma să i le pună, Keșalava va avea să treacă la răspunsuri monosilabice – „da” și „nu”. Tocmai de ele avea nevoie Kostenko acum, ele trebuiau să fie capcanele, minuțios pregătite dinainte.

— M-ai întrebat, reluă Kostenko fără grabă, de ce consemnez atît de exact răspunsurile dumitale. Am să-ți explic. Vezi, ai semnat și ultimul răspuns. L-ai semnat de bunăvoie, nu-i așa? „Doar nu era să dorm pe stradă!” Iar la interogatoriul trecut, ai spus că îți place să dormi nu la hotel, ci pe țărmul mării, cu alte cuvinte, pe stradă...

— „Pe țărmul mării” și „pe stradă” sînt lucruri deosebite.

— De la „Gulripșa” pînă la mare nu sînt mai mult de o

sută de metri. Continuăm? Iată ce vreau să te întreb: întotdeauna închiriezi camere de o persoană?

— Da.

— Dar dacă nu găsești camere de o persoană?

— Plătesc pentru două locuri.

— Spune, în absența dumitale, n-ar fi putut nimeni să se folosească de costumul dumitale? Cineva care să-ți semene? Ar fi putut sau nu?

— Nu.

— Semnează. Mulțumesc. Altă întrebare: ar fi putut un individ necunoscut să ia din camera dumitale costumul și, îmbrăcat în el, să comită o infracțiune?

— Nu.

— Semnează. De ce n-ar fi putut?

Kostenko calculase precis: Keșalava nu era omul care să înghită „cîrligul salvator” – habar n-am cine, ce infractor necunoscut mi-a îmbrăcat, noaptea, costumul... Nu, el își juca rolul lui, nu era dispus să facă jocul nimănui.

— Pentru că, după cum mi-ați spus, siluitorul a acționat în orașe diferite, și de asemenea pentru că, probabil, voi fi confruntat cu victimele, care vor confirma că nu sînt eu cel pe care îl căutați.

— Semnează. Mulțumesc. Nenorocirea, Keșalava, constă în faptul că siluitorul își omora victimele.

— Cum?

— Ce, „cum”? Te interesează în ce fel le omora?

— Nu, nu asta mă interesează. „Cum”? – în cazul de față, exprimă uimirea și indignarea mea.

— Deci, respingi ipoteza că un infractor a folosit costumul dumitale?

— Da, o resping.

— Semnează. Pentru astăzi, am terminat.

— Intenționați să mă trimiteți din nou la închisoare?

- Bineînțeles.
- Cel puțin lămuriți-mă, pe ce bază?
- Keșalava, să fim serioși! Dumneata, după cum m-am convins, ești un om inteligent. Înțelegi și fără să-ți explic eu că nu pot să-ți dau drumul pînă ce nu verific toate versiunile posibile în cazul în speță. Dacă mi-ai fi spus: „Pietrele prețioase lăsate la Toropova le-am cumpărat, pentru o sută de ruble, de la un bețivan, lîngă piață”, ți-aș fi dat drumul rugîndu-te să mă ajuți să-l găsesc pe infractorul care a furat din averea statului. Dar, dat fiind că dumneata respingi în mod categoric faptul în sine și afirmi că Toropova te calomniază, că habar n-ai de niciun fel de pietre, nu pot să-ți dau drumul. Dumneata cum ai proceda dacă ai fi în locul meu?
- Îmi permiteți să scriu încă o reclamație?
- La mine în birou sau în camera de arest!
- La dumneavoastră, dacă se poate. În celulă au mai fost aduși patru inși, niște indivizi respingători, care se comportă oribil, adevărate vite.
- Îmi închipui... Poftim, scrie. Iată hîrtie, toc. Tot la procuratură?
- Nu. Am să-i scriu deputatului meu. Cred că așa e mai bine. Deputatul e rectorul institutului nostru, mă cunoaște foarte bine, eu, în ochii lui, nu sînt un element oarecare în contextul unui caz, ci un om sovietic și, fiindcă veni vorba, un om viu.
- Dă-i drumul, încuviință Kostenko. Poate că ai dreptate.

PROCURORUL PARCURSE RAPORTUL LUI KOSTENKO, ÎN CARE acesta insista asupra faptului că „Viktor Keșalava afirmă că, în ultima lună, n-a utilizat preparate somnifere și respinge de

asemenea posibilitatea folosirii costumului său de către un alt infractor. Așa fiind, nimeni, în afară de Keșalava, n-a putut introduce în buzunarul hainei «preparatul pentru somn», extrem de nociv, otrăvitor, prin intermediul căruia au fost uciși trei oameni și intoxicat în mod grav Nalbandov. Am renunțat, din motive tactice, la continuarea interogatoriului, dar cele expuse îndreptățesc presupunerea că interogarea în continuare a lui Keșalava va da rezultate.”

— Ei, da! se pronunță de astă dată procurorul. Acum puteți să-l puneți sub acuzare, există suficiente temeiuri legale.

SE ȘI FĂCUSE ORA ȘASE, CÎND KOSTENKO SE ÎNTOARSE LA minister. Tocmai voia să-i ceară ofițerului de serviciu mașină, ca să se ducă la Larik, să-l consulte profesorul acela, Ivanov, cînd îi ieși înaintea Sadcikov. Bătrînul era numai zîmbete și avea o privire de-a dreptul galeșă.

— S-slavik, am o v-veste bună pentru tine! Un plutonier major oarecare, Nodar Gokieli, l-a recunoscut, după fotografie, pe Keșalava al nostru. Unde crezi că l-a văzut? În munți, lângă baza de alpinism „Trud”. Și știi cînd? Chiar a doua zi după întîmplarea cu Nalbandov. Și încă ceva, băiețăș: în z-ziuă respectivă, toți alpiniștii erau împrăștiați prin munți, la bază nu rămăsese decît i-instructorul Lomer Moradze. Amănuntul ăsta l-am aflat eu, nu plutonierul major. Moradze locuiește la T-tbilisi, în același bloc cu Keșalava.

Kostenko luă legătura prin radio cu Sergo Suhișvili.

— Salutare, Sergo!

— Salut, Slavik, ghenotvare! Colonelul Suhișvili rîse. Ai aflat despre Pinkertonul – plutonierul nostru din munți?

— Mulțumesc, Sergo. Am aflat. Iar acum... Dar n-ai să mă certî?

— Și eu, și tu, Slavik, sîntem obișnuiți să fim certați. Ne ceartă șefii, ne ceartă nevestele, opinia publică nu se lasă nici ea mai prejos. Ia zi, despre ce e vorba, puîșor?

— Sergo, aș vrea ca tu în persoană, și fără zăbavă, să iei avionul și să te repezi pînă la Moradze acela. Ce ne interesează pe amîndoi acum, mai mult ca orice, e locul unde și-a ascuns Keșalava comoara. Bag mîna în foc că ascunzătoarea e acolo, în munți, și nu în altă parte.

— Vezi că nu ne-am ocupat pînă acum de mătușa tipului, Bătrîna trăiește într-un sat și se trage dintr-o veche familie princiară.

— Mătușa ca mătușa, dar graba cu care, abia întors de la Moscova, flăcăul s-a repezit în munți, de parcă ar fi o căprioară, mă pune pe jăratec, Sergo, înțelegi tu?...

LA ȘASE ȘI PATRUZECI ȘI CINCI, TELEFONĂ LARIK:

— Bătrîne, rosti el cu o vioiciune forțată, îi transmit receptorul profesorului Ivanov.

Kostenko vru să-i răspundă cum că „figuri dintr-astea nu se prind la el” și că, deci, „să se lase de prostii”, dar nu apucă să spună o vorbă, fiindcă auzi o altă voce – ciudată, seacă, tăioasă, cu un timbru neplăcut, dar autoritară și care graseia cum puțini oameni mai graseiază astăzi;

— Alo, Kostenko, la telefon Ivanov. Vă rog să vă grăbiți, sînteți așteptat. Dacă n-aveți bani de taxi, vă împrumut eu. Mă interesați foarte mult, înțelegeți? Îmi provocați un interes deosebit.

— Știți, eu nu mă pricep să povestesc...

— Cum?!

— Ziceam că nu mă pricep să povestesc întâmplări din activitatea mea. Lazar Borisovici v-a mințit, dacă v-a spus că sînt un bun povestitor.

— Mă interesați nu ca povestitor, ci ca pacient. Grăbiți-vă, vă rog, l-am reținut, pentru dumneavoastră, pe radiolog. Și puse receptorul în furcă.

Kostenko se întoarse spre Sadcikov:

— Moșulică, la cine aș putea împușca o mașină?

— Unde vrei să te duci?

— La clinică.

— Dar ce s-a întîmplat?

— Naiba știe! O să mă duc pînă acolo și o să aflu. Ăștia zic că ar fi ceva cu sîngele...

Sadcikov îi telefonă ofițerului de serviciu, obținu de la acesta, pentru cinsprezece minute, o „Volga” destinată curselor ocazionale și-l duse pe Kostenko în strada Kirov.

Profesorul Ivanov era un bărbat înalt, ras în cap, cu o înfățișare tipică de boier. Pe degetul mic de la mîna stîngă, purta un inel enorm.

— Necivilizat se mai comportă unii oameni! spuse el, fără să răspundă la salutul lui Kostenko. Să mergem, am făcut să aștepte o femeie bătrînă.

Cît timp merseră de-a lungul coridorului, spre cabinetul de radiologie al „bătrînei” Bliumina, Ivanov nu încetă să-l mustre pe Kostenko, dar adresîndu-se exclusiv lui Larik, ca și cum celălalt nici n-ar fi existat.

— Ne lăudăm că-l citim pe Kafka, bombănea profesorul, dar la medic nu ne ducem. Nu e asta o comportare necivilizată? Simți dureri, oboseală cronică, te încui în birou în timpul orelor de lucru, ca să-ți revii, dar nu te duci să consulți un medic! În Occident, oamenii consultă în fiecare lună medicul psihiatru, plătind onorarii mari, pe cînd la noi

nici cu forța nu-i poți aduce: „Ce, sînt alienat mintal?” N-am dreptate?

Larik se uita cu coada ochiului la Kostenko – se temea de o ripostă a acestuia; Ivanov nu admitea să fie contrazis.

— Igor Pavlovici, interveni Larik, individul necivilizat la care faceți aluzie l-a salvat de la moarte pe profesorul dumneavoastră.

Ivanov se poticni, de parcă s-ar fi izbit de un perete, întinse chiar și mîinile înainte, ca și cum s-ar fi ferit.

— Dumneavoastră sînteți acela?! Se întoarse spre Kostenko: Sînteți milițian?

— Dînsul e colonel, replică Larik, jignit.

— Dumneavoastră ați salvat viața profesorului Galianovski?

— El, el, repetă bucuros Larik, chiar el!

— Bine că mi-ați spus, Lazar Borisovici, altfel, furios cum eram, i-aș fi putut extirpa cine știe ce organ vital pe lîngă apendice... Ce recompensă ați primit pentru operațiunea respectivă? Galianovski povestește, ori de cîte ori are prilejul, cu ce iscusință și cu cît curaj ați acționat ca să-l salvați din mîinile bandiților. Ați primit ordin? Medalie?

— Un ceas „Zarea” cu dedicație, răspunse Kostenko.

— Cum o duce cu sănătatea tînărul acela în care au tras bandiții?

— Rosleakov? N-are nimic. S-a înzdrăvenit.

Intrară cu toții în cabinet, și Larik îi șopti:

— Dezbracă-te.

— Și pe unde mai e Rosleakov acela? Galianovski a făcut pe inima lui cea mai reușită operație a sa, astăzi o studiază studenții de la chirurgie.

Kostenko nu răspunse, fiindcă îi făcea impresia că profesorul, ca și majoritatea oamenilor de o seamă cu el,

întreabă nu ca să primească un răspuns, ci ca să-și exprime propriile gânduri.

— Deci, cum o duce cu sănătatea Rosleakov?

— Cu sănătatea, destul de bine, răspunse Kostenko. Dar s-a căsătorit, și în ultima vreme starea lui a început să se înrăutățească.

— De ce, a dat peste o ticăloasă?

— Nu. Nu ea e ticăloasă, ci el e un prost...

— Așa, așezați-vă aici! Mai aproape. Dar maioul de ce nu l-ați scos? Aruncați-l undeva, pe aici dușumelele sînt curate.

Degetele puternice ale profesorului îl apucară autoritar pe Kostenko de mîini și îl apropiară de ecranul rece al aparatului Roentgen.

„Iată ce înseamnă să fii lipsit de apărare, își zise Kostenko. Iar în dicționar această noțiune e explicată cu totul altfel...”

— Și pe unde mai e Rosleakov acela? Tot cu dumneavoastră lucrează? Nu respirați. Rețineți aerul. Pe unde mai e? Poftim?

— Să răspund sau să rețin aerul? întrebă Kostenko, simțind cum crește în el iritarea față de căpcăunul acela cu inel în deget.

— Răspundeți.

— Nu mai e în miliție. A demisionat și...

— Nu respirați. Veniți și mai aproape, așa, spre mine. Nu vă mai smuciți!

— Metalul e rece.

— O să se încălzească. Și unde ziceți că lucrează?

— În avocatură.

— Întoarceți-vă cu șoldul stîng. De ce a demisionat? Tușiți. Nu așa, mai tare. Aici doare?

— Nu.

— Nu-mi spuneți minciuni!

— Doare alături.

- Dar așa?
- Așa, îmi ies ochii din cap de durere! Nu mai apăsați, că încep să urlu!
- N-aveți decît să urlați, tot o să apăs. Dar aici?
- Nu.
- Dar dacă apăs așa?
- Doare.
- Dincoace răspunde surd, sau vă înjunghie către furca pieptului?
- Și una, și alta.
- Întorceți-vă cu partea dreaptă încoace.
- Nu pot din cauza mîinii.
- Păi, ridicați-o. Tușiți. Mai tare. Acum nu respirați. Doare? Doare?

— Mi-ați cerut să nu respir...

— Ieșiți de acolo și îmbrăcați-vă. Lazar, dați-mi o țigară, ale mele sînt în impermeabil.

Kostenko o întrebă încet pe „bătrîna” Bliumina – doctorul radiolog, o femeie drăguță, de vreo treizeci de ani:

- Stau prost, nu-i așa?
- Cine v-a spus asta? Femeia rîse, fără să ridice ochii de pe fișa în care nota ceva, cu un scris rapid. Starea dumneavoastră este întru totul acceptabilă.

După ce se îmbracă, Kostenko ieși pe coridor. Profesorul Ivanov stătea lîngă fereastră și fuma. Larik îi spunea ceva precipitat, dar, auzind scîrțîitul ușii, se întoarse și tăcu din gură.

„Lucrurile stau prost”, conchise Kostenko și, în aceeași clipă, oboseli îi luă locul o dorință ciudată și întrucîtva perversă, pe care n-o mai simțise niciodată, de a afla întreg adevărul despre sine și boala sa. Nu se mai îndoia acum că e serios bolnav. Își aduse aminte cum îi spusese soției, în glumă, nu mai departe decît acum cîteva zile! „Mașulea, să știi că am

un canceraș”. Atunci, cuvintele acestea nu-i inspiraseră niciun fel de teamă, pe cînd acum, acum era răpus de spaimă. Nu, nu putea să aibă niciun fel de cancer, toate astea-s prostii, pur și simplu e o pleurită oarecare sau o inflamație a ficatului... Cu aceeași detașare și răceală cu care înregistrase adineauri spaima ce-l copleșise pe neașteptate, reținu și gîndul subit despre inflamația „obișnuită”: știa perfect de bine că oamenii serios bolnavi își construiesc, instinctiv, un zid în fața adevărului.

— Professore, și eu sînt adeptul unei comportări civilizate în viață, spuse Kostenko. Așa, de pildă, sînt de părere că bolnavului să i se spună adevărul. Unii vor zice că e o cruzime – e adevărat, moralul celor slabi se va prăbuși, dar nu văd de ce etica medicală trebuie să se orienteze numai după cei slabi. După mine, actul de caritate suprem îl constituie dezvăluirea adevărului.

Ivanov îl ascultă atent, fumă țigara pînă la capăt, strivi chiștocul între degete, îl aruncă pe jos („s-a obișnuit, împielitatul, ca în urma lui alții să le ridice pe toate și să fie servit pe tavă...”) și zise:

— Sînteți bolnav și nu am de gînd să v-o ascund. Sînteți bolnav serios. Dacă e cancer? Nu știu. Nu sînt încă edificat. Mai degrabă vă sînt inflamate vezica biliară și pancreasul, dar nici asta nu-i o bagatelă – va fi vorba de o operație de vreo patru ore. Cu toate astea – profesorul porni, fără să se grăbească, spre cabinetul lui Larik, continuînd să vorbească autoritar și graseind – nu exclud posibilitatea unei tumori maligne, cu alte cuvinte a cancerului, la plămînul drept. Din o sută șaptezeci de bolnavi de cancer, doctorița Zarialova le-a făcut formele de ieșire din clinica noastră, spre a fi reintegrați în producție, unui număr de o sută zece. Din aceștia, mai mult de optzeci la sută sînt oameni de vîrsta dumneavoastră, deci nu bătrîni. Cei bătrîni mor. V-am

vorbit deschis, fiindcă, într-adevăr, n-are sens să mint: văd că vreți să vă vindecați și aveți tăria necesară. De aceea, chiar mâine dimineață, trebuie să vă internați la Institutul oncologic.

— Mîine n-o să pot.

— De ce?

— N-o să pot, repetă Kostenko. Oricum, va trebui să fiu examinat și la clinica noastră. Ați uitat că sînt militar, profesore? Și apoi, am de dus la capăt o treabă.

— Pe asta lăsați-o! Asemenea replici lăsați-le pe seama dramaturgilor care scriu piese de teatru eroice. Numai sănătos veți fi util societății, pensiile de boală grevează asupra bugetului statului.

— Profesore, nu pot lăsa baltă treaba respectivă. E rentabilă. Kostenko se surprinse zîmbind și își dădu seama că de astă dată zîmbise normal, cum zîmbea în mod obișnuit, nu forțat, din teamă și din sentimentul de jenă neputincioasă al celui care se știe fără șanse de scăpare. Dacă duc treaba aceea la capăt, primesc un premiu, care nu e de lepădat, echivalentul unui salariu pe o lună. Și n-aș avea nevoie decît de cinci zile. Acordați-mi această păsuire, bine? În cinci zile, isprăvesc. Sau, să zicem, în maximum șapte.

— Bine, n-o să mă tîrguiesc, că doar nu discutăm acum schema personalului clinicii... spuse Ivanov. Vă păsuiesc o săptămînă, cu condiția ca mîine și poimîine să vă petreceți diminețile la mine – examinarea nu poate fi nicicum amînată. V-am spus că nu sînt convins că aveți cancer, nu sînt deloc convins de asta. Cum s-ar zice – fifty-fifty. Nu uitați însă: în stadiul actual al bolii, și o zi poate fi decisivă. Chiar și o zi. Dacă examenele noastre vor arăta că amînarea nu e cu putință, vă veți interna chiar mîine. Șefului clinicii dumneavoastră îi telefonez eu, mă cunoaște – consultațiile de oncologie le fac acolo elevii mei.

— SLAVKA! S-SLAVKA!

Kostenko se întoarce: pe o bancă, sub un copac aproape desfrunzit, ședea Sadcikov.

— Ăsta e Sadcikov, rosti Kostenko și lui Larik glasul prietenului său i se păru uluitor de străin. Moșulică. Un prieten de-al meu. Faceți cunoștință.

— Vlas.

— C-cum? făcu Sadcikov.

— Vlas; ăsta-i numele meu de familie.

— A-a! Pe mine mă cheamă S-sadcikov. Ei, cum e, Slavka? Ce ți-au găsit esculapii?

— Dracu știe! Inflamația splinei. Cam așa ceva, nu, Larik?

— Aproximativ.

— Și eu care, nu ș-știu de ce, îmi făceam griji...

— În general, te-ai orientat just. Peste o săptămână, te părăsesc, frățioare: mă internează la clinică. Apropo, Larik, am uitat să te întreb: cam pe cât timp o să fiu pus la popreală?

— Nu stă nimeni mai mult de o lună, Slavka. Întreg tratamentul durează o lună. Iar dacă va fi cazul să ți se scoată vezica, atunci numai vreo două săptămâni.

— Nu trebuie s-să-i lași să scoată din tine n-nimic! În organism nu sînt p-piese inutile.

— Băieți, hai să mergem să ne aciuăm undeva, propuse Kostenko. Am în jeb o bumașcă de zece ruble.

— Dacă z-zici tu „să ne aciuăm undeva”, înseamnă că nu-i n-nimic serios cu boala ta, spuse Sadcikov, iar dacă nu-i n-nimic serios, atunci eu o întind.

După ce plecă Sadcikov, Kostenko îi spuse lui Larik:

— Îmbătrînește moșul... Acum se lasă dus ușor.

— Dar nu l-ai mințit, i-ai spus adevărul.

— După părerea ta, nu există și adevăruri mincinoase?

Haidem la „Pelmennaia”, Larik, ce zici? Pe vremea studenției, ne duceam întotdeauna la „Pelmennaia”.

— Să mergem. Și să nu fi acru, frate... Știu eu cum discută Ivanov cu cei a căror stare e într-adevăr proastă.

— Larik, scumpule, lasă-te de-astea... Afurisita mea de meserie m-a învățat măcar atîta – să deosebesc cu precizie minciuna de adevăr, și de ramolit, încă nu m-am ramolit, ca Sadcikov. Mai bine sfătuieste-mă dacă să-i spun Mașei sau nu?

— N-are rost.

— Păi, o să vadă firma: Institutul de oncologie...

— N-o s-o vadă. Ai să-i spui că nu e decît o zi de vizite pe săptămînă și, în ziua aceea, te mut eu la secția terapeutică, unde mi-e prieten șeful... Ascultă, frate, ce-ar fi să nu mergem la „Pelmennaia”?

— Ba da, să mergem la „Pelmennaia”. Știi, vreau să mă simt din nou student.

Prima dată îl adusesese aici Levon, care, ca peste tot, se cunoștea cu bucătarii, cu ospătărițele, cu contabilul și responsabilul. Cînd intra în local, toți se repezeau la el; „Salut, Leovușka! Cîntă-ne, Leovușka! Spune-ne un banc nou, Leovușka!” Și Levon cînta un cîntec nou – cînd era și Mitea Stepanov, îl cîntau pe două voci și ieșea grozav; spunea bancul; îi repara garderobierei, Ecaterina Savelievna, ceasul deșteptător; discuta pe teme moralizatoare cu băiatul de cincisprezece ani al bucătăresei Elvira (de curînd, băiatul ăsta își susținuse teza de candidat în științe, în specialitatea „tehnologiei chimice fine”); se prezentase și ca martor la un proces, atunci cînd soțul bufetierei, Anna Pavlovna, ca să scape de plata pensiei alimentare, o ștersese în Iakutia. La „Pelmennaia” era omul casei și i se dădea voie să prepare el personal, pentru prieteni, pelmeni. Cînd li se topeau bursele de studenți, Levon avea întotdeauna credit; îi aducea cu el pe Mitea Stepanov și pe Kostenko și, cu bărbia proptită în

pumni, se uita zîmbind cum înfulecă prietenii săi supa harcio.

Odată, după trecerea cîtorva ani, îi invitase aici Stepanov; îi apăruse prima carte, și voia să sărbătorească evenimentul nu la vreun restaurant, sau la clubul scriitorilor, ci tot la „Pelmennaia” – mică, liniștită și atît de scumpă inimii lor; pe măsură ce le rămîne tinerețea în urmă, oamenii sînt tot mai mult atrași de locurile în care și-au petrecut-o.

Își dăduseră întîlnire la șapte seara. Stepanov îi aștepta undeva în apropierea localului.

— O să-i tragem un chef clasa-ntîi, Leovuška! spusese Stepanov. Coniacul e în servieta mea, iar pelmeni, calitatea lux, ai să-i prepari tu.

— Pelmeni or să iasă „extra-prima, ultra-lux”, se lăudase Levon, deschizîndu-și servieta. Ia uitați-vă, nehalîților, am luat din piață nu numai smîntînă și slănină, ci și mirodeniile de cuviință, fără de care pelmeni n-au niciun gust – suneli, kindza și adjiga...

— Dar cu ceasul deșteptător ce faci? se mirase Kostenko. Sau timpul tău, consacrat în totul artei filmului, ai de gînd să-l drămuiești și la petrecerea noastră?

— Uituc mai ești, păi, ăsta-i pentru garderobieră, pentru tușa Katia... Elvirei i-am adus un ruj de buze polonez, Annei Pavlovna un fileu, se pare că plasele astea pentru păr se găsesc greu în magazine.

Kostenko și Stepanov schimbaseră între ei o privire lungă și lăsaseră apoi nasul în jos – le era rușine de ei și erau mîndri de Levon al lor.

Intraseră la „Pelmennaia”. În locul tușei Katia se afla un bătrîn, Elvira se mutase la Ghelendjik, iar Anna Pavlovna murise...

— Fie și așa, oftase Levon. Ceasul am să i-l dăruiesc bătrînului, să-i asculte el ticăitul... Nu-i nimic... Cum-necum,

hai să mai trecem totuși din cînd în cînd pe aici, nu-i așa?
Cînd ne-o fi mai bine și cînd ne-o fi mai rău... De acord?

Larik îi telefonă, de la „Pelmennaia”, lui Stepanov. Acesta sosi peste o jumătate de oră.

— Ce te-a apucat, colonele? spuse el, străduindu-se să zîmbească vesel. Ți-ai pierdut mințile? Sau vrei să fii la pas cu moda?

— Ce bei?

— Sînt la volan.

— Lasă mașina aici. O să ne plimbăm oleacă pe jos. Cît privește moda, eu zic că Larik e cel care a intrat în panică. Eu am încredere în flerul meu. Nu e cancer. N-am cancer, înțelegi? N-am... Și cu asta, să isprăvim. N-am nevoie să mă consoleze nimeni. Noroc, scribălăule!

— Noroc, copoiule! Noroc, felcere!

Pelmeni se răciseră de mult, aluatul cenușiu și bățos se desfăcuse și ieșise la iveală umplutura – minuscule cocoloașe de carne.

Kostenko avu un zîmbet rău:

— Din fiecare porție bucătarul scoale un venit net de circa cinci copeici.

— Ce găsești de rîis, colonele? întrebă Stepanov. Du-te la bucătărie și arestează-l pentru hoție.

— Dar mandatul de arestare? N-am mandat de arestare, și lucrul asta mă bucură grozav, Mitea, fiindcă, uite, nu mă pot duce să-l arestez pe bucătar.

Stepanov se uita la Kostenko. Acesta slăbise în ultimele zile, era galben, ochii îi erau înfundați în orbite și înconjuțați de o rețea de zbîrcituri mărunte. Se gîndea înfiorat:

„Doamne, Slavik Kostenko, Slavka, despre care ai fi zis că abia de un an-doi a terminat universitatea, că abia de curînd s-a mutat din odăița strîmtă pe care o împărțea cu alți studenți, că abia ieri-alaltăieri s-a apucat mai serios de

treabă!” Își aduse aminte cum, nu mai departe decît acum un an, Slavka trecea pe la el aproape în fiecare zi, să-l zgîlțuie, să-l smulgă din starea de amorțeală în care îl găsea, la masa de lucru, în fața foi de hîrtie curate; îl lua cu el la bazin, îl obliga să înoate un kilometru, să bată mingea. Iar atunci cînd își dăduse seama că Stepanov și-a venit în sfîrșit în fire și că tristețea din priviri i-a dispărut, o rărise cu vizitele, nu mai apărea cu săptămîinile, abia dacă mai dădea din cînd în cînd un telefon. Avea însușirea uimitoare de a apărea exact în momentele cînd Stepanov își simțea sufletul apăsător, cînd n-avea chef de scris adică – și cînd n-ai chef de scris, viața îți pare pustie, toate te sîcîie și te plictisesc. Kostenko devenise pentru el, Stepanov, acel reazem moral fără de care te simți neajutorat în viață. Și iată că acum el, Slavik Kostenko, e cel care caută să glumească, cu orice chip, care se ferește să se uite în ochii celorlalți, de teamă să nu se citească în ei spaima, suferința, deznădejdea; care se străduiește să pară liniștit, sigur de el. Dar Stepanov vede prea bine că nu acesta e adevărul, îl cunoaște prea bine pe Kostenko, a observat din prima clipă cum s-a schimbat Slavka de-a lungul unei singure zile – o zi ca toate celelalte, ploioasă, agitată și atît de neașteptat de îngrozitoare...

— Ascultă, literatule, spuse Kostenko, după ce mai comandă un rînd de votci, știi ce o să facem noi acum?

— O să bem.

— Tu, Mitea, ai fost întotdeauna un pragmatic. Băutura ține de tactică. Eu mă refeream la strategie.

Larik interveni:

— Strategie ar fi, frățioare, să te internezi în spital chiar mîine.

— Peste o săptămîină. Doar ne-am înțeles. Iar strategia cea mai apropiată în timp va consta în a te conduce pe tine acasă. Fiindcă după aceea, eu și Mitea trebuie să ne ducem undeva.

— În starea ta, nu e recomandabil să te duci la femei, bodogăni, zîbind, Larik.

— Nici nu mă duc la femei... Din ziua cînd m-am însurat cu Maria, mă simt perfect liber. Și nu liber într-o doară, continuă Kostenko, cu un zîmbet îngîndurat, ci liber cu adevărat, așa cum, pesemne, ar trebui să se simtă liber orice bărbat. Atunci n-ar mai exista adultere și chestii dintr-astea. După mine, o reacție e produsă numai de o anume acțiune, și apoi, numai flămîndul se apucă să caute comori. Nu, eu și cu Mitea ne ducem de aici într-o casă de oameni. Nu te supăra, Larik, dar acolo nu ne putem duce decît eu și el!

— LASĂ, MITEA, SPUSE KOSTENKO, DUPĂ CE ÎL DUSERĂ CU taxiul pe Larik acasă, nu e cazul... Văd cum te frămînți. Adevărul este, caraghiosule, că eu nu cred. Înțelegeți? Nu doar așa, cum nu cred imbecilii, ci pe temeiuri logice. Nu există nicio rațiune să-l fi făcut. Pentru care motiv să-l fi făcut? Așa încît nu se poate să am cancer, înțelegeți?

Stepanov își zise: „Dar Levon pentru care motiv l-a făcut?”

— Cu Levon e altă poveste, continuă Kostenko, ca și cum i-ar fi citit gîndurile. În sfera voastră de activitate lucrurile stau altfel decît la noi. Voi sînteți obligați să luptați între voi, ceea ce e îngrozitor, fiindcă sînt răpuși tocmai cei mai tari – cei care sînt incapabili de mîrșăvii, cei care înfruntă primejdia cu bună știință. În meseria mea, izbînzile sînt curate precum cristalul. Eu, noaptea, dorm fără grijă, fiindcă nu mă chinuie gîndul că victoria pe care am reputat-o se întemeiază pe înfrîngerile suferite de alții, de cei de un suflet și un crez cu mine. Înțelegeți ce vreau să spun? Și știi la cine te duc acum? Te duc la baba Nadia. Pe-aici, pe-aproape, într-un mezanin, locuiește împreună cu nepotul ei o bătrînică. Pe fata ei tot Nadia o chema. Vezi cum calci, pe-aici sînt gropi peste tot, să

nu-ți rupi picioarele. Trec destul de des pe la ei, și asta de șaptesprezece ani. Mitea, dacă mi se întâmplă ceva, ia-i sub tutela ta. La dreapta, Mitea. Constructorii noștri sînt ca vandalii, dărimă totul în calea lor, de zici că e cîmp de bătălie, nu șantier de construcții.

Kostenko se opri în dreptul intrării scunde și murdare a unei case. Lumina gălbuie a unui bec chior îi cădea peste față. Avea o privire ciudată – de sub pleoapele mijite, îl aținteau pe Stepanov niște ochi de gheață.

„Oare cei ce pleacă trebuie neapărat să-i urască pe cei care rămîn?... Nu, nu se poate, doar asta-i Slavka, nu un străin! gîndi Stepanov. Sau e o lege, de la care nimeni nu se abate?”

— Ascultă, Mitea... Stai puțin, să-mi trag răsufarea. Ascultă ce am să-ți povestesc și pe urmă să spui ce crezi. Am mare nevoie de părerea ta, acum. Ți-aduci aminte că eu nu m-am dus cu voi la Arhipovka, în excursia aceea? Încolo, erați toți, tu, Levon, Fedorovski, Țvetov, Velikovski, Smetankin, într-un cuvînt, toată ceata. Ți-aduci aminte?

— Mi-aduc.

— Asta a fost în '54, cînd ne luasem cu toții diplomele.

— Ce te-a apucat să vorbești ca în unele piese de teatru: „Salutare, Kolea, eu, dacă ți-amintești, sînt nevasta ta, Niura...”

— Nu mă întrerupe, Mitea, te rog foarte mult! Știi de ce nu m-am dus atunci cu voi? Mi-era rușine să mă uit în ochii voștri. Îți amintești, ți-am povestit cîndva că l-am prins pe faimosul Șevțov... Vinătoarea am început-o încă în '54. Nadia – Kostenko arată din cap către ușă – era o destrăbălată, se ținea de furțișaguri mărunte, dar era frumoasă, Mitea, ah, ce frumoasă era! Și era și deșteaptă. Orfană de tată, în anii de foamete a trecut din bărbat în bărbat. Am chemat-o la interogatoriu (era primul interogatoriu din cariera mea), și cînd s-a apucat Nadia să-mi povestească viața ei – nu-mi dau

seama de ce și-a dezvăluit sufletul în fața mea, poate fiindcă era mai deșteaptă decît mine, poate fiindcă i-am părut eu nu știu cum, în comparație cu sectoriștii cu care avusese de-a face... – și cînd a început să-mi pună ea mie întrebări, Mitea!... Într-un cuvînt, a doua zi m-am dus la comisar și am cerut să fie eliberată. Au rîs de mine de s-au prăpădit, și a trebuit să mă dau bătut. Primisem misiunea s-o duc pe la locurile infracțiunilor, pe unde operaseră firtații ei. Am dus-o și acolo, dar pe urmă am trimis mașina înapoi și am umblat cu ea, ziua întreagă, prin oraș: am dus-o la galeriile Tretiakov, la cinematograful „Udarnik”, unde am văzut filmul Soarta soldatului american. Am luat masa cu ea la o cafenea. Am plimbat-o cu tramvaiul fluvial. Pe urmă, m-a rugat s-o duc la creșă, unde era internat băiețelul ei, Kolka. S-a uitat, prin gard, la cărucioare, și n-a lăcrimat deloc, doar cînd s-au pornit dădacele să le cînte „nani” copiilor și să-i legene, s-a crispat toată. Era o creșă bună aceea. Ce mai la deal-la vale, a doua zi mi-a comunicat de bunăvoie că Șevțov se află ascuns în „vizuină” – pe vremea aceea mai existau „vizuini” banditești la Moscova – la Froska-Ureche de scroafă. Am împresurat casa, dar banditul a reușit s-o șteargă, trăgînd focuri de armă. Nadia s-a oferit să dibăcească ea noua ascunzătoare a lui Șevțov, care fusese primul bărbat din viața ei. M-am înfățișat cu propunerea ei la comisar, să obțin aprobarea pentru eliberarea ei. Comisarul, e adevărat, a privit propunerea neîncrezător, socotind că toată combinația nu e altceva decît rodul sentimentalismului meu. „Femeiușca-i dată dracului, ascultă-mă pe mine, zicea, cele de teapa ei caută totdeauna să-și atingă țelurile peste capul nostru. Dacă ar făcea parte din lumea pungașilor obișnuiți, i-aș dibui eu vicleșugurile numaidecît, dar așa – cine știe... Bagă de seamă, îi dau drumul pe răspunderea ta, în caz că își pierde urma, ție am să-ți frec ridichea...”

Ca să n-o mai lungesc, trei zile mai târziu, mi-a telefonat. Am venit aici. Mama ei, baba Nadia, o femeie tăcută, cu frica băgată în ea pe toată viața, ne-a pus de ceai, după care a dat să plece, să ne lase singuri – așa o deprinsese Nadia. „Rămii, mamă, i-a spus Nadia, stai cu noi, bea și tu un ceai, ca să-l ții minte mai bine pe flăcăul ăsta”. „Ce nevoie am să-l țin minte, copila mea? Cum a venit, așa o să și plece...” „Asta așa-i, mamă, numai că dînsul m-a ajutat, să știi. Fără el, nu m-aș fi hotărît în niciun chip, nu găseam în mine tăria să mai cred în oameni.” Am băut ceaiul, bătrîna s-a dus după peretele despărțitor din scînduri, să spele ceștile, iar Nadia mi-a spus: „Astăzi mi s-a promis să fiu condusă la ibovnicul meu, cică vrea să mă vadă, să mă întrebe cum o mai duce băiatul. Că doar pe Kolka de la el îl am”. Și cînd a spus asta, i-a apărut pe chip o expresie nouă – crudă, rea. „Am să vă telefonez dis-de-dimineată, cînd o să doarmă dus. Am să mă pricep eu, o să-l fac să adoarmă adînc de tot”. „Dacă faci asta, o să mai ai inima să-mi telefonezi?” am întrebat și eu și, pesemne, n-am izbutit să-mi controlez expresia feței – ți-aduci aminte, Mitea, pe vremea aceea ne străduiam să ne controlăm expresia fețelor. „Dar el, cînd mă dădea ortacilor lui? Mă zvîrlea ca pe o pernă murdară de care i s-a făcut lehamite... El cum avea inima s-o facă?!” Și află, Mitea, că n-am crezut-o, n-am avut încredere în ea – am trimis oamenii noștri s-o fileze... N-am avut încredere, înțelege? Băieții s-au ținut după ea, la distanță, pînă la o căsuță de pe Molceanovka – mai e și acum acolo. Mi-au telefonat, m-am repezit într-acolo, dar în casă am găsit-o pe Nadia cu beregata tăiată și cu un bilet pe piept: „Moarte cățelelor”. I-a văzut Șevțov pe oamenii noștri, i-a spus dînsa de la obraz ce credea despre el – nu știu, n-am aflat niciodată. Știu doar că și astăzi mă mai apasă vina aceea pe suflet, Mitea. Poate că pentru ea și plătesc acum prețul acesta cumplit... Pînă la urmă, l-am prins tot eu – ne-am înfruntat

față-n față, m-am expus anume, pentru ea am făcut-o și chiar voiam să mă omoare – ce sînt eu de vină că și-a descărcat încărcătorul întreg la un centimetru de capul meu? Tu ce zici?

Kostenko, fără să mai aștepte răspunsul lui Stepanov, pătrunse în casă prin intrarea principală și sună la o ușă căptușită cu mușama neagră și zdrențuită. Bătrîna, dînd cu ochii de Kostenko, izbucni într-un potop de vorbe și de exclamații de bucurie; în prag își făcu apariția și un flăcău înalt, de o frumusețe stranie, nițel sălbatică, care îi zîmbi lui Kostenko, iar cînd acesta îl îmbrățișă, închise deodată ochii și își frecă obrazul de tîmpla lui, gidoma unui copilăș de-o șchioapă...

Pe Stepanov îl trecu un fior văzînd în brațele lui Kostenko pe tînărul acela, fiul banditului Șevțov și al Nadiei, care plătise cu viața lipsa de încredere a lui Kostenko într-însa...

CAPITOLUL II

AVANTAJELE ȘI DEZAVANTAJELE
VICLENIEI

Dimineța, la întoarcerea de la clinică, luând cunoștință de rezultatele expertizei efectuate de către colonelul Romanov, de la Secția pentru combaterea sustragerilor din proprietatea socialistă și a speculei, la fabrica din Prigorsk, Kostenko rămase perplex, într-atît erau acestea de senzaționale. Capacitățile de producție ale mașinilor-unelte, în special ale celor noi, atît de mult solicitate de industrie, la fabrica de afinare din Prigorsk, nu erau valorificate decît în foarte mică măsură. Agregate de înaltă tehnicitate, strălucind de crom și oțel inoxidabil, practic, nu dădeau beneficii! Altfel spus, aceste mașini ingenioase nu făceau decît să aducă – zi de zi și ceas de ceas – pierderi statului, întrucît, în ansamblul economiei naționale, lipsa unui venit nu e niciodată „pasivă”, ci constituie întotdeauna o pierdere „activă”.

Vasili Romanov, un om inteligent, de vastă cultură și cu o perspicacitate înnăscută, demonstra, în concluziile sale, că la întreprinderea respectivă se petrec în mod cert niște lucruri necurate. Rămînea să se stabilească despre ce era vorba. Putea să fie la mijloc o crasă lipsă de spirit gospodăresc, o indolență condamabilă, dar la fel de bine putea să fie și acțiunea deliberat infracțională a cuiva.

Kostenko se ridică brusc de la birou și se îndreaptă spre etajul trei. Urcînd scările, observă că o face cu pașii repezi și sprinteni de totdeauna, că nu îl încearcă teama că își va trezi durerea din abdomen. „Așa și trebuie, numai așa, reflectă el, străbătînd culoarul spre biroul lui Romanov, altfel am să capăt psihologia unui pacient veșnic timorat și nenorocit, care se uită la medic la fel cum se uită un arestat nevinovat la judecătorul de instrucție!”

— Vasea, zise Kostenko deschizînd ușa, nu m-am putut stăpîni să nu fac patru sute de pași pe verticală, ca să vin să mă închin pînă la pămînt în fața ta și să-ți mulțumesc personal.

— Firește, dragul meu, îmi face mare plăcere să te văd ploconindu-te în fața mea, începînd Romanov – vorbea psalmodiind parcă, modulînd fiecare frază într-un ton plin de intimitate și totodată de șiretenie și mister, ca o casă conspirativă – dar, crede-mă, n-ai de ce să-mi mulțumești! Ancheta mi-a trezit un interes deosebit, m-a pasionat, aș putea spune.

— Ai expus totul în concluziile la raport?

— Vezi tu, continuă să psalmodieze Romanov, e imposibil să expui chiar totul... Cum să consemnezi, de pildă, stările tale de spirit din timpul efectuării anchetei, gradarea lor – cum să exprimi așa ceva într-un limbaj arid de proces-verbal?

— Vasea, dintr-un moment într-altul trebuie să pice directorul fabricii aceleia. N-ai vrea să mă ajuți, să fii și tu de față cînd voi discuta cu el?

— Cu tipul ăsta, Slavka, n-are niciun sens să discuți. Îi iei interogatoriul, iar după aceea îl arestezi. Acolo, băiatule, e o „panama” în stil mare!

— Dar ce-ar fi să nu-l arestez? Nu-mi convine să-l arestez. Vreau să văd cum o să se comporte la el acasă. Sau te temi că ar putea camufla rapid lucrurile, că ar putea șterge

urmele, punînd bețe în roate sau chiar compromițînd ancheta?

— Vezi tu, psalmodie Romanov ex-cathedra, sîntem în fața unei situații economice care ne conduce prin ea însăși – să nu crezi că subestimez rolul miliției judiciare, Slavka... – la o infracțiune serioasă. Un sector sau altul al economiei poate fi dezorganizat într-un răstimp foarte scurt – să-l redresezi sau să-i schimbi structura, e o treabă cu mult mai complicată, amice dragă! Directorul ăsta al tău nu mai poate îndrepta acum nimic, nici dacă ar avea un an întreg la dispoziție. Birocrația noastră din domeniul aprovizionării și desfacerii mărfurilor o fi avînd ea darul să ne scoată din sărite, în schimb, ne oferă garanția că orice pungaș va fi pînă la urmă prins. În mod cert. Cum ar fi mai bine de procedat în cazul de față, prietene dragă, nu știu. Sau poate că știu, dar nu mă hotărăsc să-ți spun.

— Ce-ar fi să-l vezi întîi pe pacientul meu, Vasea? De acord? Îmi expui după aceea punctul tău de vedere. Cunoști istoricul cazului, nu-i așa?

PIMENOV TRESĂRI: DUPĂ CE ÎI FĂCUSE CUNOSCUTE concluziile anchetei: – „zăvoarele și gratiile de la ferestrele depozitului fabricii sînt în perfectă stare, măsurile pentru asigurarea pazei sînt respectate cu strictețe”, Kostenko scosese o a doua mapă, groasă, conținînd pe puțin o sută de foi.

— Iar aici, tovarășe Pimenov, spuse Kostenko, sînt concluziile expertizei economice. Aș vrea să lămurim împreună o serie de probleme. Dacă reușim să punem la punct toate chestiunile, vă veți putea întoarce acasă chiar astăzi.

— Tovarășe Kostenko, dar cine poate examina într-o singură zi tot vraful acesta de documente?! N-o scoatem la capăt nici într-o săptămână!

— Vedeți dumneavoastră, interveni Romanov, pe noi ne interesează problemele în mare, așa că n-o să intrăm în amănunte.

— Dînsul e tovarășul Romanov, îi explică Kostenko lui Pimenov, este economist și a colaborat cu noi la efectuarea expertizei. Aveți ceva împotrivă dacă o să ne ajute și acum?

— Dumnezeule, cum aş putea avea ceva împotrivă?! Foarte bine, să ne ajute! Care e specialitatea dumneavoastră ca economist, tovarășe Romanov?

— Specialitățile mele, tovarășe Pimenov, sînt multiple...

— Lucrați și dumneavoastră în cadrul miliției?

— Sînt candidat în științe economice, tema disertației mele este Utilizarea capacităților de producție.

„Asta e! înțelese pe loc Pimenov. Scormonesc, diavoli, scormonesc... Numai de m-ar lăsa să mă reped pînă acasă! Ah, de m-ar lăsa!”

— Semnați, vă, rog aici – textul acesta se referă la răspunderea care vă incumbă în caz că veți face declarații false, spuse Kostenko. Așadar, să începem. Cum să formulăm mai exact, se întoarce el spre Romanov, întrebarea privitoare la mașinile-unelte?

— Vedeți dumneavoastră, tovarășe Kostenko, răspunse Romanov, dînd capul ușor pe spate și coborînd pe jumătate pleoapele, pe mine, ca expert, m-ar interesa să știu dacă directorul întreprinderii cunoștea capacitatea mașinilor-unelte ce i se repartizau.

— Chiar așa vom formula întrebarea. Vă rog, tovarășe Pimenov.

— Nu prea înțeleg, tovarășe Kostenko, zău că nu înțeleg

ce legătură are întrebarea pe care mi-o puneți cu pietricelele pe care mi le-ați arătat deunăzi?

— Pietrele au fost sustrate din fabrica dumneavoastră, nu?

— Exact.

— Ei bine, așa stînd lucrurile, ne interesează totul – înțelegeți? – în legătură cu fabrica dumneavoastră; dacă, așa cum afirmați, din încăperile depozitului pietrele n-au putut fi furate, dacă în depozit au avut acces numai oameni de încredere, sîntem nevoiți să ne extindem cercetările pe diverse alte planuri, inclusiv procesul de producție. Întrebarea ați reținut-o?

— Cum să n-o fi reținut? Firește că am reținut-o. Cum ar putea să nu-i fie cunoscută directorului capacitatea unei mașini-unelte? Dacă aș fi un filfizon oarecare ori un om de știință, acolo, mai treacă-meargă, dar și eu tot de la mașină m-am ridicat...

— Observ că ați cam dat-o pe poezie, tovarășe Pimenov! Kostenko se sili să zîmbească. E pentru întâia oară, în discuțiile noastre, cînd o faceți... Vasăzică, vă erau cunoscute capacitățile de producție ale mașinilor-unelte?

— Desigur.

— Și cunoașteți și capacitățile de producție ale mașinilor care au intrat recent în dotarea fabricii?

— Da.

— Dumneavoastră ați pus de acord capacitățile de producție ale mașinilor noi cu planurile de producție?

— De lucrul acesta s-a ocupat serviciul respectiv.

— Dar dumneavoastră?

— Eu am încredere în colaboratorii mei.

— Vedeți dumneavoastră, interveni în discuție Romanov, problemele acestea, pe mine, ca economist, nu mă pot lăsa nepăsător. Ele au contingență directă cu reformele care se introduc în economie. Nu o dată, la noi, conducătorii de

întreprinderi obțin, după multe insistențe, mașini-unelte „ca rezervă”, peste necesar. Dar, în asemenea cazuri, conducătorii de întreprinderi întocmesc și un plan „ca rezervă” corespunzător.

— Păi, cum altfel! Pimenov surîse. Rezerva, plusul, nu-ți rupe niciodată buzunarul.

— În cazul acesta, tovarășe Pimenov, chiar că nu înțeleg nimic. Ținând seama de indicii intrărilor de echipament nou, productivitatea muncii ar fi trebuit să crească în fabrica dumneavoastră și în atelierele conexe cu șase la sută. Iar în realitate a crescut doar cu un procent și jumătate. Cum se explică lucrul acesta?

— Cine a stabilit aceste șase procente?

— Economişti, spuse Romanov. Bineînțeles, cu ajutorul unei mașini electronice de calcul.

— Când ni se vor da și nouă în dotare mașini electronice de calcul, vom ajunge și noi la aceleași rezultate. Până una alta, noi facem calculele cu abacul, și asta e situația nu numai la mine în fabrică – e suficient să deschizi „Pravda”, problema lipsei mașinilor electronice de calcul e pusă aproape în fiecare număr.

— Aici aveți dreptate, căzu de acord Romanov. Este, indiscutabil, o carență generală.

— Păi, vedeți? Dumneavoastră, economişti, ați putea să ne ajutați din când în când. V-am plăti transportul, avem o casă de oaspeți bine amenajată... Dacă ați veni pe la noi pentru o lună-două, am avea destule de învățat de la dumneavoastră.

— Mai am o întrebare, îl întrerupse Kostenko. Mașinile noi ați început să le primiți acum trei ani; planul de extindere a producției când l-ați întocmit?

— Un gospodar bun face pregătirile din vreme, tovarășe Kostenko.

— Înseamnă că, acum trei ani, planul de extindere era gata întocmit?

— Păi, cum altfel? Firește că era!

— Am putea să-l cunoaștem și noi?

— Planul acesta îl aveam în mintea noastră, în minte, tovarășe Kostenko...

— Atunci, iarăși nu înțeleg: pe ce teme vi s-au livrat niște mașini-unelte foarte solicitate de întreaga industrie? Ce, la noi mașinile-unelte se livrează cu una, cu două, pe baza unor simple idei, fie ele oricât de interesante?

Romanov îl corectă!

— Se repartizează, Vladislav Nikolaievici. Despre mașini se spune – „se repartizează”. Numai marfa de consum, cu amănuntul, „se livrează”. Marfa dirijată se repartizează în urma aprobării organelor de planificare.

Kostenko era convins că Pimenov aștepta de mult să fie întrebat cine i-a repartizat mașinile și avea răspunsul pregătit. De aceea hotărî să aplice o lovitură neașteptată.

— Dar cu Nalbandov ce este?

— Cum?!

„Hopa! Uite-l că și-a pierdut echilibrul! Uite-l ce dezorientat e directorul meu fruntaș! Înseamnă că sînt pe drumul cel bun. Așa și trebuie să continui interogatoriul, schimbînd mereu macazul. În felul ăsta voi afla și unde e ascuns Nalbandov, și voi lămuri și misterul morții lui Proskureakov, reflectă Kostenko, scoțîndu-și o țigară. Hotărît, sînt pe drumul cel bun.”

— Vladislav Nikolaievici, psalmodie Romanov. Dacă-mi permiteți, eu o să plec, am fixată o consfătuire.

— Da, da, vă mulțumesc Vasili Silîci.

„Dar de ce nu-i semnezi candidatului în științe biletul de intrare? se gîndi Pimenov, privind în urma lui Romanov. Țasta e sfîrșitul. M-au încolțit, diavoli!”

— Biletul de intrare vi-l semnează secretarul, zise Kostenko.

— Da, da, cunosc regula, răspunse Romanov și ieși.

„Sau mă las cuprins de panică? Poate că nu m-au mințit. Dar dacă nu m-au încolțit? Dacă găliganul ăsta e într-adevăr candidat în științe?”

— Prin urmare, v-am întrebat despre Nalbandov.

— Da, da, înțeleg. Ce anume vă interesează? Cum lucrează? Foarte bine, e unul din fruntașii fabricii.

— Nu. Mă interesează unde se află în momentul de față?

— E bolnav. A plecat în deplasare și s-a îmbolnăvit.

Pimenov schiță un zîmbet. Presupun că e vorba de o boală de inimă: se îndrăgostește ușor.

— Nu l-ați vizitat?

— Unde?

— De fapt, unde e?

— Nu știu.

— De cînd e bolnav?

— De vreo săptămînă.

— Și cine îl înlocuiește la fabrică?

— Asta, ă-ă, cum îl cheamă... Afonin. Militar în retragere, un om serios. Îl suspectați cumva pe Afonin? Să știți că greșiți, e om dintr-o bucată, de o cinste ireproșabilă...

— Data trecută nu mi l-ați indicat.

Sună telefonul.

— Kostenko la telefon.

— Slavka, i se adresează Romanov pe tonul său obișnuit, cîntat, auzi, amice dragă, lipește bine receptorul de ureche. Pacientul tău de astăzi e un tip foarte interesant, măi băiete. În spatele lui se ascunde o afacere di granda. M-am uitat încă o dată prin copiile expertizei. Părerea mea este că Pimenov ăsta îl ținea strîns de gîtlej pe răposatul Proskureakov. Ai face bine să-i pui pe băieții tăi să se informeze la centrală cam ce

fel de om era răposatul. Între ei doi, Slavka, a existat o înțelegere. Da, da, intrați, Ivan Gavrilovici. La revedere, scumple, mi-a venit un musafir și mie.

— Spuneți-mi, tovarășe Pimenov, continuă fără grabă Kostenko, după ce așează receptorul în furcă, cum vine treaba asta: Nalbandov lipsește de atîta vreme, iar la dumneavoastră în întreprindere nu se neliniștește nimeni de soarta lui?

— Doar e tînăr, tovarășe Kostenko, cui nu i s-au întîmplat chestii dintr-astea?

— Ce, e vorba de încîntătoarea poloneză?

— Cum? S-a încurcat cu o poloneză? Pimenov se aplecă înainte cu tot corpul, mimînd surpriza. O străină?

— Spuneți-mi, l-ați cunoscut bine pe Nalbandov?

— Destul de bine.

— Cum se face că nu m-ați întreat nici o singură dată despre el?

— Eu? De ce era să vă întreb?

— Tovarășe Pimenov. Cel care v-a prezentat pentru identificare fotografia lui Nalbandov n-a fost un om de pe stradă, ci un lucrător al miliției. V-a fost arătată fotografia lui Nalbandov pentru recunoaștere?

— Mi-a fost arătată.

— Și pe dumneavoastră nici după aceea nu v-a îngrijorat soarta lui?

— Nici prin minte nu mi-a trecut că s-a încurcat cu o poloneză...

— Nu e încurcat cu nicio poloneză, cu o poloneză era încurcat falsul Dimitri, spuse Kostenko și puse în fața lui Pimenov actul de identitate al lui Urușadze cu fotografia lui Nalbandov. Controlorul tehnic de la dumneavoastră a locuit la Moscova folosind un act de identitate străin.

— El să fi fost oare?! Nu cumva el, ticălosul, a sustras pietrele? întrebă Pimenov și se uită șovăitor la Kostenko,

căutînd să ghicească după ochii acestuia la ce să se aștepte în continuare.

— Încercați, vă rog, să vă amintiți: altădată, Nalbandov întîrzia deseori cînd pleca în deplasări?

— N-am ce să-mi amintesc: nu i s-a întîmplat niciodată să întîrzie.

— Dar de ce îl trimiteați atît de des la Moscova pe șeful serviciului de control tehnic? Cu ce scop?

— Eu? Eu nu-l trimiteam.

— Dar cine îl trimitea?

— Locțiitorul meu.

— Dar dumneavoastră erați informat, îmi închipui.

— Eu? Da, eram. Dar nu intram în amănunte – dacă pleca, însemna că e nevoie să plece. De altfel, el pleca în perioadele cînd fabrica nu urma să scoată un stoc nou de produse finite, deci cînd prezența sa nu era necesară. Are studii superioare, e inginer, nu strică să mai vadă inovațiile din ramura noastră, mai tîrziu o să-i prindă bine.

— Și inovațiile le vede pe cheltuiala statului?

— Ce să ne ascundem după deget, nu pleca pe banii lui. Așa e, aveți dreptate, nu e prea legal...

— E vorba de încălcarea disciplinei financiare, presupun că veți fi tras la răspundere pentru asta. Și ultima chestiune: am studiat o serie de acte din dosarul acesta. Reiese un lucru ciudat. În decurs de trei ani, Proskureakov v-a repartizat mai multe mașini decît tuturor celorlalte fabrici din centrală la un loc.

— Uitați-vă și de cîte ori mi-a respins cererile. Nu e frumos să vorbești morții de rău, dar de cîte ori nu m-am perpelit în anticamera lui, așteptînd ceasuri întregi, și de cîte ori nu m-a lăsat cu buzele umflate!

— Am văzut și cererile cu rezoluții negative. Vi se refuzau materiale lipsite de importanță sau vi se respingeau cereri în

chip vădit umflate. Iar de primit, primeați utilajul cel mai solicitat, de care fabrica din Prigorsk, de fapt, nici nu avea nevoie.

— Nu știu cum să răspund la o asemenea întrebare, tovarășe Kostenko.

— Gîndiți-vă.

— N-am la ce să mă gîndesc. E o întrebare stranie, întrezăresc îndărătul ei neîncrederea.

— Nu vă înșelați.

— Poftim?...

— Ați auzit bine. Ce nevoie aveți de niște mașini-unelte pentru care nici nu se găsea loc în secțiile fabricii?

— Dar cooperarea pentru ce există?

— Adică?

— În așteptarea reconstrucției fabricii mele, am cooperat cu o serie de ateliere.

— Producția ce se livra în al cui plan intra: al dumneavoastră sau al atelierelor?

— N-aș putea să vă spun exact în clipa asta.

Dumneavoastră întocmiți un proces-verbal – nu vă pot da răspunsuri supte din deget. Permiteți-mi să iau legătura prin telefon cu întreprinderea, și o să vă dau toate relațiile de care aveți nevoie în legătură cu mașinile-unelte.

— Legătura cu Prigorskul nu se obține în mai puțin de trei ore, firul e aglomerat.

— Am s-o cer cu taxă de urgență. Că doar vedeți ce întorsătură neplăcută au luat lucrurile! Și cu Nalbandov ăsta m-ați întristat rău de tot... Cînd mi s-a arătat fotografia, l-am recunoscut, desigur, imediat, dar șeful secției raionale de miliție m-a liniștit: „Nu s-a întîmplat nimic grav cu omul” – așa mi-a spus. Iar acum, o bucurie după alta! Of, Doamne, uite că m-a apucat și durerea de inimă! Tovarășe Kostenko, nu aveți cumva niște validol?

- Din păcate, nu.
- Atunci, dacă-mi îngăduiți, aș da o fugă pînă la farmacie.
- Vă rog. Este o farmacie aici aproape, pe strada Herzen.

DAR PIMENOV NU SE MAI ÎNTOARSE ÎN BIROUL LUI Kostenko. Nu mai dădu nici pe la hotel. Kostenko telefonă la toate spitalele și morgile – nici urmă de Pimenov. La nouă seara, fu lansată acțiunea de căutare a lui Pimenov. În dimineața zilei următoare, însă, Kostenko a fost chemat la telefon prin fir special, de șeful miliției din Prigorsk, care îi spuse, pe un ton ușor ironic, că nu îi este suficient de clar pentru ce a trebuit să fie lansată acțiunea de căutare a lui Pimenov, cînd acesta se află în momentul acela în biroul său, unde a convocat o consfătuire urgentă.

— Ce fel de consfătuire? se interesă Kostenko. Pe ce temă?

— Una foarte utilă – lupta împotriva indolenței. A invitat mai mulți tovarăși, de la comisia raională de planificare, de la noi, de la comitetul executiv orășenesc – și îi ocărăște de mama focului pe cei din fabrică, reproșîndu-le că, din cauza lor, a fost făcut el de ocară.

— E clar, spuse Kostenko îngîndurat și își trecu mîna grijuliu pe deasupra coastelor – îi fuseseră frămîntate avan în dimineața aceea la clinica lui Ivanov, și durerea surdă, care nu voia să cedeze, se întinsese acum prin tot abdomenul. E clar, repetă el. Iată ce este: vă rog să-l urmăriți cu cea mai mare atenție.

— Adică?

— Păi, după tot tipicul urmăririi. Nu e limpede? Să fie filat pas cu pas.

— Dar a anunțat că se întoarce la Moscova. Spunea că a

venit doar pentru trei ore, ca să convoace consfătuirea, să ia cu el niște scripte, după care pleacă îndărăt fără întârziere.

— Foarte bine, îl conduceți pînă la avion.

— Dar aprobarea pentru operațiunea de filare?

— Referiți-vă la mine.

— Mă pot referi, desigur, dar aș prefera un ordin în scris. Vă rog să mă înțelegeți just, tovarășe Kostenko: cum să mă refer la un ordin, fără să fiu acoperit de un document? Ce să anexeze la dosar?

— Bine. Închideți telefonul, voi reveni și vă voi transmite o telefonogramă oficială.

— V-aș ruga totuși să țineți seama că la noi, în regiune, Pimenov e o persoană respectată. Se numără printre fruntași, poza lui e expusă pe panoul de onoare... Sînt obligat să încunoștiințez comitetul raional.

— Încunoștiințați-l, n-am nimic împotrivă. Și spuneți-le tovarășilor că deschid acțiune penală împotriva lui. Mîine vă voi expedia copia hotărîrii.

„Poate că e cazul să plec chiar acum cu avionul la Prigorsk? se gîndi Kostenko, punînd receptorul în furcă. Pimenov s-a repezit pînă acolo nu pentru consfătuirea aceea – asta e limpede ca lumina zilei. Motivul e Nalbandov-Urușadze. Bag mîna-n foc că pentru asta a plecat val-vîrtej într-acolo. Pentru ce altceva s-o fi făcut? Să-și fi zis că poate izbutește să facă, într-o singură zi, «curățenie» în scripte? Ar fi o naivitate, iar el e un tip realist. Numai de Nalbandov poate fi vorba. Va căuta să-l convingă pe Nalbandov să ia totul asupra lui. Unde e Nalbandov? Că doar a dispărut. Să fie cumva ascuns la Pimenov acasă? Dar dacă directorul a hotărît să-l «ascundă» pentru totdeauna – e foarte ispititoare soluția de a arunca în cîrca unui cadavru întreaga vină pentru furt și delapidare. Nu, un cadru administrativ de talia ăstuia n-o să-și moaie mîinile în sînge, nu i se

potrivește lui Pimenov postura de asasin. El o să ne ofere altceva. Dar ce?”

Kostenko luă din nou legătura cu Prigorskul.

— Tovarășe maior, mai am o rugămințe la dumneata. N-ai aflat nimic nou despre Nalbandov?

— Nimic.

— Ar fi bine dacă ai cerceta cu grijă locuința lui Pimenov: dar dacă se află acolo?

Kostenko, auzi, la celălalt capăt al firului, un râs discret; maiorul râdea, acoperind receptorul cu palma.

— Bine, tovarășe colonel, spuse, după ce tuși, șeful miliției raionale, o s-o facem și pe asta, dacă dumneavoastră considerați că e bine.

— Iată ce este, se înfurie Kostenko. Nalbandov, în momentul de față, se află prin părțile voastre.

— De unde dețineți această informație?

— De la mine însumi. Și te informez și pe dumneata. Fă bine și dă colaboratorilor dumitale instrucțiuni în consecință. E clar? Nalbandov hălăduiește pe undeva prin părțile voastre, iar noi avem foarte mare nevoie de el. Voi sosi și eu acolo, cu avionul, mâine, am să rețin un bilet pentru cursa de dimineață.

DUPĂ CONSFĂTUIRE, PIMENOV LE CERU ȘEFULUI PAZEI ȘI directorului adjunct să mai rămînă.

— Eu mă îmbarc numaidecît în avion, tovarăș, spuse el, dregîndu-și glasul. Mă întorc la Moscova să beau pînă la fund paharul înjosirii mele. Iată ce vreau să vă spun... Chiar astăzi, să organizați adunări în secții, în legătură cu problema vigilenței. Asta e una. Instruiți-i pe membrii pazei militarizate: să fie reținuți toți suspecții, din incinta fabricii și

din vecinătatea gardurilor. În caz că vor refuza să se predea de bună voie – să se tragă! Să fie împușcați, ticăloșii! Pentru un bandit, e floare la ureche să facă duplicate după cheile lacătelor de la ușile depozitului. Miliția a verificat cu minuțiozitate dacă nu s-au produs spargeri. Dar unde scrie că trebuie să se fi produs neapărat spargeri? Oricare dintre salariații fabricii putea să fi confecționat duplicatul cheii și să pătrundă în depozit fără „spargere”. Paznicii să facă bine să-și controleze armele, fac prinsoare că sînt pline de unsoare. Iar dumneata, se întoarse Pimenov către directorul adjunct Gusev, ai grijă ca economiștii să termine chiar mîine calculele. Datele statistice să fie clare – să reiasă din ele utilitatea cooperării, necesitatea legăturilor directe cu alte întreprinderi, în așa fel ca celor ce urmăresc să ne compromită să le intre bine în cap că noi am vegheat și vom veghea și de acum încolo ca rubla poporului să fie bine păzită. Noi ne-am dat silința întotdeauna ca treaba să meargă bine. Dacă ne-am dat silința prost – foarte bine, să ni se arate greșelile, să fim îndreptați, dar să nu se arunce învinuiri neîntemeiate asupra colectivului! Asta n-o s-o tolerăm, au trecut vremurile cînd...

SOSIND CU AVIONUL LA PRIGORSK ÎN NOAPTEA TRECUTĂ, Pimenov hotărî să plece numaidecît în munți. După ce scoase din șopron motocicletă, vru să intre în casă și să-și prevină soția. Dar ferestrele erau întunecate – bătrîna se culca devreme. „Am să mă întorc tot pe întuneric, își zise, și n-o să-și dea seama dacă e seară sau dimineață. Cu atît mai bine. Cel mai important lucru acum e să ajung în munți, pînă ce nu s-au apucat să mă caute.” Aruncă o privire spre locul din șopron unde îngrămădisise lemne de foc peste ascunzătoare,

întrebându-se dacă nu e cazul să ia cu el banii și aurul; hotărî că nu era cazul – ascunzătoarea era sigură și, oricum, era puțin probabil ca lucrurile să ajungă pînă la percheziție, mai ales după cele ce pusese la cale.

Om cu o experiență bogată, inteligent în felul lui, prompt în decizii și cu o logică destul de riguroasă, Pimenov comitea, elaborîndu-și acum planul de acțiune, greșeala tipică a celor ce pășesc în mod deliberat pe calea infracțiunii. Pierdea din vedere un postulat esențial: orice infracțiune este descoperită – mai devreme sau mai târziu, dar e neapărat descoperită, deoarece elementul tănuirii, care îi leagă între ei pe infractori, se dovedește întotdeauna mai slab decît cel al faptelor fățișe, care îi unește pe oamenii legii.

Pimenov se întoarce acasă la ora cinci dimineața, băgă motocicleta în șopron și, căutînd să nu-și trezească nevasta, se strecură numaidecît în pat. Dar nu izbuti să-și găsească somnul.

„Ah, diavolii! diavolii! se frămînta el, trăgîndu-se cu grijă cît mai departe de femeia de lîngă el. Unde te uiți – numai draci împielîțați! Fiecare îl urmărește pe fiecare, unul se pune de-a curmezișul drumului celuilalt, uitînd că toți o să putrezim odată și odată... În ce privește relațiile mele cu Proskureakov, o să le scap printre degete, de asta sînt sigur. De ce mi-a dat mașinile-unelte? Pentru că sînt întreprindere fruntașă, cui să le fi dat dacă nu mie? Celor care nu realizează niciodată planul? Dar nu eu trebuie să le spun asta, să le-o spună opinia publică... Lasă-i să scoată din arhivă referințele, sînt garnisite cu referințe excelente despre mine. Nu, principalul e să rezolv problema Nalbandov; de-ar da Dumnezeu să iasă lucrurile așa cum gîndesc. Dacă ies așa, atuncia sînt spălat definitiv. Am făcut foarte bine că am adus vorba de Stiopik al lui, de frate-su... Nada asta a înghițit-o pe loc. Pentru frate-său, ca să nu-l dea de rușine pe Stiopik al lui,

e gata să facă orice! Vipera, cum mai dîrdîia pentru nenorocita lui de piele: «Dar dacă mă observă paza?» Un prostănac, îl duci ușor de nas. Altul m-ar fi fiert în șapte ape, cu tot felul de pretenții: «Îndepărtează paza, ia-le cartușele...» Pe cînd ăsta m-a crezut pe cuvînt, fără să ceară nicio garanție; își închipuie pesemne că mi se rupe inima de mila lui... N-au decît să mă tragă la răspundere pentru «neglijență» – în cel mai rău caz o să iau o condamnare cu suspendarea pedepsei. Ah, Nalbandov, Nalbandov, ah, ticălosul, cum se mai perpelea! M-a mințit cu neobrăzare – lasă-l să plătească acum pentru minciună! «Sînteți convins că totul se va termina cu bine?!» Și cum se mai uita în ochii mei! Se holba la mine ca la proorocul Ilie... Trădătorul, păduchele! Bine se spune: orice și oricine poate fi iertat, numai trădarea și trădătorii, nu. A zulit pietrele din depozit, ticălosul, ca să-și cadorească muieruștile cu glezne fine! Că banii, dragă Doamne, nu le sînt pe plac! Auzi, fantele! Dar dacă rămîne în viață? Dacă e numai rănit? îi trecu deodată prin minte lui Pimenov. Scoase o țigară din pachet, cu degetele ce i se răciseră brusc. Atunci cum rămîne? Dacă pînă acum a fost o lepră și un ticălos, ce rost ar avea să facă pe deșteptul cînd va fi pe jumătate mort? Nu, nu trebuie în niciun caz lăsat să-și mai răcească gura, trebuie ca glonțul să i-o astupe pe veci. Dar dacă totuși?... Nemernicii, ăștia-s taman ca gîndacii: mișcă din mustăți, se fudulesc, iar cînd îi apucă frica se trîntesc pe spate și dau înnebuniți din picioare.”

Pimenov se sculă încetișor din pat, se îmbracă și se duse în șopron. După ce dădu lemnele deoparte, coborî în ascunzătoare, scoase valiza cu bani și aur, o șterse de praf și o aduse în casă.

La ora opt, directorul se și afla la fabrică, iar la opt și jumătate convocă consfătuirea largită, rugînd-o pe secretară să convoace telefonic reprezentanții opiniei publice;

„chestiunea fiind urgentă și foarte gravă, e necesar s-o cunoască toți, pentru a putea găsi soluțiile cele mai bune.”

ÎN ACEEAȘI ZI, LA ORA CINCI SEARA, PIMENOV TELEFONĂ DE la biroul de informații al M.A.I. ofițerului de serviciu pe direcție:

— Tovarășe, transmiteți-i lui Vladislav Nikolaievici Kostenko că l-a căutat Pimenov la telefon. Am să-i explic totul mâine dimineață. Am sosit chiar acum din Prigorsk și de la aeroport am venit direct la dumneavoastră. Ieri, am avut o criză de inimă și mi-am revenit abia pe seară, pe la ora șapte. Am hotărât să folosesc noaptea pentru lucru, ca să nu mă prezint la dumneavoastră cu mâna goală. Să-i lasați neapărat un bilețel tovarășului Kostenko că sînt la Moscova, și mâine dimineață, pe la ora nouă, să trimită jos, la informații, permisul de intrare. Scuzați-mă, cu cine am vorbit? Tovarășul Reznikov? Vă mulțumesc, tovarășe Reznikov. Unde am tras? Nicăieri încă, după ce mă voi caza, vă voi comunica unde. Știți și dumneavoastră ce greu se găsește un loc la hotel. La revedere, tovarășe Reznikov, vă mulțumesc.

„Gata, reflectă Pimenov, închizînd telefonul, acum am un alibi perfect și nu-mi rămîne decît să aștept desfășurarea evenimentelor.”

Ieșind din holul clădirii, se răsuci pe călcîie și privi clădirea mare, alb-galbenă, a ministerului; pe nesimțite, o undă de spaimă i se furișă în suflet: „Ce-ar fi să las baltă toate? Dumnezeule, cu cine m-am găsit să-mi măsoar puterile?... Ce-ar fi să bat în retragere? Dar cum, cum?... E prea tîrziu... Zarurile au fost aruncate, drum de întoarcere nu mai există.”

CÎND NEDREPTĂȚEȘTI UN OM...

Lomer Moradze își netezi bărbuța zbîrlită, îl privi încă o dată pe Suhișvili cu o căutătură grea, posomorîță și, după ce-și dresе glasul, întrebă:

— Tovarășe colonel, nu prea înțeleg scopul vizitei dumneavoastră. Presupun că n-ați venit aici pentru ascensiuni?

— Cu siguranță că nici nu m-ați lua în echipa dumneavoastră – echipamentul meu nu e tocmai cel potrivit.

— Ei, asta s-ar putea rezolva, am o magazie bine garnisită, de echipat aș putea să vă echipez. Accidente n-au avut loc pe aici, nici furturi sau atacuri banditești, așa că nu prea înțeleg ce vă interesează aici la noi?

— Mă interesează itinerariul pe care l-a urmat în munți Keșalava.

— Cine?

— Keșalava. Viktor Keșalava.

— Păi, n-a fost în munți. E un om bolnav, pentru el plimbările noastre sînt prea periculoase.

— Atunci, ce a căutat la dumneavoastră?

— E un interogatoriu?

— Nu, o simplă conversație. Să-i zicem așa, o conversație.

— Scuzați-mă, tovarășe colonel, dar nu sînt dispus să conversez cu un reprezentant al miliției.

— De ce?

— Fiindcă nu pot suferi miliția. N-am încredere în reprezentanții ei.

— Dar ce s-a întîmplat?

— E o poveste lungă, veche și tristă.

— Sînt dispus să ascult această poveste lungă, veche și tristă.

— Bine. Am să v-o deapăn. Am să v-o deapăn de-a fir-a-păr. Sînteți de acord?

— Sînt de acord. Fumați?

— Nu. Mulțumesc.

— Mie îmi permiteți să fumez? întrebă Suhișvili.

— Vă rog... N-aveți chibrituri?

— Din păcate, nu...

— Nici eu nu am, răspunse Moradze, deși Suhișvili vedea o cutie cu chibrituri alături de o lumînare pe pervazul ferestrei, și Moradze știa că Suhișvili vede cutia aceasta.

— Așa, vasăzică, vreți să cunoașteți motivele lipsei mele de simpatie față de dumneavoastră, începu Moradze fără grabă. Imaginați-vă un maestru al sportului în alpinism, în vîrstă de douăzeci și cinci de ani, aspirant, candidat, fără cinci minute, în științe, abia reîntors din India, unde a escaladat un vîrf de munte înalt de șapte kilometri, și care a adus la Tbilisi o medalie de aur... Vi l-ați imaginat?

— Mă străduiesc.

— Trebuie neapărat să vi-l imaginați pe omul acesta, bucuria și mîndria lui, starea lui de beatitudine. Cred că nu e chiar așa de greu de imaginat... Nu sînteți alpinist, dar, probabil, încercați și dumneavoastră un sentiment de beatitudine, să zicem, atunci cînd primiți un premiu pentru un număr oarecare de infractori înhățați...

— Vorba vine!

— Observați că vă jignesc, fără ca totuși să contravin în vreun fel prevederilor codului penal?

— Observ.

— Și așa, vasăzică, tînărul campion stă la cafenea și, în așteptarea prietenilor săi, consumă cîteva păhărele de coniac. Iar cînd se duce la toaletă, e acostat de trei tineri chipeși cu alură de sportivi, și unul dintre ei îi spune: „Ascultă, băiete, am citit în ziar că pleci în Italia, să te cațeri pe stînci. Acolo o să-ți prindă bine niște dolari, mai ales cînd o să cobori la șes. Noi avem dolari, și îi dăm cu unu la șase.” Firește, campionul ar fi trebuit să-și țină gura și s-o șteargă cît mai repede. Dar tînărul nostru campion, crescut în idealurile virtuții și ale faptelor vitejești, luă hotărîrea să-i rețină pe traficanții de valută. Flăcăii erau însă bine antrenați – vă amintiți că am subliniat că aveau alură de sportivi. Într-un cuvînt, cînd au sosit milițienii cu motocicleta, l-au luat cu ei numai pe campion, iar pe traficanți i-au rugat să relateze în scris acțiunile huliganice ale tînărului maestru al sportului. În zadar le spunea acesta că buzunarele golanilor sînt pline de dolari – nimic de zis, campionul mirosea a coniac, iar pungașii, se știe, nu beau cînd sînt în exercițiul funcțiunii. La circa de miliție, alpinistul se apucă să facă gură, cerînd ca infractorii să fie arestați, dar ofițerul de serviciu, un anume căpitan Nenahov, ordonă să fie vîrît campionul într-o celulă. Nenorocirea se agrava prin faptul că acasă la cuceritorul de creste muntoase rămăsese nepoțica sa de șase ani. E bine să rețineți – rămăsese absolut singură. Aspirantul zbiera ca din gură de șarpe: „Dați-mi voie, cel puțin, să le telefonez vecinilor, ca să ia fetița la ei.” Scurt pe doi, căpitanul Nenahov nu-i dădu voie turbulentului aspirant să telefoneze. Drept care se porni și eroul nostru să-i toarne la înjurături căpitanului. Lucru pentru care, a doua zi dis-de-diminează,

aspirantul fu expedit la pușcărie, iar de acolo la judecătorie, unde se alese cu doi ani, pentru huliganism. Vă dați seama, desigur, că n-a mai plecat în Italia și nici dizertația de candidat în științe n-a mai susținut-o. Iar în timp ce luptătorul nostru pentru dreptate se afla la pușcărie, traficanții au fost arestați pentru alte acțiuni similare.

— Când s-a întâmplat asta? După ce traficanții au fost arestați, nu v-ați adresat miliției?

— N-o să mă adresez niciodată miliției. În nicio împrejurare. Și nădăjduiam din inimă că aici, la două mii de metri deasupra nivelului mării, nici miliția n-o să mi se adreseze niciodată mie.

— Înțeleg, făcu Suhișvili, îngîndurat. Se apropie de pervazul ferestrei, luă chibriturile și își aprinse țigara. Vă înțeleg.

Moradze căscă și se uită semnificativ la ceas.

— N-o să vă mai rețin mult, spuse Suhișvili. Sînt obligat să vă interoghez, dat fiind faptul că sînteți una din ultimele persoane care l-au văzut pe Keșalava înainte de arestare.

— E arestat?

— Da.

— Keșalava? Hm. A încercat și el să rețină traficanți de valută?

— Nu, cazul lui e oarecum de altă natură.

— Care, dacă nu e un secret?

— Nu e un secret. E acuzat de tentativă de viol.

— Dar e ridicol!

— De ce?

— Pentru că femeile sînt cele care îi dau lui tîrcoale, el fiind, de altfel, destul de indiferent față de sexul slab.

— Să rețin acest răspuns al dumneavoastră pentru procesul-verbal?

— Nu. Fiindcă nu voi răspunde la întrebări.

— În calitate de martor, sînteți obligat să răspundeți la întrebările mele.

— Atunci, nu e nimic de făcut – întrebați-mă.

— Cînd l-ați văzut ultima dată pe Keșalava?

— Nu-mi amintesc.

— L-ați văzut ultima dată luna asta sau luna trecută?

— Nu-mi amintesc.

— A fost aici acum opt zile.

— Vă repet că nu-mi amintesc.

— A locuit în camera dumneavoastră?

— În camera mea mai dorm întotdeauna cîțiva oameni.

Aici și pe verandă. Nu-mi amintesc dacă și Keșalava a dormit la mine.

— Dar a fost la dumneavoastră?

— A fost.

— Asta o consemnez în procesul-verbal.

— Consemnați.

— Cînd a sosit aici, dimineața, la amiază, seara?

— Nu-mi amintesc.

— Era singur?

— N-am reținut.

— A venit cu lucruri la el?

— Nu-mi amintesc.

— Dar ați putea să vă amintiți?

— Puțin probabil.

— Puțin probabil... repetă îngîndurat Suhișvili. În ce condițiuni ați putea să vă amintiți?

— Dumneavoastră credeți că eu urmăresc să obțin reabilitarea tocmindu-mă?

— Nu, nu cred. V-am pus o întrebare, și atîta tot.

— Dacă veți demonstra prin probe serioase vinovăția lui Keșalava, dacă veți dovedi infracțiunea sa, s-ar putea să-mi amintesc unele împrejurări ale vizitei lui aici, împrejurări

lipsite de importanță, de altfel. Iar acum, iertați-mă, e timpul să ne culcăm. Stingerea s-a dat acum o oră, iar noi trăim după un regim foarte strict. Dacă doriți, putem continua discuția mâine seară, cînd o să mă întorc cu oamenii de pe traseu. Știți, eu nu exclud posibilitatea ca acasă la Keșalava să fi rămas singur un nepoțel, iar un Nenahov oarecare să nu-i fi îngăduit arestatului să telefoneze la vecini.

— La revedere, spuse Suhișvili, sculîndu-se.

— Toate cele bune.

LA TBILISI, SERGO SUHIȘVILI SE ÎNTOARSE NOAPTEA TÎRZIU, pentru că avionul fusese reținut pe aeroportul de la Suhumi din cauza unei furtuni. Furtuna bîntuia jos, deasupra mării, sfîrtecînd norii negri prin descărcări electrice violente, galben-albăstrii; preț de o clipă, după ce, cu un tunet, fulgerul dispărea, pe cer continua să se vadă conturul negru-verde al unui copac bizar, cu trunchiul frînt și crengi subțiratic...

Dimineața, Suhișvili ceru fișa cu datele personale ale lui Moradze, găsi dosarul procesului penal intentat traficantilor de valută Galperin, Stolov și Revadze, apoi îl convocă pe căpitanul Nenahov, care, după cum avea el să afle, mai avea trei luni pînă la pensionare.

Nenahov îl recunoscuse numaidecît pe Moradze după fotografia atașată la fișă.

— E un nemernic, tovarășe colonel, zise Nenahov cu convingere. I s-a dat o pedeapsă prea mică...

— Ți-a spus Moradze că indivizii aceia voiau să-i vîndă valută?

— De spus, putea să spună multe. S-a îmbătat, a comis acte de huliganism, vă dați seama – m-a insultat, la modul cel mai grosolan, atît pe mine, cît și pe Gogoberidze.

— Știu și asta, figurează în dosar. Te-am întrebat dacă omul ți-a spus ce propunere i-au făcut cei trei?

— Repet, de spus, putea să spună multe. Dacă l-ați fi auzit cu ce cuvinte mă insulta! N-am să-l uit cât oi trăi pe ticălosul ăsta.

— Tovarășe căpitan, pe mine mă interesează ce ți-a spus el, nu cum te-a insultat.

— Zicea că acasă la el e o nepoată de-a lui, singură. Mi-a cerut să-i dau voie să telefoneze. Toți huliganii ăștia, când se îmbată, cer să telefoneze și amenință că o să se plîngă ministrului, personal.

— Asta a fost mai târziu. Ce ți-a spus când a fost adus la secție?

— Spunea că flăcăii aceia sînt traficanți de valută.

— I-ai reținut și pe ei?

— De ce era să rețin niște oameni cumsecade? Niște oameni civilizați, îmbrăcați îngrijit, nu ca el – cu hainele rupte. Unde mai pui că avea barbă și că venise la cafenea în bluzon, fără cravată. A făcut scandal, și-a rupt hainele de pe el.

— Răspunde-mi la întrebare: ți-a spus că cei trei i-au oferit dolari?

— Un huligan beat, tovarășe colonel, scornește întotdeauna o mie de justificări.

Suhișvili îi întinse lui Nenahov o foaie de hîrtie și îi ceru:

— Pune pe hîrtie toate astea. Scrie că Moradze ți-a cerut să-i reții pe Galperin, Stolov și Revadze, ca traficanți de valută. Și explică de ce n-ai făcut-o.

Suhișvili se uita la capul aplecat al lui Nenahov, la cărarea pieptănată cu grijă a acestuia, la gîtul său subțire și la degetele puternice, turtite în dreptul unghiilor, și frîngea un băț de chibrit după altul, ca să nu izbească cu pumnul în masă și să nu zbiere la omul acesta care, atunci când era ofițer de

serviciu la secția de miliție, reprezenta, pentru douăzeci și patru de ore, Puterea Sovietică.

„Ca să fiu eu nevoit pe urmă să roșesc... reflecta Suhișvili, stăpînindu-și furia. Să fiu nevoit să inventez tot felul de explicații absurde cînd dau ochii cu unul ca Moradze, sau cu băieții aceia de la uzină sau de la facultate, să nu mai știu ce să spun ca să apăr onoarea uniforme. Cîtă vreme vor mai exista neghiobi dintr-ăștia, care clasifică oamenii după cravată, barbă sau croiala hainelor, n-o să facem nimic, nimic...”

După ce citi nota explicativă a lui Nenahov, Suhișvili îi întinse dosarul procesului intentat celor trei traficanți de valută.

— Iată, rosti el cu glasul foarte coborît, ca să nu se trezească zbierînd,ăștia sînt tinerii aceia îngrijit îmbrăcați pe care a încercat să-i rețină Moradze. Un om cinstit, cu barbă și fără cravată, care a băut coniac – așa e, a băut. Un om cinstit își poate permite să bea, pe cînd un infractor, un infractor inteligent, e întotdeauna treaz cînd operează. Ce-ai de spus acum, Nenahov?

— De unde să fi știut eu atunci, tovarășe colonel, că ei sînt traficanți de valută?

Suhișvili se ridică de la birou și, nemaiputîndu-se stăpîni, strigă:

— Dar ți-a spus-o chiar el! Atunci! Ți-a spus!

„TABĂRA DE ALPINISM «TRUD», TOVARĂȘULUI MORADZE. Sentința în procesul dumneavoastră a fost casată. M.A.I. a făcut demersuri pe lângă Comitetul pentru cultură fizică în vederea redării titlului de maestru al sportului. Decizia de exmatriculare din aspirantură a fost anulată.

Suhișvili.”

CAPITOLUL 13
ULTIMA RUNDĂ

Telefonul îl trezi pe Kostenko din somn la ora trei dimineața; ofițerul de serviciu din minister îl informă că, cu patruzeci de minute în urmă, la Prigorsk fusese găsit Nalbandov, grav rănit în timpul unei tentative de jefuire a depozitului fabricii de afinare. Se afla acum, în stare de inconștiență, la spitalul orașului.

Peste o oră și jumătate, Kostenko pleca la Prigorsk cu avionul.

— MĂ AUZIȚI? ÎNTREBĂ ÎNCET KOSTENKO, APLECÎNDU-SE deasupra lui Nalbandov.

Acesta se afla internat într-un salon ale cărui ferestre dădeau spre munți. Peste noapte, căzuse prima zăpadă, și soarele avea luciri albastre, reflectându-se parcă în fațetele unor nestemate nemaivăzute.

Doctorul stătea și el aplecat deasupra rănitului, ținând între degete încheietura acestuia.

— Mă auziți, Nalbandov? Răspundeți, aveți voie să

vorbiți, rosti doctorul încet. Eu v-am operat, vă dau voie să vorbiți.

— Aud, șopti Nalbandov. Dați-mi... să beau... Sora apropie de buzele lui rățușca pentru băut.

— E amară, spuse Nalbandov. Mi-ați dat ceva amar...

— E suc de fructe. E acru, beți...

Kostenko scoase din buzunar fotografia lui Keșalava și i-o arătă lui Nalbandov.

— Acesta e omul care v-a turnat din sticla lui? întrebă Kostenko. A adus cu el, în camera hotelului, o sticlă de coniac?

— Da... El. El a scos... coniacul lui... din servietă... diplomat...

— Ce fel de diplomat?

— Servietă-diplomat... O valijoară plată, neagră.

Pimenov, cel care îi adusese noaptea trecută o găină fiartă, o franzelă și o sticlă de votcă, rămăsese acum undeva foarte departe în memoria lui Nalbandov. Iar cuvintele acelui Pimenov îi răsunau în urechi ca auzite demult de tot, într-o altă viață poate... Își amintea discuția lor, lungă, de două ore, dar acum n-o mai putea reconstitui, n-o mai putea desface în cuvinte izolate, ea apărându-i ca un întreg unitar, ca o lespede de granit, care-l strivea... E drept că, în răstimpuri, Nalbandov redevenea singur. Atunci, Pimenov dispărea, și se ștergea din mintea lui și acea discuție din miez de noapte, când directorul fabricii îi explicase de ce e neapărat necesar să fie înscenată jefuirea depozitului fabricii. Îl părasea și groaza aceea care sălășluise necurmat în el, de la o zi la alta tot mai cumplită, de-a lungul întregii săptămîni cît stătuse ascuns în colibă, după întoarcerea la Prigorsk. Se regăsea pe sine însuși, după o lungă uitare. Această senzație uitată a conștiinței de sine se ivise în el chiar din clipa cînd un ger de moarte îl izbise în spinare, zdrobindu-l și trîntindu-l la pămînt. Îl părăsise abia

atunci cînd auzise glasul paznicului, care, aplecat deasupra lui, îl recunoscuse și acum se văicărea. Abia atunci deschisese și el gura și țipase, săgetat de o durere de neîndurat.

— Vă amintiți cum îl cheamă pe omul acesta?

Nalbandov clătină din cap.

— Gîndiți-vă bine.

— Vitea... În școală, noi îi ziceam Vitiok... Am să mor?

— Viața dumneavoastră este în afară de orice pericol, răspunse doctorul. Iată, aveți pulsul unui om perfect sănătos...

Kostenko observă firavul zîmbet ce trecu peste fața galbenă ca de ceară a lui Nalbandov; la început, îi tremurară pleoapele, apoi buzele i se schimonosiră ușor și i se mișcă vîrfurile nasului ce se ascuțise, scoțînd în evidență nările subțiri și albe.

„Nu cumva și pe mine mă vor minți la fel de ușor?” se întrebă Kostenko.

— Ce aveți în valiză, în afară de pietrele acelea? întrebă Kostenko.

„Acela zicea că nu trebuie să răspund la întrebări, își aminti Nalbandov instrucțiunile lui Pimenov. Dar cum să nu răspund, dacă mă întreabă?...”

Lui Nalbandov i se făcu milă de el însuși și începu să plîngă. Doctorul se uită la Kostenko și închise pleoapele cu înțeles.

— Mai aveți și altceva în valiză? își repetă întrebarea Kostenko. Răspundeți-mi, pe Keșalava l-am arestat, iar el a vrut să vă ucidă.

— Pe mine toți vor să mă ucidă, răspunse Nalbandov și muri.

Cei de la reanimare se mai zbătură o jumătate de oră să-l aducă la viață, dar nu putură face nimic.

— Sincer vorbind, nu credeam că va rezista atîta, spuse

medicul. Puternic organism, ce ziceți? Șira spinării atinsă, ficatul făcut bucăți, și tot a mai trăit șapte ore.

— Dar pancreasul n-a fost atins? se interesează Kostenko. Sau vezica biliară?

— Cu vezica biliară n-ar fi fost nicio problemă, pancreasul, în schimb, e singurul organ față de care sîntem neputincioși.

Lui Kostenko îi veni în minte chipul profesorului Ivanov și se îndreptă spre mașină.

GUSEV, DIRECTORUL ADJUNCT AL FABRICII, ERA MILITAR ÎN retragere, ținuta îi era fără cusur, avea un glas deprins să dea comenzi și niște ochi mari, albaștri și bulbucați.

— La fabrică, toate sînt în ordine, raportă el, sculîndu-se grăbit de la birou. N-au fost semnalate niciun fel de evenimente, tovarășe colonel.

— În afara faptului că a fost omorît Nalbandov.

— Rănit, vreți să spuneți.

— A murit.

— Ai-iai-iai! Un om atît de tînăr... Știți, tovarășului Pimenov, cînd am vorbit cu dînsul la telefon, pur și simplu i s-a tăiat glasul cînd a aflat.

— La ce oră a telefonat?

— Cam acum o jumătate de ceas.

— A telefonat ca să se intereseze cum merg treburile în absența sa?

— Păi, cum altfel! Doar s-a străduit din răputeri, a pus atîta suflet în fabrica asta?

— A întrebat el despre Nalbandov, sau i-ați spus dumneavoastră?

— Eu i-am povestit, bineînțeles. De unde era să știe dînsul ce s-a întîmplat?

— Măcar s-a interesat dacă Nalbandov mai e viu sau a fost omorît pe loc? Adesea, directorii noștri, furați de treburi, cam uită de oameni...

— Nu, tovarășul Pimenov e alt soi de om. A întrebat întîi de toate cum a fost descoperit hoțul, în ce loc, ne-a spus să anunțăm miliția, iar cînd i-am raportat că am și luat toate măsurile, a întrebat numaidecît care e starea lui Nalbandov. Criminal sau necriminal, tot om e... Nu, inima directorului nostru nu s-a împietrit, ca la alții. Parcă presimțise, cînd a convocat consfătuirea. „Întăriți vigilența, ne-a spus, altfel ne trezim că ne fură fabrica de sub nas, bucată cu bucată...”

— Bravo lui, bine a vorbit! Care a fost ordinea de zi a consfăturii?

— Una foarte largă și cuprinzătoare, tovarășe colonel. Directorul a vorbit și despre faptul că n-am calculat bine posibilitățile fabricii și, în consecință, planurile trebuiesc revizuite, în vederea intensificării producției, și despre faptul că e necesar să organizăm cursuri de studiere a științei economice.

— Da, bravo, Pimenov! Bravo lui! Pe paznici i-a instruit chiar dînsul personal?

— Desigur. „Fac prinsoare, a zis, că armele sînt pline de unsoare.”

Gusev răspundea de parcă ar fi raportat, și Kostenko simțea că bătrînul acela cu ochi albaștri, pieptănat cu îngrijire, încearcă o tentație permanentă de a lua poziția de drepti.

— I-ați spus că am vorbit cu Nalbandov?

— Desigur, desigur. I-am comunicat totul. Și despre dumneavoastră, și despre consiliul de medici.

„E clar, înseamnă că o s-o șteargă, își zise Kostenko,

reprimîndu-și dorința chinuitoare de a se culca pe divanul tapisat cu mușama și de a-și aduna genunchii sub bărbie, pentru a-și calma durerea. Trebuie să-i telefonez lui Sadcikov. Numai că e puțin probabil că îl va mai găsi acum pe Pimenov.”

— Tovarășe Gusev, iată ce v-aș ruga...

Gusev se ridică automat și își aranjă cu un gest intrat demult în obișnuință haina bleumarin pe care o purta cu stîngăcie.

— Vă ascult.

— Fiți bun și rugați-l pe șeful serviciului de cadre să-mi aducă dosarele personale ale întregii conduceri a fabricii. Asta e una. Veți sta apoi de vorbă cu tovarășii de la secția raională de miliție. Vă așteaptă în anticameră. E o procedură obișnuită, vom sta de vorbă cu toată lumea. Asta-i a doua. Și ultima: cu permisiunea dumneavoastră, voi mai rămîne aici, în birou, să vorbesc la telefon cu Moscova. Secretara să nu ridice receptorul, va fi o convorbire de serviciu. Bine?

— Firește, tovarășe colonel. Ceai nu doriți?

— Vă mulțumesc. Nu-i nevoie. Beau mai mult apă, nu sînt mare amator de ceai.

— Să vă trimitem prînzul de la cantină?

— Nu, nu, vă rog să nu vă deranjați.

LEGĂTURA CU MOSCOVA O OBȚINU DUPĂ DOUĂZECI DE minute. Sadcikov fu cel care răspunse.

— Moșulică, ia-ți oamenii și du-te la hotelul „Turist”, camera numărul 94, corpul cinci, spuse Kostenko. E camera pe care a ocupat-o tipul.

— Bine, răspunse Sadcikov.

„Toate le prinde din zbor! Doamne, cît de repede îi umblă

mintea... își zise Kostenko, și cît de trist este că eu am devenit șeful lui, și nu invers. Orice s-ar zice, e o nedreptate. Ce vină are dînsul că, după ce a luptat în război, a fost pus imediat să vîneze bandiți, fără să i se lase un răgaz ca să urmeze facultatea?”

— Dar e de presupus, e chiar aproape sigur că nu-l vei mai găsi acolo.

— Aha, așa d-departe au ajuns lucrurile?

— Întocmai... Vezi la fața locului cam ce ar fi de făcut.

Bine?

— Cum t-te simți?

— Mai rezist eu.

— S-Slavka, n-ar fi mai înțelept să te întorci, ce zici? Nu vrei să t-te înlocuiesc eu?

— Lasă, treaba de aici o duc eu, tîrîș-grăpiș, la capăt.

— Burta te doare?

— Nu cine știe ce... Dar ce ți-a venit să mă întreb de burta mea?

— Hm, g-grija față de om, nimic altceva... Sadcikov zîmbi și, oftînd, puse receptorul în furcă.

KOSTENKO RECITI DE TREI ORI AUTOBIOGRAFIA LUI Pimenov, își făcu cîteva notițe, apoi îi invită la el pe inspectorii de la serviciul judiciar al miliției raionale și le ceru să discute cu cît mai mulți dintre salariații fabricii, pentru a afla cît mai multe date despre persoana lui Pimenov – obiceiurile, tabieturile acestuia, rudele, cunoscuții...

Investigația aceasta trebuia întreprinsă fără întîrziere și nu abia după ce Sadcikov îl va fi anunțat că Pimenov a dispărut...

PE LA PATRU DUPĂ-AMIAZĂ, KOSTENKO, CĂRUIA I SE confirmase între timp că Pimenov dispăruse din Moscova și care știa că la Prigorsk nu se întorsese, îi comunică lui Sadcikov nu numai numele, dar și adresele tuturor cunoștințelor și rudelor din Moscova ale directorului, și Sadcikov se apucă de treabă. Kostenko află că acolo, la Prigorsk, Pimenov nu întreținuse cu nimeni relații cu adevărat prietenești, că votcă bea cu moderație, că nu se dădea în vînt după femei și că timpul liber și-l petrecea de obicei la vînătoare și la pescuit.

Kostenko se opri la acest punct.

— Hai să precizăm, îi ceru el șefului secției raionale de miliție, prin ce locuri se ducea Pimenov să pescuiască și să vîneze. Poate că îl însoțea în munți vreun vînător profesionist sau vreun pădurar?

— Noi n-avem vînători profesioniști, prin părțile noastre toți vînătorii se consideră profesioniști. Își face fiecare o colibă și pe urmă vînează în împrejurimile ei.

— Colibă, zici? Pimenov avea și el o colibă? Unde?

— Pădurea e mare.

— Cum ajungea acolo?

— Klimov declară că în pădure se ducea cu motocicletă.

— Ce fel de motocicletă avea?

— Obișnuită. Un „I.J.”

— Cu ataș?

— Da.

— Înseamnă că se ducea în pădure pe un drum practicabil. Sînt multe poteci în pădure?

— Infractorii, la noi, își fac cu toții veacul în oraș, zîmbi șeful miliției raionale. În pădure operează braconierii, și ăștia nu țin de resortul nostru.

— Foarte rău că nu țin de resortul nostru, asta fiindcă veni vorba. Tovarășe maior, întrebați-i pe vînătorii localnici, poate

știe vreunul dintre ei cam pe unde e coliba lui Pimenov. Trebuie neapărat să aflăm.

— Tovarășe colonel, rețineți ce vă spun, Pimenov se va întoarce acasă. Îl cunosc de zece ani, în chestia asta pe undeva se greșește, pe onoarea mea!

Frunzărind corespondența de serviciu a fabricii cu centrala, cu întreprinderile conexe, cu atelierele mici, Kostenko își dădu repede seama că riscă să se înfunde fără speranță în hățișul de hîrtii – de tot felul de culori și formate, parafate și neparafate.

— Știți ce, tovarășe Gusev, să lăsăm hîrtoagele astea în seama celor de la S.C.S.P.S. În schimb, dați dispoziție ca întreprinderile conexe, cele cărora Pimenov le dădea utilajul cel mai nou, să ne aducă aici mostre din producția lor.

Cînd văzu pe postavul verde al uriașului birou directorial maldărul de piese din material plastic și din metal, Kostenko zîmbi, fiindcă îi venise în minte anecdota care circula în timpul războiului despre bătrînul care căra acasă, de la fabrica de paturi unde lucra, fel de fel de piese, cu gîndul să-i meșterească babei un pat. Căra moșul la piese, căra într-una, dar oricum le monta, ieșea de fiecare dată, nu un pat, ci o mitralieră...

În mai puțin de o jumătate de oră, Kostenko, cu ajutorul a doi ingineri, montă un ac de rubin pentru picup – marfă deosebit de solicitată și aproape de negăsit pe piață, pe care fabrica o producea într-o cantitate infimă, doar ca mostre experimentale. În schimb, din înregistrările contabile, reieșea că atelierele furnizau fabricii „semifabricate” în cantități care puteau asigura o producție de masă.

Către orele unsprezece seara, Kostenko află în sfîrșit unde se găsește coliba lui Pimenov: Makarian, un șofer de autobuz, îl văzuse, anul trecut, pe director dincolo de grohotiș, lîngă defileu.

Kostenko îl rugă pe Makarian să conducă grupul lor pînă acolo.

— Să lăsăm pe mîine, tovarășe colonel, spuse șeful miliției raionale. Credeți-mă pe cuvînt, tovarășul Pimenov va sosi cu ultima cursă de avion. Iar în caz că nu sosește, o pornim la drum dimineața.

— Ați face bine să vă pregătiți armele, îl sfătui Kostenko. În ce privește atitudinea dumitale față de Pimenov, mi-ai expus-o în trei rînduri, așa că am reținut-o.

Ajunseră la fața locului abia către dimineață; Makarian, din cauza întunericului, pierduse poteca.

— Nu intrați în colibă, ca să nu călcați peste urme, spuse Kostenko. Să vină cu mine numai fotografu și expertul dactiloscop.

Șeful miliției raionale adresă un zîmbet ironic subalternilor săi.

Kostenko intră primul. Coliba era goală.

Pe o masă, întocmită rudimentar, negeluită, se vedeau resturile unei găini, iar într-o cutie goală de conserve de guvizi se ridica o moviliță de mucuri de țigară „Sever” și „Prima”. Pe masă se mai găsea o sticlă goală de votcă.

— Ei, spuse Kostenko, întorcîndu-se către șeful miliției raionale, care rămăsese în prag, cine a chefuit aici? Sfîntul duh? Sau Pimenov cu Nalbandov, noaptea trecută? Să fie luate amprente de pe mucuri, de pe sticlă, de pe tot, îi ceru el expertului, după care ieși din colibă și se duse la mașini. Se instalează pe bancheta din spate a „Volgăi”, unde putu, în sfîrșit, să-și tragă genunchii spre bărbie; durerea din abdomen scăzu aproape imediat, și pentru întîia oară, după multe ore, simți un pic de căldură în picioare și în degetele de la mîini.

Kostenko își aminti de Levon Kozarian. Închise chiar ochii – într-atît de viu îi apărură chipul acestuia: ochii rotunzi, nasul nițel turtit, de boxer. („în persoana mea a fost insultat

prototipul armeanului, obișnuia să glumească Levon, asta după ce, în timpul unei dispute pe ring cu un student de la comerțul exterior, îi fusese spartă rădăcina nasului. Unde s-a mai văzut armean cîrn?! În ținuturile mele natale, voi fi privit ca o cioară albă!”)

„Doamne, își aminti Kostenko, dar Leva e originar chiar din Prigorsk! Nu spunea el mereu: „Kozarianii, nici cei din Erevan, nici cei din Arzni sau din Kirovobad, nu se pot compara cu noi, Kozarianii din Prigorsk...”

Levon citise mult, se și pricepea la multe, dar viața nu-i fusese deloc ușoară: trebuia să-și câștige pâinea încă din '42, cînd împlinise abia unsprezece ani. Mai tîrziu, se despărți de femeia pe care o iubea și, ascunzînd față de toți marea sa suferință, se aruncă în niște aventuri amoroase frenetice. Mulți veneau la el să-i ceară sfatul, și el, în materie de sfaturi, nu greșea niciodată. Nu se dădea în lături să-și ajute prietenii: cîte ceasuri nu irosise făcînd anticameră pe la diverse instituții, pe vremea cînd el, Kostenko, și Mașa locuiau la adrese diferite, fiindcă nu li se dăduse locuință. Tot așa, Levon se deplasase special la Leningrad, la ședința consiliului artistic, pentru vizionarea primului film al lui Stepanov... Iar cînd filmul eșuă și Stepanov, de necaz, se apucă să bea, Levon îl chemă la el, la clinica de oncologie (asta se întîmpla la începutul bolii, după operație și cobaltare), cumpără o sticlă de Starki, se duse cu Mitea în subsolul clinicii și petrecu cu el acolo o zi întreagă și o jumătate din noapte; îl lăsă apoi pe Mitea să doarmă la fochiști, și-l „eliberă” abia a doua zi, nu înainte de a-i telefona lui Kostenko: „Sindromul a dispărut, totuși rămîi în preajma lui, i-e rău, tare rău...” Kostenko își mai aminti cum, asta înainte de boală, venise Levon la el la birou, în strada Petrovka nr. 38, ca să intervină pentru un vecin al său din curte. „Slavik, nu e vinovat, crede-mă, omul ăsta nu poate fi un hoț... Trebuie să-i dai drumul...” Kostenko

știa foarte bine că vecinul lui Levon e un hoț și o canalie, numai că nu își recunoscuse încă infracțiunile, și nu putea, bineînțeles, să-și satisfacă prietenul. Întorcea într-una privirea, căuta să abată discuția la Mitea Stepanov, de curînd plecat în Vietnam, dar Levon o ținea morțiș și pînă la urmă îi spusese: „Poți să te nenoroești, Slavka, înțelegi tu, dacă încetezi să-ți crezi prietenii. Iar eu, dacă dorești, pot să jur că omul nu e vinovat. Sînt gata să-l iau pe garanția mea... Înțelege, are o fetiță doar de cinci luni...” Și plecase trîntind ușa. Îi telefonase abia după cinci luni, cînd procesul se încheiase și pungașul fusese condamnat. „Vrei să mă scuipi în față? îi spusese atunci, la telefon. Dă ordin să mi se completeze un bilet de intrare, vin chiar acum la tine. Poți să-i convoci pe toți colaboratorii tăi: o pedeapsă aplicată public sporește eficiența educativă...”

Cînd Levon veni, Kostenko îl îmbrățișă și-i spusese:

— Îți mulțumesc, Leovușka, îți mulțumesc, frățioare...

— Pentru ce? se miră Levon.

— Pentru faptul că tu ești tu... Pentru că, așa cum ești, exiști sub soare...

„Iată că nu mai există sub soare... Kostenko oftă. E pustiu fără el... Da, pustiu...”

A DOUA ZI, CÎND PRIMI REZULTATELE EXPERTIZEI CARE atestau clar că pe sticla de votcă se găseau amprente de lui Nalbândov și ale încă unei persoane, că pe mucurile de țigări se găseau de asemenea amprente de lui Nalbândov și ale aceleiași persoane necunoscute, Kostenko ceru să-i fie adusă sticla, o studiu cu atenție și descoperi numaidecît ștampila „restaurant”, aplicată pe etichetă.

Kostenko se deplasă la aeroport și intră în biroul

responsabilei restaurantului, o femeie morocănoasă într-un halat alb, îmbrăcat peste un cojocel. După ce se prezentă o întrebă:

— Spuneți-mi, vă rog, cine a lucrat în schimbul de alaltăieri noapte?

— Sînteți de la S.C.S.P.S.S., nu-i așa? Păi, și ieri a fost la noi locotenentul Șirokov, care a controlat totul amănunțit. Zău, parcă n-ați avea și altă treabă!

— Sînteți ținuți din scurt, după cîte văd!

— Parcă nu știți!

— Da, știu, știu. Dacă nu v-ar ține din scurt, ați înghiți întreg restaurantul, bucată cu bucată.

— Dacă mi s-ar plăti trei sute de ruble în loc de șaptezeci, ar câștiga și statul cu cinci sute mai mult.

Kostenko zîmbi.

— Discuția pe teme economice s-o lăsăm pe altădată, de acord? Eu am venit la dumneavoastră cu alte treburi. Sînt de la Miliția judiciară...

— Tot dracul ăla, spuse femeia fără răutate și scoase din fișet niște hîrtii ferfenițite și murdărite de mîini unsuroase. Scuihind în degete și continuînd să bombăne, se apucă să răsfoiască graficele de serviciu ale personalului. Credeți că personalul meu se reduce la unu-doi oameni, și gata? Sînt cincisprezece inși! Și ce folos? Restaurantul n-are decît zece mese, dar dacă vă uitați în condică – reclamații peste reclamații. Nici o singură sugestie, numai reclamații... Dacă i s-ar da mîină liberă responsabilului – n-au decît să vină și șapte de la S.C.S.P.S.S. să controleze, n-are decît să-mi stea pe cap, în funcția de adjunct, un locotenent – eu cu cinci oameni aș face minuni, ar veni oamenii special cu avionul, din alte orașe, să ia prînzul aici. Pe cînd acum, dacă îi fac o observație ospătarei, ea, hop cu cererea de demisie!... Uite că am găsit...

Au fost de serviciu Maklakova, Șilkina și Vasilkova, la bucătărie – Kriukov, iar la garderobă – Potanin.

— Când sosește ultimul avion de la Moscova, restaurantul mai e deschis?

— Nu. Închidem cu o jumătate de oră înainte.

Kostenko scoase din servietă sticla.

— Ștampila asta e a restaurantului dumneavoastră?

— Eu, cu mâna mea, am pus-o.

— Dar dacă, să zicem, ciocănește cineva la ușă și vă roagă să-l serviți după ora de închidere?

— Ei! Parcă întoarce cineva spatele unei ruble, acolo?

— Vindeți și găini?

— Asta ce e, vreo parolă?

Kostenko surîse și explică:

— Nu, mă refeream la găini fierte. Alaltăieri, ați avut la bufet găini fierte?

Femeia scotoci din nou în fișet, scoase un alt teanc de hîrtii și se apucă, la fel de tacticos și fără grabă, să le frunzărească.

— Dacă m-aș aproviziona direct de la colhoz, bombăni ea, v-aș fi răspuns pe loc. Dar parcă poți să ții minte ce îți bagă pe gît comerțul? Azi îți dă găini, mâine – carne de porc. Nici naiba nu cumpără carnea asta de porc! Uite că am găsit! Așa e, alaltăieri am vîndut găini fierte, că bine ziceți.

OSPĂTARA ȘILKINA ÎL RECUNOSCU PE PIMENOV DUPĂ fotografie.

— E de-al nostru, locuiește în oraș, umblă în mașină, ștab, ce mai! E adevărat, i-am vîndut pentru acasă votcă și niște gustări.

— Restaurantul nu era închis?

— Păi, a ciocănit omul la ușă.

— Ți-a ciocănit cu rubla, făcu responsabila, posomorîta, ce inimă bună ai!

— Păi ce, era să-l refuz?!

— Mai bine ai servi cum trebuie clienții în timpul programului, în loc să-i lași să se perpelească cîte o oră încheiată!

— Iar dumneata, mai bine le-ai cere bucătarilor să lucreze mai iute, și nu în dorul lelii!

Kostenko îi întinse Șilkinei procesul-verbal de identificare:

— Semnați, vă rog. Mulțumesc. Eu am plecat, dumneavoastră încercați să vă puneți de acord și fără mine...

Întorîndu-se la fabrică, unde cei de la miliția raională își continuau ancheta, Kostenko i se adresă șefului:

— Te rog să-mi reții un bilet pentru cursa de avion de deseară. Între timp, află, te rog, din evidențele voastre, cînd anume și-a pierdut Pimenov buletinul de identitate.

— Buletinul de identitate? Dar ce vă face să credeți că și l-a pierdut? Eu nu-mi amintesc să se fi întîmplat așa ceva.

— Verifică, tovarășe maior, verifică! Pimenov, precum vezi, nu s-a întors la Prigorsk... Și nici la Moscova nu este. Cu ce fel de acte o să se legitimeze, bietul de el, pe unde o să încerce să-și piardă urma? Pe mine nu m-a înșelat flerul niciodată – și-a pierdut cîndva buletinul de identitate, negreșit trebuie să și-l fi pierdut!

KEȘALAVA ERA ȘI ÎN ZIUA ACEEA LA FEL DE CALM CA DE obicei. E drept că fața îi devenise de nerecunoscut, dar asta din cauză că între timp îi crescuse barba. Avea o barbă deasă, care urca pînă sub ochi și, contopindu-se aproape cu părul ca

smoala ce-i ieșea de sub cămașa descheiată, părea continuarea unui înveliș pilos compact.

Kostenko și-l imaginează în camera de hotel a victimei ce urma la rînd, în momentul cînd scotea la iveală sticla cu băutură otrăvită: spilcuit, proaspăt bărbierit, cu maniere alese, într-un costum croit de un meșter celebru...

„Nu în ipostaza aceea era el cel adevărat, își zise Kostenko. Keșalava cel autentic e cel de acum, cînd aduce cu o fiară.”

Îi veni în minte întîlnirea sa cu studenții de la Institutul de arhivistică. Studenții îl ascultaseră cu toată atenția, dar după aceea – lucru inevitabil! – cineva ridică spinoasa problemă a gradului de cultură al milițianului din post. Studentul respectiv povesti cum fusese reținut, el și cîțiva prieteni de-ai săi, pentru că, într-o noapte, după examen, se apucaseră să sară capra pe stradă.

— Ce să zic, „miliția noastră iubită”! încheiase studentul. Mama mea, după povestea asta, a zăcut la pat două zile, a făcut o criză de inimă...

Kostenko răspunse atunci:

— Cazul pe care l-ați relatat e, desigur, revoltător... N-am să-l neg și nici n-am să susțin că așa ceva nu s-a putut întîmpla. Din păcate, asemenea lucruri se întîmplă. Și tot din păcate, milițienii din post, de soiul celui care v-a reținut aici, sînt mai lesne remarcați de cetățeni. Alții însă rămîn anonimi și ignorați. Ce știți dumneavoastră, de pildă, despre cei care, nu mai departe decît alaltăieri, l-au arestat pe banditul Skvorțov – individul ăsta, acum cîtva timp, a înjunghiat o fată, la cîtiva pași de casa ei, ca s-o jefuiască de un ceas de mîină în valoare de douăzeci de ruble... Tot așa, nu vă spune nimic numele lui Ivan Kupcenko, care a urmărit, vreme de trei luni, o bandă de tîlhari; ăștia au jefuit patruzeci și nouă de inși, printre care,

fiindcă veni vorba, și doi studenți, pe care i-a „ușurat” de două sute șaptezeci de ruble. Nu știți nici cine a fost Nodar Silai. Acest tovarăș al meu a arestat un grup întreg de bandiți și a murit în timpul schimbului de focuri. Nu-l cunoașteți pe locotenentul Sirotkin, care a gonit pe motocicletă o sută de kilometri, în urmărirea unui infractor care accidentase cu mașina sa trei oameni: Sirotkin e în vîrstă de șaizeci de ani... Vă mărturisesc că m-am simțit profund tulburat cînd am văzut la Londra statuia lui Sherlock Holmes. Detectivii noștri, vă asigur, nu sînt mai prejos decît cei englezi. Multe lucruri s-au schimbat în miliția noastră și multe se schimbă. În rîndurile noastre au venit oameni tineri, de vîrsta voastră, cu studii superioare. Și putem spune că avem o miliție nouă, da, nouă!

— Dar infractorii au rămas aceiași ca și altădată? întrebaseră atunci studenții.

— Cum să vă spun... Există infractorul-nătărău, dar și infractorul-fiară. Nătărăul s-a schimbat prea puțin, fiindcă nătărău te naști. În schimb, infractorul-fiară s-a schimbat. Acesta se străduiește să se intelectualizeze...

...Keșalava își frecă barba cu palma și spuse:

— Plata frizerului o veți suporta dumneavoastră, tovarășe colonel.

— Cunoști zicala: „Gîscanul nu e tovarăș cu porcul”?

— O cunosc. Numai că trebuie să lămurim care dintre noi e gîscanul și care porcul.

— Nu, Keșalava, eu am de lămurit cu totul altceva... Și anume, unde ai ascuns valiza lui Nalbandov. Neavînd relații în mediul comercial, n-ai putut vinde dintr-o dată întreg stocul de ace de picup cu vîrf de rubin.

Keșalava tresări – se trase înapoi, de parcă l-ar fi izbit un pumn în plex, și se făcu alb la față ca peretele.

— Pentru treaba asta, Moscova e un oraș periculos, Keșalava. La Sverdlovsk ai fi scos-o mai ușor la capăt.

— Nu înțeleg despre ce vorbiți.

— Las' că înțelegi dumneata foarte bine. Te apuci să povestești singur, sau să-ți relatez eu împrejurările în care ai comis cele trei crime?

— Vă repet că nu înțeleg despre ce vorbiți.

— Atunci, du-te în celulă și chibzuiește. E cazul să născocești o nouă versiune, îți acord răgazul necesar.

— N-am nevoie de niciun răgaz! Nu mă interesează versiunile dumneavoastră!

— Minți. Versiunile mele te interesează grozav. Dar eu nu am decît una singură, e clar?

— De ce n-am primit răspuns la întîmpinările mele către procuratură?

— N-ai primit și nici nu vei primi răspuns. Mîine vei fi pus în fața actului de acuzare și vei fi deferit tribunalului. Toate ți-ar fi mers, Keșalava, toate. Dar Nalbandov a rămas în viață. Am declarația lui. Aici, în mapa asta. Lanțul s-a închis. Îți amintești că te-am întrebant dacă iei somnifere? Încetaseși să mai iei. Îți amintești că te-am întrebant dacă nu ți-ai împrumutat cumva haina unui prieten? N-ai împrumutat-o nimănui. Dar atît în haina dumatle, cît și în corpul lui Nalbandov, în cadavrele lui Kiknadze, Orbeliani și Gamrekeli, precum și pe pietrele pe care voiai să le dăruiești Toropovei, se aflau urme dintr-unul și același somnifer cu efect puternic. Asta este o primă probă de vinovăție. Declarațiile lui Nalbandov constituie proba a doua, cea mai zdrobitoare. Pe ceilalți i-ai otrăvit cu somnifer introdus în votcă, dar în ce-l privește pe Nalbandov, ți-ai zis să încerci cu coniacul. Dar coniacul neutralizează, într-o anumită măsură, efectul otrăvii. Înțelegi ce greșeală ai făcut? Cea de-a treia proba, corpul delict, cum îl numim noi, ni-l va remite Lomer Moradze.

Keșalava zvîcni brusc de pe scaun. Cu un răget surd, de jivină, sări peste birou, îl răsturnă și îl izbi pe Kostenko cu

călcîiele în abdomen. Apoi, într-un acces de isterie, încercă, luîndu-și avînt, să-și zdrobească țeasta de perete. Kostenko, pe care durerea îngrozitoare ce-l străpunsese îl făcuse să țipe, se repezi și îl apucă pe Keșalava de gleznă.

Abia cînd doi milițieni, care dădură buzna în birou, se aruncară asupra lui Keșalava, își desfăcu Kostenko degetele de pe piciorul criminalului. În clipa următoare, își pierdu cunoștința.

— PRIETENUL DUMNEAVOASTRĂ, TOVARĂȘE SADCIKOV, ARE un organism de fier, comentă chirurgul care-l operase pe Kostenko la spitalul militar central. Aș spune chiar că rar mi-a fost dat să întîlnesc unul la fel.

— E c-cancer?

— Cum?

— Are c-cancer?

— Ce, ați înnebunit?! Dați-vă seama ce vorbiți, tovarășe colonel! Apendicită purulentă, iar după lovitura primită – peritonită!

Sadcikov se lăsă să cadă pe scaun și rîse cu lacrimi.

— Ah, s-somitățile, ah, s-specialiștii! Păi, profesorul Ivanov îi p-promisese un cancer. I-a spus-o pe șleau, nu s-a ferit. Față de noi, Kostenko n-a suflat o vorbă. I-ați examinat t-totul înăuntru? se agită Sadcikov din nou. Dumneavoastră l-ați operat în partea dreaptă, p-poate are cancer în stînga...

— Nu mai puneți întrebări din astea, de milițian, noi, chirurgii, sîntem supărăcioși... Kostenko al vostru o să moară la nouăzeci și trei de ani, sătul și lehamisit de viață. Pot să fac prinsoare. Iar profesorul Ivanov, ca orice savant genial, are dreptul să greșescă și el din cînd în cînd...

RAPORTUL ASUPRA STADIULUI ANCHETEI, LA CONSFĂTUIREA care avea loc în prezența comisarului, urma să-l prezinte Sadcikov. Noul stil de muncă al miliției – mașini de patrulare în locul posturilor fixe, computere în locul interminabilelor ședințe nocturne, în care erau analizate pe rînd toate variantele posibile, aspiranți, candidați și doctori în științe în locul anchetatorilor de modă veche care preferau să folosească, cînd discutau cu pungașii, argoul acestora sau să se îmbulzească în autobuze, în urmărirea hoților de buzunare cunoscuți – toate acestea nu aveau darul să-l facă pe Sadcikov să se simtă, față de noua conducere, mai stăpîn pe sine și mai la largul lui.

Nevastă-sa, Galia, îi spusese odată: „Nu e bine, moșulică, în familia noastră, tu ești cel care ai preluat rolul femeii... Or situația tipică este tocmai pe dos și anume: soțul își ridică permanent nivelul intelectual, iar soția, înfundată pînă-n gît în treburile casnice, ajunge o biată cloșcă...”

Complimentul acesta i-l făcuse bineînțeles în glumă, în ziua cînd își susținuse disertația și trecuse, de la clinică, la institutul profesorului Galianovski, la catedra de chirurgie. În seara aceea, era mai frumoasă ca oricînd și veselă din cale-afară; discuta cu colegii despre rezecții și transplanturi, în niște termeni teribil de complicați, și primea cu cea mai mare liniște și naturalețe manifestările de admirație ale celorlalți. El o privea tăcut și își amintea de primii ani ai căsniciei lor, cînd ea era studentă la medicină, iar el fusese de curînd avansat maior, și cînd ca, dintr-o stimă nelalocul ei, doar că nu i se adresa cu „dumneavoastră”... Pe vremea aceea, el îi repeta mereu: „Galcionok, dă-i bătaie, muncește, numai așa te faci om”. Mai tîrziu, după ce începuse să lucreze în clinică, fusese rîndul Galiei să-l îndemne: „Moșulică, n-ar fi cazul să te apuci

și tu de învățătură? Vezi doar că acum fără studii superioare te descurci greu.” „Și de păpat, ce-o să păpăm? îi răspundea el. Numai p-păsărelele le aduc mîncare în cioc c-copilașilor...” Fusesse o vreme cînd ea îl asculta povestind despre tîlhari și ucigași cu un interes avid de copil, care se teme să nu scape niciun amănunt. Într-o zi însă, o surprinsese plecînd la bucătărie fără să mai aștepte sfîrșitul povestirii – ea, care altădată ședea neclintită, cu bărbia sprijinită în pumnii mici, ațintindu-l cu niște ochi în care se oglindea cînd spaima, cînd rîsul, cînd mîndria. Acum un an, Galea îi propusese să-l ducă la un psihiatru care avea o metodă de tratare a bîlbîielii. „Ție îți ia îngrozitor de mult timp să expui chiar adevărurile cele mai simple, îi spusese ea, iar timpul, moșulică, înseamnă bani, în privința asta americanii au dreptate!”

De atunci, din ziua aceea chiar, Sadcikov evita să ia cuvîntul la consfăturile la care participa și conducerea, iar dacă i se adresa o întrebare, din timiditate și din teama de a nu se bîlbîi prea tare, răspundea confuz, preocupat de găsirea cuvintelor care încep cu o vocală mai mult decît de idei.

— Vă rog, tovarășe Sadcikov, spuse comisarul, vă ascultăm.

Sadcikov se ridică în picioare și privi melancolic pe fereastră: ploaua mărunț, și de-a lungul pervazului se plimbau niște porumbei ciufuliți, urîțiți de ploaie și lipsiți parcă de apărare, ca femeile în „salonul de cosmetică”, înainte de a se așeza în scaunul coaforului, care să le aranjeze pieptănăturile.

— Voi expune aici c-considerațiile tovarășului K-Kostenko, începu el, întrucît mi se p-par cele mai rezonabile. D-dealtfel, eu am dactilografiat t-textul raportului – cred că e mai b-bine să împart foile t-tovarășilor, în felul ăsta am p-pierde mai puțin timp...

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse comisarul, care avea față de Sadcikov o atitudine de respect blajin (lui Sadcikov i se

părea că e vorba de milă), avem destul timp, expuneți dumneavoastră opiniile lui Kostenko, care, presupun, sînt în bună măsură și ale dumneavoastră...

— P-punctul unu.

Comisarul zîmbi.

— Tovarășe Sadcikov, nu v-ar fi mai la îndemînă să roștiți „a” în loc de „punctul unu?” Și așa merge... Am remarcat predilecția dumneavoastră pentru vocale.

— Atunci, la „b” m-aș bîlbîi și mai tare, îi răspunse Sadcikov pe același ton și repetă: Deci, p-p-punctul unu. Keșalava a fost demas-scat, pe baza probelor materiale și a d-declarațiilor lui Nalbandov. În ce-l privește, lucrurile sînt clare. În schimb, punctele d-doi și t-trei sînt legate Între ele. Numai arestîndu-l pe Pimenov, c-care și-a pierdut urma, vom putea considera c-cazul rezolvat în t-totalitate, d-dovedind că el a fost cel care l-a provocat pe N-nalbandov să simuleze jefuirea d-depozitului și totodată că el a organizat sustragerile din avutul obștesc. P-presupun că tovarășul Romanov își va expune p-părerea în acest sens, pe linia S.C.S.P.S.S. – în ce mă privește, mă voi c-concentra asupra măsurilor luate pentru c-capturarea lui P-pimenov. K-kostenko a stabilit c-că Pimenov e p-pescar și v-vînător pasionat. În momentul de față mă ocup de cercetarea tuturor g-gospodăriilor pescărești și de vînătoare pe o rază de d-două sute de k-kilometri în jurul M-Moscovei. K-Kostenko a mai stabilit că Pimenov și-a „p-pierdut” actul de identitate. În colaborare cu Serviciul tehnico-științific, p-pornind de la presupunerea că Pimenov se ascunde sub alt nume, am încercat să s-stabilim cum și-ar fi putut el m-modifica actul „pierdut”. Iată l-lista numelor p-posibile: Pimenovski, Rimenov, Pamenov, Ramenov, Rimenovski. Acestea sînt, c-considerăm noi, numele cele mai probabile. Toți sectoriștii din Moscova și din r-regiune au primit indicația de a v-verifica pe purtătorii acestor nume v-

virtuale. În acest sens au fost avertizate hotelurile. La fel și aeroporturile. Întrucît P-Pimenov e în vîrstă de ș-șaizeci și trei de ani, am comunicat aceste n-nume de familie policlinicilor și s-spitalelor. K-Kostenko a stabilit de asemenea că Pimenov s-suferă de hipertensiune de g-gradul doi. Tot K-Kostenko a aflat că la M-Moscova locuiește o rudă de-a soției lui Pimenov, director al unui magazin de articole de men-naj. P-persoana respectivă se află în cercetarea S.C.S.P.S.S.-ului.

— De fapt, interveni Romanov, n-am început încă cercetarea propriu-zisă. Omul a fost pus sub supraveghere și așteptăm întii rezultatele filajului. Părerea noastră este că de la acest cumnat, Popkov Gavriil Fedoseevici, ar putea duce un fir la fugarul nostru, magnatul rubinelor.

— E o măsură rezonabilă, conveni comisarul, nu trebuie să-l speriem. Dar cred că ar merita să fie cercetată, sub un pretext sau altul, arhiva trustului: nu e exclus să ni se ofere unele surprize și pe această linie.

— Tovarășe comisar, aceste investigații pe care ni le sugerați noi le-am și început de două zile, răspunse Romanov pe un ton aproape solemn, special compus pentru momentele cînd trebuia subliniat un „succes departamental” și, implicit, demonstrată superioritatea S.C.S.P.S.S.-ului față de alte servicii ale ministerului.

— P-pot să continui?

— Da, vă rog, tovarășe Sadcikov.

— K-kostenko și-a exprimat totodată p-presupunerea că P-Pimenov ar fi putut să-și procure din vreme, pe baza actului de identitate „pierdut”, o c-căsuță undeva într-un loc l-liniștit. Ipoteza aceasta se c-confirmă indirect prin d-declarațiile s-soției lui Pimenov, a directorului-adjunct G-Gusev și a șoferului Aralov, care au declarat, toți trei, c-că P-Pimenov, în ultimii d-doi ani, în concediul de odihnă, pleca cu avionul la

M-Moscova pentru d-două săptămîni, ceea ce altădată nu i se întîmpla – pentru că își petrecea întotdeauna concediul în pădure, la P-Prigorsk.

— De ce v-ați restrîns investigațiile la împrejurimile Moscovei? întrebă comisarul. De ce nu admiteți ideea că Pimenov s-ar putea ascunde în Siberia sau Asia Centrală?

— Am h-hotărît să epuizăm întîi v-varianta Moscova și abia d-după aceea să investigăm pe plan unional, t-tovarășe comisar. Orice s-ar zice, îi este mai la îndemînă să se ascundă la M-Moscova. Individul e t-trecut prin ciur și prin d-dîrmon și știe că în aeroporturi și în gări e mai lesne să se dea de gol, să f-fie recunoscut.

— Își lasă mustață, se rade în cap – caută de-l mai recunoaște! Mai aveți ceva?

— D-deocamdată nu.

— Spuneți că Viktor Keșalava a lost demascat pe baza probelor materiale. Dar unde sînt pietrele? Unde sînt acele? Dar banii? Keșalava poate să conteste declarațiile lui Nalbandov. Va afla cum s-au petrecut lucrurile și va afirma că declarațiile lui Nalbandov nu sînt valabile, întrucît le-a făcut fiind inconștient. Acest Keșalava e un isteric, iar istericii, se știe, se cramponează mai întotdeauna de pozițiile lor. „Isteria contrazicerii” e un comportament interesant. E necesar să fie procurată proba decisivă – valiza lui Nalbandov.

— În această direcție acționează S-s-suhișvili, tovarășe comisar. K-Kostenko p-presupune că valiza cu ace și bani K-Keșalava a ascuns-o în munți, la acel Moradze. S-Suhișvili a considerat că e prematur să percheziționeze locul respectiv.

— Din ce motive?

— De ordin m-moral.

Comisarul zîmbi ușor. Cunoscuta stare de stinghereală puse stăpînire pe Sadcikov, care se grăbi să încheie:

— Altceva nu mai am de raportat.

— Mulțumesc. A fost foarte interesant. Ce are de spus tovarășul Romanov?

— De fapt, începu Romanov, pe obișnuitu-i ton cîntat, ridicîndu-se în picioare, cîte ceva am realizat și noi. Am stabilit astfel – echipa noastră continuă cercetările în mod temeinic la Prigorsk, preciză dînsul, parcă în treacăt, că Pimenov a lucrat cu foarte multă eleganță, a lucrat, aș spune, inspirat. Tipul e unic în felul său. De regulă, delapidatorii lucrează în cîrdășie, șeful își pune complicități în posturile-cheie, în posturi de conducere.

— Unele lucruri despre procedeele delapidatorilor parcă le mai știm și noi, observă comisarul; cei de față izbucniră într-un hohot de rîs.

— M-am citat pe mine însumi, psalmodie Romanov, trecînd de la modulațiile laringiene grave la un falset înalt, aproape de soprană, vă rog să mă iertați. Dar sînt aici, în sală, atîția tineri, încît, o clipă, m-am crezut în amfiteatrul institutului. Să revenim, așadar. În întreprindere, Pimenov nu avea decît un singur complice, pe Nalbandov. În calitate de șef al serviciului de control tehnic, acesta rebuta producția pe care o livrau întreprinderile conexe – suporturi de ac pentru picup, cutioare din material plastic, cleme metalice: fiind modele experimentale exigența față de ele trebuia să fie deosebită. Din comisia creată de Pimenov făceau parte Gusev, directorul adjunct, și femeia de serviciu Vengherova. Gusev este din categoria nătîngilor, devotați șefului cu trup și suflet. Asta iscălea orice. Ar fi fost în stare să-și semneze propria sentință de condamnare la moarte, dacă Pimenov i-ar fi dat o asemenea dispoziție. Iar Vengherova, o alcoolică, reprezenta „masele”, „opinia publică”. Un cuplu cum nu se poate mai convenabil, așadar. În felul acesta, au fost trecute la rebut peste nouă mii de piese pentru ace, or, un ac se vinde în comerț cu trei ruble bucata. Lucrurile acestea am reușit să le

stabilim pînă în momentul de față, pe bază de acte. Nalbandov și Pimenov, ei singuri, au montat peste trei mii de ace din piesele date la rebut; din expertiza efectuată de organele de anchetă penală a reieșit că un om poate monta cincizeci de ace pe zi. După calcule estimative, statul a fost frustrat de o producție-marfă în valoare de treizeci și șase de mii de ruble. Prin urmare, avem de-a face cu o delapidare de mari proporții. Am vorbit azi-dimineață cu oamenii mei de la Prigorsk, care înclină să creadă că sustragerile s-au produs nu numai pe această cale. Același Nalbandov a trecut la rebut și un lot de pompe, confecționate tot cu titlu experimental și ale căror piese fuseseră lucrate în întreprinderile conexe. Valoarea totală a rebuturilor se ridică și aici la circa opt mii de ruble. Dar acestea sînt date preliminare. Urmează să fie efectuată expertiza contabilă, ceea ce necesită timp. În funcție de decizia dumneavoastră, vom începe să verificăm gestiunea lui Popkov, fiindcă e de presupus că prin magazinul său era desfăcută marfa sustrasă. Pe scurt, acestea sînt datele de care dispunem.

Comisarul rămase tăcut cîteva clipe, își notă ceva pe o foaie de hîrtie, după care spuse:

— Din cele ce s-au spus aici, reiese că nu va fi defel ușor să punem mîna pe Pimenov. Trebuie luate toate măsurile de prevedere. Tîlharii de soiul ăstuia se predau de regulă cînd simt că au pierdut partida, dar Pimenov s-ar putea să mizeze totul pe o singură carte. El își dă seama că nu mai are ce pierde.

MORADZE ÎL ÎNTÎMPINĂ PE SUHIȘVILI EXACT LA FEL CA ȘI data trecută, cu singura deosebire că în privirea sa nu mai sălășluia acea ostilitate calmă și grea, pe care, de altfel, nici nu socotise de cuviință, atunci, s-o ascundă.

— Cum ați izbutit să ajungeți? întrebă el. Se zice că în trecătoare drumul a fost desfundat de șuvoaie.

— Drumul e într-adevăr desfundat. Dar nu contează am împins oleacă mașina cu umărul, și iată-ne aici. Ați primit telegrama?

— Care telegramă?

— Cea pe care v-am expediat-o eu.

— A-a, aia... Da, am primit-o. Mulțumesc. Am fost mișcat. Acum probabil că vă așteptați ca, în semn de recunoștință, să încep să vă ajut în mod activ?

— Nu mă aștept la asta. În schimb, pot să vă interoghez cu inima împăcată.

— Vă stau la dispoziție.

— Foarte bine. Atunci, începem?

— Nu. Acum sînt în cadrul orelor de program. Trebuie să conduc oamenii pe traseu. Mă întorc pe la cinci, atunci putem începe.

— Regret, dar o să începem acum.

— Aveți împuterniciri să dați peste cap graficul de antrenamente?

— Da. Întrucît vina lui Keșalava de a fi ucis un om este dovedită și întrucît este bănuît de uciderea a încă trei oameni, precum și de jefuirea unor valori aparținînd statului, mă văd nevoit să vă răpesc de la antrenamente.

— Data trecută, mi-ați spus că este acuzat de viol.

— Dar dumneavoastră v-amintiți cum m-ați primit data trecută?

— La fel ca și acum.

— Asta mă și miră.

— Ați fi vrut să mă arunc la pieptul dumneavoastră? De fapt, n-ați făcut decît ceea ce s-ar fi simțit obligat să facă orice om cîstit aflat în locul dumneavoastră. Într-un cuvînt v-ați făcut datoria pe linie de serviciu.

— Deci, ne-am înțeles. Data trecută, tot datoria pe linie de serviciu mi-am făcut-o vorbindu-vă despre acuzația de viol. Dealtfel, violul și asasinatul sînt două crime apropiate. Să ne apucăm de treabă, tovarășe Moradze. Aș vrea să știu pe la ce oră a ajuns aici Keșalava.

— Nu-mi amintesc.

V-am atras atenția asupra consecințelor ce decurg din prestarea de depoziii false.

— Tocmai de aceea vă și răspund așa.

— Adusesse cu dînsul o valiză?

— Nu-mi amintesc.

— Iată ordinul de percheziție.

— După plecarea dumneavoastră, am căutat prin toată clădirea. N-am găsit nicio valiză.

— Vom fi nevoiți să mai căutăm o dată.

— E dreptul dumneavoastră.

— La ce oră ați plecat pe traseu a doua zi după sosirea lui Keșalava?

— Ca de obicei, la ora nouă.

— Cine a rămas la bază?

— Nimeni.

— N-ați avut bolnavi?

Moradze rămase o clipă pe gînduri.

— Mi se pare că a fost un bolnav. Da, da, a fost un bolnav atunci. Pot să precizez acest lucru după jurnal.

— Cînd v-ați întors, Keșalava vă aștepta?

— Da. L-am dus în vale cu „Gaz”-ul nostru, după ce am luat cina împreună.

— Era fără valiză?

— Da, era fără valiză.

— V-amintiti bine lucrul ăsta?

— Da, îmi amintesc perfect.

— Când a venit, în ajun, ar fi putut să lase valiza pe verandă?

— Da, ar fi putut.

— N-ați observat o valiză străină pe verandă?

— N-am observat. Pe verandă sînt întotdeauna o grămadă de valize și rucsacuri – le lasă alpiniștii.

— Dar printre valizele și rucsacurile alpiniștilor, poate fi ascunsă o valiză mică?

— N-am încercat.

— Admiteți o asemenea posibilitate?

— Admit.

Suhișvili își chemă subalternii și le ordonă:

— Începeți percheziția, tovarăși. Luați cu voi martori asistenți. Explicați-le ce anume căutăm și de ce e absolut necesar să găsim obiectul respectiv.

Moradze își turnă un pahar de lapte, îl bău, își șterse gura cu batista și se uită la alpiniștii ce se îmbulzeau pe terenul de volei.

— Spuneți-le dumneavoastră băieților, îl rugă el pe Suhișvili, că sînt liberi. Ar putea face plajă lângă cascadă.

— Am să le spun îndată, răspunse Suhișvili, care studia harta sectorului, fixată pe perete. Cine a desenat harta aceasta?

— Eu.

— Potecile tot dumneavoastră le-ați schițat?

— Desigur.

— Ce înseamnă – iată, semnul ăsta?

— Semnul ăsta indică prezența șerpilor.

— Când a fost Keșalava la dumneavoastră, harta se afla pe perete.

— Da. Mi se pare că da.

— Pe terenul infestat de șerpi e voie să se umble?

— Firește. E voie. Numai că trebuie să fii încălțat în cizme de cauciuc.

— Aveți asemenea cizme?

— Desigur.

— Cum se prezintă terenul în rezervația asta de șerpi?

— Nu e o rezervație, doar v-am spus. Sînt pietre, prin apropiere curge un râu.

— E cam la un kilometru de aici?

— La șapte sute patruzeci și doi de metri.

— Unde sînt păstrate de obicei cizmele?

Moradze arată din cap spre verandă:

— Acolo. Dar nu se păstrează. Stau, pur și simplu, așa.

— Keșalava nu v-a cerut cizme?

— Nu-mi amintesc.

— A studiat cumva harta în prezența dumneavoastră? Nu v-a întrebat despre locul acesta?

— Nu-mi amintesc.

— De ce răspundeți în felul acesta?

— Pentru că realmente nu-mi amintesc.

— În terenul ăsta cu șerpi, ar putea fi ascunsă o valiză?

— Da.

— Și cam pe unde, prin împrejurimi, ar mai putea fi ascunsă o valiză?

— Oriunde. Avem la dispoziția noastră douăzeci și cinci de kilometri pătrați, de jur-împrejur.

— Keșalava a mai colindat cîndva, împreună cu dumneavoastră, prin părțile astea?

— Nu... Mi se pare că nu. Pe drum, evident, ne-am plimbat, de asta îmi aduc aminte.

— Pe drum, către munți, sau spre vale?

— Și într-o parte, și într-alta.

Suhișvili îl aținti lung pe Moradze. Acesta îi suportă

privirea. Acum nu mai zîmbea ironic, și fruntea îi era brăzdată de două cute adînci.

O jumătate de oră mai tîrziu, toți alpiniștii, cărora Suhișvili, după ce îi adună, le explică misiunea, se risipiră, împărțiți în cinci echipe, în căutarea valizei. Suhișvili se duse cu echipa care își propusese să scotocească „terenul cu șerpi”. Către seară, alpinistul Gabunia găsi valiza, înfășurată într-o mușama de polietilenă. Valiza era acoperită cu pietre, nu departe de pădure. Atenția lui Gabunia fusese atrasă de niște creștături pe copaci. Erau proaspete, rășina galbenă nu se preschimbase încă în excrescențe cu protuberanțe maronii.

În valiză se aflau acele de rubin, patruzeci și șapte granate și treizeci și două de mii de ruble.

Primul om pe care-l văzu Suhișvili, cînd se întoarse la bază, fu Moradze. Stătea lîngă căsuța sa și mesteca îngîndurat un fir de iarbă. Suhișvili vru să se urce de îndată în mașină și să plece. Dar se răzgîndi și se apropie întîi de Moradze. Rămase cîteva clipe lungi în fața lui, privindu-l țintă în ochi.

— Știți ce, rupse în sfîrșit tăcerea Suhișvili, tare n-aș vrea să se descopere la laborator amprente la dumneavoastră pe mușama sau pe valiză. Tare n-aș vrea...

CAPITOLUL 14

UN TREN ÎN NOAPTE

Până la ieșirea lui Kostenko din spital, Sadcikov izbuti să verifice opt sute patruzeci de inși. Mai rămâneau două sute șaptesprezece persoane cu numele de Pamenovski, Ramenovski, Ramenov, Rimenev, Pimanev, Pamenov. Dar o verificare prealabilă arătase că din acești două sute șaptesprezece, numai patruzeci și doi puteau fi incluși în categoria atît de labilă a „suspecților”.

— Uite ce este, moșulică, spuse Kostenko, impresia mea este că am greșit pe undeva. Noi i-am împrumutat lui Pimenov propria noastră logică. Uneori, treaba e valabilă; nu însă și în cazul de față...

Kostenko parcurse încă o dată informarea primită de la colonelul Romanov de la Secția pentru Combaterea sustragerilor din proprietatea socialistă și a speculei. Filarea lui Popkov, cumnatul lui Pimenov, dovedindu-se inutilă – „obiectul” ducea un mod de viață ireproșabil: serviciu-casă, casă-serviciu, nu dădea niciun semn de neliniște și nu părea a fi legat printr-un „fir” de ascunzătoarea lui Pimenov – se hotărîse arestarea sa. Investigațiile întreprinse de oamenii lui Romanov aduseseră suficiente dovezi pentru ca Popkov să

poată fi învinuit de desfacerea pe piață a unor mărfuri de proveniență dubioasă.

— Romanov consideră că au fost date în vileag numai o parte din matrapazlîcurile lui Pimenov. Pînă acum, a fost lămurit trucul cu acele și pompele. Dar băieții din brigada lui, care continuă cercetările la Prigorsk, sînt de părere că Pimenov se îndeletnicea și cu altele și mai și. Asta-i un tip de anvergură, iar noi l-am înghesuit într-un șablon cam strîmt. Tu ce părere ai, moșulică?

— T-tu, S-Slavka, ieși cu ideea! „Prelucrarea”, cugetările „marginale” l-lasă-le pe seama c-conducerii.

— Păi, tocmai asta-i, că nu-mi vine nicio idee. Numai în filme îl vezi pe detectiv că doar ce-a dus degetul la frunte, și hop și ideea... N-am idei, moșule, și pace! E ceva putred în toată povestea asta. Ar trebui s-o pasăm organelor de investigație unională și să avem răbdare. Doar dacă n-om scoate ceva de la Popkov. Romanov zice să-l luăm toți trei la întrebări – el, tu și eu.

— Eu, c-ca ce chestie? Voi doi s-sînteți niște ași, ce nevoie aveți de mine?

— „Calitatea ce-l caracteriza era modestia...”

— Ei, lasă, lasă asta... S-scuză-mă.

— Nu face nimic...

POPKOV ÎL ASCULTĂ PÎNĂ LA SFÎRȘIT PE ROMANOV, CERU îngăduința să vadă și el concluziile expertizei efectuate de contabilii centralei comerciale, citi atent declarațiile vînzătorilor magazinului, le compară cu documentele de livrare a mărfii, semnate de locțiitorul lui Pimenov, apoi întrebă:

— Nu s-ar putea să fie poftit aici și principalul sărbătorit al acestei reuniuni tovărășești?

— Vă referiți pesemne la mult iubitul dumneavoastră cumnat Pimenov, nu-i așa, Viktor Petrovici? întrebă Romanov.

— E o adevărată plăcere să stai de vorbă cu niște oameni inteligenți.

— Cum să-l poftim aici, când susnumitul e fugit? interveni Kostenko. Am fi dorit și noi să-l avem în mijlocul nostru...

— E bine să vă între în cap, Popkov, continuă insinuant Romanov, jucându-se într-una cu bretelele: le întindea – le dădea drumul, le întindea – le dădea drumul, că dacă aveți cumva impresia că timpul lucrează în favoarea dumneavoastră, ameliorându-vă situația, vă înșelați profund. N-ați fost judecat niciodată și, dată fiind lipsa dumneavoastră de experiență, probabil că nu știți că sînteți pasibil de a fi judecat pentru o culpă clar formulată: „delapidare de proporții deosebit de mari”.

— Ceea ce, exprimindu-mă b-brutal, înseamnă p-pedeapsa capitală, adăugă Sadcikov. C-colegii mei vă v-vorbesc în t-termeni subțiri, eu însă v-v-o spun pe ș-șleau.

Popkov își trosni degetele și remarcă:

— Curioasă metodă de a lua un interogatoriu...

— In-terogatoriul vă va fi luat la tribunal. Noi avem nevoie de P-Pimenov. De altfel, mai mare nevoie aveți dumneavoastră de dînsul: c-căpetenia încasează totdeauna mai m-mult, complicii s-scapă cu mai puțin.

— Știți, spuse Romanov, întrerupîndu-l pe Sadcikov, eu poate că n-aș fi pus problema într-un mod atît de tăios, de nud, dar din moment ce așa a fost pusă, hai să încercăm să analizăm împreună situația.

— Despre ce pedeapsă capitală poate fi vorba? Popkov își trosni din nou degetele. Să presupunem că veți dovedi că a fost desfăcută marfă de furat. Dar nu veți putea dovedi că eu

cunoșteam proveniența acestei mărfi. Eu n-am știut și nici nu puteam să știu că e marfă de furat.

— Popkov, în înlănțuirea, ca să zic așa, a raționamentelor dumneavoastră intervine o stranie lacună. Probabil că Pimenov nu v-a explicat exact cum stau lucrurile. Vreți să spuneți că de marfa de furat răspunde persoana care poartă răspunderea materială și nu dumneavoastră, nu-i așa?

— Să zicem.

— P-Popkov, uitați un s-singur lucru: căpetenia ban-ndei, P-Pimenov, a uci-cis un om și a dispărut.

— Cine a ucis un om?

— Pimenov, răspunse Kostenko. Mai exact, a împins un om la moarte, fapt pe care noi, însă, îl calificăm drept crimă cu premeditare. Știți de cine s-a descotorosit el în felul acesta? De Nalbandov. Vă amintiți de omul acesta?

— Iar s-situația dumneavoastră se va agrava c-considerabil dacă vom informa tribunalul c-că ați încercat să-l acoperiți pe P-Pimenov. Că doar ș-știți unde se ascunde...

— Dumnezeuule mare, cum să știu eu unde se ascunde?! Nici de moartea lui Nalbandov n-am avut habar, vestea asta a căzut ca un trăsnet din senin!

— Pimenov, înainte de a dispărea, a fost pe la dumneavoastră? întrebă Kostenko.

— A fost.

— Înseamnă c-că știați că h-hotărîse să se dea la fund?! Sadcikov se ridică de pe scaun și se apropie de Popkov. V-v-a luat gurița pe d-dinainte.

— Stați oleacă, îi rugă Popkov, mi-ați făcut capul calendar... Dacă îl arestați pe Pimenov, la proces el o să compară drept principalul acuzat. Dar eu?

— Ca p-prim locțiitor, zîmbi Sadcikov ironic.

— Știți, spuse Romanov, dumneavoastră vă rămîne șansa de a dovedi tribunalului că Pimenov vă înșela, firește, dacă

într-adevăr vă înșela. În cazul acesta, veți fi tras la răspundere pentru neglijență. Dacă ați cunoscut o parte din adevăr, veți suferi o condamnare în raport cu cantitatea de marfă de furat pe care ați desfăcut-o prin magazin. Dar dacă veți figura singur în proces, vi se va pune în cârcă întreaga afacere. Veți fi nevoit să răspundeți pentru întregul lanț de infracțiuni, de la Prigorsk la Moscova.

— Dar zău că nu știu unde se află! Și, la urma urmei, de ce v-aș crede că a fost săvârșită și o crimă în povestea asta?!

— Kostenko și Sadcikov schimbă o privire grăitoare: „Gata, ăsta s-a muiat de tot!”

Kostenko deschise mapa cu fotografiile lui Nalbandov făcute la spital și cu declarațiile medicilor.

— Iată, zise el, priviți.

— C-cînd și-a dat seama că i-am luat urma lui N-Nalbandov, P-Pimenov a hotărît să se d-descotorosească de el. Se t-temea de el ca martor. Și dumneavoastră s-sînteți martor, numai că îi sînteți cumnat.

— Dar știți, interveni Romanov, că istoria cunoaște destule cazuri cînd au fost uciși nu numai cumnații, ci chiar și tații, și soții, și fiii...

— Dar nu știu unde e! strigă Popkov. Lua-l-ar toți dracii să-l ia! Nu știu unde e!

— Ce v-a spus cînd v-ați văzut ultima oară?

— Spunea că s-a hotărît să se retragă la odihnă! Mi-a cerut să-mi păstrez cumpătul dacă voi fi cumva luat la întrebări. „Ești acoperit, zicea, nu pot să-ți facă nimic...” Zicea că, dacă dă Dumnezeu, peste vreun an, cînd se va potoli tot bairamul ăsta, o să-mi telefoneze.

— Nu v-a spus unde intenționează să se odihnească? întrebă Kostenko.

— Nu.

— Era r-ras în cap? întrebă Sadcikov deodată.

— Da, răspunse Popkov, și începuse să-și lase și mustață.

— Mustața îi era cărunță?

— Nu, doar înspicată pe alocurea.

— Transmiteți-i salutări șefului dumneavoastră, se întoarse Romanov spre Kostenko. A prevăzut esențialul.

— Cum era îmbrăcat? întrebă Sadcikov (în momentele de reală tensiune, înceta să se mai bâlbâie).

— Într-un costum gri obișnuit. Întotdeauna se îmbrăca jerpelit, ca un vagabond. Purta un impermeabil bleumarin, din balon, găurit și așa.

— De la dumneavoastră n-a telefonat cumva la gară sau la aeroport?

— N-a telefonat nicăieri, excrocul dracului!

— Dar cînd a venit la Moscova, la odihnă, întrebă Kostenko, anul trecut și acum doi ani, a dat pe la dumneavoastră?

— Nu. Trecea rareori pe la mine – îmi telefona, mă invita la cîte o ospătărie, comanda pîrjoale și compot și îmi explica pe larg cum să execut operația în curs.

— De la ospătărie, unde pleca?

— De unde vreți să știu?

— Vă întîlneți mereu la aceeași ospătărie?

— Nu. De fiecare dată în alta.

— Mai aveți întrebări? se adresă Romanov lui Kostenko și Sadcikov. E timpul să trecem la fondul chestiunii.

— Popkov, încercați să vă amintiți și alte amănunte... Unde credeți că ar f-fi mai p-potrivit să-l căutăm pe P-Pimenov?

— Jur pe sănătatea copiilor că nu știu! Vă închipuiți că stau să-l acopăr pe un criminal ca acesta?! Întrebați-mă, și am să vă răspund la tot ce vreți!

SE TREZEA CU NOAPTEA-N CAP, LA ORA CÎND PE aerodromul Bîkovo, în vecinătatea căruia se afla căsuța sa, începeau să fie încălzite, înainte de cursele de dimineață, motoarele avioanelor. Cîteva minute, mai rămînea în pat, liniștit, nemișcat, ascultînd țîrîitul greierului de după sobă. Apoi se scula, făcea cîteva exerciții de înviorare mai complicate, la capătul cărora era transpirat tot, ieșea în curte, se spăla cu apă rece ca gheața, la cișmeaua instalată acolo pentru udatul grădinii, se freca cu o perie de cauciuc pînă i se făcea pielea roșie, îmbrăca lenjerie de corp călduroasă, de lînă și, după ce își bea laptele, se apuca de cititul ziarelor.

Ca și pe vremea cînd era director de întreprindere fruntaș, Pimenov studia cu atenție articolele pe teme economice și tratînd problemele legate de noua reformă economică, și uneori își făcea și notițe pe niște foi de hîrtie. Acum, ce-i drept, în afară de articolele economiștilor, savura și foiletoanele, pe care le citea întotdeauna de mai multe ori.

Se trecuse în evidența secției raionale a Societății pentru răspîndirea științei „Znanie”, spunînd celor de acolo că e dispus să țină conferințe la școli și la casele de odihnă. Dăduse și pe la Sovietul orășenesc, oferindu-și colaborarea benevolă, „pe timpul vacanței de vară, fiindcă sînt cu desăvîrșire liber, anul acesta nu mai plec în munți, să studiez viața animalelor sălbatice și a peștilor – pasiunea aceasta din adolescență mi-a determinat viața, fără științele naturii nici n-aș simți că trăiesc... Așa încît, dacă aveți unele acțiuni științifice sau didactice, în perioada din iunie pînă în august inclusiv, vă stau la dispoziție...” Drept care, tovarășului „Tușerov” i se mulțumi călduros; președintele Sovietului orășenesc își înscrisese numele lui în carnețel și, la rîndul său, fu invitat, într-o seară, „la un pahar de ceai”. Pimenov fierse niște cartofi în coajă, găti o scrumbie sărată – „Știți, mie îmi place simplitatea în deplasări, ce mă obosește mai rău e

protocolul, care te prinde în ghearele lui și n-ai cum scăpa...” Goliră, în doi, și o sticlută. Pimenov se plînse că, în toți cei trei ani de cînd își cumpărase vilișoara aceea, nimeni de la soviet nu venise să-l viziteze, „indiferenți mai sînt oamenii de azi, mai demult ar fi scos untul din mine cîrîndu-mă pe la întîlniri și conferințe – ca veteran al marelui război și ca om de știință.” La cea de a doua sticlă începură să se tutuiască, iar cînd „Tușerov” se porni să povestească despre drumurile sale prin munți, despre vînătoarea de capre sălbatice și cerbi, despre viața animalelor sălbatice și a peștilor, președintelui i se păru că-l cunoaște de cînd lumea pe omul acela atît de simpatic și de modest...

Micul dejun, Pimenov și-l pregătea pe îndelete. Își prăjea două pîrjoale, fierbea un ou tare. Își impunea să nu mănînce pîine și își permitea un singur lux – sucurile de fructe produse în R.D.G., în sticlute mici și dichisite, pe care le putea scoate apoi pe furiș din casă și le arunca undeva pe drumul ce ducea la gară. La început, se ducea la piață, tîrguia carne de vacă proaspătă, brînză de vaci de la țărani și zarzavaturi, dar într-o zi, i se păru că milițianul, care își făcea rondul în piață, îl privește într-un fel ciudat, și de atunci se feri să mai dea pe acolo.

Prînzul său era de asemenea cît se poate de modest: file de batog cu maioneză și cașă de hrișcă gătită cu ulei de măsline – slavă Domnului că uleiul acela se vindea și la magazinul raional, așa că sticla din sacoșă nu putea trezi bănuielile nimănui, și doar se știe că uleiul de măsline e un adevărat medicament, care previne scleroza.

După-amiezele, Pimenov se culca, după ce lua trei tablete de valeriană. Cînd soarele dădea spre asfințit, se ducea să se plimbe în pădure. Cina la fel de uniform – ochiuri și două pahare cu lapte. La șapte seara, punea în funcțiune micul

televizor și rămînea în fotoliu, în fața ecranului, pînă la „noapte bună”.

La pescuit se ducea duminica, pentru nimic în lume vinerea, deoarece vinerea își părăsesc moscoviții locuințele din oraș, de care li s-a făcut lehamite peste săptămîină.

Sentimentul de teamă permanentă, care i se strecurase în suflet în ziua cînd îl văzuse murind pe Proskureakov, nu slăbea deloc și Pimenov trebuia să lupte din răsputeri cu el atunci cînd ieșea din casă – și ieșea zilnic, pentru ca, Doamne ferește, să nu înceapă vecinii să clevetească în legătură cu „ciudățeniile” și ursuzenia „omului de știință”.

Abia cînd se făcea noapte și putea să se culce în așternutul răcoros și curat și să stea lungit în întuneric, savurînd liniștea și singurătatea, i se umplea inima de o molcomă și sfoasă mulțumire.

După ce se scurseră astfel două săptămîni, se surprinse gîndind că viața aceea ponderată, tăinuită va deveni tot mai apăsătoare pe măsură ce va trece timpul. Se gîndi, plin de tristețe, că va fi nevoit cine știe cîtă vreme încă, și asta zi de zi, să stea la coadă pentru fileul de batog importat din Islanda, să-și gătească mîncarea la plita cu gaz (buteliile nu era ușor să le procure...) și să nu-și poată permite să tîrguiască din piață ce-i poftea inima, să nu-și poată îngădui să ceară, simplu, ca toată lumea, un bilet de avion și să plece o lună la mare, să nu-și poată oferi una, să nu-și poată oferi cealaltă... Un singur lucru își putea acum permite: să existe. Calculă cît cheltuise: în trei săptămîni, nu cheltuise decît optzeci și cinci de ruble.

„De fapt, ce să fac cu banii? reflecta Pimenov. Chiar dacă voi trăi pînă la o sută de ani, tot mi-ar mai rămîne. De ce-oi fi înfruntat atîtea riscuri, mă întreb? Pentru ca să mă îmbuib cu batog?”

Gîndul acesta îl luase pe neprevăzute, umplîndu-l de o neliniște ascuțită, așa încît se strădui din răsputeri să se

gîndească la altceva, la ceva plăcut – la pescuitul de toamnă, de pildă, cînd se va prinde prima pojghiță de gheață și vor începe să tragă zdravăn la nadă bibanii și ocheanele, iar el va putea să stea de dimineața pînă seara, fără griji, fără bătaie de cap, să privească în copca tăiată în gheață și să scoată peștii. Se visă apoi plecînd în Siberia, la niște vînători nemaipomenite – o să cumpere o laikă autentică, cîine de vînătoare de mare rasă, trăitor numai în Extremul Nord, și o să împuște veverițe de Barguzin și samuri cu ghiotura.

„Și ce-o să fac cu samurii pe care o să-i împușc? se întrebă el iarăși. Să-i vînd? Păi, și așa am un balast, un balast mort, de treizeci de mii de ruble...”

Îi era imposibil acum să-și răspundă ce sens avusese să pună pe roate toată acea afacere cu ace și pompe, lacăte de alamă secrete, de atașat la volanele automobilelor, și capace de tablă pentru conservele de casă. La ce bun toate astea? Își punea întrebarea, iar în clipa următoare își interzicea să se mai gîndească la lucrurile astea.

Tatăl său fusese deschiaburit în '29 – bătrînul avea trei cai. Taică-său îi spusese atunci: „Tu reneagă-mă Vitea, auzi tu? Ești tînăr, trebuie să aștepți să treacă valul ăsta. A renege e o vorbă cu tîlc străvechi, l-au folosit cu precădere popii. Și e bine că tocmai vorba asta-i folosită și de cei de azi, înseamnă că putem trage nădejde că și de trecut o să treacă toate, ca și altădată. Eu nu mai am mult pînă la moarte, dar tu de ce să-ți schilodești viața?” Pimenov trimise la ziar o scrisoare în care spunea că „tatăl meu e o lipitoare, un chiabur, și îl reneg pentru totdeauna”. Bătrînul fu deportat în Kazahstan, iar fiul plecă la Șatura, să intre în producție. De acolo, se mută la Moscova, unde absolvi școala tehnică de comerț. Multă foame răbdase el pe vremea aceea – nopțile, visa pîini, pîini mari, rotunde și calde, cu cojița rumenită. Dar nu uitase ce-i spusese taică-său: „Fă-te roșu,

fiule, fă-te roșu. Nu te zgîrci la vorbe, că vorbele îs vorbe, iar în viață cată să te înfrupți din miez... Dacă tot s-a stîrnit dihonă asta între oameni, ia aminte la povața mea: du-ți traiul neluat în seamă, trudește neluat în seamă, prisosul ține-l la întunecime, nu te fuduli în fața lumii. Bine e să te știi la adăpost de lipsuri; oricîte rele s-or abate peste tine, pînea agonisită te scapă de la pieire..." Cînd apăru hotărîrea cu privire la „exagerările” în problema țărănească, bătrînului i se îngădui să se întoarcă în sat. Pimenov se repezi pînă acasă și-i dădu lui taică-său șapte sute de ruble, tot ce putuse strînge lucrînd la întreprinderea comercială raională. Reîntors la Moscova, începu să fie promovat în muncă. Dar, cînd îi era lumea mai dragă, se trezi cu o piedică în cale; o activistă de partid, care-l chemase să stea de vorbă cu dînsul, îl întrebă: „Cum vine asta, tovarășe Pimenov, dumneata ți-ai renegat tatăl, dar s-a dovedit că el n-avea nicio vină?” „Păi, la Sovietul sătesc s-a spus că e chiabur și exploatator...” „La Sovietul sătesc se pot spune multe! Cum să renegi un om, cînd știi că e nevinovat? Un comunist trebuie să lupte pentru triumful adevărului, altminteri nu e decît un laș și un oportunist mîrșav!” În aceeași zi chiar, Pimenov își luă actele și plecă „din inițiativă proprie” în Ural, unde era nevoie de cadre cu școală. „Nu-i nimic, își zicea, tot am să răzbesc, am să aștept să treacă valul, tătuca are dreptate. Principalul e să știu să aștept, să supraviețuiesc.” Cînd izbucni războiul, se angajă la întreprinderea comercială pentru aprovizionarea frontului. „Uite că n-am așteptat degeaba, își zicea Pimenov pe vremea aceea, uite că de aci înainte o să-mi și prisosească și o să pot pune cîte ceva deoparte pentru zile negre. Acum am să mă pot îmbuibă, să-mi ajungă pe toată viața, acum o să fac uitare zilele de foame – în vîltoarea asta uriașă, un om oricît de mărunt se pricopsește lesne, dacă tace din gură și rămîne

neluat în seamă.” Și așa și făcuse, operînd consecvent de unul singur și nerîvnind la cîștiguri peste puterile sale.

În momentul reformei monetare din '47, Pimenov avea ascunse nouă sute de mii de ruble. Se decise, nu fără încrîncenare, să schimbe doar șapte mii. „Înseamnă că iarăși am rămas dezbrăcat și flămînd...” Și o luă de la capăt, aplicînd vechile metode și veșnic cu teama ancestrală de mizerie în suflet. Apoi, treptat, impulsul original îi deveni a doua natură, spaima pentru ziua de mîine deveni un simplu pretext pentru mașinațiile pe care le întreprindea acum automat, una după alta. Ajunsesse să vîre banii în ascunzătoare, fără să-i mai numere. Cînd Nalbandov „intră la apă”, pentru întîia oară după mulți ani, Pimenov se simți înfricoșat, deși știa că e greu să fie descoperit: scriptele, ca de obicei, erau în perfectă regulă, iar așa-zisa „firmă” – o întreagă rețea – o inventase doar ca să-l sperie pe Proskureakov, în realitate opera de unul singur, ca lupul fără haită. Singurul om inițiat în afacerile sale era Nalbandov. Simțind că ștreangul se strînge în jurul grumazului, Pimenov se repezi cu avionul la Prigorsk, și abia mai tîrziu, cînd se afla din nou la Moscova, se apucă să-și stoarcă creierii cum să oprească cele puse la cale de el însuși la Prigorsk. Dar chiar dacă ar fi luat încă o dată avionul și ar fi făcut calea întoarsă, tot nu l-ar mai fi putut opri pe Nalbandov. Inițial, planul i se păruse impecabil. Pe cei de la fabrică îi băgase în sperieți cu perspectiva unor spargerii iminente, iar pe Nalbandov îl convinsese „să-și îndrepte el însuși prostia săvîrșită”. În noaptea aceea, în colibă, la un pahar de votcă, îi repetase de nenumărate ori: „Caraghiosule, treaba-i simplă ca bună ziua! Iei pietrele, lași ușa neîncuiată și te întorci aici. Miliția ce-o să facă? O să se apuce să caute. Dar pe cine să caute? Că doar nu pe mine, sau pe tine, nu-i așa? Și eu, și tu avem cheia, noaptea n-avem ce căuta în

depozit, și apoi, nu ne aflăm în oraș, toată lumea ne știe plecați în deplasare. Cine a jefuit depozitul? Ce, noi luăm salariu ca să-i prindem pe hoți, sau voi? Asta-i treaba voastră, n-aveți decît să căutați, pe noi faceți bine și scutiți-ne, n-aveți niciun motiv să ne bănuiați!” Dar cînd ajunsese la Moscova, Pimenov înțelese ce gravă greșeală făcuse și se sperie cumplit.

— Ce-am făcut, imbecilul de mine? se căinase în gîndul lui. Ce-am făcut?! Ce nevoie aveam să-l trimit pe Nalbandov la moarte? Cum de mi-am putut închipui că toate or să se petreacă după voia mea și că am să ies basma curată? Acuma sînt pătat de sînge... Cum-necum, aș fi ocolit pînă la urmă acuzația de „delapidare de proporții deosebit de mari”, răspunderea pentru „neglijență” mi-aș fi asumat-o bucuros... Pe cînd așa!... Dacă aia pun mîna pe Nalbandov, s-a zis cu „neglijență”! Am intrat la apă rău de tot. Și asta numai din vina mea!

Perspectiva arestării îi bloca toate capacitățile logice. La gîndul că va nimeri la închisoare, îngheța, teama se preschimba în furie, ori poate se întregeau una pe alta, orbindu-l și, lucru ciudat, împrumutîndu-i puteri nebănuite.

Telefonînd la Prigorsk, Pimenov ar fi vrut în adîncul sufletului să afle că unul dintre paznici fie că l-a omorît pe Nalbandov, fie că l-a reținut, fără să tragă în el. Atunci ar fi putut, fără grabă și fără accese de spaimă furibundă, să-și schițeze linia de conduită pentru eventualitatea căderii. Dar cînd află că Nalbandov a fost rănit și Kostenko stătuse de vorbă cu el la spital, înțelese că totul e pierdut. Fără doar și poate, Nalbandov mărturisise totul, inclusiv înscenarea jefuirii depozitului. În primul moment, își judecă situația cu oarecare detașare. Îi trebui un răgaz ca să realizeze întreaga amploare a catastrofei. După care, cu o uimitoare stăpînire de sine, se apucă să-și elaboreze un nou grafic de existență,

subordonat unui singur țel – așteptarea trecerii primejdiei. În final, își puse întrebarea: „Și după aceea?” Nu găsi răspuns, și întâmplarea făcu să-și vadă chiar în clipa aceea chipul în oglindă – o față pămîntie, plină de zbîrcituri, ochii goi, învăluiți de spaimă și de deznădejde ca de o pojghiță de gheață. Dădu atunci să ia în mînă sticla cu votcă, dar se înfrînă și nu bău. „Dacă mă apuc de băutură, chiar că s-a zis cu mine... Dacă-i așa, mai bine mă arunc în fața trenului – o clipită, și nu mai simți nicio durere. Nu, trebuie să supraviețuiesc. Las' să mă caute, și chiar dacă o să mă găsească, să facă bine să aducă dovezi – și în ce-l privește pe Nalbandov, și în ce privește «firma». Iar eu am să mă dau la fund și am să tac chitic. Ce-o mai fi, oi vedea. Principalul e să supraviețuiesc...”

ÎN FIECARE SÎMBĂTĂ, SADCIKOV PLECA LA CULES DE ciuperci. Se întorcea duminică seara. Îi plăcea să-și petreacă noaptea lîngă un foc, undeva pe malul unui lac. Își așternea un culcuș de cetină, se învelea cu pelerina și stătea așa, lungit, cu privirile pierdute. În ceasurile acelea lungi de noapte, nu dormea, ci doar se uita la foc, fără gînduri. Uneori, se trezea fredonînd în șoaptă cîntece de pe front; dar nu știa, din fiecare, decît primele versuri, pe niciunul nu-l știa pînă la capăt.

Sadcikov făcea tot posibilul să nu piardă ultimul tren electric. Ajuns acasă, se dezbrăca încetișor în antreu, ducea ciupercile la bucătărie, le curăța și le punea în apă sărată. Umbla prin casă în vîrfurile picioarelor, dar pînă la urmă tot își trezea nevasta din somn.

— Nu poți să te miști prin casă mai cu grijă? striga

supărată Galea din dormitor, trîntind uşa. Mîine am o operaţie.

La început, Sadcikov se simţise jignit: „Şi eu am mîine o operaţie...” Odată, Galea îi spusese că profesiunile de vidanjori şi de miliţieni sînt condamnate la dispariţie. „Revoluţia tehnico-ştiinţifică va elibera omenirea de o serie întreagă de profesii moştenite din mezozoic. Aşa că, moşulică, o să te punem paznic la o grădină de legume, să te războieşti acolo cu coţofenele. Astea sînt hoaţe incurabile.”

De obicei, cînd se întorcea din pădure, Sadcikov se culca pe canapeaua din sufragerie. Se trezea la ora şase şi pleca aproape imediat. La început, minţea că se duce la bazinul de înot, dar după un timp, Galea se obişnuia cu plecările acestea atît de matinale de acasă ale soţului şi încetă să-l mai întrebe unde se duce. Sadcikov hoinărea pe străzile pustii, dejuna într-un mic bufet cu pereţi de sticlă de pe ulicioara Skatertnîi şi ajungea la birou la ora opt. Pînă la nouă, citea revistele – i se lăsau de la bibliotecă Inostrannaia literatura şi Nauka i jizni, după care purcedea la anchetarea bandiţilor.

În duminica aceea, Sadcikov ajunsese la halta, pustie la ora aceea, aproape de miezul nopţii; se rătăcise în pădure şi dăduse cu chiu-cu vai de calea ferată, luminînd cu lanterna poteca abia vizibilă. Avea două coşuri pline cu ciuperci şi se gîndea cum naiba să le care pînă acasă – metroul era clar că-l pierduse, pentru taxi n-avea destui bani, iar ca să-şi ia picioarele la spinare şi să străbată oraşul de la un capăt la altul, cu două coşuri grele, nu-l ţineau balamalele.

— Sînt şi mînatărci? îl întrebă casieriţa, întinzîndu-i biletul.

— Puţine. Mai mult bureţi, vremea m-mînatărcilor a trecut.

Dîndu-şi seama că în spatele său mai aşteaptă un călător, Sadcikov se trase la o parte din faţa ghişei.

— Tot de la ciuperci? o auzi pe casierită. Cum de-ați ajuns cu toții atât de târziu astăzi?

— Care de la ciuperci, care de la pescuit, răspunse cel întrebat și rîse dogit, blajin, bătrînește.

— Ați prins ceva pește?

— Niscaiva tot am prins. V-aș ruga un bilețel, cetățeană dragă.

— Pînă unde?

Sadcikov își săltă coșurile și se îndreptă spre peron – ochiul galben al trenului electric se și zărea în noapte. O singură privire aruncată pescarului îi fu de ajuns ca să-l recunoască pe Pimenov. Cu toate că Pimenov arăta complet schimbat – un moșneguț cu mustăți, mic de stat, jovial.

Înfipt în mijlocul peronului și urmărindu-l din priviri pe Pimenov, care, după ce își potrivea undițele, își săltă în spinare rucsacul, Sadcikov își zicea: „Halta asta n-are post de miliție. Dar ce nevoie am de miliție? Pe altul, aș mai zice, dar pe ăsta îl înșfac eu și singur...”

Se apropie de Pimenov, îl luă la braț și rosti:

— Vik-ktor Petrovici, și n-noi care v-am c-căutat, v-am căutat peste tot... Ciorba de pește v-va trebui s-o gătiți la p-pușcărie.

Pimenov se întoarse spre el mirat:

— Despre ce e vorba, cetățene?! Sadcikov zări în ochii tăioși ai omului, luminați de reflectorul trenului electric, acum foarte aproape, un fulger scurt și intens. Despre ce e vorba?

Sadcikov nu mai apucă să răspundă: simți o izbitură puternică în gîtlej și se prăvăli sub roțile trenului. În urechi îi pătrunse scrișnetul ascuțit al frînelor, urmat de propriul său țipăt. În clipa următoare, îl cotropi o tăcere totală.

KOSTENKO NU IZBUTEA CU NICIUN CHIP SĂ-ȘI ÎNCALȚE pantofii: un tremur violent îi scutura brațele, ca în copilărie, cînd era bolnav de malarie.

Tremurul acela continuă să-l scuture și cînd ajunse la aeroportul Bîkovo. Inspectorii miliției judiciare, care o interogaseră pe casierită, îi comunicaseră că „pescarul”, pe cît își amintea femeia, ceruse un bilet pentru Bîkovo.

Funcționarii aeroportului, împreună cu care Kostenko verificase tabelele nominale ale ultimelor curse, stăteau tăcuți și se uitau nedumeriți unii la alții. Pe fața pămîntie a colonelului, mușchii tresăreau și zvîcneau întruna, iar vîrfurile degetelor îi erau albe ca de cretă.

— Pamenov, rosti Kostenko cu mare greutate, punînd degetul pe tabel. Țsta care a plecat la Perm... Cine i-a completat biletul?

— Eu, răspunse speriată o fetișcană.

— Era bătrîn? Purta mustăți?

— Nu-mi amintesc. Nu, stați puțin. Era militar. M-a servit cu bomboane.

— Era bătrîn?

— Nu, tînăr, răspunse fata, și mai speriată.

Kostenko se scotoci îndelung prin buzunare pînă ce dădu de teancul de fotografii ale lui Pimenov. Le întinse pe birou cu mîinile tremurînde. Pimenov era înfățișat ba cu mustăți, ba fără, ba ras în cap, ba cu păr.

— A trecut vreunul din oamenii ăștia pe la dumneavoastră? întrebă Kostenko. Uitați-vă cu atenție.

— Țstuia i-am dat un bilet pînă la Sverdlovsk, spuse o casieră mai în etate, blondă, cu o coafură înaltă, punînd degetul pe poza în care Pimenov purta mustăți. Îl cheamă Rumerov.

— Cînd a plecat avionul?

- Acum două ore.
- Și cînd sosește la Sverdlovsk?
- Peste o oră și jumătate.
- Kostenko se ridică brusc.
- Face vreo escală?
- Nu, e o cursă directă.

ERA CINCI DIMINEAȚA, CÎND KOSTENKO, SCUTURAT ÎN continuare de frisoane puternice, părăsea clădirea ministerului. Tocmai i se comunicase că o echipă a miliției judiciare din Sverdlovsk îl arestase pe Pimenov la aeroport. Strada Ogariov era pustie. Kostenko opri un taxi și se adresă șoferului.

- Vinde-mi o sticlă, neică...

Taximetristul se uită speriat la clădirea înaltă a Ministerului de Interne, mătăhăloasă și mohorîță în lumina cenușie a dimineții.

- Ce sticlă?! De unde să am eu așa ceva?

- Hai, atunci, să dăm o raită prin gări...

Kostenko cumpără o sticlă de un sfert de la un bufet de lingă gara Kazanski. Bău direct din sticlă, și abia atunci simți că începe să-l lase tremurul acela nesuferit. Dar totodată, îl cotropi și o oboseală crîncenă, își simțea trupul istovit, de parcă abia ar fi lepădat din spinare o povară uriașă, pe care o purtase vreme nesfîrșită. Intră în clădirea mare cît un hangar și care abia se trezea a gării și se așeză pe o bancă, alături de o femeie ce își legăna pruncul.

Și deodată, Kostenko revăzu parcă aieveau maldărul acela de ciuperci risipite pe peron, cele două coșuri împletite, grămada de carne sîngerie și diformă, acoperită de o prelată. Și chipul lui Sadcikov apoi, surîzîndu-i... Kostenko izbucni în plîns. Își legăna trupul dintr-o parte într-alta și plîngea.

— Mai încet, omule, se răsti la el femeia, să nu-mi trezești copilul!...

SFÎRȘIT

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

